

ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดง

โดย

นางสาวแพรสลิน เชาวลิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดง

โดย

นางสาวแพรสลิณ เชาวลิต

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายธุรกิจ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

UNFAIR CONTRACT TERMS IN ACTOR'S CONTRACT

BY

MISS PRAESALIN CHAOWALIT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF LAW

BUSINESS LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวแพรสลิณ เชาวลิต

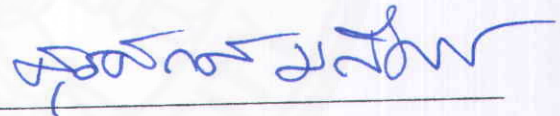
เรื่อง

ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดง

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตร์มหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศร)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวัฒน์ จันทโชติ)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร. วิมลเรชา ศิริชัยวารรณ)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดง UNFAIR CONTRACT TERMS IN ACTOR'S CONTRACT
ชื่อผู้เขียน	นางสาวแพรสลิน เชาวลิต Miss Praesalin Chaowalit
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายธุรกิจ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวัฒน์ จันทโชติ
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

อาชีพนักแสดงนั้นมีลักษณะเป็นวิชาชีพซึ่งแตกต่างจากลูกจ้างทั่วไป ซึ่งควรจะมิมีบทกฎหมายพิเศษมาคุ้มครองอาชีพนักแสดงเป็นการเฉพาะ แต่เมื่อไม่มีบทกฎหมายพิเศษกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแล้วจึงต้องนำบทกฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้เป็นกรณีไป โดยสัญญาจ้างนักแสดงนั้นอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือสัญญาจ้างนักแสดงแบบสัญญาจ้างทำของและสัญญาจ้างนักแสดงแบบสัญญาจ้างแรงงาน โดยส่วนใหญ่ในการทำสัญญาระหว่างผู้ผลิตหรือนายจ้างกับนักแสดงนั้นจะนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้ทำสัญญาระหว่างกันเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการทำธุรกิจ โดยฝ่ายนายจ้างหรือผู้ผลิตซึ่งมีอำนาจการต่อรองที่สูงกว่าจะเป็นผู้กำหนดข้อสัญญาต่างๆเอาไว้ล่วงหน้าก่อนแล้วนักแสดงมีเพียงสิทธิที่จะเลือกเข้าทำสัญญาสำเร็จรูปนั้นหรือไม่เท่านั้น จึงเป็นเหตุให้เกิดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในสัญญาสำเร็จรูปที่จัดทำขึ้นโดยฝ่ายนายจ้างหรือผู้ผลิต โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อสัญญาที่ใช้กันอยู่จริงในอุตสาหกรรมบันเทิง และพบความไม่เป็นธรรมในข้อสัญญาในปัญหาดังต่อไปนี้ คือ

1.) ปัญหาการกำหนดให้ออนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดงและสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้ตกเป็นของฝ่ายนายจ้าง นายจ้างหรือผู้ผลิตมักจะกำหนดข้อสัญญาให้นักแสดงนั้นอนสิทธิทุกประการในทรัพย์สินทางปัญญาให้นายจ้างหรือผู้ผลิตนั้นมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะใช้ประโยชน์หรือกระทำการอื่นใดกับงานแสดงของนักแสดง แต่กลับมิได้กำหนดให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนอย่างใดบ้างจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ การนำไปฉายซ้ำหรือการนำไปขายยังต่างประเทศสร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้ผลิตอย่างไม่มีที่สิ้นสุด นักแสดงนั้นมีสิทธิ

เพียงได้รับค่าตอบแทนขั้นต่ำเพียงเท่านั้น จึงเป็นประเด็นว่า นักแสดงนั้นควรจะได้รับค่าตอบแทนที่สมเหตุสมผลเช่นกันจากสิ่งบันทึกการแสดงที่นายจ้างนำไปหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

2.) ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน จะมีข้อสัญญาจำกัดไม่ให้นักแสดงนั้นสามารถไปรับงานจากต่างค่ายหรือจากผู้จัดคนอื่นได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากทางค่ายที่ตนสังกัดก่อน แต่ในขณะที่เดียวกันทางค่ายหรือผู้จัดนั้นก็มิได้กำหนดปริมาณงานและค่าตอบแทนเอาไว้ในสัญญา ทำให้นักแสดงนั้นไม่สามารถที่จะรู้ว่าตนเองนั้นจะได้รับค่าตอบแทนเท่าใด จะมีงานมากน้อยเพียงใด ดังนั้น หากมีข้อสัญญาที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานที่มากเกินไปจนสมควร กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมควรจะเข้ามาเยียวยาความไม่เป็นธรรมโดยให้ศาลสามารถปรับลดข้อสัญญานั้นให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

3.) ปัญหาการเลิกและการต่ออายุสัญญา ในสัญญาจ้างนักแสดงแบบมีสังกัด มักมีข้อสัญญาที่กำหนดให้สิทธิการบอกเลิกสัญญาฝ่ายเดียวโดยฝ่ายนายจ้างหรือสังกัดไว้เท่านั้น และมีข้อกำหนดให้สัญญานั้นมีผลต่ออายุสัญญาไปโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดอายุสัญญาตามที่ระบุไว้ โดยหากนักแสดงมีความประสงค์ต้องการไม่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องบอกกล่าวทางค่ายให้ทราบล่วงหน้าเอง มิเช่นนั้นสัญญาจะมีผลผูกพันต่อไปโดยอัตโนมัติ ดังนั้น หากมีข้อสัญญาที่มีการเลิกหรือต่ออายุสัญญาอันไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ควรที่จะนำกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเข้ามาปรับใช้เยียวยาโดยให้เป็นหน้าที่ของศาลที่จะสามารถปรับลดข้อสัญญานั้นให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและเพียงพอ

4.) ปัญหาการกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน นายจ้างหรือผู้ผลิตมักกำหนดเบี้ยปรับเอาไว้เป็นจำนวนที่สูงเกินส่วน อาจเป็นเพราะนายจ้างต้องการกำหนดให้เบี้ยปรับนั้นสูงเอาไว้ก่อนเพื่อให้ครอบคลุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น และต้องการให้นักแสดงนั้นเกรงกลัวไม่กล้าที่จะทำการใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการผิดสัญญา แต่อย่างไรก็ตามเบี้ยปรับเหล่านั้นก็เป็นจำนวนที่มากเกินไปจนเกินความสามารถที่นักแสดงจะชำระได้ ดังนั้นหากเกิดข้อพิพาทขึ้น กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้อำนาจศาลสามารถปรับลดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนให้มีจำนวนที่สมควรและเพียงพอแก่กรณี

5.) ปัญหาข้อสัญญาอื่นๆ ในสัญญานักแสดงแต่ละฉบับนั้นมักมีข้อสัญญาผูกมัดคู่สัญญากันแตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี อาจมีข้อสัญญาอื่นๆที่อาจสร้างความไม่เป็นธรรมให้แก่นักแสดง ดังนั้นหากมีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้ศาลสามารถปรับลดให้ข้อสัญญานั้นมีผลเท่าที่เป็นธรรมและเพียงพอ

จากการศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนพบว่าวิธีหนึ่งที่สามารถใช้ในการแก้ไขความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญาของเหล่านักแสดง นั่นก็คือ นักแสดงในต่างประเทศได้รวมตัวกันขึ้นเป็นสมาคมนักแสดงเพื่อสร้างความคุ้มครองและสร้างอำนาจการต่อรองให้แก่นักแสดง ให้นายจ้างทำ

สัญญาโดยใช้ข้อกำหนดสัญญามาตรฐานจากสมาคมนักแสดงเข้าไว้ในการทำสัญญา เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่นายจ้างจะต้องมอบให้นักแสดง นักแสดงจะต้องไม่ยอมรับงานจากนายจ้างที่หยิบยื่นข้อสัญญาที่ต่ำกว่าข้อกำหนดสัญญามาตรฐาน พร้อมทั้งจัดทำข้อตกลงที่มีผลให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนอันเกิดจากการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในสิ่งบันทึกการแสดงและในด้านอื่นๆ อย่างสมเหตุสมผลยิ่งขึ้น ซึ่งหากนำมาเป็นแนวทางดำเนินการสำหรับประเทศไทยน่าจะเป็นประโยชน์อีกทางหนึ่ง

นอกจากนั้น ผู้เขียนยังเห็นว่าการสร้างกลไกในการระงับข้อพิพาทของนักแสดงกับนายจ้างหรือผู้ผลิตแบบอนุญาโตตุลาการน่าจะแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันท่วงที เพราะการฟ้องร้องโดยใช้กลไกของศาลตามปกตินั้น ต้องดำเนินไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้และใช้ระยะเวลาาน จึงอาจไม่สามารถเยียวยาได้ทันท่วงที ดังนั้นการระงับข้อพิพาทแบบอนุญาโตตุลาการโดยให้นักแสดงและนายจ้าง ได้แต่งตั้งบุคคลที่สามซึ่งอาจเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนทั้ง สองฝ่ายตกลงกันให้ทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา น่าจะเป็นวิธีที่รวดเร็วและสามารถนำผู้ที่มีความรู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิในวงการบันเทิง มาเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดข้อพิพาท เพราะอาชีพนักแสดงนั้นเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ซึ่งหากผู้ที่เคยได้ทำงานหรือมีประสบการณ์ในวงการบันเทิงนั้นจริงๆ มาเป็นผู้พิจารณาและชี้ขาดข้อพิพาทจึงน่าจะเป็นผลที่เหมาะสมและเป็นธรรมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, สิทธินักแสดง, สัญญานักแสดง, สัญญาสำเร็จรูป, นักแสดง

Thesis Title	UNFAIR CONTRACT TERMS IN ACTOR'S CONTRACT
Author	Miss Praesalin Chaowalit
Degree	Master of Law
Department/Faculty/University	Business Law Faculty of Law Thammasat University
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Viravat Chantachote
Academic Years	2015

ABSTRACT

Actors have some unique characters in their professions and such characters make them differ from other kinds of occupations and employees. Therefore, there should be a set of special law to protect their rights. Nonetheless, there is yet to enforce any special law to protect this profession, law enforcers thus resort to adopt some existing laws that are deemed suitable for each case. Contracts for hiring actors can be divided into two type, which are the Work Made for Hire Contract and the employment contract. Under normal circumstances, Adhesion contracts are used between the producers as the employers and the actors as the employees for both parties' convenience. By using the adhesion Contract, the employers hold more bargaining powers, since they can predetermine and pre-regulate each term on the contracts as they satisfy. Whereas, the actors can only choose to accept or not to accept such a whole contract. This is finally posing to the unfair adhesion Contracts which are determined only by employers or producers. This thesis has studied some existing contracts which have been adopted in the media industry and this thesis has found out four unfair issues, as followed:

1.) The first problem is the assignments of all actors' rights and their intellectual property rights solely to the employers. The employers or the producers usually determine the terms in the contract that the employees or the actors must assign all their rights and intellectual property rights to the employers. The employers

will solely hold the actors' rights and can later exploit those rights of their own accord. The terms usually do not include any agreement on further payment to the actors despite the commercial exploitation of their works. Although, the recorded performed works are either rerun or resold in the International platforms, which can endlessly prompt a huge amount of income to the producers, the actors only receive their initial payments and consideration because of the determined terms. This poses to the issue that the actors should also receive some further emolument from the commercial exploitation of their rights and intellectual property rights by the employers.

2.) The second problem is on the limitation of rights and freedom in the career. There are agreements and terms that forbid the actors to be hired by other companies or producers without their original companies' permission. However, the employers usually do not specify workloads and the amount of rewards that the actors would receive on the contracts, they thus cannot estimate their own incomes and workloads. Should there are contracts that irrationally limit the freedom and rights in careers, the Unfair Contract Terms should come into effect by the court's adjustments of each case of the unfair contracts.

3.) The third problem is on the termination and renewal of contracts. Under employment contracts for some actors who are under control by their companies, there are usually terms reserving rights for employers to terminate the contracts. Moreover, under those contracts, there are also terms which automatically renew such contracts when they are expired. In the case that the actors do not wish to renew the contracts, they are required to inform the company in advance by themselves. Otherwise, the contracts will be automatically renewed. In this sense, should there are terms which unfairly terminate or renew contracts, the Unfair Contract Terms should come into effect by the court's adjustments of each case of the unfair contracts.

4.) The fourth problem is on the irrational high penalty. Employers or producers usually determine irrational high penalty on the contracts. This might be because, they wish to set exceeding penalty to cover the potential loss, as well as to prevent actors from breaching the contracts. Yet, such penalty is too high and beyond

actors' abilities to pay. Thus, should there are disputes over the issues, the Unfair Contract Terms should come into effect by the court's adjustments of the fees in each case of the unfair contracts.

5.) The last issue is on other miscellaneous problems on actors' contracts. On each actors' contract, there are different terms of obligations depending on each case and contract. Thus, there might be other kinds of terms which are unfair to actors. Should there is any term which unfairly treats actors, the Unfair Contract Terms should come into effect by the Court's adjustments of each case of the unfair contracts.

This thesis has studied the phenomenon and found out that, one of the solutions for resolving the unfair contracts used with actors is the gathering of actors to establish the Association of Actors and Actresses in some other countries. Such association can help actors protect themselves and build their own bargaining power. The members in the association would unitedly determine the standard terms for dealing with employers and negotiate with the employers to be obliged to use the terms issued and agreed by the association as the basic terms and contracts for the whole industry. The actors, on the other hand, should not accept any job offered by the employers who provide the contracts that are under the association's standards. Moreover, the association should determine some agreements for actors to receive some further rational emolument from the commercial exploitation of their rights and intellectual property rights by the employers. Should the media industry in Thailand adopts this solution, the issue will be effectively resolved.

Furthermore, another solution which can be fruitfully and timely productive to the industry is to build a mechanism for settlement of disputes between actors and employers or producers by adopting the arbitration. This is because, filing cases to the Court might take longer time, thus it will not timely resolve and remedy the problems and disputes at play. By adopting the arbitral clause to settle the disputes, both parties can appoint their third-parties, who can be either the individuals or a group of people, to make a decision on and arbitrate for the case, as agreed on the contracts by both parties. This method can be timely done and it can be done by inviting honorable figures in the media industry to arbitrate for the cases. Inviting

honorable performing artists to arbitrate for the case can be one of the best, fairest and most effective solutions, since they have been highly experienced in the field.

Keywords: Unfair Contracts, Actors' Rights, Actors' Contracts, Adhesion Contracts, Actors

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและการชี้แนะที่เป็นประโยชน์จากกรรมการวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวัฒน์ จันทโชติ ที่ให้เกียรติรับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และได้ให้ความรู้ คำปรึกษา คำแนะนำและชี้แนะแนวทางแก้ไขปัญหา รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ โดยให้คำแนะนำและความรู้ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณ ดร. วิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ ที่กรุณารับเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา คำแนะนำ และชี้แนะทางอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี ที่เป็นผู้จุดประกายในการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางในการจัดทำวิทยานิพนธ์รวมถึงกรุณาเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณคุณคุณญาณีก์ โรจนาวรรณ คุณชโรบล เรียงสุวรรณ คุณสิริกานต์ ภู่งศ์ คุณนันทวรรณ ศรีวรางคณา คุณเบญจวรรณ อาร์ตเนอร์ คุณมาติกา อรรถกรศิริโพธิ์ คุณปัญยาพร พูลพิพัฒน์ คุณเบญจวรรณ สนธิไชย รวมไปถึงคุณปิยะปาณ ตริยานันท์ เพื่อนร่วมชั้นเรียนที่คอยช่วยเหลือ ทุกๆ ท่านให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้เขียน ตลอดจนถามไถ่ช่วยเหลือสนับสนุน และให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ท้ายที่สุดขอขอบคุณครอบครัวที่คอยสนับสนุนและส่งเสริม รวมทั้งเป็นกำลังใจในทุกๆด้าน จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและในทางวิชาการ หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้เขียนขอน้อมรับไว้เพื่อปรับปรุงแก้ไขในการศึกษาครั้งต่อไป

นางสาวแพรสลิน เชาวลิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(4)
กิตติกรรมประกาศ	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	6
1.3 ขอบเขตของการศึกษา	6
1.4 วิธีการศึกษา	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 นักแสดงกับธุรกิจบันเทิงและสัญญาจ้างนักแสดง	8
2.1 ลักษณะทั่วไปนักแสดงกับธุรกิจบันเทิง	8
2.2 การเข้าสู่วงการบันเทิงของนักแสดง	10
2.2.1 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยผู้ปั้นดาราทือที่เรียกว่า “แมวมอง”	12
2.2.2 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยเวทีการประกวด	12
2.2.3 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยสื่อ Social Media	13
2.3 นักแสดงในวงการบันเทิงไทยปัจจุบัน	15
2.3.1 นักแสดงแบบมีสังกัด	15
2.3.2 นักแสดงแบบไม่มีสังกัด	19
2.4 ลักษณะของสัญญาจ้างนักแสดงที่ใช้ในธุรกิจบันเทิง	21

2.4.1	ความทั่วไป	21
2.4.2	สัญญาด้วยวาจา	22
2.4.3	สัญญาลายลักษณ์อักษร	23
2.4.3.1	สัญญาลายลักษณ์อักษรของค่ายหรือสังกัด	23
2.4.3.2	สัญญาลายลักษณ์อักษรเพื่อผลสำเร็จของงาน	31
2.4.4	ลักษณะพิเศษของการทำงานในฐานะนักแสดงและความเป็นวิชาชีพ	31
2.4.4.1	ลักษณะพิเศษของการทำงานในฐานะนักแสดง	31
	(1) เป้าหมายของการทำงาน	32
	(2) ลักษณะของงานที่ทำ	33
	(3) เสรีภาพและอำนาจตัดสินใจวิชาชีพ	33
	(4) จริยธรรมในทางวิชาชีพ	34
2.4.4.2	การทำงานของนักแสดงแตกต่างจากการทำงานของผู้มีวิชาชีพ	34
บทที่ 3	สิทธิของนักแสดงและกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม	36
3.1	การคุ้มครองนักแสดงตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537	36
3.1.1	ความทั่วไป	37
3.1.2	ความหมายของ “นักแสดง” ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537	37
3.1.3	นักแสดงที่ได้รับความคุ้มครอง	38
3.1.4	สิทธิของนักแสดง	39
3.1.4.1	สิทธิในการแสดงของนักแสดงที่ยังไม่ได้ถูกบันทึกไว้	39
	(1) กรณีงานแสดงสดหรืองานที่ยังมิได้มีผู้ใดบันทึกการแสดง	40
	(2) กรณีบุคคลอื่นได้บันทึกการแสดงของนักแสดง	41
3.1.5	สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนจากการมีผู้นำสิ่งบันทึกการแสดงไปแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์	42
3.1.6	สิทธิของนักแสดงในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ	43
3.1.7	สิทธิของนักแสดงในการโอนสิทธิที่เกิดจากการแสดงของตน	43
	3.1.7.1 การโอนโดยนิติกรรม	43
	3.1.7.2 การโอนทางมรดก	44

3.1.8 อายุของการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง	44
3.1.8.1 อายุการคุ้มครองสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานแสดงตามมาตรา 44	44
3.1.8.2 อายุการคุ้มครองสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามมาตรา 45	44
3.1.9 การละเมิดสิทธิของนักแสดง	45
3.2 การคุ้มครองนักแสดงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540	45
3.2.1 ความทั่วไป	45
3.2.2 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐานของกฎหมาย	46
3.2.2.1 ความเป็นมา	46
3.2.2.2 แนวคิดพื้นฐานของกฎหมาย	46
(1) หลักทั่วไปของสัญญา	47
(2) หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา	47
(3) หลักเสรีภาพในการทำสัญญา	49
(4) ทฤษฎีทางสังคมในการทำสัญญา	50
3.2.3 เจตนารมณ์และหลักการพื้นฐานของกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม	51
3.2.3.1 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา	51
3.2.3.2 หลักความยุติธรรม	51
3.2.3.3 หลักความเท่าเทียมกัน	51
3.2.3.4 หลักความแน่นอนของกฎหมาย	52
3.2.4 ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย	52
3.2.5 การเกิดและความเป็นผลของสัญญา	54
3.2.5.1 การเกิดของสัญญา	54
3.2.5.2 ความเป็นผลของสัญญา	54
3.2.6 การตีความสัญญา	55
3.2.7 ลักษณะของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม	56
3.2.8 การบังคับใช้อำนาจของศาล	59
3.2.9 ความหมายและลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป	60
3.2.9.1 ความหมายของสัญญาสำเร็จรูป	60

3.2.9.2 ลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป	63
3.2.10 การเกิดของความไม่เป็นธรรมในสัญญา	63
3.2.10.1 ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการทำสัญญา	63
3.2.10.2 ความไม่เป็นธรรมในเนื้อหาของสัญญา	64
3.2.11 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน	64
3.2.11.1 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานโดยเด็ดขาด	64
3.2.11.2 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานโดยไม่เด็ดขาด	65
3.3 การคุ้มครองนักแสดงตามกฎหมายแรงงาน	65
3.3.1 ความทั่วไป	65
3.3.2 หลักการและแนวคิดพื้นฐานของสัญญาจ้างแรงงาน	66
3.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน	67
3.3.3.1 อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง	68
3.3.3.2 หน้าที่แห่งความซื่อสัตย์สุจริตของลูกจ้าง	
3.4 สัญญาจ้างนักแสดง	69
3.4.1 สถานภาพทางกฎหมายของสัญญาจ้างนักแสดง	70
3.4.2 ปัญหาสิทธิตามสัญญาของนักแสดง	73
บทที่ 4 การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในต่างประเทศ	77
4.1 การคุ้มครองนักแสดงในประเทศสหรัฐอเมริกา	80
4.1.1 ความเป็นมา	80
4.1.2 นักแสดงที่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1976	82
4.1.3 กลไกและวิธีการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงด้วยสมาคมนักแสดงภาพยนตร์	88
4.1.4 วิธีเยียวยาความเสียหาย	93
4.2 การคุ้มครองนักแสดงในประเทศอังกฤษ	94

4.2.1	ความเป็นมา	94
4.2.2	การคุ้มครองนักแสดงในประเทศอังกฤษตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1988	96
4.2.2.1	นักแสดงที่อยู่ในความคุ้มครอง	96
4.2.2.2	สิทธิของนักแสดง	99
	(1) สิทธิในการทำซ้ำ	102
	(2) สิทธิในการจำหน่าย	102
	(3) สิทธิในการเช่า	104
	(4) สิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง	105
	(5) สิทธิของนักแสดงที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม	106
บทที่ 5	บทศึกษาเปรียบเทียบและบทวิเคราะห์	110
5.1	ปัญหาการกำหนดโอนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดง	110
5.2	ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน	116
5.3	ปัญหาการเลิกและการต่ออายุสัญญา	122
5.4	ปัญหาการกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน	125
5.5	ปัญหาข้อสัญญาอื่น	127
บทที่ 6	สรุปและข้อเสนอแนะ	128
6.1	บทสรุป	128
6.2	ข้อเสนอแนะ	132

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก	142
ภาคผนวก ข	149
ภาคผนวก ค	163
ภาคผนวก ง	166
ภาคผนวก จ	168
ภาคผนวก ฉ	172
ภาคผนวก ช	174
ภาคผนวก ซ	175
ภาคผนวก ฌ	177
ภาคผนวก ญ	178
ภาคผนวก ฎ	179
ภาคผนวก ฏ	189
ประวัติผู้เขียน	194

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

เมื่อเศรษฐกิจและสังคมได้เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว อุตสาหกรรมต่างๆก็เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วไปตามๆกันรวมถึงอุตสาหกรรมบันเทิงด้วยเช่นกัน อุตสาหกรรมบันเทิงนั้นเติบโตขึ้นเป็นอย่างมากในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมบันเทิงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ โรงภาพยนตร์หรือการติดต่อแบบไร้สารผ่านระบบ 3G หรืออินเทอร์เน็ต เรียกได้ว่าอุตสาหกรรมบันเทิงนั้นได้เข้าไปแทรกแซงอยู่ตามสื่อต่างๆเหล่านี้แทบทั้งสิ้นและมีการได้รับการตอบรับมากขึ้นทุกวัน ดังจะเห็นได้จากการขยายตัวและเติบโตของธุรกิจบันเทิงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นละครโทรทัศน์ คลื่นวิทยุบันเทิงต่างๆ ภาพยนตร์ รวมไปถึงการเติบโตอย่างมากของช่องโทรทัศน์แบบที่เรียกเก็บค่าบริการหรือที่เราเรียกว่า เคเบิลทีวี (Cable TV) จึงทำให้วงการบันเทิงนั้นตื่นตัวและเติบโตเป็นอย่างมาก นอกจากนี้เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวพร้อมด้วยยุคพัฒนาเทคโนโลยีระบบดิจิทัลแบบไร้สาย ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าจากธุรกิจต่างๆ ย่อมต้องการการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาที่เพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลมาถึงอาชีพที่เราเรียกว่า "อาชีพดารานักแสดง" โดยจะประกอบไปด้วย ดารา นักแสดง นักร้อง นางแบบ นายแบบ นักแสดงประกอบ นักแสดงแทน (Stunt) หรือนาย/นางแบบโฆษณาเป็นต้น โดยในรายงานฉบับนี้จะรวมเรียกอาชีพต่างๆในวงการบันเทิงนี้ว่า "นักแสดง"

แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้น อุตสาหกรรมบันเทิงหรือวงการบันเทิงนั้นเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วและได้รับการตอบรับเป็นอย่างมาก อาชีพดารานักแสดงนั้นถือเป็นอาชีพที่ได้รับการยอมรับในวงสังคมอย่างเห็นได้ชัดในปัจจุบัน แต่ในความเป็นจริงนั้น อาชีพดารานักแสดงหรือวงการบันเทิงนั้นกลับไม่ได้รับการดูแลคุ้มครองเท่าใดนัก อาจเป็นเพราะอาชีพดารานักแสดงในประเทศไทยไม่มีบทกฎหมายที่จะให้ความคุ้มครองอาชีพดารานักแสดงเป็นการเฉพาะดังเช่นอาชีพอื่นๆ ทั้งๆที่อาชีพดารานักแสดงนั้นถือเป็นอาชีพวิชาชีพอย่างหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากวิชาชีพอื่นๆทั่วไป นั่นหมายความว่าอาชีพดารานักแสดงนั้นหากเกิดปัญหาขึ้น ก็ย่อมต้องนำบทกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้เพื่อแก้ไข้ปัญหา ทั้งๆที่ในบางครั้งบทกฎหมายเหล่านั้นอาจไม่ตรงกับเจตนา ไม่ตรงกับทางปฏิบัติหรือปกติประเพณีที่แท้จริงของอาชีพนักแสดงหรือไม่ตรงกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริง แต่เมื่อไม่มีบทกฎหมายเฉพาะสำหรับอาชีพนักแสดง ดังนั้นจึงต้องเป็นไปตามบทกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน

นอกจากนี้ วงการบันเทิงนั้นเป็นธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอย่างหนึ่ง จึงนำมาซึ่งช่องทางของการเอาไรต์เอาเปรียบจากผู้ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า นักแสดงนั้นไม่ได้มีอำนาจในการต่อรองมากนัก เพราะในการที่จะดำรงอาชีพนักแสดงได้นั้นก็ย่อมขึ้นอยู่กับผู้ว่าจ้าง นายจ้าง หรือเจ้าของค่ายหรือสังกัด นักแสดงจะมีงานอย่างต่อเนื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นชื่อเสียง ความนิยมจากผู้ชม นิสัยใจคอ ภาพลักษณ์ ฝีมือและความรับผิดชอบในการทำงาน และรวมไปถึงการเป็นที่รักของค่ายหรือสังกัด ดังนั้นนักแสดงจะมีงานอย่างต่อเนื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับตัวนักแสดงเองเพียงอย่างเดียว แต่ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมอื่นๆด้วย ซึ่งในความเป็นจริงนั้นนักแสดงหน้าใหม่ย่อมเกิดขึ้นอยู่เสมอ จึงอาจกล่าวได้ว่า ถึงแม้อาชีพนักแสดงเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมชมชอบ ไม่ต้องง้อใคร มีชื่อเสียงโด่งดัง แต่ในทางความเป็นจริงแล้ว นักแสดงนั้นจะต้องเป็นฝ่ายที่ง้อหรือต้องอยู่ในโอวาทของสังกัดหรือค่าย หรือนายจ้าง มิฉะนั้นแล้วอาจจะไม่ได้รับงานซึ่งจะนำมาซึ่งการลดลงของความนิยมชมชอบและหายไปจากวงการในที่สุด ด้วยปัจจัยเช่นนี้เองจึงเป็นที่มาของการที่นายจ้างหรือเจ้าของค่ายหรือสังกัดจึงมีอำนาจการต่อรองที่เหนือกว่าและทำให้นักแสดงนั้นอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าหรือมีอำนาจการต่อรองที่ด้อยกว่าทำให้เกิดการทำสัญญาที่เรียกว่า "สัญญาจ่ายยอม" ขึ้นในรูปแบบของสัญญาสำเร็จรูป

สัญญาสำเร็จรูปที่ใช้กันในวงการบันเทิงในปัจจุบันนั้น คือสัญญาทั่วไปดังเช่นสัญญาปกติ เมื่อมีข้อเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกันสัญญาก็เกิดขึ้น แต่สัญญาสำเร็จรูปนั้นมีความพิเศษตรงที่ สัญญาสำเร็จรูปนั้น เป็นสัญญาลายลักษณ์อักษรที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ร่างสัญญานั้นไว้ล่วงหน้าแล้ว และได้นำมาใช้ให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทำสัญญา โดยเนื้อหาของสัญญาในส่วนที่เป็นเนื้อสาระสำคัญนั้น คู่สัญญาฝ่ายที่ร่างสัญญาได้กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว เหลือเพียงแค่ช่องว่างสำหรับให้คู่สัญญาที่จะเข้าทำสัญญานั้นเติมรายละเอียดลงในช่องว่าง สัญญาก็มีผลผูกพันคู่สัญญาสมบูรณ์ ซึ่งสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการเข้าทำสัญญา จึงนิยมนำมาใช้กันในปัจจุบันเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำธุรกิจ รวมไปถึงการนำมาใช้ในการทำสัญญาจ้างนักแสดงด้วยเช่นกัน

นักแสดงนั้นอาจแบ่งได้ 2 ประเภท คือ นักแสดงแบบมีสังกัดหรือค่าย และนักแสดงอิสระแบบที่ไม่ได้มีสังกัดหรือค่าย โดยในทางปฏิบัตินั้น หากนักแสดงมีความประสงค์ที่จะเข้าเป็นนักแสดงในสังกัดหรือค่ายไหน ก็ย่อมต้องเข้าทำสัญญาเพื่อผูกมัดว่าตนเป็นนักแสดงในสังกัดหรือค่ายนั้น โดยเมื่อมีเจตนาทั้งคำเสนอคำสนองตรงกันทั้งทางค่ายหรือสังกัดกับนักแสดงแล้ว ก็เพียงแค่เข้าทำสัญญาสำเร็จรูปกันได้เลย โดยสัญญาที่ใช้นั้น ทางค่ายจะเป็นผู้จัดเตรียมสัญญาไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งมีเนื้อหาเหมือนกันทุกประการกับสัญญาของนักแสดงคนอื่นๆในค่ายเดียวกัน เรียกว่าเป็นลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป มีเนื้อหาเหมือนกันหมดทุกประการและใช้สำหรับทุกคน เพียงแต่เปลี่ยนชื่อผู้ที่ต้องการจะเข้าทำสัญญาในฐานะนักแสดงเท่าเท่านั้น เพียงแค่นี้ก็สัญญาก็มีผล ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า

นักแสดงนั้นไม่ได้มีอำนาจในการต่อรองเนื้อหาหรือข้อสัญญาใดๆ เลย ทั้งที่จริงแล้วนักแสดงสามารถต่อรองได้ แต่นักแสดงน้องใหม่ในวงการที่ยังไม่ได้มีชื่อเสียงหรือนักแสดงหน้าเก่าที่ไม่ค่อยมีผลงานแล้ว ก็มักจะไม่ใช่สิทธิในการต่อรองข้อตกลงในสัญญาว่าจ้างเนื่องจากกลัวว่าทางสังกัด ค่าย หรือผู้ว่าจ้าง จะไม่พอใจและจะไม่ว่าจ้างตน

นอกจากนี้ กรมทรัพย์สินทางปัญญา โดยคุณเศรษฐา ศิริฉายาและนักกฎหมายกลุ่มหนึ่งได้ เคยช่วยกันร่างสัญญาต้นแบบที่เป็นสัญญาจ้างนักแสดงมาตรฐานเอาไว้ แต่ตามข้อเท็จจริงพบว่า ไม่ค่อยมีนักแสดงนำสัญญาต้นฉบับนี้ไปใช้ในการต่อรองมากนักเช่นนี้จึงนำมาซึ่งข้อสัญญาต่างๆ ในเนื้อหา สัญญาซึ่งเข้าลักษณะของสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอันจะได้ศึกษาต่อไป

นอกจากนี้ ยังมีสัญญาอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นสัญญานักแสดงที่มีลักษณะการเข้าทำสัญญา เพื่อผลสำเร็จของงานเป็นขึ้นไปเรียกว่า สัญญาจ้างนักแสดงแบบสัญญาจ้างทำของ ซึ่งเนื้อหาของงาน นั้นจะเป็นการทำสัญญาเพื่อผลสำเร็จของงานเป็นขึ้นไป มีระยะเวลาที่สั้นหรืออาจเพียงเพื่อผลสำเร็จ ของงานชิ้นหนึ่งเท่านั้น เช่น สัญญาโฆษณา สัญญาจ้างงานอีเวนต์ (Event) สัญญาจ้างเพื่อการ แสดงละครเป็นเรื่อง สัญญาจ้างเพื่อการเล่นภาพยนตร์เป็นเรื่องๆไป เหล่านี้เป็นต้น จัดอยู่ในกลุ่ม ของสัญญาที่มีได้มีผลผูกพันระยะยาว เพียงแต่ผูกพันกันในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ซึ่งสัญญาเหล่านี้ ในทางปฏิบัติแล้ว ทางฝ่ายผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ร่างสัญญาเช่นกัน โดยกำหนดรายละเอียดไว้แล้ว เรียกร้อยออกมาเป็นสัญญา นักแสดงเพียงแค่ออกข้อความบางส่วนลงไปเท่านั้น สัญญาก็มีผล ผูกพันสมบูรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนักแสดงก็มิได้มีสิทธิเรียกร้องต่อรองในเนื้อหาสัญญาอีกเช่นกัน เพราะกลัวว่าจะไม่ได้รับงานและจะถูกตำหนิว่าเป็นบุคคลที่เรื่องมาก อีกทั้งผู้ว่าจ้างสามารถเปลี่ยนตัว นักแสดงที่จะว่าจ้างได้ทุกเมื่อหากยังมีได้มีการลงชื่อในสัญญา นำมาซึ่งการไม่กล้าต่อรองอีกเช่นเคย

การที่นายจ้างหรือค่านั้นได้กำหนดข้อสัญญาเอาไว้ล่วงหน้า จึงทำให้จุดเริ่มต้นของการไม่ เป็นธรรมนั้นเนื่องมาจากการใช้สัญญาสำเร็จรูป เพราะฝ่ายผู้ร่างสัญญานั้นย่อมต้องกำหนดให้ข้อ สัญญานั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางฝ่ายผู้ร่างเองมากที่สุด จึงนำมาซึ่งเนื้อหาของข้อสัญญาที่ไม่เป็น ธรรม แต่เมื่อข้อกำหนดในเนื้อหานั้นมิได้ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและมีได้ขัดต่อศีลธรรมอันดีและความสงบ สุขของประชาชน ดังนั้นหากเกิดกรณีพิพาทขึ้น จึงต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อ สัญญาที่ไม่เป็นธรรมเยียวยาความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติว่าด้วย ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้อำนาจศาลในการวิเคราะห์และวินิจฉัยความเป็นธรรมของข้อสัญญาและให้ มีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

เมื่อสัญญาจ้างนักแสดงเป็นสัญญาทางแพ่ง จึงอยู่ในหมวดของเอกเทศสัญญา จึงเห็นได้ว่า คู่สัญญาสามารถตกลงแตกต่างจากที่กฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรก็ได้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของ

คู่สัญญาทราบเท่าที่ข้อตกลงนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นส่วนที่น่าห่วงใยคือ หากเราปล่อยให้ไปเป็นไปตามแนวปฏิบัติในวงการบันเทิงที่เคยทำกันมา นี่ย่านักแสดงหรือศิลปินอาจไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างเป็นธรรมและเพียงพอ จึงต้องนำหลักอีกส่วนหนึ่งมาช่วย นั่นคือ กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

โดยปัญหาที่ผู้เขียนจะนำมาศึกษาถึงความไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดงนั้น จะศึกษาปัญหาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาการกำหนดให้ออนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดง

ปัญหาการกำหนดให้ออนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดงให้ตกเป็นของฝ่ายนายจ้างหรือผู้ผลิต จากการรวบรวมตัวอย่างสัญญานักแสดงที่ใช้กันจริงในวงการบันเทิง พบว่านายจ้างหรือผู้ผลิตจะกำหนดข้อสัญญาให้นักแสดงนั้นโอนสิทธิทุกประการในทรัพย์สินทางปัญญาให้นายจ้างหรือผู้ผลิตนั้นมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะใช้ประโยชน์หรือกระทำการอื่นใดกับงานแสดงของนักแสดงนั้น ซึ่งให้นักแสดงนั้นมีโอกาสเรียกร้องหรืออาจฟ้องสวนสิทธิที่ตนเองพึงอาจสงวนไว้ในสิทธิบางประการ รวมถึงมิได้กำหนดให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงการละครหรืองานแสดงของนักแสดงอันนักแสดงนั้นได้มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์งานแสดงขึ้นมา ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ การนำไปฉายซ้ำ หรือการนำไปขายให้แก่ต่างประเทศ ซึ่งสร้างมูลค่าหรือรายได้มหาศาลให้แก่ผู้ผลิตอย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่มิได้มีข้อกำหนดให้ค่าตอบแทนแก่นักแสดงบ้างแต่อย่างใด จึงเป็นประเด็นว่าหากผู้ผลิตนั้นสามารถนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปใช้หาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด แต่นักแสดงนั้นมีสิทธิเพียงได้รับค่าตอบแทนขั้นต่ำเพียงเท่านั้น รวมถึงเมื่อไม่มีบทกฎหมายใดรองรับสิทธิของนักแสดงในเรื่องนี้ จึงเป็นเรื่องที่ทำให้ไม่มีนายจ้างใดหิยบยื่นการมอบค่าตอบแทนเพิ่มเติมแก่นักแสดง จึงเป็นที่น่าคิดว่า นักแสดงนั้นน่าจะได้รับความคุ้มครองบ้างเช่นกันในการหาประโยชน์จากสิ่งบันเทิงการแสดงที่นายจ้างนำไปหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และหากไม่มีบทกฎหมายใดบังคับเอาไว้ นักแสดงจะต้องทำเช่นไรเพื่อสงวนสิทธิที่นักแสดงพึงมีในงานที่เขามีส่วนในการร่วมสร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏสู่สายตาประชาชน

2. ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน

ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานนั้น ในสัญญาจ้างนักแสดงจะมีข้อสัญญากำหนดให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน การจำกัดไม่ให้นักแสดงนั้นไม่สามารถไปรับงานจากต่างค่ายหรือจากผู้จัดคนอื่นได้ การจะรับงานใดจะต้องได้รับอนุญาตจากทางค่ายก่อน แต่ในขณะที่เดียวกันข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้น ทางค่ายหรือผู้จัดนั้นก็มิได้กำหนดปริมาณงานและค่าตอบแทนเอาไว้ในสัญญา ทำให้นักแสดงนั้นไม่สามารถที่จะรู้ว่าตนเองนั้นจะได้รับค่าตอบแทน

เท่าใด จะมีงานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ดังนั้นหากมีข้อสัญญาที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน ที่มากเกินไปจนสมควรจนนักแสดงอาจเสียหายหรือได้รับความเดือนร้อน นักแสดงควรทำเช่นไรและมีบทกฎหมายใดคุ้มครองและให้ความเป็นธรรมแก่นักแสดง

3. ปัญหาการเลิกและการต่ออายุสัญญา

ในสัญญาจ้างนักแสดงแบบมีสังกัดหรือสัญญาจ้างนักแสดงที่มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน นั้น จะมีข้อสัญญาที่ผูกพันกันเป็นระยะเวลาหลายปี ทำให้นักแสดงต้องเป็นนักแสดงในสังกัดนั้นเป็นเวลายาวนานและมักมีข้อสัญญาที่กำหนดให้สิทธิการบอกเลิกสัญญาโดยฝ่ายนายจ้างเอาไว้หากเกิดเหตุการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญา แต่ก็มีได้ระบุเหตุในการเลิกสัญญาโดยฝ่ายนักแสดงเอาไว้ และส่วนใหญ่จะมีข้อกำหนดให้สัญญานั้นมีผลต่อสัญญาโดยอัตโนมัติเมื่อสิ้นสุดอายุสัญญาตามที่ระบุไว้ โดยหากนักแสดงมีความประสงค์ต้องการไม่ให้มีการต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ เป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องบอกกล่าวทางศาลให้ทราบล่วงหน้าเอง มิเช่นนั้นสัญญาจะมีผลผูกพันต่อสัญญาโดยอัตโนมัติ ดังนั้นหากมีข้อสัญญาที่มีการเลิกหรือต่ออายุสัญญาอันไม่เป็นธรรม หรือมีผลให้นักแสดงนั้นมีภาระหนักขึ้นกว่าที่ควรจะเป็น นักแสดงจะทำเช่นไรได้บ้าง และบทกฎหมายใดให้ความคุ้มครองแก่นักแสดงเพื่อเยียวยาข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรมนั้น

4. ปัญหาการกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน

ข้อกำหนดสัญญาในสัญญาจ้างนักแสดง นายจ้างหรือผู้ผลิตมักกำหนดเบี้ยปรับเอาไว้เป็นจำนวนที่สูงเกินส่วนและมากเกินไปจนเกิดความเสียหายจริงที่อาจเกิดขึ้น อาจเป็นเพราะนายจ้างต้องการกำหนดให้เบี้ยปรับนั้นสูงเอาไว้ก่อนเพื่อให้ครอบคลุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตและต้องการให้นักแสดงนั้นเกรงกลัวจึงจะไม่กระทำผิดสัญญา แต่อย่างไรก็ตามเบี้ยปรับเหล่านั้นก็เป็นจำนวนที่สูงเกินส่วนและมากเกินไปจนความสามารถที่นักแสดงจะชำระได้อย่าง ดังนั้นหากเกิดข้อพิพาทขึ้น นักแสดงผู้มีนิติสัมพันธ์กับนายจ้างตามสัญญาจ้างนักแสดงจะต้องทำเช่นไร นักแสดงตกเป็นจำเลยที่จะต้องชำระเบี้ยปรับอันสูงเกินส่วนตามสัญญานั้นหรือไม่ และมีบทกฎหมายใดจะสามารถเข้ามาช่วยเยียวยานักแสดงได้

5. ปัญหาข้อสัญญาอื่นๆ จากการค้นคว้าและรวบรวมตัวอย่างสัญญาจ้างนักแสดงที่ใช้จริงในปัจจุบัน ทำให้พบว่ามีข้อกำหนดสัญญาอื่นๆอีกเช่นกันที่พบลักษณะของความไม่เป็นธรรมด้วย จึงเป็นประเด็นที่จะนำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วย วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะได้ศึกษาปัญหาในสัญญานักแสดงตามประเด็นที่กล่าวไปแล้วข้างต้น เพื่อหาความชอบธรรมในทางกฎหมายที่จะมอบความคุ้มครองให้แก่นักแสดงในฐานะที่นักแสดงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่าให้ออกสู่สายตาประชาชน แต่กฎหมายไทยมิได้มีบทบัญญัติคุ้มครองนักแสดงเป็นการเฉพาะ ดังนั้นนักแสดงจะต้องนำบทกฎหมายใดมาปรับใช้เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักแสดง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและข้อกำหนดในสัญญาจ้างนักแสดงที่ใช้ในวงการบันเทิงในปัจจุบัน เพื่อให้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการทำสัญญาจ้างนักแสดงที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยและควรได้รับการเยียวยาและควรได้รับการคุ้มครอง

2. เพื่อศึกษาความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้แก่นักแสดงตามกฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรม และศึกษาสิทธิของนักแสดงตามกฎหมายลิขสิทธิ์ นัยของการที่นักแสดงนั้นมีสิทธิที่กฎหมายมอบให้นักแสดงควรตระหนักถึงสิทธิที่ตนมีและสงวนสิทธิของนักแสดงไว้ในขณะทำสัญญาจ้างนักแสดง

3. เพื่อวิเคราะห์ว่า ความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้นักแสดงนั้นเพียงพอหรือไม่ และเกิดปัญหาอย่างไรขึ้นในปัจจุบัน และสิทธิส่วนใดที่นักแสดงนั้นพึงมีหรือควรจะมีตามกฎหมายไทย

4. เพื่อศึกษากฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับความคุ้มครองนักแสดงในต่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึงกลไกความคุ้มครองที่กฎหมายต่างประเทศมอบให้นักแสดง และเพื่อศึกษาวิธีการเยียวยาและการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง เพื่อวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบและนำมาเป็นแนวทางในการเยียวยาการคุ้มครองนักแสดงในประเทศไทย

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนจะทำการศึกษาเฉพาะกรณีของสัญญาจ้างนักแสดงในธุรกิจบันเทิงโทรทัศน์ในด้านภาพและเสียงเท่านั้น ทั้งนี้ไม่รวมถึงพิธีกร รวมถึงสัญญาจ้างนักแสดงเพื่อผลสำเร็จของงาน รวมไปถึงเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในอุตสาหกรรมบันเทิงไทย

1.4 วิธีการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้ทำการศึกษาสัญญาจ้างนักแสดงจากค้นคว้าตำราเอกสารต่างๆ(documentary reserch) และทำการศึกษาคณะสนาม (field research) โดยสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำสัญญานักแสดง ไม่ว่าจะเป็นนักแสดง ผู้จัดการ

ดาราหรือนักแสดง ผู้ดูแลนักแสดงของค่าย และรวมไปถึงผู้ปกครองของนักแสดง ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อค้นหาถึงสาเหตุแห่งปัญหาและเพื่อหาวิธีการแก้ไขต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาวิจัยเพื่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนคาดว่า การศึกษาเพื่อค้นคว้าวิจัยสัญญาจ้างนักแสดงในการศึกษาครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนักแสดงไทยและวงการบันเทิงไทย เพื่อให้นักแสดงจะได้ทราบสิทธิและความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้ มุ่งหวังให้นักแสดงนั้นสามารถปกป้องรักษาสิทธิของตนและคุ้มครองสิทธิในงานแสดงที่ตนเองนั้นร่วมสร้างสรรค์ขึ้นด้วยใจและกาย ให้งานอันเหล่านักแสดงได้ร่วมสร้างสรรค์นั้นมีอยู่อย่างถือประโยชน์สูงสุด โดยผู้เขียนมุ่งหวังว่า การศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม มิใช่เพียงข้อความตัวอักษรที่มีอยู่แต่หาหน้าไปปรับใช้ไม่ได้ ผู้เขียนในฐานะนักแสดงด้วยเช่นกัน หวังจะมอบงานชิ้นนี้แก่นักแสดงทุกคนและนักแสดงรุ่นหลังสืบต่อไป

บทที่ 2

นักแสดงกับธุรกิจบันเทิงและสัญญาจ้างนักแสดง

อาชีพนักแสดง เป็นอาชีพที่เต็มไปด้วยจินตนาการและการสร้างฝันสร้างความสุขให้แก่ผู้ชม นักแสดงจะต้องทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจในการสร้างสรรค์ผลงานหรือถ่ายทอดบทประพันธ์ของผู้สร้างสรรค์ให้ออกสู่สายตาประชาชน เป็นที่รักและเป็นที่ยอมรับของผู้ชม ได้รับเกียรติพร้อมทั้งได้รับค่าตอบแทนสูง ได้รับการยอมรับในวงสังคมเป็นอย่างมาก แต่ในความเป็นจริงอาชีพนักแสดงนั้นไม่ได้รับการดูแลคุ้มครองมากเท่าใดนัก อาชีพนักแสดงนั้นมีลักษณะเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งซึ่งแตกต่างจากการทำงานของลูกจ้างทั่วไปและมีลักษณะแตกต่างจากวิชาชีพอื่น ซึ่งควรจะมีกฎหมายพิเศษต่างหาก ออกมาดูแลคุ้มครองอาชีพนักแสดงโดยตรง แต่ในประเทศไทยนั้นยังมิได้มีบทกฎหมายพิเศษที่ให้ความคุ้มครองหรือดูแลอาชีพนักแสดงเป็นการเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องนำบทกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาบังคับใช้ให้ความคุ้มครองแก่อาชีพนักแสดง การพิจารณาว่าสัญญานักแสดงแต่ละฉบับนั้น ได้รับความคุ้มครองตามบทกฎหมายใด พิจารณาได้จากลักษณะความเป็นสัญญาจ้างทำของหรือสัญญาจ้างแรงงานของสัญญานักแสดง โดยหากเป็นสัญญาจ้างแรงงาน สัญญานักแสดงฉบับนั้นจะตกอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายแรงงานต้องบังคับให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน แต่หากสัญญานักแสดงฉบับนั้นเป็นสัญญาจ้างทำของ ก็จะต้องบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องสัญญาจ้างทำของ ดังนั้นการจะพิจารณาถึงกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่สัญญานักแสดง จึงต้องพิจารณาจากตัวสัญญานักแสดงว่าเป็นสัญญาประเภทใดเสียก่อน ซึ่งการพิจารณาว่าสัญญานักแสดงใดเป็นจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ อาจพิจารณาโดยอาศัยข้อเท็จจริงประกอบกับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ ลักษณะทั่วไปของนักแสดงกับธุรกิจบันเทิง การเข้าสู่วงการบันเทิงของนักแสดง นักแสดงในวงการบันเทิงไทยปัจจุบัน และลักษณะของสัญญาจ้างนักแสดงที่ใช้ในธุรกิจบันเทิง

2.1 ลักษณะทั่วไปของนักแสดงกับธุรกิจบันเทิง

อาชีพนักแสดงนั้น ในอดีตไม่ได้รับการยอมรับมากเท่าที่ควรและไม่ได้รับการยอมรับมากเช่นในปัจจุบัน ถึงขนาดที่มีประโยคที่เรียกอาชีพดารานักแสดงว่าเป็น “อาชีพที่เดินกินรำกิน”¹ แต่ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป อาชีพดารานักแสดงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีเกียรติและได้รับค่า

¹ วิมลเรขา ศิริชัยวรารณ, “สถานภาพทางกฎหมายและการคุ้มครองสวัสดิภาพของนักแสดง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550). น. 35.

ชมเชยและได้รับการยอมรับจากสังคม เนื่องจากอาชีพดารานักแสดง เป็นอาชีพที่ใช้ความพยายามทั้งกายและใจ ในการที่จะเอาความสามารถทั้งหมดที่ตนเองมีเข้าไปไว้ในบทบาทที่ได้รับมอบหมายในงานแสดงนั้นๆ เพื่อเล่นหรือทำการแสดงให้คนดูผู้ชมได้รับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในบทละคร ถ่ายทอดเรื่องราวของวรรณกรรมและบทประพันธ์ของผู้สร้างสรรค์ออกมาให้ผู้ชมได้รับชมงานแสดง นักแสดงเป็นผู้ถ่ายทอดวรรณกรรมหรือศิลปกรรมออกมาให้ผู้ชมได้ชม นักแสดงถือเป็นผู้นำงานของผู้สร้างสรรค์ถ่ายทอดออกมาเพื่อให้ผู้ชมได้ชม เพื่อให้เผยแพร่กว้างขวางออกไปสู่สาธารณชน ดังนั้นนักแสดงจึงควรได้รับความคุ้มครองดังเช่นผู้สร้างสรรค์ ซึ่งมีกฎหมายลิขสิทธิ์คุ้มครองอยู่ กฎหมายไทยจึงได้ให้ความคุ้มครองอาชีพนักแสดงมิใช่ดังเช่นลิขสิทธิ์ แต่เป็นสิทธิข้างเคียง นั่นคือ มิใช่ผู้สร้างสรรค์แต่เป็นผู้ถ่ายทอดงานของผู้สร้างสรรค์ให้ออกสู่สายตาประชาชน ดังนั้น อาชีพนักแสดงจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติและได้รับการยกย่องอย่างมากในสังคมไทยปัจจุบัน

นอกจากนั้นแล้ว ดารานักแสดงไม่ได้เพียงแต่มีหน้าที่ที่จะต้องทำการแสดงหรือทำการถ่ายทอดบทบาทออกมาในจอหรือในการแสดงให้คนทั่วไปชมแล้ว ดารานักแสดงยังต้องมีภาระหน้าที่ต่อสังคม ดารานักแสดงยังคงต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม การประพฤติปฏิบัติตัวของนักแสดงนั้น เรียกว่าต้องปฏิบัติทั้งในจอและนอกจอ จึงมีคำสอนของดารารุ่นพี่ต่อกันมาว่า ดารานั้นเมื่อก้าวเท้าออกจากบ้าน ความเป็นส่วนตัวก็หายไป² นั่นคือบทบาทหนึ่งที่เป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะมีหน้าที่ตอบสนองต่อสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชนเพื่อตอบสนองสิ่งดีคืนสู่สังคม ตอบแทนสิ่งดีๆที่ประชาชนให้การชื่นชมต่อตัวนักแสดงมา ดังนั้น อาชีพดารานักแสดงจึงเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่มีบทบาทต่อสังคมไทยมากเลยทีเดียวในยุคปัจจุบัน

อุตสาหกรรมบันเทิงนั้นได้รับการยอมรับอย่างมากในปัจจุบัน เรียกได้ว่า ทุกอย่างที่ทำหรือเกือบทุกธุรกิจ ย่อมต้องมีอุตสาหกรรมบันเทิงเข้ามาเกี่ยวข้องเกือบทุกอย่าง เพราะในปัจจุบันนั้น เป็นสังคมของการแข่งขันทางธุรกิจ การตลาดหรือสื่อโฆษณานั้นย่อมมีบทบาทอย่างมากหรืออาจจะเรียกว่ามากที่สุดเลยก็ได้ ในการที่จะประชาสัมพันธ์หรือสื่อสารออกมาเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงสิทธิ หน้าที่หรือบริการที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐหรืองานของเอกชน การประชาสัมพันธ์หรือการโฆษณานั้นถือเป็นช่องทางหนึ่งในการที่จะบอกกล่าวถึงสินค้าหรือบริการที่มีออกสู่ประชาชน ดังนั้น การประชาสัมพันธ์หรือการโฆษณาบอกกล่าวให้ถึงหูประชาชนหรือให้ประชาชนรับรู้ นั้น จึงมีความจำเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบัน ทั้งในงานของเอกชนหรือในงานของรัฐ ในงานของภาครัฐนั้น การประชาสัมพันธ์สิทธิและหน้าที่ของประชาชนให้ประชาชนได้รับรู้และเข้าใจและปฏิบัติร่วมกันด้วย

---

² เฟิงอ๋าง, น. 31.

ความร่วมมือร่วมใจกันของประชาชนนั้นก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างมาก เพราะหากการประชาสัมพันธ์หรือการประกาศนั้นไม่ได้เข้าถึงประชาชนหรือประชาชนไม่ได้รับรู้กันอย่างทั่วถึง ก็อาจทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือหรือไม่ได้รับการร่วมมือร่วมใจกันเท่าที่ควร เช่น การเลือกตั้ง การร่วมกันรณรงค์ตามโครงการต่างๆ รวมไปถึงการร่วมมือร่วมใจกันประหยัดพลังงาน การทิ้งขยะ การดูแลเรื่องโรคติดต่อที่ระบาดกันในแต่ฤดูการ หรือการปฏิบัติตามกฎจราจรหรือรวมไปถึงการปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขของประชาชน ก็ย่อมต้องพึ่งพาการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงเช่นกัน ดังนั้น ดาราหรือนักแสดงก็ย่อมเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลืองานของรัฐเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐ ที่รัฐอยากจะขอความร่วมมือจากประชาชน หากงานหรือการประชาสัมพันธ์เหล่านั้น มีดารานักแสดงไปร่วมงานหรือมีดารานักแสดง ได้ประชาสัมพันธ์หรือขอความร่วมมือจากประชาชน เรียกได้ว่า จะได้รับการตอบรับจากประชาชนเป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมต่างๆ เพื่อสังคม หรือเพื่อความร่วมมือร่วมแรงกันของทุกฝ่าย นั้นอาจจะเป็นเพราะดาราหรือนักแสดงนั้น เรียกได้ว่า เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่ง ที่ได้รับการยอมรับทางสังคม มีบุคคลที่รักและชื่นชอบในตัวศิลปินเหล่านั้น และอยากจะเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ดังนั้นหน้าที่ของนักแสดงนั้น ไม่ได้มีเพียงการแสดงหรือถ่ายทออารมณ์ สื่อบทบาทของตัวละครออกมาให้ผู้ชมได้ชื่นชม แต่ดารานักแสดงยังมีภาระหน้าที่ต่อสังคมอีกด้วย ในการที่จะช่วยเหลือสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเยาวชน และแบ่งปันความสุขให้กับประชาชนด้วย ดังนั้น อาชีพนักแสดง จึงเป็นอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะตัว เป็นวิชาชีพที่เรียกได้ว่า ไม่ใช่ใครนึกอยากจะเป็นก็เป็นได้ แต่ต้องมาด้วยจังหวะ เวลา ความสามารถ โอกาส ผู้ใหญ่รักและให้ออกาส พร้อมด้วยฝีมือ ผลงาน ความโดดเด่น และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ดีพร้อมด้วยนั่นเอง

2.2 การเข้าสู่วงการบันเทิงของนักแสดง

การเข้าสู่วงการบันเทิงของนักแสดงในปัจจุบันนี้ ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา เกิดจากวิวัฒนาการที่ก้าวล้ำของเทคโนโลยี เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคทีวีดิจิตอล (Digital Broadcasting)³ มีการส่งสัญญาณภาพและเสียงในระบบดิจิตอล ซึ่งคลื่นความถี่วิทยุโทรทัศน์ ถือเป็น

---

³ โทรทัศน์ดิจิตอล (Digital Broadcasting) หมายถึง การส่งผ่านภาพและเสียงโดยสัญญาณดิจิตอลที่มีประสิทธิภาพสูง ในหนึ่งช่องสัญญาณ สามารถส่งข้อมูลได้มากกว่าแบบอนาล็อก ทำให้ได้รับชมภาพและเสียงที่คมชัดและดีกว่าระบบอนาล็อก

ทรัพยากรสื่อสารของชาติที่กฎหมายกำหนดให้ใช้เพื่อประโยชน์ของเราทุกคน⁴ ทั้งทางด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ฯลฯ โดยให้มืองค์กรอิสระมาจัดสรรดูแล และให้เกิดการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยจะต้องเปิดให้เราทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ⁵ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสของโลก การติดต่อสื่อสารเรียกได้ว่าไร้ขอบเขต การเข้าถึงสัญญาณ โทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตทั้งแบบมีสายและแบบไร้สายก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว จึงเกิดอุปกรณ์สื่อสารที่เรียกว่า Smartphone หรือโทรศัพท์อัจฉริยะ และจุดนี้เอง เรียกได้ว่าเป็นจุดเปลี่ยนแปลงของระบบวงการบันเทิงอันจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

การเข้าสู่วงการบันเทิงของนักแสดงในปัจจุบัน อาจแบ่งได้เป็น 3 แบบ ดังต่อไปนี้

แบบที่ 1 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยผู้ปั้นดารารหรือที่เรียกว่า แมวมอง

แบบที่ 2 การเข้าสู่วงการด้วยเวทีการประกวด

แบบที่ 3 การเข้าสู่วงการด้วยสื่อ Social Media

การเข้าสู่วงการบันเทิงของไทยนั้น ในอดีตมีเพียง 2 แบบเท่านั้นคือ การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยผู้ปั้นดารารหรือที่เรารู้จักกันดีในนามแมวมอง และการเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยเวทีการประกวด

⁴ มาตรา 47 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

“มาตรา 47 คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะให้มืองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ ประโยชน์สาธารณะอื่น และการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อสารมวลชนสาธารณะ”

⁵ ใครเป็นเจ้าของคลื่นความถี่วิทยุ-โทรทัศน์ ; สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) สำนักคุ้มครองผู้บริโภคในกิจการกระจายเสียงและโทรทัศน์ (บส.) สืบค้นจาก <<http://bcp.nbtc.go.th/knowledge/detail/248>> เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2556.

2.2.1 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยผู้ปั้นดารารหรือที่เรียกว่า”แมวมอง”

ในอดีตนั้นการเข้าสู่วงการบันเทิงนั้นเป็นเรื่องที่ยาก⁶ เพราะการที่จะเข้าไปสู่วงการบันเทิงนั้น ช่องทางในการเข้าไปเพื่อให้ถึงผู้ผลิตหรือผู้จัดหรือเจ้าของสถานะนั้นเรียกได้ว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก ในยุคก่อนนั้นสถานีโทรทัศน์หรือช่องนั้นมีเพียงไม่กี่ช่อง ไม่เหมือนดังเช่นปัจจุบันที่มีช่องหรือสถานีโทรทัศน์อิสระเกิดขึ้นอย่างไม่จำกัด ในอดีตมีเพียงช่องใหญ่ๆเท่านั้นที่จะผลิตละครโทรทัศน์ให้ประชาชนได้รับชม ละครโทรทัศน์ในสมัยก่อนจึงเรียกได้ว่า ได้รับชื่อเสียงโด่งดังมาก การที่จะเข้าสู่วงการบันเทิงเพื่อเป็นนักแสดงนั้น หากมิได้มีแมวมองหรือผู้ปั้นดารามาชักจูงให้เข้าสู่วงการบันเทิงหรือชักจูงให้ไปทดสอบหน้ากล้อง คงเป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้ ซึ่งนักแสดงรุ่นก่อนๆส่วนใหญ่แล้วเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยการชักจูงของผู้ปั้นดารายกตัวอย่างเช่น คุณจินตหรา สุขพัฒน์ คุณสันติสุข พรหมศิริ คุณนิรุจน์ ศิริจรรยา คุณแอน ทองประสม คุณชาคริต แย้มนาม คุณภุชงค์ หิรัญพฤกษ์ เป็นต้น⁷

2.2.2 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยเวทีการประกวด⁸

ในยุคต่อมา ได้เริ่มมีการจัดการประกวดเพื่อค้นหาหนุ่มสาวที่มีความรู้ความสามารถ และมีรูปร่างหน้าตาที่เหมาะสมเพื่อเข้าสู่วงการบันเทิง ช่องทางการประกวดเวทีการประกวดต่างๆ เป็นช่องทางสร้างฝันของหนุ่มสาวที่อยากเข้าสู่วงการบันเทิงได้ โดยนักแสดงรุ่นใหญ่ในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วล้วนมาจากเวทีการประกวดแบบทั้งสิ้น ซึ่งก็ต้องเป็นเวทีการประกวดระดับใหญ่หรือระดับชาติเท่านั้น ผู้ชนะการประกวดจึงจะสามารถเข้าสู่วงการบันเทิงได้ ซึ่งเวทีการประกวดใหญ่ๆในสมัยก่อนนั้นมีเพียงไม่กี่เวทีเท่านั้น อาทิเช่น เวทีการประกวดมิสไทยแลนด์เวิลด์⁹ เวทีการประกวดมิส

⁶ สัมภาษณ์ ญาณิก โจนาวรรณ, ผู้จัดการนักแสดงและผู้ดูแลนักแสดงประจำสังกัด, มกราคม 2558 และ สิริกานต์ ภู่งศ์, ผู้จัดการนักแสดง, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

⁷ สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org>, พฤษภาคม 2559.

⁸ สัมภาษณ์ สิริกานต์ ภู่งศ์, ผู้จัดการนักแสดง, 18 กุมภาพันธ์ 2558.

⁹ มิสไทยแลนด์เวิลด์ (Miss Thailand World) เป็นเวทีการประกวดนางงามในประเทศไทย เพื่อส่งผู้ชนะเลิศเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าประกวดนางงามโลก(Miss World) จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2528 มีคำขวัญประจำการประกวดว่า งามอย่างมีคุณค่า (Beauty with a Purpose) และเวทีการประกวดมิสไทยแลนด์เวิลด์ยังได้รับสิทธิในการคัดเลือกสาวไทยเชื้อสายจีนบนเวทีเข้าร่วม

ไทยแลนด์ยูนิเวิร์ส¹⁰ เวทีการประกวดมิสทีนไทยแลนด์¹¹ เวทีการประกวดนางสาวไทย การประกวดดัชชีบอยแอนด์เกิร์ล¹² เวทีการประกวดโดมอนแมน การประกวดหนุ่มคลีโอ การประกวดสาวแฮ็คส์ เป็นต้น ยกตัวอย่างเช่น คุณอ้ม พัชราภา ไชยเชื้อ จากการประกวดเวทีสาวแฮ็คส์ คุณเขตต์ ฐานทัพ, คุณกระแต ศุภักษร, คุณยุ้ย จีรนันท์ มโนแจ่ม, คุณเป้ย ปานวาด เหมณี จากเวทีการประกวดดัชชีบอยแอนด์เกิร์ล คุณสถาพร นาควิไลฐา จากเวทีการประกวดโดมอนแมน¹³ เป็นต้น

ประกวดเดียวกัน เพื่อเป็นตัวแทนสาวไทยในการเข้าร่วมประกวดมิสไชนีสอินเตอร์เนชันแนลพร้อมกันด้วย, สืบค้นจาก <<https://th.wikipedia.org/wiki/มิสไทยแลนด์เวิลด์>> ,8 พฤษภาคม 2559.

¹⁰ มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ (Miss Universe Thailand) เป็นเวทีการประกวดนางงามในประเทศไทย เพื่อส่งผู้ชนะเลิศเป็นผู้แทนประเทศไทย เข้าประกวดนางงามจักรวาล (Miss Universe) จัดขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2543, สืบค้นจาก <<https://th.wikipedia.org/wiki/มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์>> ,8 พฤษภาคม 2559.

¹¹ มิสทีนไทยแลนด์ (Miss Teen Thailand) เป็นเวทีการประกวดระดับประเทศเพื่อค้นหาเด็กสาววัยรุ่นอายุตั้งแต่ 15 - 18 ปี เพื่อเข้าสู่วงการบันเทิง จัดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, สืบค้นจาก <<https://th.wikipedia.org/wiki/มิสทีนไทยแลนด์>> ,8 พฤษภาคม 2559.

¹² ดัชชีบอยแอนด์เกิร์ล (Dutchie Boys & Girls) เป็นเวทีการประกวดหนุ่มสาวโดยผลิตภัณฑ์ โยเกิร์ตดัชชี ซึ่งจัดการประกวดขึ้นเพื่อค้นหาหนุ่มสาวที่มีความสามารถเพื่อก้าวไปเป็นดาวดวงใหม่ โดยเปิดโอกาสให้เยาวชนทั้งชายและหญิงได้แสดงความสามารถของตนอย่างเต็มที่ โดยผู้ที่ผ่านเข้ารอบสุดท้ายจะได้รับการสนับสนุนจากบริษัทต่างๆ และสื่อมวลชน ให้มีโอกาเข้าสู่วงการบันเทิงในสาขาอาชีพต่างๆ เช่น นักแสดง นักร้อง พิธีกร นายแบบ นางแบบ สำหรับผู้ชนะเลิศทั้งชายและหญิงจะได้เป็นพรีเซ็นเตอร์คนใหม่ของ โยเกิร์ตดัชชี จัดการประกวดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2539, สืบค้นจาก <<https://th.wikipedia.org/wiki/ดัชชีบอยแอนด์เกิร์ล>> ,8 พฤษภาคม 2559.

¹³ สืบค้นจาก <<http://picpost.postjung.com/130564.html>> ,8 พฤษภาคม 2559.

2.2.3 การเข้าสู่วงการบันเทิงด้วยสื่อ Social Media

Social Media หมายถึง สื่อสังคมออนไลน์ที่มีการตอบสนองทางสังคมได้หลายทิศทาง โดยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต¹⁴ ซึ่งในปัจจุบันนั้น สื่อโซเชียลมีเดียเป็นสิ่งที่ใหม่และเพิ่งได้รับความนิยมไม่นาน มีสื่อโซเชียลหลายสื่อกำลังได้รับความนิยมและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น Facebook, Twitter, Instagram เป็นต้น ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กับคนในเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้แล้ว เมื่อเกิดการติดต่อปฏิสัมพันธ์กันบนสื่อโซเชียลมีเดีย ทำให้เกิดการมีผู้ติดตาม (Follower) ในสื่อโซเชียลออนไลน์ ทำให้เกิดการโฆษณาของสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่างๆ โดยมีการติดต่อให้เน็ตไอดอล (net idol) หรือคนที่ได้รับความนิยมบนโลกโซเชียลมีเดีย หรือมีคนติดตามมากลงโฆษณาภาพถ่ายของตนเองกับสินค้า ในลักษณะที่เป็นการบอกว่าตนเองนั้นใช้หรือบริโภคสินค้านั้น หรือเป็นการลงภาพถ่ายลักษณะบอกต่อหรือบอกสรรพคุณของสินค้า เป็นต้น ซึ่งลักษณะการโฆษณาลักษณะนี้ ถือเป็นโฆษณาแบบใหม่ นำมาซึ่งการสร้างรายได้ให้กับบรรดาเน็ตไอดอล (net idol) คนที่มีผู้ติดตามสูงบนสื่อโซเชียลออนไลน์ ต่อมาไม่นาน จึงมีผู้ชักจูงกลุ่มวัยรุ่นหรือผู้ที่มีชื่อเสียงหรือได้รับความนิยมสูงในสื่อโซเชียลออนไลน์เข้าสู่วงการบันเทิง และค่ายหรือสังกัดก็เล็งเห็นถึงการที่กลุ่มเน็ตไอดอลเหล่านี้ สามารถเข้าถึงผู้คนได้มากมายและได้รับความชอบจากประชาชนบนโลกอินเทอร์เน็ต ดังนั้นหากละครหรือการแสดงที่จะต้องพึ่งพาการเผยแพร่รวมไปถึงการโฆษณาบนสื่ออินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งสำคัญ การนำเน็ตไอดอลมาเป็นส่วนหนึ่งของงาน น่าจะส่งผลในการให้ประชาชนเข้าถึงบนอินเทอร์เน็ตได้ดี จึงได้นำมาร่วมงานแสดงบ้างแล้วเมื่อไม่นานมานี้ จึงเป็นคำกล่าวของผู้จัดการดารารายๆคนว่า การเข้าสู่วงการบันเทิงทุกวันนี้ได้เปลี่ยนไปแล้ว เพราะไม่จำเป็นต้องมีคนชักชวนเข้าสู่การ ไม่ต้องมีความสามารถร้องเล่นเต้นแสดง หรือไม่ต้องมีการประกวดจากเวทีต่างๆ เพียงแค่สร้างตนเองให้เป็นที่รู้จักบนสื่ออินเทอร์เน็ต ก็อาจเข้าสู่วงการบันเทิงได้แล้วถ้าหากได้รับความสนใจหรือเป็นกระแสจากผู้คนจำนวนมาก นี่จึงเป็นจุดเปลี่ยนของการเข้าสู่วงการบันเทิงไทย¹⁵

¹⁴ สืบค้นจาก <<http://crnfe2013.blogspot.com/2013/05/11-social-media.html>> , 14 Jun 2016.

¹⁵ สัมภาษณ์ ญาณิ์ โจนาวรรณ, ผู้จัดการนักแสดงและผู้ดูแลนักแสดงภายในสังกัด, 9 พฤษภาคม 2559. และ สิริกานต์ ภู่งศ์, ผู้จัดการนักแสดง, 10 พฤษภาคม 2559.

จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการนักแสดงหลายท่าน¹⁶และผู้ทรงคุณวุฒิในสถานีวิทยุโทรทัศน์การผลิตละครและสื่อบันเทิง¹⁷ ได้ให้ความเห็นคล้ายกันว่า ในอดีตนั้น เส้นทางในการเข้าสู่วงการบันเทิงนั้นเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องไกลตัว การจะเข้าสู่วงการบันเทิงนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย นักแสดงหรือบุคคลที่ถูกคัดเลือกให้เข้ามาโผล่อยู่บนจอโทรทัศน์หรือฟิล์มภาพยนตร์ได้นั้น จะต้องผ่านการฝึกฝนอย่างหนัก ทั้งประกอบไปด้วยพรสวรรค์ของแต่ละคนและมีความสามารถพิเศษ เพียงแค่ได้รับการฝึกฝนอย่างถูกวิธี ก็จะสามารถเป็นนักแสดงที่มีคุณภาพได้ ส่วนการจะได้รับความนิยมความรักใคร่จากประชาชนนั้นอยู่ที่ผลงาน และการจะมีผลงานต่อเนื่องหรือไม่ขึ้นอยู่กับที่การวางตัวและการปฏิบัติตัวทั้งในและนอกจอของนักแสดงผู้นั้น มิใช่เพียงแค่สามารถเข้าสู่วงการบันเทิงแล้วจะสามารถใช้ชีวิตอย่างที่เคยเป็นทำอย่างที่เคยทำนั้นไม่สามารถทำได้ เนื่องจากการเป็นที่รักของประชาชนนั้นมาพร้อมกับความคาดหวังของประชาชนด้วยเช่นกัน ดังนั้นนักแสดงจึงต้องปฏิบัติตนเป็นเยี่ยงอย่างของประชาชนด้วย แต่ในปัจจุบัน บางครั้งการเกิดขึ้นของกลุ่มเน็ตไอดอลนั้น มิได้เกิดจากการประพุดิในทางที่ดีเสมอไป บางครั้งอาจเกิดจากข่าวหรือการพาดพิงในทางลบหรือเกิดจากการโพสต์หรือลงภาพถ่ายในลักษณะที่เห็นเนื้อหนังมากเกินไปจนสมควรจึงทำให้ได้รับความสนใจจากผู้ชมบนอินเทอร์เน็ต แต่เมื่อกลายเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงบนโซเชียลได้แล้ว ทำให้เน็ตไอดอลนั้นมีโอกาสเข้าสู่วงการบันเทิง ซึ่งผู้จัดการดาราและผู้มีคุณวุฒิรุ่นเก่านั้นรู้สึกเสียตายและหวงแหนวงการบันเทิงแห่งนี้ เพราะอยากให้เป็นที่ถ่ายทอดศิลปะและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย และอยากให้เป็นที่สำหรับผู้มีความสามารถและผู้ที่มีรักและอยากถ่ายทอดบทประพันธ์ของผู้สร้างสรรค์ให้ออกสู่สายตาประชาชน ดังเช่นวันเก่า

2.3 นักแสดงในวงการบันเทิงปัจจุบัน

ในปัจจุบันนักแสดงอาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ นักแสดงแบบมีสังกัด และนักแสดงแบบไม่มีสังกัดหรือที่เรียกว่า Free-lance

¹⁶ เพ็งอ้าง.

¹⁷ สัมภาษณ์ ชโรบล เรียงสุวรรณ, ผู้ทรงคุณวุฒิอดีตผู้บริหารสถานีวิทยุโทรทัศน์และโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 7, 20 พฤศจิกายน 2558. และ สัมภาษณ์ นันทวรรณ ศรีวรางคณา, ผู้จัดการนักแสดงอิสระ, 5 พฤษภาคม 2559.

2.3.1 นักแสดงแบบมีสังกัด

นักแสดงแบบมีสังกัด คือ นักแสดงที่ทำสัญญาตกลงผูกพันว่าตนเองนั้นจะทำการแสดงภายใต้เงื่อนไขของสังกัดใดสังกัดหนึ่ง เป็นนักแสดงในสังกัดของค่ายหรือผู้ผลิตนั้นๆ โดยมีข้อตกลงว่านักแสดงจะไม่ไปรับงานแสดงจากสังกัดหรือค่ายอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการที่นักแสดงจะไปรับงานจ้างงานแสดงใดๆนั้นจะต้องได้รับอนุญาตจากทางค่ายหรือต้นสังกัดที่ตนผูกพันด้วยก่อน โดยหากนักแสดงฝ่าฝืนก็อาจได้รับโทษหรือต้องชดเชยค่าความเสียหายที่จะเกิดขึ้นให้แก่สังกัด โดยการผูกพันของนักแสดงแบบมีสังกัดนั้น มักผูกพันกันเป็นระยะเวลายาวนานหลายปี ค่ายหรือสังกัดจะเป็นผู้ปลูกปั้นนักแสดงให้มีชื่อเสียงในทางที่ดีและมีผลงานออกสู่สายตาประชาชน โดยค่ายจะเป็นผู้ผลักดันนักแสดง พร้อมทั้งฝึกฝนพัฒนาศักยภาพของนักแสดงให้มากยิ่งขึ้นเรื่อยๆ โดยในบางค่ายหรือสังกัดนั้น ทางค่ายนั้นมียานาจบังคับบัญชานักแสดงแบบครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นการตั้งชื่อหรือฉายาในวงการบันเทิง การส่งเสริมนักแสดงไปในทางที่ค่ายเล็งเห็นแล้วว่านักแสดงมีพรสวรรค์และมีศักยภาพ เช่น การร้อง การเต้น การแสดง รวมไปถึงภาพลักษณ์ของนักแสดง ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย เสื้อผ้าหน้าผม การแต่งตัวรวมไปถึงบุคลิกภาพของนักแสดงที่จะปรากฏออกสู่สายตาประชาชนด้วย

สัญญานักแสดงแบบมีสังกัด จัดว่าเป็นสัญญาจ้างแรงงาน สังกัดค่ายหรือช่องจะมีการทำสัญญาที่มีสาระสำคัญของข้อสัญญาเป็นการกำหนดให้นักแสดงหรือดารานั้นเป็นนักแสดงในสังกัด โดยเนื้อหาของสัญญาจะมีการจำกัดขอบเขตของการรับงานของนักแสดงเอาไว้ โดยจะไม่ให้นักแสดงไปรับงานจากต่างค่ายหรือต่างสังกัด หรือการจะรับงานใดๆจะต้องได้รับการอนุญาตหรือได้รับการพิจารณาจากทางค่ายหรือต้นสังกัดก่อน และการจะรับงานใดๆในระยะเวลาที่อยู่ในสังกัด จะต้องบอกกล่าวและขออนุญาตจากทางค่ายก่อนทุกครั้ง โดยจะได้รับการอนุญาตหรือไม่นั้น เป็นดุลยพินิจของทางค่ายเอง ด้วยเนื่องจากเหตุผลการแข่งขันกันทางธุรกิจของช่องหรือค่ายต่างๆ จากการสัมภาษณ์ผู้มีประสบการณ์ของสังกัดหนึ่ง¹⁸ ให้ความเห็นว่า การที่ค่ายหรือช่องนั้นไม่อนุญาตให้นักแสดง ดาราหรือศิลปินนั้นไปรับงานจากต่างช่องหรือต่างค่ายนั้น เนื่องจากเป็นเรื่องของการแข่งขันทางธุรกิจประการหนึ่ง เพราะก่อนที่จะมีผลงานออกสู่สายตาประชาชน นักแสดง ศิลปิน ดารานั้นๆ จะต้องได้รับการฝึกฝนทางการแสดง ได้รับการพัฒนาบุคลิกภาพ ได้รับการเรียนการแสดง ได้รับการเรียนร้องเพลง การสอนเต้น ค่ายหรือต้นสังกัดจะต้องลงทุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ เสื้อผ้า

¹⁸ สัมภาษณ์ ญาณิ์ โจนาวรรณ, ผู้จัดการนักแสดงและผู้ดูแลนักแสดงประจำสังกัด, 3 มีนาคม 2559.

หน้าผม การแต่งตัวทุกอย่าง อันเรียกได้ว่า ทุกอย่างที่ได้ทำให้ดารานักร้องสวยงาม หรือหล่อเท่ เป็นที่รักที่สะดุดตาของประชาชนล้วนมีต้นทุน เป็นการลงทุนของทางค่ายอย่างหนึ่ง เพราะในทางปฏิบัติแล้ว ดารานักแสดงนั้นเปรียบเสมือนสินค้าอย่างหนึ่งของค่ายหรือช่อง ค่ายหรือช่องมีหน้าที่ที่จะสร้างสรรค์ดารานักแสดงนั้นๆ ให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นผลงาน บุคลิกภาพ รูปลักษณ์ภายนอก หน้าตา รวมไปถึงจิตใจ ในปัจจุบันนั้นจะมีการเรียนการสอนถึงบุคลิกภาพและปรับพื้นฐานทางจิตใจให้แก่นักแสดงด้วย ทันทีที่มีการตกลงที่จะว่าจ้างหรือที่จะเซ็นสัญญานักแสดงกับบุคคลผู้นั้น ภาระหน้าที่ของการปั้น หรือเรียกว่า การลงทุนเพื่อทำให้ดารารหรือนักแสดงนั้นออกสู่สายตาประชาชนเป็นนักแสดงที่มีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนรักใคร่ชื่นชมทั้งในตัวผลงานและภาพลักษณ์ การลงทุนก็เกิดขึ้น โดยถึงแม้ว่าการทำสัญญาเข้าเป็นนักแสดงในสังกัด จะมีลักษณะของการจำกัดสิทธิในการรับงานแสดงจากต่างค่ายเอาไว้ นักแสดงส่วนใหญ่ก็พร้อมและเต็มใจเข้าร่วมทำสัญญากับทางค่าย โดยที่ตัวนักแสดงเองนั้นก็เต็มใจที่จะเข้ารับเอาการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับงานตามสัญญานั้น พร้อมกับรับภาระหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นจากการเรียนการสอนและพัฒนาบุคลิกภาพและมีมือนั้นๆ ไม่ว่าจะเป็นเหนื่อยยากแค่ไหน ด้วยที่ผลทั้งหมดที่ผลลัพธ์นั้นก็ตกอยู่กับตัวนักแสดงเอง ดังนั้นเรียกได้ว่า นักแสดงจึงเป็นเสมือนหนึ่งผลผลิตของค่ายหรือสังกัด เป็นผลผลิตจากการลงทุนลงแรงลงใจของทางค่ายได้ป็นขึ้นมา จนมีคำติดปากในปัจจุบันว่า ค่ายหรือสังกัดนั้นเป็นบุคคลที่ปั้นดินให้เป็นดาว ดังนั้นการเข้าทำสัญญาจ้างนักแสดงของค่ายหรือสังกัด จึงเป็นเครื่องมือในการผูกมัดตัวนักแสดงนั้นๆไว้ให้อยู่กับทางค่าย โดยจะทำอะไรหรือจะไปไหนจะต้องแจ้งให้ทางค่ายได้ทราบล่วงหน้าและจะต้องได้รับการอนุญาตจากทางค่ายก่อนจึงจะสามารถทำได้

จากการศึกษาข้อกำหนดสัญญาในสัญญาจ้างนักแสดงซึ่งผู้เขียนได้ค้นคว้าและรวบรวมเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีข้อสัญญากำหนดในสัญญาว่า “...เพื่อให้การพัฒนาบุคลิกภาพและรูปร่างหน้าตาของนักแสดงเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักแสดง นักแสดงตกลงยินยอมดำเนินการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และ/หรือ รูปร่างหน้าตาของนักแสดงตามแนวทางที่...พิจารณาเห็นสมควร นอกจากนี้นักแสดงรับทราบว่าจะในกรณีที่นักแสดงจะทำการปรับเปลี่ยนรูปร่าง หน้าตา และ/หรือ ทำศัลยกรรมตกแต่งร่างกาย นักแสดงจะต้องแจ้งให้....ทราบและจะต้องได้รับความยินยอมจาก..... ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว”¹⁹ จะเห็นได้ว่าการจำกัดสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลถึงในส่วนของการทำงานศัลยกรรมตกแต่ง และการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพหน้าตา รวมไปถึงทรงผมของดารานักแสดง โดยทางค่ายได้ให้ความเห็นว่า ข้อสัญญาดังกล่าวนี้ ได้ถูกจัดทำขึ้นใหม่ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา โดยเหตุผลที่ว่า ในปัจจุบันวิวัฒนาการของการทำศัลยกรรมตกแต่งได้ก้าวล้ำไปมาก เรียกได้ว่า เดินไปที่ไหน ก็

¹⁹ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

สามารถทำศัลยกรรมได้ง่ายดาย ไม่ต้องพึ่งพาโรงพยาบาลให้วุ่นวายเหมือนแต่ก่อน และการทำศัลยกรรมไม่ใช่เรื่องใหญ่อีกต่อไป ด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำของวิวัฒนาการทางการแพทย์ จนมีประโยคติดปากในปัจจุบันที่ว่า สวยสั่งได้ เพราะเพียงแค่นิดก็สามารปรับแก้รูปร่างหน้าได้แล้ว ดังนั้นในปัจจุบัน จึงมีนักแสดงจำนวนมากที่เข้ารับการปรับแต่งรูปร่างหน้าศัลยกรรมตกแต่งแบบสวยสั่งได้ในระยะเวลาไม่นาน ไม่เกิดความเจ็บปวดและไม่ต้องพักงาน จึงนำมาถึงการไม่แจ้งให้ทางค่ายทราบก่อนที่จะเข้ารับการทำศัลยกรรมตกแต่ง แต่ผลกระทบที่ตามมา นั้น เป็นผลกระทบที่เกิดความเสียหายต่อทางค่ายในระยะเวลาต่อมา เนื่องจากการทำศัลยกรรมตกแต่งในปัจจุบันที่มีลักษณะฉืดหรือเติมนั้น ทำให้นักแสดงไม่ได้แจ้งให้ทางค่ายทราบ ทางค่ายจะทราบเมื่อนักแสดงได้ไปทำศัลยกรรมมาแล้วและเกิดการเปลี่ยนแปลงทำให้เกิดความผิดแปลกแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งทางค่ายชี้แจงว่า อาชีพนักแสดงนั้น รูปร่างหน้าตาถือว่าเป็นสาระสำคัญอันดับต้นๆ ของการเป็นนักแสดง การที่ดารานักแสดงนั้นๆ จะได้รับความชื่นชม ความสนใจหรือได้รับการยอมรับ ส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีเรื่องของหน้าตาเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ การที่นักแสดงได้รับความนิยม ส่วนใหญ่ก็เป็นเพราะความพึงพอใจของผู้ชมที่มีต่อตัวนักแสดงในรูปร่างหน้าตาเช่นนั้น เมื่อนักแสดงเหล่านั้นไปทำศัลยกรรมให้รูปร่างหน้าตาผิดแปลกไปจากเดิม จึงทำให้ความนิยมในตัวนักแสดงเหล่านั้นลดลงหรืออาจจะสร้างความผิดหวังให้กับทางค่ายหรือสร้างความผิดหวังให้กับผู้ชม เพราะหน้าตานั้นไม่เป็นเช่นวันก่อน เพราะอาชีพนักแสดงนั้นขึ้นอยู่กับความชื่นชม ความชื่นชอบ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้ชม การที่ทางค่ายหรือทางช่องนั้นเล็งเห็นว่านักแสดงผู้นั้นจะสามารถมีผลงานอะไรออกสู่สายตาประชาชนได้บ้าง ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง เต้น หรือแสดงละคร ก็เพราะทางค่ายได้เล็งเห็นถึงรูปร่างหน้าตาของนักแสดงผู้นั้นแล้วว่าเหมาะสมหรือควรจะได้รับบทบาทใด ดังนั้น การทำศัลยกรรมให้หน้าตาผิดไปจากเดิม ส่วนใหญ่จะสร้างความผิดหวังให้กับค่ายและผู้ชม จึงทำให้ไม่ได้รับความนิยมเท่าที่ควรและยังสร้างความผิดหวังให้ทางค่ายและผู้ชม ทั้งนี้รูปร่างหน้าตาและร่างกายของนักแสดงนั้น เปรียบเสมือนอุปกรณ์อย่างหนึ่งของอาชีพนักแสดง ซึ่งเมื่อทำให้ผิดแปลกแตกต่างไปจากเดิม จึงคล้ายกับการส่งมอบอุปกรณ์ไม่เป็นไปตามสัญญา ซึ่งเหตุผลนี้จะนำมาซึ่งความเสียหายของค่ายหรือสังกัดในการที่จะนำนักแสดงดังกล่าวมารับบทบาทหรือแสดงผลงานต่อไป ดังนั้นข้อสัญญานี้ ทางค่ายจึงเห็นควรว่า ควรจะมีการระบุไว้ในสัญญาด้วย เพื่อให้ศิลปินเกรงกลัวและตระหนักถึงผลของการทำศัลยกรรม และต้องขออนุญาตก่อนการทำศัลยกรรมทุกกรณี

มีประเด็นว่า นักแสดงแบบมีค่ายหรือมีสังกัดนั้น จำเป็นจะต้องกระทำสัญญาให้ตกอยู่ภายใต้สัญญาจ้างแรงงานเสมอไปหรือไม่ หากต้องการจะผูกพันกันแบบสัญญาจ้างทำของนั้นสามารถกระทำได้หรือไม่ ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่ในวงการบันเทิง การที่นายจ้างนั้นเข้าทำสัญญากับนักแสดงเพื่อให้นักแสดงนั้นเป็นนักแสดงในสังกัด เจตนารมณ์ของสัญญานักแสดงแบบมี

สังกัดนั้นก็เกินไปเพื่อต้องการผูกมัดให้นักแสดงนั้นต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง หรือผู้ผลิต ต้องการควบคุมบริหารจัดการงานของนักแสดง ดังนั้นโดยธรรมชาติของสัญญานักแสดง แบบมีค่าหรือมีสังกัด ก็คือการทำสัญญาจะต้องมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตัวนักแสดง ค่าต้องการ บริหารงานจ้างงานแสดงให้แก่นักแสดง การที่ค่ายจะขอความร่วมมือในงานใดนั้น นักแสดงจะต้องเข้าร่วมและให้ความร่วมมือกับทางค่าย โดยในสัญญาจ้างนักแสดงแบบมีสังกัดจะกำหนดหน้าที่และข้อ สัญญานี้เอาไว้อย่างชัดเจน ว่าค่ายหรือสังกัดมีสิทธิที่จะบริหารงานจ้างงานแสดงของนักแสดงทุก ประการ ค่ายมีอำนาจบังคับบัญชานักแสดงได้ทั้งสิ้น รวมไปถึงการที่ค่ายจัดการประชุมหรือจัดกิจกรรม ใด หากค่ายหรือสังกัดต้องการให้นักแสดงไปร่วมงาน นักแสดงก็มีหน้าที่ที่จะต้องเข้าร่วมงานนั้นอย่าง พร้อมเพรียง นักแสดงย่อมต้องปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางและกฎเดียวกันกับค่ายหรือองค์กร มีการ ทำงานกันอย่างพร้อมเพียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร ยกตัวอย่างข้อสัญญาที่กำหนดว่า “... โดยที่ศิลปินมีความประสงค์ที่จะเป็นศิลปินในสังกัด เพื่อให้...เป็นผู้ดูแลจัดการ และบริหารงานจ้าง งานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงทุกประเภทให้กับศิลปินแต่เพียงผู้เดียวตลอดอายุแห่งสัญญา โดยที่... มีความประสงค์ที่จะรับศิลปินเข้าเป็นศิลปินในสังกัดของ... และทำหน้าที่เป็นผู้จัดการ ผู้ดูแล ผู้บริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงทุกประเภทให้กับศิลปิน...”²⁰ ดังนั้น หากเป็น นักแสดงแบบมีสังกัด แต่ต้องการที่จะผูกพันกันเป็นสัญญาจ้างทำของซึ่งลักษณะของสัญญาจ้างทำของ คือ นายจ้างมิได้มีอำนาจบังคับบัญชา ต้องการแค่ผลสำเร็จของงานเท่านั้น จึงขัดกับสภาพโดย ธรรมชาติสัญญาและเจตนารมณ์ของคู่สัญญาจึงไม่สามารถกระทำได้ แต่หากนักแสดงแบบมีสังกัดนั้น ต้องการไปทำสัญญาอื่นใดที่มีลักษณะจ้างทำของกับคู่สัญญาอื่นหรือบุคคลที่สามนั้นก็สามรถทำได้ ตามหลักเสรีภาพในการทำสัญญา เอกชนสามารถที่จะแสดงเจตจำนงค์ของตนได้อย่างเสรี แต่ทั้งนี้ หากนักแสดงแบบมีสังกัดต้องการที่จะไปผูกพันตนเองกับบุคคลภายนอกแบบสัญญาจ้างทำของ นักแสดงก็จะต้องได้รับอนุญาตจากทางค่ายหรือสังกัดก่อน ตามข้อสัญญาที่นักแสดงได้ทำไว้กับค่าย นั้นๆ

2.3.2 นักแสดงแบบไม่มีสังกัด

นักแสดงแบบไม่มีสังกัดหรือไม่มีค่าย เรียกว่า นักแสดงอิสระหรือ Freelance นั้น คือนักแสดงที่ไม่ได้ทำสัญญากับสังกัดใดสังกัดหนึ่งหรือค่ายใดค่ายหนึ่ง ว่าตนเองจะผูกพันเป็น นักแสดงในสังกัดนั้น โดยการรับงานจ้างงานแสดงของนักแสดงอิสระจะไม่ต้องขึ้นอยู่กับค่าย ไม่ผูกพัน

²⁰ โปรตตุ ภาคผนวก ก หน้า 142-147

อยู่กับค่ายใดหรือสังกัดใด มีอิสระในการดูแลภาพลักษณ์ของตนเองและมีอิสระในการรับงานจ้างงาน แสดง สามารถร่วมงานหรือรับงานแสดงได้จากทุกค่ายทุกช่องหรือทุกสังกัดตามแต่นักแสดงเองสมัครใจอยากร่วมงาน

สัญญาจ้างนักแสดงแบบไม่มีสังกัด จัดเป็นสัญญาแบบจ้างทำของ โดยผูกพันกันไว้เป็นงานๆไป โดยต้องการที่ผลสำเร็จของงาน สภาพการจ้างจะทำการว่าจ้างกันเป็นงานหรือเป็นเรื่องไป โดยมีกรจ่ายค่าตอบแทนหลังจากปฏิบัติงานตามสัญญาเสร็จเรียบร้อย หรือหลังจากได้ทำการแสดงหรือได้ทำตามสัญญาที่นายจ้าง ค่ายหรือผู้ว่าจ้างได้ว่าจ้างไปแล้วตามสัญญา โดยความรับผิดชอบหรือความคุ้มครองตามกฎหมายนั้น ย่อมเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะของสัญญาจ้างทำของ ผู้ว่าจ้างหรือค่ายไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน ทั้งนายจ้างและตัวนักแสดงนั้น มีหน้าที่ที่จะต้องกระทำต่อกันเพียงแค่ว่าตามลักษณะของสัญญาจ้างทำของ มุ่งเพียงแค่ผลสำเร็จของงาน คือนายจ้างจะว่าจ้างหรือมอบหมายงานให้ลูกจ้างกระทำและลูกจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำตามงานที่ได้รับมอบหมายนั้นให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งหากเป็นเรื่องของสัญญาจ้างทำของนั้น ความรับผิดชอบหรือความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นน้อยกว่าสัญญาจ้างแรงงาน ทำให้ค่ายหรือผู้จัดส่วนใหญ่ จะพยายามร่างหรือเขียนสัญญาให้เป็นไปหรือมีเจตนาให้สัญญานั้น มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างทำของเพื่อจะได้ไม่ต้องรับภาระที่หนักขึ้นตามกฎหมายแรงงาน

แต่กระนั้นเองมีประเด็นที่ว่า หากนักแสดงนั้นเป็นนักแสดงอิสระ มีได้สังกัดอยู่ภายใต้ค่ายหรือสังกัดใด แต่หากต้องการที่จะเข้าสัญญาแบบจ้างแรงงานนั้นสามารถทำได้หรือไม่ ซึ่งจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ การที่นักแสดงนั้นเป็นนักแสดงอิสระ มีได้ผูกพันตนเองกับสังกัดหรือค่ายใดค่ายหนึ่ง ก็เป็นไปเพราะนักแสดงนั้นไม่ต้องการที่จะผูกพันตนเองกับค่ายใดค่ายหนึ่ง นักแสดงต้องการมีอิสระในการรับงาน ไม่ขึ้นอยู่กับนายจ้างคนใดคนหนึ่ง แต่โดยสภาพของสัญญาจ้างแรงงานกับความต้องการเป็นอิสระของนักแสดงที่ไม่ขึ้นอยู่กับผู้ใดนั้นจึงขัดแย้งกันโดยสิ้นเชิง เพราะสัญญาจ้างแรงงานนั้น เจตนารมณ์ของสัญญานั้นต้องการที่จะผูกพันนักแสดงให้ตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างโดยชัดเจน ซึ่งสัญญาจ้างแรงงานนั้นเรียกได้ว่ามีสภาพบังคับมากกว่าสัญญาจ้างทำของโดยตัวของสัญญาเองอยู่แล้ว ดังนั้นการที่นักแสดงอิสระต้องการที่จะเป็นอิสระไม่ตกอยู่ภายใต้ค่ายใดหรือสังกัดใดสังกัดหนึ่ง แต่ต้องการจะเข้าทำสัญญาแบบจ้างแรงงานนั้นจึงไม่สามารถทำได้ เพราะลักษณะของสัญญาขัดกับเจตนารมณ์และสภาพของคู่สัญญาอย่างชัดเจน จึงไม่สามารถกระทำได้

2.4 ลักษณะของสัญญาจ้างนักแสดงที่ใช้ในธุรกิจบันเทิง

2.4.1 ความทั่วไป

ในปัจจุบันระบบธุรกิจบันเทิงไทยนั้น ย่อมต้องมีการตกลงหรือเจรจากันก่อนที่จะรับงานหรือตกลงรับค่าใดๆก่อนการทำงานทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะสภาพของงานนั้น ถือว่าเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งของการตกลงทำงานในแต่ละครั้ง เพราะเนื่องด้วยนักแสดงเป็นอาชีพที่จะต้องใช้ร่างกายและความสามารถในการลักษณะเฉพาะตัวในการที่จะส่งมอบชิ้นงาน หรือร่วมกันแสดงหรือร่วมกันถ่ายทอดวรรณกรรมศิลปกรรมออกมาให้แก่ผู้ชม และนอกจากนี้ ในบางลักษณะงาน หรือในการทำงานในบางครั้ง ตัวบุคคลถือว่าเป็นสาระสำคัญของสัญญา เช่น หากงานนี้หรือผลงานชิ้นนี้ นายจ้างนั้นต้องการที่จะจ้างนักแสดงคนนี้ มาทำการแสดงโดยระบุเป็นตัวบุคคลว่าต้องการให้บุคคลคนนั้นมาร่วมทำงานหรือทำการแสดงถ่ายทอดผลงาน นั้นหมายถึงตัวบุคคลนักแสดงผู้นั้นถือเป็นสาระสำคัญของการทำงานชิ้นนั้นๆ และนอกจากนี้ ยังมีการแสดงบางอย่าง บางบทบาทที่ลักษณะของงานนั้นเป็นสาระสำคัญ เช่น บทบาทนี้จะต้องเป็นบทบู๊ โดยนายจ้างนั้นไม่ได้มีการระบุหรืออยากจะให้ใครมาแสดงหรือมารับบทเป็นพิเศษ เพียงแต่มีสาระสำคัญของการจ้างงานที่เป็นการระบุเจาะจงว่า ผู้ที่จะมารับบทหรือทำการแสดงนี้ จะต้องเป็นผู้ที่สามารถรับบทบู๊หรือรับบทต่อสู้หรือมีความสามารถเฉพาะตัวในการรู้หรือมีความชำนาญในศิลปะการต่อสู้ ดังเช่นนี้ ถือว่าเนื้อหาของลักษณะบทบาทหรือลักษณะของงานนั้นมีความสำคัญเป็นสาระสำคัญของงาน หรืออาจจะเป็นบทบาทที่กำหนดไว้ว่า บทบาทนี้นักแสดงหรือผู้ที่จะมารับบทนั้น จะต้องมีความรัก หรือฉาก Love Scene หรือจะต้องสามารถถอดเสื้อผ้า หรือสามารถเปลือยกายได้ โดยนายจ้างนั้น ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องการผู้ใดมาเป็นพิเศษ แต่เฉพาะเจาะจงแต่เนื้อหาของงานที่ว่านักแสดงผู้ที่จะมารับบทบทบาทนั้น จะต้องสามารถถอดเสื้อผ้าเปลือยกายได้ตามที่ได้ตกลงกันไว้ก่อนเริ่มมีการแสดงหรือมีการถ่ายทำ เช่นนี้ ลักษณะหรือสภาพของงานจึงเป็นสาระสำคัญของสัญญาจ้างนักแสดงสำหรับงานนั้น

ในปัจจุบัน สัญญาในระบบธุรกิจบันเทิงของไทยนั้น เป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่ง โดยทางฝ่ายนักแสดงหรือดารานั้นตกลงที่จะเข้าทำงานให้แก่นายจ้าง ตามเนื้อหาของงานที่มีการตกลงกันเอาไว้ โดยนักแสดงจะต้องทำการแสดงหรือทำการถ่ายตงานแสดงหรืองานวรรณกรรมนั้นให้แก่นายจ้างอย่างตั้งใจตลอดจนจบสัญญาหรือตลอดจนจบงานตามสัญญาที่ได้ตกลงกันไว้ ส่วนนายจ้างนั้น มีหน้าที่ที่จะต้องดูแลและจัดหาอุปกรณ์ พร้อมทั้งการดูแลนักแสดงในระหว่างการทำงาน และจ่ายค่าตอบแทนให้แก่งานนั้นเมื่อการแสดงสำเร็จลุล่วงแล้ว ดังนั้น สัญญาที่ใช้ในระบบธุรกิจบันเทิงของไทย จึงถือเป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่ง เพราะคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งนั้น มี

หน้าที่ที่จะต้องส่งมอบงานหรือบริการให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง มีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้ที่ส่งมอบงานนั้น

สัญญาในระบบบันเทิงไทยนั้น ก็มีลักษณะของสัญญาตามปกติแบบสัญญาทั่วไป คือ มีคำเสนอและคำสนองที่ถูกต้องตรงกันและชัดเจน เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ส่งคำเสนอแล้ว หากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีคำสนองเข้ารับตามคำเสนอนั้น สัญญาที่เกิดขึ้นมีผลสมบูรณ์ โดยการเกิดของสัญญานั้น มีได้ทั้งทางวาจาและแบบมีลายลักษณ์อักษร โดยสัญญาต่างตอบแทนนี้มีผลสมบูรณ์ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยทางวาจาหรือเกิดขึ้นแบบมีลายลักษณ์อักษร ในทางกฎหมายนั้นก็ถือว่ามีผลสมบูรณ์แล้ว แต่การที่มีลายลักษณ์อักษรเอาไว้แล้ว จะทำให้ง่ายต่อการสืบค้นหรือง่ายต่อการปฏิบัติให้เป็นไปตามสัญญา

ดังนั้นในปัจจุบัน สัญญาที่ใช้ในระบบธุรกิจบันเทิงไทยในปัจจุบัน จึงมีอยู่ด้วยกัน 2 แบบคือ สัญญาด้วยวาจา และสัญญาลายลักษณ์อักษร

2.4.2 สัญญาด้วยวาจา

โดยปกติในระบบธุรกิจบันเทิงในปัจจุบันนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการเข้าทำสัญญาด้วยปากเปล่า หรือเป็นการทำสัญญากันแบบด้วยวาจา ทั้งนี้เพราะการทำสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้น ต้องใช้เอกสารและใช้ระยะเวลาในการทำสัญญา จะต้องมีการอ่านสัญญากันอย่างละเอียดถี่ถ้วน รวมถึงการทำสัญญานั้นจำเป็นต้องมีการลงนามสัญญาจากทางค่ายหรือผู้มีอำนาจ โดยในความเป็นจริงที่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่อาชีพนักแสดงนั้น จะปฏิบัติงานหรือทำการแสดงในสถานที่อื่นๆ หรือเรียกว่าสถานที่กลางแจ้ง น้อยครั้งที่จะได้ทำการแสดงในที่สถานที่ทำงานหรือออฟฟิตของบริษัทหรือค่าย ทำให้การทำสัญญาและการลงนามในสัญญานั้น ค่อนข้างจะมีความยากลำบากอยู่พอสมควร ส่วนใหญ่เพื่อความสะดวกและความรวดเร็ว นักแสดงและผู้จัดรวมไปถึงผู้ติดต่อนักแสดงจะยึดเอาการทำสัญญาด้วยวาจาเป็นหลักและยึดหลักแห่งความเชื่อใจเข้าเป็นสำคัญ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว และนอกจากนี้ การทำสัญญาด้วยวาจานั้น ทางผู้จัดหรือนายจ้างย่อมได้เปรียบกว่านักแสดง เพราะเมื่อเป็นสัญญาด้วยปากเปล่าแล้ว ย่อมพิสูจน์ได้ยากหากมีความรับผิดชอบเกิดขึ้น รวมถึงภาระหน้าที่ตามกฎหมายหรือภาระหน้าที่ตามสัญญาก็ย่อมน้อยลงไปด้วยเช่นกัน

ในการทำสัญญาด้วยวาจานั้น เพียงแค่มีคำเสนอและคำสนองที่ตรงกัน ก็ถือว่าเกิดสัญญาขึ้นอย่างสมบูรณ์แล้ว โดยในปกติธรรมเนียมประเพณีการปฏิบัติ คือ ทางค่ายหรือผู้จัดหรือผู้จัดหานักแสดง จะทำคำเสนอให้นักแสดงหรือผู้จัดการดาราดารา โดยนักแสดงบางรายนั้น ผู้จัดการนักแสดงหรือผู้จัดการดาราดารา มีสถานะเป็นตัวแทนของนักแสดง โดยมีสิทธิเข้าทำสัญญาหรือทำนิติกรรม

บางอย่างแทนนักแสดงได้ทันทีโดยมิต้องรอความเห็นหรือความยินยอมของนักแสดง หากทั้งตัวนักแสดงหรือผู้จัดการได้ตกลงให้มีลักษณะเป็นตัวแทนกันเช่นนั้น เมื่อทางค่ายหรือผู้จัดได้ส่งคำเสนอให้แก่นักแสดงแล้ว หากนักแสดงตกลงที่จะเข้าร่วมหรือทำงานนั้น ก็มีคำสนองกลับมาให้แก่ผู้จัดหรือค่าย สัญญานั้นก็เกิดขึ้นสมบูรณ์แล้ว

2.4.3 สัญญาลายลักษณ์อักษร

สัญญาลายลักษณ์อักษรในระบบธุรกิจบันเทิงของไทยนั้น มีการนำมาใช้ด้วยเช่นกัน โดยในการเข้าทำสัญญาลายลักษณ์อักษรในธุรกิจบันเทิงไทยปัจจุบัน อาจแบ่งออกได้ 2 ลักษณะ คือ สัญญาลายลักษณ์อักษรของค่ายหรือสังกัด หรือสัญญาลายลักษณ์อักษรเพื่อผลสำเร็จของงาน

2.4.3.1 สัญญาลายลักษณ์อักษรของค่ายหรือสังกัด

สัญญาลายลักษณ์อักษรของค่ายหรือสังกัดนั้น จะมีขึ้นไว้เพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง คือ ค่ายหรือต้นสังกัด กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง นั่นคือ นักแสดง ได้ตกลงเข้าทำสัญญากัน โดยส่วนใหญ่แล้วสัญญาของค่ายหรือสังกัดนั้นจะนิยมนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้ในการทำสัญญา ใช้กับทุกนักแสดง ลักษณะเดียวกัน โดยสัญญาสำเร็จรูปนั้น เป็นสัญญาที่มีรายละเอียดหรือมีการพิมพ์ข้อความส่วนใหญ่ไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว โดยมีเนื้อความส่วนใหญ่เหมือนกันหมด คู่สัญญาเพียงแค่เพิ่มเติมรายละเอียดเล็กน้อยในการทำสัญญาแต่ละครั้ง ก็จะทำให้สัญญาดังกล่าวมีผลสมบูรณ์ สัญญาสำเร็จรูปนั้นเป็นสัญญาที่ได้รับความนิยมกันเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสัญญาที่ได้ทำข้อความส่วนใหญ่ไว้ล่วงหน้าแล้วทำให้เกิดความรวดเร็วและประหยัดเวลาในการทำสัญญา เมื่อคู่สัญญาต้องการจะเข้าทำสัญญา คู่สัญญาก็สามารถนำสัญญาเหล่านี้มาใช้ได้เลย ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกในการติดต่อทำธุรกิจในปัจจุบัน แต่ข้อเสียของสัญญาสำเร็จรูปประการหนึ่งอันเป็นความเสียหายประการใหญ่ นั้นคือเป็นสัญญาที่มักจะทำขึ้นโดยฝ่ายที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่า ก็คือ ทางค่ายหรือทางสังกัด โดยทางค่ายหรือสังกัดจะเป็นผู้กำหนดเนื้อหาของสัญญาเอาไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้วแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยผู้ที่เข้ามาทำสัญญาหรือนักแสดงดังกล่าว สามารถแสดงเจตนาเข้าทำสัญญาตามเนื้อหาดังกล่าวได้ทันที โดยไม่ต้องมาเสียเวลาทำการต่อรองหรือการเจรจาหรือทำการร่างสัญญาใดๆ กันอีก ซึ่งสร้างความสะดวกรวดเร็วและประหยัดเวลาในการทำธุรกิจก็จริง แต่ก็มีข้อเสียตรงที่ฝ่ายที่เป็นผู้กำหนดข้อสัญญาจะกำหนดข้อสัญญาที่ให้ผลประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากเกินไปจนอาจเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จึงทำให้เกิดเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น แต่ในทางปฏิบัติหรือขนบธรรมเนียมหรือประเพณีของวงการบันเทิงไทยนั้น ก็ยังคงใช้สัญญาสำเร็จรูปกันอยู่เป็นปกติในการทำสัญญาเข้าเป็นนักแสดงของค่ายหรือสังกัด โดยอาจมีเนื้อหาในบางส่วนที่อาจจะไม่ได้รับความ

ยุติธรรมเท่าที่ควร แต่นักแสดงส่วนใหญ่ก็พร้อมและยอมเข้าทำสัญญาเนื่องด้วยการไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจนของกฎหมายและเนื่องจากกลัวว่าจะโดนตำหนิว่าเรื่องมากหรืออาจจะไม่ได้รับการทำสัญญาเข้าเป็นนักแสดงในสังกัด ดังนั้นนักแสดงส่วนใหญ่หรืออาจเรียกได้ว่าเกือบทั้งหมด ก็จะเข้ารับการเซ็นสัญญากับค่ายหรือสังกัดด้วยสัญญาสำเร็จรูปที่ทางค่ายหรือสังกัดนั้นหยิบยื่นให้เซ็นหรือทำสัญญากันเกือบทั้งสิ้น

โดยส่วนใหญ่แล้วเนื้อหาในสัญญาของค่ายหรือสังกัดนั้น จะมีลักษณะเนื้อหาคล้ายกันเกือบทุกฉบับ โดยสัญญาของทางค่ายหรือสังกัดจะประกอบไปด้วยเนื้อหา ดังต่อไปนี้คือ

1. เนื้อหาในส่วนของการกล่าวอ้างถึงรายละเอียดของผู้เข้าทำสัญญาเอาไว้ อย่างชัดเจน คือทางค่าย ผู้จัด หรือผู้มีอำนาจจัดการของทางค่าย นักแสดง และรวมถึงผู้จัดการนักแสดงและรวมถึงการกำหนดถึงอำนาจในการกระทำการแทนของผู้จัดการนักแสดงด้วยในกรณีที่นักแสดงผู้นั้นมีผู้จัดการนักแสดง

“สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นระหว่างบริษัท...ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า...ฝ่ายหนึ่ง กับ...บ้านเลขที่...ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ศิลปิน” อีกฝ่ายหนึ่ง”²¹

“ศิลปินตกลงว่าในกรณีที่ศิลปินจะจัดให้มีผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ จะต้องได้รับการรับรองและได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร...ซึ่งผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ของศิลปินนั้นจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดแย้งกับเงื่อนไขและข้อตกลงที่ศิลปินได้ทำไว้...”²²

2. เนื้อหาในส่วนของสิทธิและหน้าที่ของค่าย โดยส่วนใหญ่ทางค่ายหรือสังกัดนั้น มักจะระบุสิทธิของทางค่ายที่สามารถมีเหนือตัวของนักแสดง เช่น การที่ค่ายมีสิทธิที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้นักแสดงรับงานใดๆ หรือค่ายสิทธิที่จะจำกัดเสรีภาพส่วนบุคคลในบางเรื่องได้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลิกภาพ รูปร่างหรือหน้าตา รวมไปถึงทรงผม เครื่องแต่งกาย การทำศัลยกรรม การใช้ชื่อจริงหรือการให้นักแสดงใช้ชื่อหรือนามแฝง หรือรวมไปถึงกิจการใดๆที่ค่ายเห็นสมควร หรืองานใดๆที่ค่ายเห็นสมควร ค่ายย่อมมีสิทธิใช้ให้นักแสดงทำทั้งสิ้น

²¹ โปรดดู ภาคผนวก ก หน้า 142-147

²² โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.4 หน้า 146

“...ตกลงรับศิลปินเข้าเป็นศิลปินในสังกัด...และศิลปินตกลงเป็นศิลปินในสังกัด...โดยศิลปินตกลงให้...เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการบริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงประเภทต่างๆ...บริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับการแสดงภาพยนตร์ การแสดงละครโทรทัศน์ งานพิธีกรรายการโทรทัศน์ ดีเจ การถ่ายแบบ การเดินแบบ การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สินค้า การโชว์ตัวในรายการโทรทัศน์...การขับร้องเพลง การทำงานอันเกี่ยวกับงานเพลง งานดนตรีกรรม การเล่นหรือการแสดงดนตรีของศิลปินทั้งหมด...เป็นผู้จัดการ ผู้ดูแล สรรหาคัดเลือกและพิจารณาจ้างงานจ้างงานแสดงให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพของศิลปินและสอดคล้องกับธุรกิจบันเทิงในแต่ละประเภท...”²³

“ค่ายจะทำหน้าที่ในการบริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงประเภทต่างๆ ตามสัญญาฉบับนี้ให้กับศิลปินที่ดีที่สุด โดยจะเป็นศูนย์กลางในการสรรหาคัดเลือก และพิจารณาจ้างงานจ้างงานแสดงต่างๆ ให้กับศิลปิน...จะคำนึงถึงอัตราค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานของงานจ้างงาน...”²⁴

“ค่ายจะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และกำหนดวิธีการขั้นตอนต่างๆ อันเกี่ยวกับการพัฒนาภาพลักษณ์ บุคลิกภาพของศิลปินให้สอดคล้องกับงานด้านบันเทิงในประเภทต่างๆ...”²⁵

“...จะสนับสนุนให้ศิลปินเข้าทำงานด้านการขับร้องเพลง เล่นดนตรี งานเพลงหรืองานดนตรีกรรมกับสังกัดเพลง ค่ายเพลง...หรืองานดนตรีกรรมตามความเหมาะสมกับศิลปินต่อไป”²⁶

“...ทำการส่งเสริมให้ศิลปินเป็นที่รู้จักกับประชาชนโดยทั่วไป โดยจะเป็นผู้กำหนดวิธีการ ขั้นตอนต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ภาพพจน์ของศิลปินให้มีความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับธุรกิจด้านบันเทิงในแต่ละประเภท”²⁷

---

²³ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 1 หน้า 142

²⁴ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3.1 หน้า 143

²⁵ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3.2 หน้า 143

²⁶ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3.3 หน้า 143

²⁷ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3.4 หน้า 143

“ในกรณีที่ศิลปินถูกบุคคลภายนอกดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ ฟ้องร้องหรือดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมาย...จะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือยุติปัญหาดังกล่าวนั้นให้กับศิลปิน”²⁸

“...เพื่อให้การพัฒนาบุคลิกภาพและรูปร่างหน้าตาของนักแสดงเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักแสดง นักแสดงตกลงยินยอมดำเนินการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และ/หรือรูปร่างหน้าตาของนักแสดงตามแนวทางที่....พิจารณาเห็นสมควร ...ในกรณีที่นักแสดงจะทำการปรับเปลี่ยนรูปร่าง หน้าตา และ/หรือ ทำศัลยกรรมตกแต่งร่างกาย นักแสดงจะต้องแจ้งให้...ทราบและจะต้องได้รับความยินยอมจาก.....ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว”²⁹

โดยส่วนใหญ่ทางค่ายมักจะกำหนดสิทธิของทางค่ายที่สามารถมีอยู่เหนือตัวนักแสดงเอาไว้อย่างเต็มที่ แต่มักจะไม่ค่อยระบุถึงหน้าที่ของทางค่ายที่จะต้องปฏิบัติหรือจะต้องรับผิดชอบต่อตัวนักแสดง ทั้งนี้เพื่อที่จะลดภาระหน้าที่ที่มีตามสัญญาของทางค่ายนั่นเอง

3. เนื้อหาในส่วนของสิทธิและหน้าที่ของนักแสดง โดยในเนื้อหาของสัญญา มักจะระบุไม่บ่อยระบุสิทธิที่มีอยู่ของนักแสดง แต่ส่วนใหญ่จะระบุหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องปฏิบัติ และจักต้องมีตลอดอายุสัญญาที่นักแสดงตกลงเข้าเป็นนักแสดงของทางค่ายหรือสังกัดนั้นๆ โดยส่วนใหญ่จะระบุเนื้อหาที่สอดคล้องและคล้ายกัน โดยจะระบุให้นักแสดงนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของค่ายอย่างเคร่งครัด และนักแสดงมีหน้าที่ที่จะต้องพัฒนาบุคลิกภาพและศักยภาพในตัวตนอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งยังต้องให้ความร่วมมือกับทางค่ายหรือสังกัดในการที่จะฝึกฝนความสามารถทั้งทางการแสดง ร้องเล่นเต้นพร้อมทั้งต้องให้ความร่วมมือในการที่จะเข้าร่วมงานหรือการประชาสัมพันธ์ต่างๆของทางค่ายอีกด้วย

“เพื่อให้การบริหารงานจ้างงานแสดง...ตามสัญญาฉบับนี้...ศิลปินจึงตกลงกับ...ว่าจะปฏิบัติตามหน้าที่ดังต่อไปนี้โดยเคร่งครัด

“ศิลปินมีหน้าที่ไปทำการแสดง โชว์...ตามกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่...ได้กำหนดหรือแจ้งให้ทราบทุกครั้ง”³⁰

²⁸ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3.5 หน้า 143

²⁹ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

³⁰ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4 หน้า 144

“ศิลปินมีหน้าที่ในการดูแลและรักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรงและอยู่ในสภาพที่มีความสามารถพร้อมที่จะทำงานแสดงประเภทต่างๆอยู่...”³¹

“ศิลปินตกลงว่าจะปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการบริหารงานแสดงที่...ได้กำหนดขึ้นทุกประการ รวมทั้งให้ความร่วมมือ...เพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ภาพลักษณ์ของศิลปิน หรือเผยแพร่ผลงานของศิลปิน....และศิลปินจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลให้เกิดผลกระทบต่อภาพพจน์หรือชื่อเสียงของศิลปิน...”³²

4. เนื้อหาในส่วนของคำตอบแทนที่นักแสดงจะได้รับตลอดอายุสัญญาที่เป็นนักแสดงในสังกัด ในส่วนของคำตอบแทนที่นักแสดงจะได้รับนั้น ส่วนใหญ่มักจะไม่มีการระบุเอาไว้ในสัญญาของค่ายหรือของสังกัด เพราะในทางขนบธรรมเนียมปกติประเพณีของวงการบันเทิงนั้น มักจะมีการจ่ายคำตอบแทนหลังจากการแสดงหรือการถ่ายทำนั้นได้สำเร็จไปแล้ว หรือมักจะจ่ายคำตอบแทนหลังจากผลงานนั้นได้มีการถ่ายทอดกระจายออกไปสู่สายตาประชาชนแล้วหรือออกอากาศไปแล้ว(on air) ดังนั้นในทางปฏิบัติส่วนใหญ่จึงมักไม่ระบุในเรื่องของคำตอบแทนเอาไว้ในสัญญา และเนื่องจากคำตอบแทนของนักแสดงในวงการบันเทิงไทยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับชื่อเสียงของนักแสดงด้วย ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะกำหนดคำตอบแทนเอาไว้ล่วงหน้าด้วยนั่นเอง

“...ศิลปินได้ตกลงกันให้....จ่ายเงินค่าจ้าง หรือค่าตัวสำหรับงานจ้างงานแสดงให้กับศิลปินตามอัตราที่ได้ตกลงกำหนดกันไว้...โดยจะจ่ายค่าจ้าง หรือค่าตัวดังกล่าวนี้ให้กับศิลปินเมื่อ...ได้รับเงินค่าจ้าง หรือค่าตัวศิลปินสำหรับการแสดงจากบุคคลดังกล่าวนี้ครบถ้วนแล้ว”³³

“...ผู้ว่าจ้างตกลงชำระค่าจ้าง...รวมทั้งสิ้น...บาท...โดยแบ่งชำระเป็น 2 งวด...”³⁴

³¹ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.2 หน้า 144

³² โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

³³ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 5 หน้า 145

³⁴ โปรตดู ภาคผนวก ข หน้า 148

“...บริษัทตกลงจ่ายค่าตอบแทนการทำงานตามสัญญาจ้างให้แก่ผู้รับจ้าง เป็นการเหมาจ่าย ในการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ ในราคารวมเป็นเงินทั้งสิ้น 1,200,000 บาท (หนึ่งล้านสองแสนบาท) รวมภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยผู้รับจ้างตกลงให้บริษัทชำระเงินดังกล่าวให้แก่...”³⁵

“...“ผู้ว่าจ้าง” ตกลงชำระค่าตอบแทนให้ “ผู้รับจ้าง” เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ...บาท...ส่วนการชำระเงินค่าจ้างทั้งหมด 100% จะจ่ายเป็นเช็ค ในวันจัด...”³⁶

“...“ผู้ว่าจ้าง” ได้ตกลงจะจ่ายค่าจ้างให้ “ผู้รับจ้าง” ในการจัดหาและดูแลผู้ แสดงแบบโฆษณาตามสัญญานี้รวมเป็นเงินสุทธิทั้งสิ้น...ซึ่งเป็นราคาที่ไม่รวมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษี หัก ณ ที่จ่าย ตามที่กำหนด โดย “ผู้ว่าจ้าง” ตกลงชำระค่าจ้างให้แก่ “ผู้รับจ้าง” เป็น 2 งวด ดังนี้...”

37

5. เนื้อหาในส่วนของ การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญา โดยส่วนใหญ่ มักจะกำหนดให้ สิทธิในการแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาโดยฝ่ายผู้ทำสัญญาเอาไว้

“การเพิ่มเติม ตัดทอน แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสัญญานี้ จะกระทำไม่ได้เว้น แต่เป็นกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงและลงนามร่วมกันไว้เป็นลายลักษณ์อักษร...”³⁸

“กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติม งาน คู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องทำการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อย กว่า 7 วัน โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและได้จัดทำขึ้นเป็นลาย ลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อร่วมกันทั้งสองฝ่าย”³⁹

6. เนื้อหาในส่วนของ การบอกเลิกสัญญา ในส่วนของ การบอกเลิกสัญญานั้น ส่วนใหญ่จะระบุถึงสาเหตุหรือเหตุแห่งการผิดสัญญาเอาไว้ โดยมักกำหนดลักษณะของการกระทำที่ ผิดสัญญาโดยฝ่ายนักแสดง และให้เหตุอื่นๆ เป็นเหตุในการที่ทางค่ายหรือผู้จัดนั้นเป็นผู้มีสิทธิบอกเลิก สัญญาได้โดยทันที โดยนักแสดงไม่มีสิทธิเรียกร้องใดๆทั้งสิ้น

³⁵ โปรดดู ภาคผนวก ค หน้า 163

³⁶ โปรดดู ภาคผนวก ง หน้า 167

³⁷ โปรดดู ภาคผนวก จ ข้อ 6 หน้า 170

³⁸ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 8 หน้า 147

³⁹ โปรดดู ภาคผนวก จ หน้า 168

“ศิลปินขอรับรอง...ว่าก่อนและขณะทำสัญญาฉบับนี้ศิลปินไม่เคยตกลงทำนิติกรรมสัญญา หรือมีภาระผูกพันใดๆ กับบุคคลภายนอกในลักษณะเดียวกันกับสัญญาฉบับนี้แต่ประการใด รวมทั้งภายในอายุแห่งสัญญาฉบับนี้ศิลปินจะไม่ไปตกลงกับบุคคลภายนอกเพื่อทำนิติกรรมสัญญาหรือไปกระทำการใด ๆ เพื่อให้ตนมีนิติสัมพันธ์หรือมีภาระผูกพันในลักษณะเช่นเดียวกันกับสัญญาฉบับนี้โดยเด็ดขาด หากศิลปินมีนิติสัมพันธ์หรือเป็นคู่สัญญาหรือมีภาระผูกพันในลักษณะสัญญาฉบับนี้ไม่ว่าเมื่อใด ให้...มีสิทธิบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ได้โดยทันที...”⁴⁰

“ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญา และ...ศิลปินจะต้องคืนเงินค่าว่าจ้างให้แก่ผู้ว่าจ้างเต็มจำนวนที่ได้รับไปแล้วในทันที รวมทั้งรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดแก่ผู้ว่าจ้าง ยกเว้นกรณีที่ศิลปินเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือ เกิดเหตุสุดวิสัย อาทิ ภัยธรรมชาติ, การก่อการร้าย, เหตุความไม่สงบทางการเมือง”⁴¹

“...หากปรากฏเหตุการณ์...จากการเรียกค่าปรับตาม...ผู้ว่าจ้างสามารถถือเป็นเหตุให้ผู้ว่าจ้างต้องระงับการโฆษณาได้ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะเลิกสัญญา และศิลปินจะต้องคืนค่าว่าจ้างทั้งหมด...ให้แก่ผู้ว่าจ้าง พร้อมทั้งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่จะ...”⁴²

“...ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อมูลหรือเอกสารใดๆ ที่ศิลปินแจ้งแก่ผู้ว่าจ้างทั้งก่อนหน้าและหลังการทำสัญญาฉบับนี้ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและที่เป็นการแจ้งโดยคำพูด เป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนเพราะศิลปินปกปิด ไม่แจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ และเรียกคืนเงินค่าตอบแทนเต็มจำนวน ตลอดจนเรียกค่าเสียหายจากศิลปินได้”⁴³

“หากผู้ว่าจ้างยกเลิกการจ้างงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ว่าจ้างยินยอมชำระค่าเสียเวลาเป็นเงิน 50% ของราคาค่าจ้างทั้งหมด ให้แก่ ผู้รับจ้าง”⁴⁴

“ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ถ้ามีความ

⁴⁰ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.1 หน้า 146

⁴¹ โปรดดู ภาคผนวก ข ข้อ 14.3 หน้า 152

⁴² โปรดดู ภาคผนวก ข ข้อ 14.4 หน้า 152

⁴³ โปรดดู ภาคผนวก ข ข้อ 14.5 หน้า 152

⁴⁴ โปรดดู ภาคผนวก ง หน้า 167

เสียหายเกิดขึ้นคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญายินยอมชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง”⁴⁵

“...ผู้รับจ้างตกลงว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง รวมทั้งตัวแทนของผู้ว่าจ้างในการกำกับความร่วมมือรายการให้รายการเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและสามารถบันทึกรายการได้ตามกำหนด หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามจนทำให้ไม่สามารถกำกับรายการ ส่งผลให้ไม่สามารถบันทึกรายการได้ตามกำหนด ให้ถือว่าผู้รับจ้างผิดสัญญาและไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้างตามสัญญานี้”⁴⁶

7. เนื้อหาในส่วนของเบี้ยปรับ ในส่วนของเบี้ยปรับนั้น ทางค่ายหรือผู้จัดมักจะกำหนดเบี้ยปรับเอาไว้เป็นจำนวนที่สูงเกินส่วน รวมถึงมักจะกำหนดในส่วนของค่าเสียหายกำหนดในนักแสดงจะต้องรับผิดชอบอย่างครอบคลุมเอาไว้หากนักแสดงนั้น กระทำผิดข้อสัญญาและเป็นเหตุแห่งการบอกเลิกสัญญา ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว ค่าเสียหายและเบี้ยปรับนั้นมักจะมีสัดส่วนหรือมีลักษณะครอบคลุมมาก จนอาจจะสูงเกินกว่าหรือทำให้เกิดภาระที่หนักเกินไป จึงนำมาซึ่งข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

“...ภายในกำหนดระยะเวลาแห่งสัญญาฉบับนี้ศิลปินตกลงว่าจะไม่รับงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิง เพื่อทำการแสดง หรือทำการขับร้องเพลงให้กับบุคคลอื่นใดโดยไม่ผ่านการพิจารณาหรือจัดการดูแลหรือบริหารงานจาก...หน้าหากศิลปินไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ศิลปินให้ถือว่าศิลปินเป็นฝ่ายผิดสัญญาและตกลงชำระค่าปรับ...เป็นเงินจำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดงที่ศิลปินได้ไปรับงานดังกล่าว...”⁴⁷

“...ในกรณีที่ศิลปินไม่ไปทำการแสดง หรือโชว์ตัว หรือทำงานจ้างงานแสดง...โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร...ศิลปินตกลงว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบในบรรดาค่าเสียหายที่เกิดขึ้น...เป็นจำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดงที่...ได้ทำการตกลงไว้กับบุคคลภายนอก...รวมทั้งบรรดาค่าเสียหายอื่นใดที่เกิดขึ้น...”⁴⁸

⁴⁵ โปรดดู ภาคผนวก จ หน้า 170

⁴⁶ โปรดดู ภาคผนวก ซ หน้า 175

⁴⁷ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.2 หน้า 146

⁴⁸ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.3 หน้า 146

“หากมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง... ศิลปินยินดีที่จะชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างครั้งละ 200,000 บาท และจะต้องทำการแก้ไขทางหนังสือหรือสื่อต่างๆ ให้แก่ผู้ว่าจ้างด้วยภายในเวลา 15 วันนับแต่วันเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว”⁴⁹

“หากผู้รับจ้างผิดนัดผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้รับจ้างยินยอมชำระค่าปรับเป็นเงิน 100% ของราคาค่าจ้างทั้งหมด ให้แก่ผู้ว่าจ้าง”⁵⁰

2.4.3.2 สัญญาลายลักษณ์อักษรเพื่อผลสำเร็จของงาน

นอกเหนือจากสัญญาสำเร็จรูปของทางค่ายหรือสังกัดที่จะมีเนื้อหาเพื่อผูกมัดตัวนักแสดงและจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับงานของนักแสดงไว้ในกรอบของข้อสัญญาแล้ว นอกจากนั้น ยังมีสัญญาลายลักษณ์อักษรแบบที่ใช้เพื่อผลสำเร็จของงานเป็นงานไป เช่น สัญญาเพื่อเล่นละครเรื่องนั้นๆ หรือสัญญาเพื่อตกลงเข้ารับเล่นภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ สัญญาว่าจ้างถ่ายแบบ สัญญาว่าจ้างถ่ายโฆษณา สัญญาว่าจ้างในการร่วมงานอีเว้นท์(event) หรือสัญญารับจ้างถ่ายรูปคู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ เป็นต้น สัญญาลายลักษณ์อักษรเหล่านี้ ทางนายจ้างก็ทำสัญญาจ้างแบบมีลายลักษณ์อักษรเพื่อผลสำเร็จของงานโดยส่วนใหญ่ในสัญญาจะมีการระบุเนื้อหาของงานและค่าตอบแทน ตลอดจนอายุของสัญญาที่มีผลบังคับใช้เอาไว้อย่างชัดเจน โดยในบางสัญญานั้น ตอนท้ายสัญญามักจะมีเอกสารแนบท้ายโดยมักมีรายละเอียดในเรื่องของการให้นักแสดงยินยอมให้ออนอำนาจในลิขสิทธิ์และโอนสิทธิเรียกร้องทุกประการอันอาจเกิดขึ้นในอนาคตของงานแสดงนั้นๆ ให้แก่นายจ้างเอาไว้ด้วย

2.4.4 ลักษณะพิเศษของการทำงานในฐานะนักแสดงและความเป็นวิชาชีพ⁵¹

2.4.4.1 ลักษณะพิเศษของการทำงานในฐานะนักแสดง

การทำงานของนักแสดงนั้น มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากงานของลูกจ้างทั่วไป อาชีพนักแสดงนั้นเป็นอาชีพที่ต้องใช้ทักษะและความสามารถอย่างสูง เรียกได้ว่า เป็นความสามารถส่วนบุคคล การแสดงของนักแสดงแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันออกไปและการที่จะแสดงออกซึ่งบทบาทในงานแสดงต่างๆ นักแสดงจะต้องใช้ความคิด ใช้ร่างกายแรงใจถ่ายทอดเรื่องราวจากบทประพันธ์ในตัวอักษรออกมาเป็นตัวละครที่ผู้ชมสามารถรับชมจับต้องได้ ได้ทราบเรื่องราวที่

⁴⁹ โปรตดู ภาคผนวก ข ข้อ 10 หน้า 151

⁵⁰ โปรตดู ภาคผนวก ง หน้า 167

⁵¹ วิมลเรขา ศิริชัยวารรณ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 29-36.

นักแสดงได้ถ่ายทอดผลงานวรรณกรรมผ่านงานแสดง ดังนั้นนักแสดงไม่ใช่เพียงจะต้องใช้รูปร่างหน้าตาในการทำงานเท่านั้น แต่อาชีพนักแสดงยังต้องใช้ทักษะวิชาชีพอีกด้วย อาชีพนักแสดงนั้นเป็นอาชีพที่มีลักษณะพิเศษ จากงานเขียนนิพนธ์ของคุณวิมลเรขา ศิริชัยวรรณ คุณวิมลเรขาได้สัมภาษณ์คุณพิสมัย วิไลศักดิ์ หรือคุณมี พิสมัย นักแสดงอาวุโส และคุณนันทวัน เมฆใหญ่ สุวรรณปิยะศิริ นักแสดงอาวุโส ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในวงการบันเทิง ท่านให้ความเห็นว่า การทำงานของนักแสดงนั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากงานของลูกจ้างทั่วไปตรงที่งานของนักแสดงนั้น เป็นงานที่ต้องใช้จินตนาการในการสร้างความฝันและความหวังให้กับผู้คน และต้องใช้พลังทั้งทางร่างกายและทางจิตใจในการที่จะสวมบทบาทถ่ายทอดตัวละครออกสู่สายตาประชาชน และนักแสดงนั้นยังมีไข่มุกเพียงหน้าที่ของตนในการแสดงเพียงเท่านั้น แต่นักแสดงยังมีหน้าที่ทางสังคมด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นงานการกุศลที่นักแสดงจะต้องให้ความร่วมมือเป็นแกนนำเพื่อช่วยประชาสัมพันธ์สู่ประชาชนหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตัวตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชนทั้งในและนอกจอ ไม่ว่าจะบนเวทีหรือในชีวิตจริง ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนจำนวนมากนั้นเฝ้าติดตามและวิพากษ์วิจารณ์ทั้งผลงานของนักแสดงและชีวิตส่วนตัวด้วย ถึงขนาดมีคำพูดกันว่า เมื่อใดที่นักแสดงก้าวเท้าออกจากประตูบ้าน เมื่อนั้นความเป็นตัวตนของนักแสดงจะหายไปทันที⁵² ดังนั้น นักแสดงจึงเป็นอาชีพที่มีเกียรติและต้องใช้ความสามารถทั้งกายและใจถ่ายทอดบทบาทรณกรรมของผู้สร้างสรรค์ให้ออกสู่สายตาประชาชน และจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตเป็นกระจุกสะท้อนสังคมและศีลธรรมอันดีให้แก่ประชาชนด้วย ดังนั้นมิ้งายเลยในการที่นักแสดงจะต้องรับความคาดหวังของประชาชนและประพฤติดุปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีเรียกว่า แทบตลอดเวลาไม่ว่าจะในจอหรือนอกจอ ดังนั้นอาชีพนักแสดงจึงควรได้รับเกียรติและได้รับการยกย่องและควรได้รับการคุ้มครองทางกฎหมาย

ลักษณะความแตกต่างของอาชีพนักแสดงกับลูกจ้างทั่วไปนั้น อาจพิจารณาจากประเด็นสำคัญได้ ดังต่อไปนี้

(1) เป้าหมายของการทำงาน

ลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานนั้น ย่อมต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง ลูกจ้างจึงเป็นเพียงผู้กระทำการแทนนายจ้าง งานของลูกจ้างนั้นมิใช่งานตามความประสงค์ของลูกจ้าง หากแต่การทำงานนั้นเป็นไปเพื่อการที่นายจ้างสั่งและลูกจ้างจะได้เงินค่าจ้างเป็นค่าตอบแทนเท่านั้น กฎหมายจึงกำหนดให้นายจ้างนั้นมีภาระที่จะต้องรับผิดชอบลูกจ้างหากเกิดความเสียหายใดๆ เพราะลูกจ้างมิได้ทำงานตามความต้องการของตน แต่เป็นเพียงตัวแทน

⁵² เฟิงอ้วง 1, น.31.

นายจ้าง ดังนั้นนายจ้างจึงผูกพันต้องรับผิดชอบการกระทำของลูกจ้าง⁵³ ในขณะที่งานของนักแสดงนั้น ถือเป็นสัญญาต่างตอบแทนชนิดหนึ่ง ที่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาตามหลักสัญญาทั่วไป ไม่ว่าสัญญานักแสดงระหว่างนายจ้างกับนักแสดงนั้นจะเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ สิ่งที่เหมาะสมกันนั้นคืองานที่ทำนั้นเพื่อค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใด

(2) ลักษณะของงานที่ทำ

งานของนักแสดงนั้นเป็นการให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม⁵⁴ เป็นงานที่จะต้องใช้ ทั้งร่างกายและแรงใจ ใช้ความรู้ (knowledge) และความสามารถเฉพาะตัว (skills) ที่จะถ่ายทอด ผลงานออกสู่สายตาประชาชน นักแสดงจะต้องมีพรสวรรค์ (talent) และมีจินตนาการ (imagination) ที่จะถ่ายทอดบทประพันธ์นั้นๆ ออกเป็นงานแสดง ให้ประชาชนเข้าใจและได้รับความเพลิดเพลินในการชมการแสดงเหล่านั้น นักแสดงนั้นจะต้องมีทักษะ ต้องท่องจำบทได้และต้องมีความชำนาญพิเศษ ในกิจกรรมต่างๆ เช่น ซี่ม้า ยิงปืน ว่ายน้ำ ดำน้ำ เต้นรำ ร้องเพลง พากย์เสียง เล่นดนตรีหรือมีความถนัดในศิลปะป้องกันตัว เป็นต้น⁵⁵

(3) เสรีภาพและอำนาจตัดสินใจทางวิชาชีพ

นักแสดงนั้นมีอำนาจการตัดสินใจในการรับงานและมีเสรีภาพในการเลือกรับบทบาทหรือรับงานแสดง โดยก่อนที่จะมีการว่าจ้างการแสดงในเรื่องใดๆ นักแสดงนั้นจะได้รับบทย่อหรือเค้าโครงเรื่องย่อเพื่ออ่านทำความเข้าใจให้ทราบถึงเรื่องราวของงานนั้นก่อน ไม่ว่าจะเป็นอย่างภาพยนตร์หรือละคร หรือแม้แต่งานพากย์เสียงหรือพิธีกร รวมไปถึงงานแสดงในลักษณะอื่นๆ นักแสดงจะได้รับการบอกกล่าวถึงลักษณะของเนื้องานนั้นว่าจะต้องทำการแสดงงานใด เป็นการแสดงแบบใด ประเภทใด และได้รับบทใดในละครหรืองานแสดงชิ้นนั้น ซึ่งนักแสดงนั้นจะมีเสรีภาพและการตัดสินใจว่าจะรับงานหรือไม่รับงานแสดงนั้นหรือไม่ หรือนักแสดงจะมีความสามารถเพียงพอต่องานแสดงชิ้นนั้นหรือไม่ ย่อมเป็นเสรีภาพและอำนาจการตัดสินใจของนักแสดง นอกจากนั้น นักแสดงเมื่อตกลงเข้ารับบทบาทหรือเข้ารับงานแสดงที่นายจ้างมอบหมายให้แล้ว นักแสดงจะต้องทุ่มเททั้งร่างกายแรงใจในการที่จะทำงานออกมาให้ดีที่สุดที่สุดในฝีมือการแสดงของนักแสดง ซึ่งในบางครั้ง บทบาทหรือบทละครในการแสดงนั้นอาจมีบทบาทที่นักแสดงจะต้องเผชิญไม่ว่าจะเป็นบทบู๊ มีบทบาทดี หรือบทที่มี

⁵³ นิคม จันทรวิฑูร, กฎหมายแรงงานแนวคิดและปัญหา, (กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด 2538), น.63.

⁵⁴ วิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 1, น. 32.

⁵⁵ เพ็ญอ่าง, น. 32.

การกอดจูบลูกปลาหรือปลุกปล้ำ ซึ่งในบางครั้งในเรื่องของเทคนิคการถ่ายทำนั้นอาจไม่สามารถที่จะใช้นักแสดงแทนได้⁵⁶ นักแสดงอาจมีความจำเป็นที่จะต้องเล่นด้วยตนเองเพื่อให้สมบทบาทหรือคำในวงการเรียกว่า สปีริตของนักแสดง(Spirit)⁵⁷ ซึ่งการจะเล่นหรือไม่เล่นในฉากนั้นๆด้วยตนเอง นักแสดงจะต้องใช้อำนาจการตัดสินใจด้วยตนเอง เพื่อให้ผลงานออกมาดีที่สุด

(4) จริยธรรมในทางวิชาชีพ (Professional Ethics)

นักแสดงเป็นอาชีพที่ถูกคาดหวังจากสังคมนักแสดงนั้นมีหน้าที่ต่อสังคมในการที่จะต้องประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม (Value model) และส่งผ่านคุณงามความดีเหล่านั้น (Value barrier) ให้แก่ผู้คนในสังคม⁵⁸ ถึงแม้นักแสดงนั้นเป็นอาชีพอิสระ แต่นักแสดงนั้นเรียกได้ว่าไม่ค่อยมีอิสระในการดำรงชีวิตดังเช่นวิชาชีพทั่วไป เรียกได้ว่านักแสดงนั้นต้องมีจริยธรรมในวิชาชีพของตนเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานและในการดำรงชีวิตส่วนตัวด้วย

2.4.4.2 การทำงานของนักแสดงแตกต่างจากการทำงานของผู้มีวิชาชีพ⁵⁹

ในวิทยานิพนธ์ของคุณวิมลเรขา ศิริชัยรวรรณ ได้สัมภาษณ์คุณจตุรี โอศิริ นักแสดงอาวุโส ท่านกล่าวว่า อาชีพนักแสดงนั้นในอดีตถูกมองว่าเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยด้อยคุณค่าถึงขนาดมีประโยคที่พูดติดปากเสมอๆว่าเป็น “อาชีพเดินกินรำกิ้น”⁶⁰ แต่เมื่อเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป เกิดเทคโนโลยีในการบันทึกการแสดงให้สามารถนำมาฉายใหม่ได้แบบไม่ต้องรับชมการแสดงสดและรับชมการแสดงได้เพียงครั้งเดียวอีกต่อไป พร้อมทั้งวิวัฒนาการการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงทำให้เกิดการซื้อขายสร้างรายได้มหาศาล อีกทั้งดารานักแสดงนั้น เป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมชมชอบ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน นักแสดงจึงได้เข้ามามีบทบาทในการซื้อขายโดยเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการตลาด ซึ่งยิ่งทำให้นักแสดงนั้นมีมูลค่ามหาศาลเพราะนายทุนหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์นั้น สามารถใช้นักแสดงเป็นแบบหรือเป็นบุคคลในการโฆษณาสินค้าต่างๆของตนเอง เมื่อประชาชนเห็นหรือชอบนักแสดงผู้ใดก็มีส่วนในการที่จะติดตามไปซื้อผลิตภัณฑ์นั้น รวมถึงหากสินค้า

⁵⁶ เพ็งอ้าง, น. 34.

⁵⁷ สัมภาษณ์ เบญจวรรณ อาร์ตเนอร์, นักแสดง, มีนาคม 2558.

⁵⁸ วิมลเรขา ศิริชัยรวรรณ, *อ้างแล้ว เจิงอรรถที่ 1*, น. 34.

⁵⁹ เพ็งอ้าง, น.34-36.

⁶⁰ เพ็งอ้าง, น. 35.

โตมีนักแสดงเป็นแบบโฆษณา สินค้าหรือผลิตภัณฑ์นั้นก็จะดูมีความน่าเชื่อถือและได้รับการตอบรับที่ดี ดังนั้นอาชีพนักแสดงจึงสร้างรายได้มูลค่ามหาศาลภายในเวลาไม่นาน ปัจจุบันอาชีพนักแสดงจึงได้รับการยกย่องว่ามีเกียรติ พร้อมทั้งได้รับค่าตอบแทนที่สูงและได้รับกำลังใจและความนิยมชมชอบเป็นที่รักใคร่ของประชาชน ปัจจุบันอาชีพนักแสดงจึงเป็นอาชีพที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี เป็นที่ยอมรับแม้กระทั่งคนในสังคมชั้นสูง⁶¹(High-society) นอกจากนี้นักแสดงเองยังต้องฝึกฝนและพัฒนาฝีมือการแสดงของตนเอง จะต้องขวนขวายที่จะสร้างประสบการณ์เพิ่มเพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพในฐานะนักแสดงเพื่อรองรับงานแสดงที่ยากขึ้น ทำหายขึ้น พร้อมทั้งนักแสดงรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาสู่วงการบันเทิง จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวที่กล่าวว่า⁶² นักแสดงนั้นเป็นอาชีพที่ไม่จริงจังยั่งยืน การที่จะโลดแล่นอยู่บนจอนานหรือไม่นานนั้นขึ้นอยู่กับตัวนักแสดงเองเป็นส่วนใหญ่ นักแสดงที่รักในอาชีพและหมั่นพัฒนาฝึกฝนเท่านั้นที่จะอยู่บนจอได้นาน ดังนั้นอาชีพนักแสดงจึงน่าจะจัดว่าเป็นวิชาชีพอิสระวิชาชีพหนึ่ง เพียงแต่ยังไม่ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีวิชาชีพชั้นสูงเมื่อเปรียบเทียบกับทนายความ แพทย์ หรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย⁶³

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า การก้าวมาเป็นนักแสดงได้นั้นมิใช่เรื่องง่ายเลย นักแสดงจะต้องมีความสามารถในตนเอง และทุ่มเทใจและกายกว่าจะสามารถโลดแล่นเข้าสู่วงการบันเทิงได้ อีกทั้งนักแสดงเองอันเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับทางสังคมอย่างสูง แต่อาจมิได้มีอำนาจการต่อรองที่มากเท่าใดนักหากนักแสดงนั้นมีชื่อเสียงที่มากพอ ทำให้เกิดอำนาจการต่อรองที่ไม่เท่าเทียมเกิดขึ้นนำมาซึ่งการกำหนดข้อสัญญาที่มีลักษณะรัตนอนสิทธิหรือมีลักษณะได้เปรียบหรือเสียเปรียบมากเกินไปข้อกำหนดสัญญา ซึ่งในบางครั้งเมื่อกฎหมายมิได้บัญญัติไว้เป็นพิเศษหรือมิได้กำหนดคุ้มครองเอาไว้ นักแสดงในบางครั้งก็อาจที่จะสงวนสิทธิอันพึงมีของตนเองเอาไว้ได้เนื่องจากการเข้าทำสัญญาสำเร็จรูป ดังนั้นจึงมีประเด็นที่น่าสนใจอีกหลายประเด็นที่ผู้เขียนจะนำมาพิจารณาและศึกษาในบทต่อไป

⁶¹ บริษัทไทเกอร์แทคทีม จำกัด และ บริษัทเจ เอส แอล จำกัด (ผู้ผลิต), ดารากับไอโซ. [เทปบันทึกภาพรายการโทรทัศน์ “Share เธอ ถึง เธอ”] (ออกอากาศทางสำนักข่าวไทยโมเดิร์นไนน์ทีวี, กุมภาพันธ์ 2550) : สัมภาษณ์ ดารุณี กฤตบุญญาลัย.

⁶² สัมภาษณ์ ญาณิ์ โจนาวรรณ, ผู้จัดการนักแสดงและผู้ดูแลนักแสดงประจำสังกัด, มีนาคม 2558.

⁶³ วิมลเรขา ศิริชัยวารรณ, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 35.

บทที่ 3

สิทธิของนักแสดงและกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

กฎหมายไทยนั้น มิได้มีบทกฎหมายคุ้มครองนักแสดงเป็นการเฉพาะ เมื่อไม่มีบทกฎหมายเฉพาะจึงต้องบังคับใช้บทกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้นในประเทศไทย สัญญาจ้างนักแสดงจึงสามารถแบ่งออกตามลักษณะของสัญญาเป็น 2 ชนิด คือ สัญญาจ้างแรงงาน และสัญญาจ้างทำของ โดยหากสัญญาจ้างนักแสดงนั้น มีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน สัญญานักแสดงฉบับนั้นก็จะต้องตกอยู่ภายใต้ระบบกฎหมายแรงงาน ได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 เป็นบทกฎหมายพิเศษ สัญญานักแสดงฉบับนั้นเป็นสัญญาจ้างทำ ก็จะต้องบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยเรื่องสัญญาจ้างทำของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นอกจากนี้ กฎหมายไทยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองในเรื่องของสิทธินักแสดงเอาไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ไว้ในหมวดที่ 2 ในเรื่อง สิทธินักแสดง โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยได้ให้ความคุ้มครองสิทธินักแสดงในฐานะสิทธิข้างเคียง แต่มิใช่ลิขสิทธิ์ดังเช่นงานของผู้สร้างสรรค์ และหากเกิดข้อสัญญาที่มีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมขึ้น สัญญาจ้างนักแสดงก็จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

3.1 การคุ้มครองนักแสดงตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ¹

3.1.1 ความทั่วไป

ระบบกฎหมายไทยในปัจจุบันนี้ ยังไม่ได้มีการกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายที่ใช้สำหรับอาชีพนักแสดงโดยเฉพาะ ประเทศไทยเรายังไม่ได้ให้ความสำคัญถึงความแตกต่างและลักษณะเฉพาะของลักษณะงานของนักแสดงไทย จึงยังไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายออกมาเฉพาะ เพื่ออาชีพนักแสดง ดังนั้นหากเกิดข้อพิพาทเกิดขึ้น เราจึงต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมา ปรับใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้มาก

¹ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, กระทรวงพาณิชย์, *คู่มือสิทธิของนักแสดง* (กรุงเทพมหานคร: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์, 2557), น.5, “นักแสดงมีสิทธิอะไรบ้าง,” สืบค้นจาก <https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=505:2014-04-24-07-52-39&catid=99&Itemid=408> (สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2559).

ที่สุด โดยส่วนใหญ่จะนำบทบัญญัติของกฎหมาย แรงงาน และกฎหมายนิติกรรมสัญญาในเรื่องของการจ้างแรงงานและการจ้างทำของมาปรับใช้ เพราะใน สัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างนายจ้างและนักแสดง นั้น เป็นลักษณะสำคัญของสัญญาต่างตอบแทน คือ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่ต้องส่งมอบงานให้กับ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ต้องจ่ายค่าตอบแทนเพื่อความ สำเร็จของงานนั้น นี่เป็น ลักษณะสำคัญของสัญญานักแสดงประการหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะของสัญญาต่างตอบแทน เราจึงนำ กฎหมายในเรื่องของนิติกรรมสัญญามาปรับใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

ในปัจจุบันกฎหมายไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่กล่าวถึงสิทธิของนักแสดงและการคุ้มครอง สิทธิของนักแสดงอย่างชัดเจนนั้น จะถูกระบุไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดย พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 จะได้กล่าวถึงลิขสิทธิ์และสิทธิของนักแสดงเอาไว้ โดยเหตุผล ประการหนึ่งของการให้ความ คุ้มครองแก่นักแสดงนั้น คือ โดยทั่วไปแล้วนักแสดงเป็นอาชีพที่ได้รับ การยกย่องและมีเกียรติ พร้อมทั้งมีความ สามารถพิเศษ เป็นความสามารถโดยเฉพาะตัว นักแสดงจะ เป็นผู้ถ่ายทอดงานวรรณกรรมหรือศิลปกรรม เช่น นักร้องจะเป็นผู้นำงานดนตรีกรรม คำร้องเนื้อร้อง ทำนอง มาขับร้องให้ผู้ชมฟัง ซึ่งถือเป็นงานนำงานของผู้ สร้างสรรค์ คือผู้แต่งคำร้องเนื้อร้องและ ทำนอง มาขับร้องเพื่อให้เผยแพร่ออกไปสู่สาธารณชน ดังนั้นนักแสดง จึงควรได้รับการคุ้มครอง เช่นเดียวกัน

3.1.2 ความหมายของ “นักแสดง” ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537

ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่านักแสดง ไว้ โดยได้บัญญัติว่า คำว่า “นักแสดง” หมายถึง “ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่ง แสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตาม บทหรือในลักษณะอื่นใด” หากพิจารณาคำจำกัดความของ คำว่า “นักแสดง” ตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ อาจแยกนักแสดงได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มแรกคือ ผู้แสดง นักร้อง นักเต้น นักรำ และกลุ่มที่สอง คือ ผู้อื่นซึ่งมิใช่นักแสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น หรือนักรำ แต่เป็นผู้แสดงท่าทาง ร้องกล่าว พากย์ แสดงตามบทหรือกระทำในลักษณะอื่น² ซึ่งหากพิจารณาจากจำกัดความตามมาตรา 4 แล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยนั้น มิได้ บัญญัติว่า นักแสดงในคำจำกัดความนี้ ไม่ว่าจะเป็น ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักรำ และผู้ซึ่ง

² จิตภา ลิกขนานนท์, “การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงภายใต้สนธิสัญญาปักกิ่งว่าด้วยการ แสดงด้านภาพและเสียง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556) น. 197.

แสดงท่าทาง ร้อง กล่าว พากย์ แสดงตาม บทหรือในลักษณะอื่นใดนั้น จะต้องแสดงหรือกระทำการ ต่องานวรรณกรรมหรือศิลปกรรม ดังนั้นในความหมายของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์จึงเป็นขอบเขตที่ กว้าง เนื่องจากการกระทำใดๆก็อาจอยู่ภายใต้ความหมายของคำว่านักแสดงอันได้รับความคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นี้ ซึ่งอาจหมายรวมถึงนักแสดงกายกรรมหรือนักแสดงในการแสดง หลากหลาย(นักแสดงวาไรตี้) ก็อาจได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยด้วยเช่นกัน³

3.1.3 นักแสดงที่ได้รับความคุ้มครอง

นักแสดงที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 นั้นนอกจาก จะต้องเป็นนักแสดงที่อยู่ในคำจำกัดความของมาตรา 45 แล้ว นักแสดงนั้นจะต้องเข้าเงื่อนไขของการ ที่จะได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 47 แห่งพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ด้วยเช่นกัน นั่นคือ มาตรา 47 ได้ กำหนดให้นักแสดงที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น จะต้องเข้าเงื่อนไขดังต่อไปนี้

(1) นักแสดงที่มีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศ ไทยในขณะที่มีการบันทึกเสียงการแสดง หรือในขณะที่เรียกร้องสิทธิ หรือ

(2) การแสดง หรือส่วนใหญ่ของการแสดงเกิดขึ้นในประเทศไทย หรือการบันทึกเสียง การแสดงหรือ ส่วนใหญ่ของการบันทึกเสียงการแสดงเกิดขึ้นในประเทศไทย หรือในประเทศที่เป็น ภาควิชาแห่งอนุสัญญาว่าด้วย การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย

หมายความว่า นักแสดงที่มีสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยในขณะที่มีการ บันทึกการแสดงหรือในขณะที่ใช้สิทธิเรียกร้องนั้น นักแสดงจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานแสดงสดของ ตนทันที ไม่ว่าจะเป็สิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนในงานแสดงสดของ คน สิทธิในการบันทึกการแสดงที่ยังมิได้มีการบันทึก หรือการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้ โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือสิ่งบันทึกการ แสดงที่เข้าข่ายกเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ของนักแสดง แต่หากเป็นกรณีของนักแสดงชาวต่างชาติที่มีได้ มีสัญชาติไทยหรือมิได้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย แต่หากการแสดงหรือส่วนใหญ่ของการแสดงนั้น เกิดขึ้นในประเทศไทยหรือประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงซึ่ง ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ นักแสดงนั้นได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของไทย นักแสดง ดังกล่าวได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวตามมาตรา 44 เช่นกัน

³ เฟิงอ้าง, น. 196-199.

3.1.4 สิทธิของนักแสดง

3.1.4.1 สิทธิในการแสดงของนักแสดงที่ยังไม่ได้ถูกบันทึกไว้

กฎหมายลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้ให้สิทธิแก่นักแสดงในการบันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึก (unfixed performances) หรือหากผู้ใดต้องการบันทึกการแสดงสดของนักแสดง จะต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน โดยคำว่า การบันทึก (fixation) หากเป็นความหมายตามกฎหมายระหว่างประเทศตามอนุสัญญาโรมันั้น หมายถึงการทำให้ปรากฏขึ้นซึ่งภาพ เสียง หรือทั้งเสียงและภาพ บนวัสดุที่มีความคงทนเพียงพอที่จะใช้รับชมและรับฟังได้และสามารถทำซ้ำ หรือสื่อสารนานกว่าเพียงชั่วขณะหนึ่ง⁴

นักแสดงมีสิทธิในการแสดงที่ยังมิได้ถูกบันทึกไว้ของตนเองหรือการแสดงสด (Live performance) โดยกฎหมายรองรับให้นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในงานแสดงสดของตน นักแสดงมีสิทธิที่จะแพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนในการแสดงของตนที่ยังมิได้ถูกบันทึกไว้แล้ว แต่ไม่รวมถึงการแพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งงานแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว นอกจากนี้ นักแสดงยังมีสิทธิที่จะบันทึกการแสดงของตนเองอันเป็นการแสดงที่ไม่เคยได้มีการบันทึกไว้ก่อน หรือเรียกว่า งานต้นฉบับ (Original) โดยการบันทึกงานแสดงสดของตนเองนี้ นักแสดงถือว่ามีลิขสิทธิ์เหนืองานของตนเองโดยชอบธรรมและลิขสิทธิ์นั้นเกิดขึ้นทันทีที่นักแสดงสร้างสรรค์ผลงาน สิทธิดังกล่าวถูกบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 44 ดังต่อไปนี้

“มาตรา 44 นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตน ดังต่อไปนี้

- (1) แพร่เสียงแพร่ภาพหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดงเว้นแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจากสิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (2) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึกไว้แล้ว
- (3) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือสิ่งบันทึกการแสดง ที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายเว้นการละเมิดลิขสิทธิ์ของนักแสดงตาม มาตรา 53”

⁴ Stephen M. Stewart, “International Copyright and Neighbouring Rights”, P.233-234.

จากมาตรา 44 อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ กรณีการแสดงสดของนักแสดงหรืองานที่ยังมิได้มีผู้ใดบันทึกไว้ และ กรณีที่บุคคลอื่นได้บันทึกการแสดงของนักแสดงเอาไว้

(1) กรณีงานแสดงสดหรืองานที่ยังมิได้มีผู้ใดบันทึกการแสดงไว้

การแสดงสด คือ

ในการแสดงสดหรืองานที่ยังมิได้มีผู้ใดบันทึกการแสดงไว้ นักแสดงจะมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการแสดงของตน ตามมาตรา 44 พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ดังต่อไปนี้

ก. สิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพและสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน

นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการนำการแสดงของตน หรืองานที่ยังมิได้มีการบันทึกไว้เอาไว้ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน หากมีผู้ใดต้องการจะเผยแพร่การแสดงดังกล่าวไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เช่น ถ่ายทอดการแสดงละครเวทีหรือถ่ายทอดการแสดงคอนเสิร์ต จะต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน หรือหากผู้ใดต้องการที่จะทำให้การแสดงนั้นปรากฏต่อสาธารณชน เช่น การจัดให้คนเข้าชมการแสดงคอนเสิร์ต เป็นต้น ต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อนมิฉะนั้นถือเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง โดยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ได้ให้คำนิยามของคำว่า งานแพร่เสียงแพร่ภาพ และคำว่า เผยแพร่ต่อสาธารณชน ไว้ในมาตรา 4 โดยบัญญัติว่า “งานแพร่เสียงแพร่ภาพหมายความว่า งานที่นำออกสู่สาธารณชนโดยการแพร่เสียงทางวิทยุกระจายเสียง การแพร่เสียงหรือภาพทางวิทยุโทรทัศน์หรือโดยวิธีอย่างอื่นอันคล้ายคลึงกัน” และ คำว่า “เผยแพร่ต่อสาธารณชนหมายความว่า ทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนโดยการแสดง การบรรยาย การสวด การบรรเลง การทำให้ปรากฏด้านเสียงหรือภาพ การก่อสร้าง การจำหน่ายหรือโดยวิธีอื่นใดซึ่งงานที่ได้จัดทำขึ้น”

(ข) สิทธิในการบันทึกการแสดง นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการบันทึกการแสดงของตน

ในงานแสดงสดของนักแสดงและงานนั้นยังมิได้มีผู้ใดบันทึกงานแสดงสดของนักแสดงดังกล่าว หากมีผู้ใดต้องการที่จะบันทึกการแสดงดังกล่าวไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ไม่ว่าจะในรูปแบบใดๆ ก็ตาม ผู้นั้นต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน มิฉะนั้นจะถือเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง แต่ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มิได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การบันทึก” เป็นการเฉพาะว่าให้หมายถึงการบันทึกภาพหรือการบันทึกเสียง ดังนั้นการบันทึกการแสดงตามมาตรา 44 นั้น จึงหมายถึงการบันทึกทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการบันทึกเสียง หรือการบันทึกภาพและเสียง โดยที่การบันทึกนั้นจะต้องสามารถถูกนำกลับมาเล่น ทำซ้ำ หรือสื่อสารได้ ดังนั้นหากเป็นการแสดงที่แม้มิใช่การแสดงสด แต่หากเป็นการแสดงที่ยังไม่ถูกบันทึก เช่นการบันทึกการแสดงที่ถูกแพร่เสียงแพร่ภาพทางโทรทัศน์ ณ เวลาที่นักแสดงทำการแสดง ก็อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของมาตรา 44(2) ดังนั้นการ

บันทึกการแสดงสดจากการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ก็ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากนักแสดงก่อน⁵

(2) กรณีบุคคลอื่นได้บันทึกการแสดงของนักแสดง

โดยปกติแล้วในกรณีที่บุคคลอื่นได้บันทึกการแสดงของนักแสดงเอาไว้ นักแสดงถึงแม้จะมีส่วนร่วมในงานแสดงนั้น นักแสดงก็มิได้มีสิทธิในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงดังกล่าว แต่กฎหมายได้กำหนดลักษณะยกเว้นให้นักแสดงมีสิทธิในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้อื่นบันทึกไว้ในเฉพาะกรณียกเว้น ดังต่อไปนี้

(ก) กรณีสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง

หากเป็นกรณีผู้บันทึกการแสดงของนักแสดงโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง กฎหมายบัญญัติให้นักแสดงเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงนั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนจากต้นฉบับหรือสำเนาสิ่งบันทึกการแสดงที่บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น และหากมีผู้ใดต้องการที่จะทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงดังกล่าว ต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน มิฉะนั้นจะถือว่าละเมิดสิทธินักแสดง

(ข) กรณีทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น

ในกรณีนักแสดงได้อนุญาตให้ผู้อื่นบันทึกการแสดงของตนเพื่อวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งแล้ว ผู้ได้รับอนุญาตจะมีสิทธิทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงเพื่อวัตถุประสงค์ตามที่นักแสดงอนุญาตเท่านั้น ผู้ได้รับอนุญาตจะทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงเพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกจากวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาตจากนักแสดงนั้นไม่ได้ หากผู้ได้รับอนุญาตทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงนอกเหนือวัตถุประสงค์ที่ได้รับอนุญาต จะถือว่าละเมิดสิทธิของนักแสดง

(ค) กรณีทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายยกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดง

มีกรณีการบันทึกการแสดงสดของนักแสดงบางกรณี ที่กฎหมายกำหนดยกเว้นให้การบันทึกการแสดงสดของนักแสดงนั้น สามารถกระทำได้ และไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากนักแสดงก่อน นั่นคือ กรณีของการบันทึกการแสดงสดของนักแสดงไว้โดยไม่ได้รับอนุญาต แต่การบันทึกการแสดงเพื่อเป็นการส่วนตัว หรือเพื่อประโยชน์ในการศึกษาโดยไม่ได้ใช้ในการแสวงหากำไรเป็นต้น เช่นนี้ผู้บันทึกการแสดงดังกล่าวสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดง แต่การทำซ้ำ

⁵ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้างแล้ว* เชิงบรรณที่ 2, น. 202.

สิ่งบันเทิงการแสดงดังกล่าวเป็นสิทธิของนักแสดง ผู้ทำซ้ำสิ่งบันเทิงการแสดงดังกล่าว จึงต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน มิฉะนั้นจะถือเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง⁶

3.1.5 สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนจากการมีผู้นำสิ่งบันเทิงการแสดงไปแสวงหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

มาตรา 45 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ได้บัญญัติให้นักแสดงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปแสวงหาผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ โดยมาตรา 45 บัญญัติว่า “ ผู้ใดนำสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงซึ่งได้นำออกเผยแพร่เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าแล้ว หรือนำสำเนาของงานนั้นไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง ให้ผู้นั้นจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมแก่นักแสดง ในกรณีที่ตกลงค่าตอบแทนไม่ได้ ให้อธิบดีเป็นผู้มีคำสั่งกำหนดค่าตอบแทน ทั้งนี้ โดยให้คำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในธุรกิจประเภทนั้น”

นักแสดงจะมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากผู้ที่ทำสิ่งบันเทิงการแสดง ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ผู้นำสิ่งบันเทิงการแสดงไปใช้จะต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง เพื่อการใช้ประโยชน์นั้น ไม่ว่าจะเป็นการแพร่เสียงสิ่งบันเทิงการแสดงทางวิทยุกระจายเสียง หรือการเปิดสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงในสถานประกอบกิจการธุรกิจการค้า เช่น ร้านอาหาร โรงแรม หรือสถานบันเทิง เป็นต้น ในกรณีที่หากไม่สามารถตกลงค่าตอบแทนกันได้ พรบ ลิขสิทธิ์ ได้ให้อำนาจอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กำหนดค่าตอบแทนโดยคำนึงถึงอัตราค่าตอบแทนปกติในทางธุรกิจ ซึ่งคู่กรณีสามารถอุทธรณ์คำสั่งของอธิบดีต่อคณะกรรมการลิขสิทธิ์ได้ภายใน 90 วัน โดยคำสั่งของคณะกรรมการลิขสิทธิ์ถือเป็นที่สุด⁷

แต่อย่างไรก็ตาม วัสดุนี้คุ้มครองเฉพาะกรณีของการนำสิ่งบันเทิงเสียงการแสดง เช่น เทป หรือซีดี ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรงเท่านั้น โดยไม่รวมถึงการนำสิ่งบันเทิงการแสดงที่มีภาพการแสดงปรากฏอยู่ด้วย คือ งานโสตทัศนวัสดุ (วีซีดี ดีวีดี) จึงกล่าวได้ว่า นักแสดงโทรทัศน์ในปัจจุบัน นั้น มิได้มีบทกฎหมายให้ความคุ้มครองแต่อย่างใด เพราะมาตรา 45 นี้คุ้มครองเฉพาะกรณีของสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงเท่านั้น ไม่รวมถึงสิ่งบันเทิงการแสดงภาพประกอบด้วย ซึ่งอนุมานได้ว่า

⁶ สืบค้นจาก

<https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=505:2014-04-24-07-52-39&catid=99&Itemid=408> มีนาคม 2558.

⁷ กรมทรัพย์สินทางปัญญา, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, (สืบค้นเมื่อ 3 มกราคม 2559).

นักแสดงโทรทัศน์หรือนักแสดงละครทีวีของไทยเราปัจจุบัน มิได้มีบทกฎหมายใดคุ้มครองให้สิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการใช้สิ่งบันเทิงการแสดง ดังเช่นในปัจจุบันที่มีการริเริ่ม หรือการฉายออกอากาศซ้ำในลักษณะที่วนเวียนอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 และสิทธิได้รับค่าตอบแทนตามมาตรา 45 พรบ ลิขสิทธิ์นั้น เป็นสิทธิที่นักแสดงจะพึงได้รับตามกฎหมาย เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง นักแสดงและผู้ผลิตหรือนายจ้างสามารถตกลงให้นักแสดงได้รับค่าตอบแทนหรือประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดได้ โดยหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาและหลักเสรีในการทำสัญญา

3.1.6 สิทธิของนักแสดงในการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิ

นักแสดงสามารถโอนสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 และมาตรา 45 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 ให้ผู้อื่นได้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน เช่น อนุญาตให้แพร่เสียงแพร่ภาพการแสดง บันทึกการแสดง หรือทำซ้ำสิ่งบันเทิงการแสดง รวมทั้งอนุญาตให้ผู้อื่นจัดเก็บค่าตอบแทนจากผู้ที่น่าสิ่งบันเทิงเสียงการแสดงไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรง เป็นต้น โดยการอนุญาตนั้นจะทำเป็นหนังสือหรืออนุญาตด้วยวาจาก็ได้ การอนุญาตจะกำหนดระยะเวลาหรือไม่กำหนดระยะเวลาก็ได้เช่นกัน แต่เพื่อการป้องกันข้อสงสัยในภายหลัง นักแสดงควรจะกำหนดระยะเวลาและทำเป็นหนังสือให้ชัดเจน ครบถ้วน เพื่อที่จะป้องกันการเกิดข้อสงสัยในภายหลังเพราะระยะเวลาในการโอนสิทธินั้นส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลาเป็นช่วงยาวนาน อาจทำให้หลงลืมได้ และนำมาซึ่งข้อสงสัยเกิดขึ้น⁸

3.1.7 สิทธิของนักแสดงในการโอนสิทธิที่เกิดจากการแสดงของตน

นักแสดงสามารถโอนสิทธิที่เกิดจากการแสดงของตนตามมาตรา 44 และมาตรา 45 ให้แก่บุคคลอื่นได้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน การโอนสิทธิของนักแสดงสามารถแบ่งได้ 2 กรณี ดังนี้

(1) การโอนโดยนิติกรรม

นักแสดงสามารถทำสัญญาโอนสิทธิทั้งหมดหรือบางส่วนของตนให้แก่บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ โดยแบบการโอนนั้น จะต้องทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย คือ ผู้

⁸ เฟื่องอ้าง

โอนและผู้รับโอน โดยในการโอนนั้น จะกำหนดระยะเวลา หรือกำหนดตลอดอายุการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงก็ได้ ทั้งนี้ หากโอนสิทธิของนักแสดงไปโดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาไว้จะถือว่าโอน 3 ปี เมื่อโอนสิทธิของนักแสดงไปแล้ว นักแสดงจะไม่มีสิทธิใช้ หรืออนุญาต หรือโอนสิทธิดังกล่าวให้แก่ผู้อื่นได้อีก เว้นแต่ระยะเวลาการโอนที่ตกลงไว้ได้สิ้นสุดลง หรือครบกำหนด 3 ปี ในกรณีโอนโดยไม่ได้กำหนดระยะเวลาเอาไว้

(2) การโอนทางมรดก

เมื่อนักแสดงถึงแก่ความตาย สิทธิของนักแสดงอันได้แก่ สิทธิทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง หรือได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าช้อยกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 และสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากผู้ให้นำสิ่งบันทึกเสียงการแสดงไปแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยตรงตามมาตรา 45 จะตกทอดแก่ทายาทตามลำดับชั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยทายาทจะมีสิทธิอันเกิดจากการแสดงดังกล่าวเช่นเดียวกับนักแสดง ภายในกำหนดอายุการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง

3.1.8 อายุของการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง

สิทธิของนักแสดงนั้น นักแสดงจะมีสิทธิในการแสวงหาประโยชน์จากการแสดงของตนภายในกำหนดอายุการคุ้มครองสิทธิของนักแสดง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กรณี ดังนี้

3.1.8.1 อายุการคุ้มครองสิทธิแต่ผู้เดียวในงานแสดงตามมาตรา 44

ในกรณีที่ไม่มีกำกับการบันทึกการแสดงของนักแสดง สิทธิแต่ผู้เดียวในงานแสดงตามมาตรา 44 ของนักแสดงจะมีอายุ 50 ปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการแสดง แต่หากเป็นกรณีที่มีการบันทึกการแสดง งานอันถูกบันทึกการแสดงนั้นจะมีอายุ 50 ปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกการแสดง

3.1.8.2 อายุการคุ้มครองสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากผู้แพร่เสียงการแสดงต่อสาธารณชน ตามมาตรา 45

อายุการคุ้มครองสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากผู้แพร่เสียงการแสดงต่อสาธารณชน ตามมาตรา 45 จะมีอายุ 50 ปีนับแต่วันสิ้นปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกการแสดง ในกรณีอายุการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงได้สิ้นสุดลงแล้ว ผู้หนึ่งผู้ใดในประสงค์จะทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดง แพร่เสียงแพร่ภาพการแสดง หรือแพร่เสียงจากสิ่งบันทึกการแสดงต่อสาธารณชนโดยตรงสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตและจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง

3.1.9 การละเมิดสิทธิของนักแสดง

การกระทำที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง ได้แก่ การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามมาตรา 44 โดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง เช่น การแพร่เสียงแพร่ภาพการแสดง การบันทึกการแสดง และการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดง รวมทั้งการแพร่เสียงจากสิ่งบันทึกเสียงการแสดงต่อสาธารณชนโดยตรงตามมาตรา 45 โดยไม่ได้เสียค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง เป็นต้น

3.2 การคุ้มครองนักแสดงตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

3.2.1 ความทั่วไป

กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ถือได้ว่าเป็นกฎหมายใหม่ที่เพิ่งเกิดขึ้น โดยมีผลมาจากการเติบโตของระบบเศรษฐกิจ จึงนำมาซึ่งความไม่เท่าเทียมกันในอำนาจการต่อรอง การไม่เท่าเทียมกันของอำนาจการต่อรอง เมื่อมีการเข้าทำสัญญากันเกิดขึ้น ย่อมนำมาซึ่งการต่อรองที่เกิดจากอำนาจการต่อรองที่ไม่เท่ากัน ฝ่ายที่มีอำนาจการต่อรองที่น้อยกว่า อาจมิได้มีส่วนในการกำหนดข้อสัญญา หรืออาจมีส่วนในการกำหนดข้อสัญญาน้อย หรือการต้องรับยอมเอาสภาพหรือข้อกำหนดบางประการในสัญญาอันที่คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจน้อยกว่า อาจรู้หรือควรจะรู้หรืออาจคาดหมายได้ว่าตนเองนั้นอาจต้องเสียเปรียบหรือต้องรับภาระหนักกว่าที่ควรจะเป็น แต่ก็จำต้องยอมเข้าทำสัญญาด้วยเหตุนี้เอง รัฐจึงต้องยื่นมาเข้ามาช่วยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมขึ้น เพราะโดยปกติแล้วนั้น เอกชนมีสิทธิเสรีภาพในการเข้าทำสัญญากันอย่างอิสระและเต็มที่ตราบเท่าที่การแสดงเจตนาอันนั้นไม่เป็นการขัดหรือฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ไม่เป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เมื่อบุคคลใดแสดงเจตนาโดยสมัครใจเข้าทำสัญญาและไม่มี ความบกพร่องของการแสดงเจตนาแล้ว ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดชอบตามสัญญาขึ้น สัญญาที่สมบูรณ์ย่อมมีผลบังคับ⁹

แต่เดิมในสมัยก่อนนั้น หากมี ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ก็จะนำกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เข้ามาใช้บังคับ โดยกำหนดให้มีผลเพียงแค่ประการเดียว อันได้แก่ให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมมีผลโมฆะไม่สามารถบังคับใช้มาตั้งแต่แรก แต่ต่อมา การทำธุรกิจหรือข้อตกลงที่เติบโตและกว้างขวางมากขึ้นตามระบบเศรษฐกิจที่เติบโต จึงทำให้ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่เอกชนตกลงทำสัญญากันนั้น ไม่ได้มีความร้ายแรงถึงขนาดจะตกเป็นโมฆะหรือไม่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่แรก แต่เป็นข้อตกลงที่มีลักษณะให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งรับสภาพที่เสียเปรียบมากเกินไปหรือรับภาระที่หนักเกินควร

⁹ ดาราดพร เตชะกำพูน (ภริษะวัฒน์), “ข้อกำหนดที่ไม่เป็นธรรมในสัญญา,” วารสารนิติศาสตร์, เล่ม 3, ปีที่ 16, น. 134 (กันยายน 2529).

คาดหมายได้ อันเป็นไปตามกลไกของระบบเศรษฐกิจ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เพื่อให้ศาลสามารถเข้ามาช่วย แก้ไขปัญหาความไม่เป็นธรรมดังกล่าว ให้ข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรมนั้น มีผลได้เท่าที่เป็นธรรม เพื่อให้เกิดความสมดุลกันในการใช้สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกชนในการทำสัญญา เพื่อรักษาความสงบสุขของสังคมส่วนรวม¹⁰

พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม 2540 ได้ให้อำนาจศาลสามารถปรับลดข้อกำหนดหรือข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้มีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมในข้อสัญญาข้อนั้น

3.2.2 ความเป็นมาและแนวคิดพื้นฐานของกฎหมาย

3.2.2.1 ความเป็นมา

แต่เดิมนั้นปัจเจกชนมีเสรีภาพในการแสดงเจตนาและเข้าทำสัญญาต่อกันได้อย่างอิสระ สัญญาที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจของคู่สัญญาทุกฝ่าย จะเกิดหน้าที่จะต้องปฏิบัติต่อกันตามสัญญาอย่างเคร่งครัด¹¹ การได้เปรียบเสียเปรียบตามของระบบเศรษฐกิจนั้น เป็นกลไกอย่างหนึ่งที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจเดินไปได้ การได้เปรียบเสียเปรียบในทางการค้าอันเป็นปกติของการค้า นั้นมิใช่ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม เป็นเพียงกลไกอย่างหนึ่งในการค้าขายเท่านั้น การได้เปรียบเสียเปรียบอันคาดหมายได้หรือเพียงเล็กน้อย มิทำให้ข้อสัญญาหรือข้อกำหนดนั้นเป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม แต่เมื่อเศรษฐกิจเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว เกิดความไม่เสมอภาคในอำนาจการต่อรองและเกิดความไม่เสมอภาคในการทำสัญญา จนบางครั้งเกิดการเอาเปรียบอันเกินที่จะคาดหมายได้ กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมจึงจำเป็นที่จะต้องเข้ามาเป็นกรอบคุ้มครองแก่ผู้ที่มีอำนาจน้อยกว่า

3.2.2.1 แนวคิดพื้นฐานของกฎหมาย

การทำสัญญาของเอกชนนั้น คู่สัญญามีเสรีภาพในการทำสัญญาตามหลักปัจเจกชน รัฐไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงการกระทำของปัจเจกชนได้ แต่หากไม่มีการควบคุมหรือไม่มีการคุ้มครองด้วยกรอบอำนาจของรัฐ อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมได้ กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเป็นกฎหมายซึ่งเกิดขึ้นเพื่อรักษาความสงบสุขของสังคม เกิดจากแนวคิดพื้นฐานตามหลักความ

¹⁰ สุทธาวัลย์ อ่อนน้อม, “ผลของสัญญาที่ไม่เป็นธรรม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), น. 13.

¹¹ จรัญ ภัคดิธนากุล, พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์อักษร, 2541), น. 7.

ศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา และหลักเสรีภาพในการทำสัญญาประกอบกับหลักทฤษฎีทางสังคมในการทำสัญญา

(1) หลักทั่วไปของสัญญา

"สัญญา" คือ นิติกรรมสองฝ่ายหรือหลายฝ่ายที่เกิดจากการแสดงเจตนาเสนอและสนองต้องตรงกันของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไปที่มีมุ่งจะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอและอีกฝ่ายแสดงเจตนาเป็นคำสนอง เมื่อคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกันสัญญาก็เกิดขึ้น ซึ่งการก่อให้เกิดคำเสนอและคำสนองที่จะตรงกันได้นั้น จะต้องมีการแสดงเจตนาออกมาให้ปรากฏไม่ว่าจะเป็นเจตนาที่ แสดงออกมาโดยชัดแจ้งหรืออาจจะเป็นเจตนาที่ แสดงออกมาโดยปริยายก็ได้ ซึ่งอยู่กับประเภทของสัญญานั้นๆ เมื่อเจตนาที่แสดงออกมาไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมนั้นได้ถูกต้องตรงกันแล้วสัญญาก็เกิดขึ้นแล้ว อย่างไรก็ตาม เจตนาที่แสดงออกมานั้น จะต้องเกิดจากความสมัครใจของผู้แสดงเจตนาและต้องเป็นความสมัครใจอย่าง แท้จริง กล่าวคือไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดหรือความบกพร่องของเจตนา เช่น การสำคัญผิด การถูกข่มขู่ การถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งจะทำให้เจตนาที่แสดงออกมานั้นเสียไป หลักทั่วไปของสัญญา คือ หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of the Will) และหลักเสรีภาพของสัญญา (Freedom of Contract)

(2) หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา (Autonomy of the Will)

หลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา นั้น เป็นหลักพื้นฐานทางแพ่งที่กฎหมายมอบให้แก่ปัจเจกชน เอกชนนั้นมีสิทธิที่จะแสดงเจตนาของตนได้อย่างอิสระตราบเท่าที่มีได้ ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย ไม่เป็นอันขัดต่อศีลธรรมอันดีและความสงบเรียบร้อยของประชาชน เอกชนย่อมมีสิทธิที่จะกระทำได้ทั้งสิ้น รัฐไม่มีสิทธิแทรกแซงเจตนาของปัจเจกชนยกเว้นจะมีกฎหมายให้อำนาจเอาไว้ ปัจเจกชนมีสิทธิและเสรีภาพในการที่จะแสดงเจตนาของตนออกมาให้ปรากฏอย่างเต็มที่ตรงเท่าที่เจตนาที่เจตนาที่เจตนาที่เจตนาที่เกิดขึ้นโดยสมัครใจของบุคคลผู้แสดงเจตนา และจะต้องไม่มีความบกพร่องในการแสดงเจตนาและกฎหมายมิได้กำหนดห้ามไว้ การแสดงเจตนาดังกล่าวมีความศักดิ์สิทธิ์ในตนเองและได้รับความคุ้มครอง¹²

เจตนาเป็นแหล่งกำเนิดและเป็นมาตรการของสิทธิ บุคคลทุกคนมีความเป็นอิสระที่จะผูกพันตนเองกับผู้อื่นตามความประสงค์ของเขาเอง เจตนาเป็นตัวก่อให้เกิดสัญญา เป็น

---

¹² ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา (พร้อมทั้งระยะเวลาและอายุความ) ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม (พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540)และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (พระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 254), พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้เพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2557) น. 342.

ตัวกำหนดเนื้อหาของสัญญา และเป็นตัวกำหนดผลบังคับของสัญญา¹³ ในกรณีที่มีข้อพิพาทเกิดขึ้น ศาลก็จักต้องพิจารณาตามเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาเป็นสำคัญมากกว่าถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษรในสัญญา

เจตนาเป็นตัวก่อให้เกิดสัญญา ตามความหมายของสัญญาที่ว่า สัญญาเป็นนิติกรรมหลายฝ่ายที่เกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาของบุคคลตั้งแต่สองฝ่ายขึ้นไป โดยฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำเสนอ และอีกฝ่ายหนึ่งแสดงเจตนาเป็นคำสนอง เมื่อคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน สัญญาก็เกิดขึ้น¹⁴

การก่อให้เกิดสัญญาตามหลักของคำเสนอคำสนองต้องตรงกันดังกล่าว จะต้องมีการแสดงเจตนาออกมาให้ปรากฏภายนอก อาจเป็นการแสดงเจตนาโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย ขึ้นอยู่กับประเภทของสัญญานั้นๆ เจตนาที่แสดงออกมาจะต้องเกิดจากความสมัครใจและต้องเป็นความสมัครใจอย่างแท้จริง กล่าวคือ ไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดหรือความบกพร่องของเจตนา เช่น การสำคัญผิด การถูกข่มขู่ ถูกกลั่นแกล้ง ซึ่งจะทำให้เจตนาที่แสดงออกมานั้นเสียไป¹⁵

เจตนาเป็นตัวกำหนดเนื้อหาของสัญญา บุคคลจะแสดงเจตนาให้เกิดผลผูกพันระหว่างกันได้ได้อย่างไรก็ได้ กล่าวคือ บุคคลอาจแสดงเจตนาทำสัญญาอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กฎหมายว่าด้วยสัญญากำหนดไว้ หรืออาจแสดงเจตนาให้ผิดแผกแตกต่างไปจากที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็ได้ หากการแสดงเจตนาไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน กฎหมายย่อมบังคับให้ทั้งสิ้น¹⁶

เจตนาเป็นตัวกำหนดผลของสัญญา กล่าวคือ เมื่อสัญญาเกิดขึ้นแล้วย่อมมีผลผูกพันคู่สัญญา หากกรณีมีข้อสงสัยว่าสัญญานั้นมีผลผูกพันอย่างไร ก็ต้องใช้การตีความสัญญาตามหลักการตีความการแสดงเจตนาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 171¹⁷ ที่ให้แบ่ง

¹³ ดารารพร ธีระวัฒน์, หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาในสัญญา, โครงการวิจัยเสริมหลักสูตรคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530, น.2-4.

¹⁴ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 9 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2549), น. 342.

¹⁵ นุชรี แก้วยาว, “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างแรงงาน”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), น.9.

¹⁶ เข็มชัย ชูติวงศ์ และบวรศักดิ์ อวรรณโณ, คำบรรยายกฎหมายว่าด้วยนิติกรรม-สัญญา, เอกสารอัดสำเนา, น.9.

¹⁷ มาตรา 171 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เล็งเจตนาอันแท้จริงยิ่งกว่าถ้อยคำสำนวนตามอักษร และการตีความสัญญาตามมาตรา 368¹⁸ ที่ตีความไปตามความประสงค์ในทางสุจริต โดยพิเคราะห์ถึงปกติประเพณี ความผูกพันตามสัญญานี้จะไม่ถูกระทบด้วยการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายใหม่ แม้กฎหมายนั้นจะมีหลักเกณฑ์จำกัดหรือขัดกับสัญญาที่ได้เกิดขึ้นก่อนแล้วก็ตาม เว้นแต่กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายเกี่ยวกับหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญานั้นก็ต้องถูกบังคับตามกฎหมายที่ออกมาภายหลังด้วย¹⁹

เสรีภาพในการทำสัญญาและความศักดิ์สิทธิ์ของการเจตนาย่อมใช้บังคับได้ภายในขอบเขตที่ไม่ขัดต่อประโยชน์ส่วนได้ส่วนเสียของประชาชน เมื่อใดที่การแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญานั้นได้ก้าวล่วงแดนแห่งประโยชน์ส่วนได้เสียของประชาชนแล้ว การแสดงเจตนาที่ย่อมไม่เกิดผลในทางกฎหมาย หรือมีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมแล้วแต่กรณี²⁰

(3) หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (Freedom of Contract)

สัญญานั้นเกิดขึ้นด้วยการแสดงเจตนา เมื่อคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน สัญญาก็เกิดขึ้น เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้ทำคำเสนอให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และคู่สัญญาอีกฝ่ายได้รับคำเสนอเช่นนั้นแล้ว และได้ทำคำสนองกลับสู่คู่สัญญาผู้ทำคำเสนอ สัญญาก็มีผลสมบูรณ์ ผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้มีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา หลักเสรีภาพในการทำสัญญานั้นเป็นส่วนหนึ่งของหลักอิสระทางแพ่ง²¹ หลักนี้เปิดโอกาสให้ปัจเจกชนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพของตนกำหนดขอบเขตทางกฎหมาย บุคคลสามารถเลือกคู่สัญญาที่จะเข้าทำสัญญาได้ สามารถกำหนดเงื่อนไข รูปแบบ รายละเอียดข้อกำหนด เนื้อหาของสัญญา ตลอดจนเงื่อนไขในการระงับสัญญา ซึ่งสาระสำคัญนั้นคือการที่คู่สัญญาเข้าใจสาระสำคัญของสัญญาถูกต้องตรงกัน ไม่บกพร่องในการแสดงเจตนา เช่นนี้สัญญามีผลสมบูรณ์ รัฐไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้²²

¹⁸ มาตรา 368 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹⁹ นุชรี แก้วยาว, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 15*, น. 10.

²⁰ พวงผกา บุญโสภาคย์, *คำบรรยายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2520) , น. 12-14.

²¹ ศนันท์ภรณ์ (จำปี) โสทธิพันธ์, *คำอธิบายนิติกรรม-สัญญา*, พิมพ์ครั้งที่ 18 (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2557), น. 499.

²² สุทธาวลย์ อ่อนน้อม, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 10*, น. 15.

เสรีภาพในการทำสัญญาเมื่ออยู่ 2 ความหมาย²³ กล่าวคือ เสรีภาพที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญาและเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงเมื่อสัญญาเกิดแล้ว

เสรีภาพที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญานั้น หมายถึง²⁴ เสรีภาพในการเริ่มต้นดำเนินต่อไปหรือระงับกระบวนการในการก่อให้เกิดสัญญา ซึ่งอาจพิจารณาได้ 2 ด้าน²⁵ ได้แก่ ด้านกระทำ (Positive Sense) คือ การเริ่มต้น ดำเนินต่อไปและการตกลงเข้าทำสัญญา และด้านไม่กระทำ (Negative Sense) คือ การไม่เข้าทำสัญญาหรือการระงับกระบวนการใดๆที่จะก่อให้เกิดเป็นสัญญาขึ้น

ส่วนเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงเมื่อสัญญาเกิดขึ้นแล้ว หมายถึงการไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐตามกฎหมายปัจเจกชนนิยม²⁶ ซึ่งยืนยันหลักที่ว่ารัฐจะต้องรับรู้สิทธิส่วนบุคคลซึ่งมนุษย์ทุกคนมีอยู่ตามธรรมชาติ รัฐจะต้องไม่ทำลายสิทธิพื้นฐานของบุคคล บุคคลทุกคนมีเสรีภาพเว้นแต่เป็นกรณีที่เหมาะสมจึงจะมีข้อจำกัดเสรีภาพได้ ดังนั้น เจตนาของบุคคลจึงมีความศักดิ์สิทธิ์และเป็นอิสระ บุคคลจะไม่ถูกผูกพันในหนี้ที่ไม่ได้ตกลงยินยอมด้วยและในทางกลับกัน หนี้ที่เกิดขึ้นจากเจตนาของบุคคลนั้นจะถูกผูกพันบังคับแก่ผู้แสดงเจตนาตกลงนั้นด้วย

(4) ทฤษฎีทางสังคมในการทำสัญญาหรือสังคมพิทักษ์

เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไป การแสดงเจตนาของปัจเจกชนมิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเท่าเทียมกัน จึงเกิดหลักโต้แย้งหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา ซึ่งมีหลักการว่า สิทธิของปัจเจกชนนั้นมีขีดจำกัดแต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมาย ปัจเจกชนนั้นมีอิสระในการทำสัญญาก็จริงอยู่ แต่มิได้มีอิสระอย่างไร้ขอบเขต อิสระของประชาชนที่จะแสดงเจตนาของตนนั้น ยังต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย หลักนี้ถูกกำเนิดมาเพื่อควบคุม

²³ Wilson N.S., “Freedom of Contract and Adhesion Contracts” in The International and Comparative Law Quarterly, vol.14, 1965, p.172 ss.

²⁴ ศนันท์กรณ (จำปี) โสทธิพันธ์, คำอธิบาย นิติกรรม-สัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 11 ปรับปรุงใหม่ (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2549), น. 235.

²⁵ Beatson J.& Friedmann D., Good Faith and Fault in Contract Law. (Oxford : Clarendon Press, 1997). p.14.

²⁶ ดาราพร ธีระวัฒน์, กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาในปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542), น. 15.

การใช้สิทธิของบุคคลเพื่อให้สังคมสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นได้รับอิทธิพลมาจากหลักการนี้²⁷

3.2.3 เจตนารมณ์และหลักการพื้นฐานของกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 นั้น เป็นการคุ้มครองเมื่อการทำสัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว นั้นหมายถึงเป็นการคุ้มครองภายหลังการทำสัญญา โดยให้ความคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าไม่ให้อาจต้องได้รับผลที่ไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการทำสัญญา โดยให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลยพินิจปรับลดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมได้เท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณีเท่านั้น

หลักการพื้นฐานที่อยู่เบื้องหลังการออกพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้แก่

3.2.3.1 หลักเสรีภาพในการทำสัญญา (freedom of Contract)

หลักเสรีภาพในการทำสัญญาดังที่กล่าวไปแล้ว คือ เสรีภาพในการที่จะเข้ามาตกลงทำสัญญาและเสรีภาพที่จะไม่ถูกแทรกแซงจากรัฐภายหลังจากการที่สัญญาเกิดขึ้นแล้ว

3.2.3.2 หลักความยุติธรรม (equity)

หลักความยุติธรรมนั้น เป็นหลักการที่มีอยู่โดยทั่วไปซึ่งจะเข้ามามีบทบาทเสมอในเวลาที่เราจะตัดสิน พิพากษาคดีพิพาทใดๆ ศาลจะต้องคำนึงถึงความยุติธรรม เพราะในบางครั้งบทกฎหมายที่บัญญัติไว้นั้นอาจขัด ต่อความรู้สึกของความยุติธรรมได้ ดังนั้นศาลจึงจำเป็นต้องใช้หลักความยุติธรรมควบคู่ไปกับการใช้กฎหมายในการพิจารณาคดีด้วย

3.2.3.3 หลักความเท่าเทียมกัน

หลักความเท่าเทียมกันนั้นเป็นหลักการพื้นฐานประการหนึ่งของกฎหมายรัฐธรรมนูญ จึงถือเป็นหลักสำคัญของกฎหมายลักษณะสัญญาด้วย โดยปกติแล้วคู่สัญญาที่เข้าทำสัญญาด้วยความเท่าเทียมกัน เป็นหลัก การที่ได้รับการยอมรับกันเสมอว่าในการที่คู่สัญญาจะใช้เสรีภาพในการทำสัญญาได้ก็ต่อเมื่อมีความเท่าเทียมกันทางเศรษฐกิจ หากคู่สัญญาไม่มีความเท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่เข้มแข็งกว่าเท่านั้นที่จะมีอิสระที่จะกำหนดเนื้อหาของสัญญาทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น

²⁷ สุทธาวาลย์ อ่อนน้อม, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 10*,

3.2.3.4 หลักความแน่นอนของกฎหมาย (Principle of certainty of law)

ความคิดพื้นฐานของหลักความแน่นอนของกฎหมายนั้นอยู่ที่ว่ากฎหมายที่จะบังคับใช้กับประชาชนนั้น ต้องเป็นกฎหมายที่ประชาชนได้รับรู้ว่ามีอยู่ ทั้งได้รับรู้ด้วยว่าผลของการไม่ทำตามกฎหมายคืออะไร ทั้งนี้เพื่อความยุติธรรม เพราะจะนำสิ่งที่เขาไม่รู้ไปปรับใช้กับเขาก็เท่ากับสร้างความไม่ยุติธรรมแก่เขาตนเอง

3.2.4 ขอบเขตของการบังคับใช้กฎหมาย

กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน มาตรา 11 พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้บัญญัติว่า ข้อสัญญาใดที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ”²⁸ กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเป็นบทกฎหมายเคร่งครัดที่มีอาจตกลงยกเว้นหรือตกลงให้แตกต่างกันได้ ดังนั้นหากสัญญาใดๆจะทำข้อกำหนดในสัญญาให้ห้ามนำพระราชบัญญัตินี้มาปรับใช้นั้นมีอาจทำให้ ให้ข้อสัญญานั้นตกเป็นโมฆะคือไม่มีผลบังคับใช้มาตั้งแต่แรก

พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นได้ถูกตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาและเยียวยาการถูกเอารัดเอาเปรียบของคู่สัญญาเนื่องจากอำนาจการต่อรองทางการค้าที่ไม่เท่าเทียม ทำให้เกิดข้อสัญญาหรือข้อกำหนดในสัญญาอันไม่เป็นธรรมขึ้น โดยให้มีผลบังคับใช้ได้ทั้งคู่สัญญาระหว่างเอกชนกันเองหรือเป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน โดยสัญญาที่จะได้รับความคุ้มครองภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ จะต้องเป็นสัญญาที่มีลักษณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น จึงจะอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม มิใช่สัญญาทุกประเภท หากเป็นสัญญาที่มีความได้เปรียบเสียเปรียบกันตามปกติของการค้าขายหรือความได้เปรียบเสียเปรียบแบบปกติประเพณีนั้น ไม่ได้อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ซึ่งลักษณะของสัญญาที่อยู่ภายใต้ความคุ้มครองของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้บัญญัติไว้ในมาตรา 4 ถึงมาตรา 9 เท่านั้น โดยสัญญาที่อยู่ภายใต้มาตรา 4 ถึงมาตรา 9 กฎหมายได้ให้อำนาจศาลในการเข้าไปตรวจสอบความเป็นธรรมและสามารถปรับลดข้อสัญญานั้นให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณีได้ แต่หากเป็นสัญญาประเภทอื่นนอกเหนือจากที่บัญญัติไว้ ศาลย่อมไม่มีอำนาจในการที่จะเข้าไปตรวจสอบความไม่เป็นธรรมตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ หากเกิดความไม่เป็นธรรม จะต้องนำกฎหมายอื่นมาพิจารณา

²⁸ มาตรา 11 พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 12 พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้บัญญัติให้พระราชบัญญัติฉบับนี้ ไม่ใช่บังคับแก่นิติกรรมสัญญาที่ได้ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ²⁹ นั่นคือ มีอำนาจมาใช้กับข้อสัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นวันเริ่มต้นการบังคับใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้³⁰

ลักษณะของสัญญาที่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติฉบับนี้ตามมาตรา 4 ถึงมาตรา 9 นั้นได้แก่

- (ก) สัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ
- (ข) สัญญาสำเร็จรูป
- (ค) สัญญาขายฝาก
- (ง) ข้อตกลงจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพการงานและข้อตกลงจำกัดเสรีภาพในการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ
- (จ) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุดบกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิในทรัพย์สินที่ส่งมอบให้แก่ผู้บริโภคตามสัญญาที่ทำระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ
- (ฉ) ข้อสัญญาที่ให้สิ่งใดไว้เป็นมัดจำ
- (ช) ข้อตกลง ประกาศหรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเพื่อละเมิดหรือผิดสัญญา
- (ซ) ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิด

แต่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดงซึ่งจะเกี่ยวกับข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาสำเร็จรูป ข้อตกลงจำกัดสิทธิในการประกอบอาชีพการงานและข้อตกลงจำกัดเสรีภาพในการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเท่านั้น

²⁹ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, หลักและข้อสังเกตพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540, (กรุงเทพมหานคร: ศาลแพ่งกรุงเทพใต้, 2541), น. 5.

³⁰ พรพิศุทธิ์ ไฉนศิริยุทธ์, “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาซื้อขายระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557), น. 45.

3.2.5 การเกิดและความเป็นผลของสัญญา

3.2.5.1 การเกิดของสัญญา

สัญญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ ย่อมเกิดขึ้นในลักษณะเดียวกับการเกิดสัญญาทั่วไป สัญญาเกิดขึ้นเมื่อมีคำเสนอและคำสนองที่ต้องตรงกัน สัญญา ย่อมเกิดขึ้นแล้วตามเจตนาที่คู่สัญญาต้องการก่อนิติสัมพันธ์นั้นด้วยกัน

3.2.5.2 ความเป็นผลของสัญญา

สัญญาที่เกิดขึ้นหรือข้อสัญญาที่คู่สัญญาได้ทำขึ้นและอยู่ในขอบเขตบังคับใช้ของพระราชบัญญัติว่าด้วย ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ย่อมเป็นสัญญาที่สมบูรณ์มีผลบังคับใช้กันระหว่างคู่สัญญาแล้ว แม้จะมีความไม่เป็นธรรมในเนื้อหาของสาระของสัญญาก็ตาม เว้นแต่จะมีลักษณะดังที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ว่าให้ผลตกเป็นโมฆะ สัญญานั้นจึงจะตกเป็นโมฆะ คือไม่มีผลมาตั้งแต่ขณะที่ทำสัญญาตามหลักโมฆะกรรม ย่อมเป็นสัญญาที่เสียเปล่ามาตั้งแต่แรก แต่หากข้อสัญญานั้นอยู่ในกรอบบังคับของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้จึงให้อำนาจแก่ศาลที่จะสามารถพิจารณาให้สัญญาหรือข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมดังกล่าวมีผลได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี ซึ่งจะมีผลแค่ไหนเพียงไรนั้นย่อมขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของศาล

ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น อาจแบ่งลักษณะของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อสัญญาที่มีลักษณะไม่เป็นธรรมอย่างร้ายแรง คือข้อสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้เปรียบในข้อสัญญาเพียงฝ่ายเดียว คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งถูกเอารัดเอาเปรียบให้ต้องรับภาระที่มากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อประโยชน์และความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม ข้อสัญญานี้ศาลสามารถมีคำสั่งให้ไม่มีผลโดยเด็ดขาด

2. ข้อสัญญาที่มีลักษณะของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมอันมิได้มีความร้ายแรงถึงขนาดขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในลักษณะที่อาจทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายเสียเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง หรือเป็นข้อสัญญาที่ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องรับภาระหนักกว่าที่ควรจะเป็น ในกรณีนี้ ศาลสามารถใช้อำนาจดุลยพินิจตามความในพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมปรับลดให้ข้อสัญญานั้นมีสภาพเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณีได้³¹

³¹ สุรวุฒย์ อ่อนน้อม, *อ้างแล้ว* เจริญธรรมที่ 10, น. 27.

ความได้เปรียบเกินสมควรนั้น จะต้องพิจารณาจากลักษณะเนื้อหาของข้อสัญญา รวมทั้งผลของข้อสัญญาด้วยว่ามีความไม่เป็นธรรมหรือไม่³² โดยมาตรา 4 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ได้บัญญัติไว้ว่า “ข้อตกลงในสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือในสัญญาสำเร็จรูป หรือในสัญญาขายฝาก ที่ทำให้ผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรือผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป หรือผู้ซื้อฝากได้เปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเกินสมควร เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมและให้มีผลบังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

3.2.6 การตีความสัญญา

ในการตีความสัญญาตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม มาตรา 4 วรรคสองได้ วางหลักไว้ว่า ในกรณีที่มีข้อสงสัย ให้ตีความสัญญาสำเร็จรูปไปในทางที่เป็นคุณแก่ฝ่ายซึ่งมิได้เป็นผู้กำหนดสัญญาสำเร็จรูป เพราะย่อมสันนิษฐานไว้ก่อนว่า คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นผู้กำหนดสัญญานั้นย่อมจะต้องกำหนดข้อสัญญาให้เป็นประโยชน์แก่ตน ดังนั้นวิธีนี้จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะคุ้มครองคู่สัญญาฝ่ายที่อ่อนแอกว่าให้ได้รับความยุติธรรม นอกจากนี้ศาลจะต้องพิจารณาพฤติการณ์ทั้งปวงรวมถึงสิ่งต่าง ๆ ร่วมด้วย เพื่อจะได้ทราบว่าเป็นเพียงไรถึงจะเรียกว่าเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี เพราะข้อสัญญาที่เป็นข้อพิพาทขึ้นสู่ศาลนี้ จะเป็นข้อสัญญาที่สมบูรณ์และมีผลบังคับใช้ได้แล้ว เพียงแต่เนื้อหาหรือข้อสัญญานั้นมีความไม่เป็นธรรมหรือเรียกว่า ไม่ยุติธรรม ดังนั้นพระราชบัญญัตินี้จึงให้อำนาจศาลที่จะสามารถปรับลดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมเหล่านั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ด้อยอำนาจหรือถูกเอารัดเอาเปรียบ แต่ทั้งนี้ หากเป็นกรณีของสัญญาหรือข้อสัญญาที่ไม่สมบูรณ์ นั้นหมายความว่า เป็นข้อสัญญาที่ไม่สมบูรณ์มาตั้งแต่ต้น เป็นโมฆะมาตั้งแต่ขณะทำสัญญา ซึ่งหากเป็นเช่นนี้จึงเป็นข้อสัญญาที่ไม่สามารถก่อให้เกิดผลในทางกฎหมายได้เลย ศาลจึงไม่มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาเรื่องการใช้ดุลพินิจปรับลด ซึ่งจะมีกรณีดัง ต่อไปนี้ คือ

(1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดของผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพเพื่อความชำรุด บกพร่องหรือเพื่อการรอนสิทธิในทรัพย์สินที่ส่งมอบให้แก่ผู้บริโภค โดยผู้บริโภคมิได้รู้ถึงความชำรุดบกพร่อง หรือเหตุแห่งการรอนสิทธินั้นในขณะที่ทำสัญญาตามมาตรา 6

³² วิไลพร เจียรกิตติวงศ์., “ความไม่เหมาะสมของหลักเกณฑ์ในการพิจารณาข้อสัญญาที่มีเป็นธรรมตามกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551), น. 84.

(2) ข้อตกลง ประกาศ หรือคำแจ้งความที่ได้ทำไว้ล่วงหน้าเพื่อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดในความเสียหายต่อชีวิต ร่างกายหรืออนามัยของผู้อื่น อันเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้ตกลง ผู้ประกาศ ผู้แจ้งความหรือบุคคลอื่นใดซึ่งเป็นผู้ตกลง ผู้ประกาศหรือผู้แจ้งความต้องรับผิดด้วยตามมาตรา 8 วรรคหนึ่ง

(3) ความตกลงหรือความยินยอมของผู้เสียหายในคดีละเมิดซึ่งมีลักษณะต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ตามมาตรา 9

3.2.7 ลักษณะของข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม

ในปัจจุบันนั้นสภาพของการทำสัญญานั้นเปลี่ยนแปลงไปมากตามการเจริญเติบโตของสังคมและ เศรษฐกิจ คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพหรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่าจะเป็นผู้กำหนดข้อสัญญาต่างๆพิมพ์ไว้ล่วงหน้าซึ่งเรียกว่า "สัญญาสำเร็จรูป" โดยทำเป็นข้อสัญญาตายตัวซึ่งจะนำมาซึ่งข้อสัญญาต่างๆที่ทำให้ฝ่ายของผู้ร่างสัญญาได้ประโยชน์กว่ามาก จนบางครั้งอาจทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ที่อ่อนแอกว่าซึ่งข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ในการพิจารณาว่า ข้อสัญญานั้นมีลักษณะที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่นั้น อาจพิจารณาได้จากลักษณะของข้อสัญญาที่ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายได้เปรียบจนเกินสมควรหรือเป็นข้อสัญญาที่มีข้อกำหนดที่มีลักษณะให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องรับภาระหนักเกินควรจะคาดหมายได้ โดยการพิจารณาว่า คู่สัญญานั้นได้เปรียบเกินสมควรหรือไม่ อาจพิจารณาได้จากลักษณะของข้อสัญญาดังต่อไปนี้

- (1) ข้อตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่เกิดจากการผิดสัญญา
- (2) ข้อตกลงให้ต้องรับผิดหรือรับภาระมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
- (3) ข้อตกลงให้สัญญาสิ้นสุดลงโดยไม่มีเหตุอันควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ
- (4) ข้อตกลงให้สิทธิที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาข้อหนึ่งข้อใด หรือให้ปฏิบัติตามสัญญาในระยะเวลาที่ล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) ข้อตกลงให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกร้องหรือกำหนดให้อีกฝ่ายหนึ่งต้องรับภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่เป็นอยู่ในเวลาทำสัญญา
- (6) ข้อตกลงในสัญญาขายฝากที่ผู้ซื้อฝากกำหนดราคาสินไถ่สูงกว่าราคาขายบวกอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปี
- (7) ข้อตกลงสัญญาเช่าซื้อที่กำหนดราคาค่าเช่าซื้อหรือกำหนดให้ผู้เช่าซื้อต้องรับภาระสูงเกินกว่าที่ควร

(8) ข้อตกลงในสัญญาบัตรเครดิตที่กำหนดให้ผู้บริโภคต้องชำระดอกเบี้ย เบี้ยปรับ ค่าใช้จ่ายหรือประโยชน์อื่นสูงเกินกว่าที่ควรในกรณีผิดนัดหรือที่เกี่ยวข้องกับการผิดนัดชำระหนี้

ดังนั้น สัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นอาจมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นข้อสัญญาที่กำหนดภาระหน้าที่ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมากเกินไป ทำให้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งต้องแบกรับภาระหน้าที่ที่มากเกินไปจนเกิดความสมควร
2. เป็นข้อสัญญาที่มีข้อตกลงหรือข้อจำกัดยกเว้นความรับผิดชอบของคู่สัญญาที่เป็นฝ่ายจัดทำสัญญา
3. เป็นข้อสัญญาที่ให้ระยะเวลาเกินสมควรแก่คู่สัญญาฝ่ายที่ได้จัดทำสัญญาไว้ล่วงหน้าในการตัดสินใจ สนองรับต่อข้อเสนอของคู่สัญญาอีกฝ่าย หรือการกำหนดระยะเวลาที่นานเกินควรหรือไม่กำหนดเวลาในการ ปฏิบัติการชำระหนี้ของคู่สัญญาฝ่ายที่จัดทำสัญญาไว้ล่วงหน้า
4. เป็นข้อสัญญาในการใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายที่จัดทำสัญญาไว้ล่วงหน้าโดยไม่มีเหตุอัน สมควร หรือให้สิทธิบอกเลิกสัญญาได้ง่ายกว่าปกติ
5. เป็นข้อสัญญาที่ให้สิทธิแก่ฝ่ายผู้ร่างกฎหมายมากกว่าที่กฎหมายกำหนด
6. เป็นข้อสัญญาที่เป็นการตัดสิทธิของคู่สัญญาอีกฝ่ายที่จะได้รับความคุ้มครองบางประการตามกฎหมาย

สำหรับสัญญานักแสดงนั้น จากการศึกษาข้อสัญญาที่กำหนดขึ้นไว้กันจริงในตัวอย่าง สัญญาจากการค้นคว้าสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูลรวมไปถึงตัวอย่างสัญญาที่นักแสดงเข้าทำสัญญากับนายจ้าง ผู้ว่าจ้างหรือผู้ผลิตนั้น อาจพบลักษณะของข้อสัญญาที่มีลักษณะของความไม่เป็นธรรม ยกตัวอย่างเช่น

“ศิลปินตกลงให้...เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญาใดๆ...อันเกี่ยวกับการบริหารงานศิลปินภายใต้สัญญาฉบับนี้ได้โดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ โดยศิลปินให้ถือว่า...มีผลผูกพันกับศิลปินทั้งหมด”³³

“นักแสดงตกลงยินยอมดำเนินการปรับเปลี่ยน...รูปร่างหน้าตาของนักแสดงตามแนวทางที่...พิจารณาเห็นสมควร...”³⁴

³³ โปรดดูภาคผนวก ก หน้า 142

³⁴ โปรดดูภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

“...ในกรณีที่งานอันมีลิขสิทธิ์...ศิลปินตกลงให้...เป็นผู้มีสิทธิโดยชอบในการพิจารณา และทำการตกลงเรื่องความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์... และให้ถือว่าสัญญาฉบับนี้เป็นหนังสือยินยอมจากศิลปินให้กระทำการดังกล่าวนี้ได้โดยชอบ...รวมทั้งให้มีผลผูกพันกับศิลปินทั้งหมด...”³⁵

“...ศิลปินตกลงว่าจะไม่รับงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิง...โดยไม่ผ่านการพิจารณาหรือจัดการดูแล...เว้นแต่จะได้รับความยินยอม หากศิลปินไม่ปฏิบัติตาม...ให้ถือว่าศิลปินเป็นฝ่ายผิดสัญญาและตกลงชำระค่าปรับ...จำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดงที่...รวมทั้งค่าเสียหาย...ทั้งหมด”³⁶

“...ศิลปินขอรับรองว่าการใดที่ผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ได้กระทำไปให้ถือเสมือนว่าศิลปินเป็นผู้กระทำการเองทั้งสิ้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นศิลปินจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น”³⁷

“ภายในระยะเวลา...ศิลปิน...ต้องไม่เปลี่ยนแปลงให้แตกต่างจากภาพที่ปรากฏในงานโฆษณา”³⁸

“ในกรณีที่ศิลปินใช้หรือกล่าวถึงสินค้าชนิดอื่นที่มีลักษณะเดียวกับ “ผลิตภัณฑ์” ...ไม่ว่าจะเป็นการใช้สอยเพื่อการส่วนตัวหรือในทางการงาน ศิลปินให้คำสัญญาว่าจะไม่เปิดเผยหรือกล่าวถึงหรือแสดงกิริยาอาการเป็นนัย เพื่อบ่งบอกถึงยี่ห้อ ตรา คุณสมบัติ หรือสโลแกนของสินค้าดังกล่าวต่อบุคคลที่ 3”³⁹

“...ศิลปินยินดีที่จะชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างครั้งละ 200,000 บาท...”⁴⁰

³⁵ โปรดดูภาคผนวก ก ข้อ 6 หน้า 145

³⁶ โปรดดูภาคผนวก ก ข้อ 7.2 หน้า 146

³⁷ โปรดดูภาคผนวก ก ข้อ 7.4 หน้า 146

³⁸ โปรดดู ภาคผนวก ข ข้อ 9.2 หน้า 151

³⁹ โปรดดูภาคผนวก ข ข้อ 9.3 หน้า 151

⁴⁰ โปรดดูภาคผนวก ข ข้อ 10 หน้า 151

“ ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างจะนำงาน...ตามสัญญาฉบับนี้ บางตอน หรือส่วนหนึ่ง...ประกอบหรือจัดทำงานโฆษณาชุดต่อ ๆ ไป...ศิลปินตกลงให้ผู้ว่าจ้างนำออกเผยแพร่ได้โดยไม่คิดค่าตอบแทนใดๆทั้งสิ้น...”⁴¹

“...ปรากฏว่าข้อมูลหรือเอกสารใดๆ ที่ศิลปินแจ้ง...ทั้งก่อนหน้าและหลังการทำสัญญาฉบับนี้...เป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนเพราะศิลปินปกปิด ไม่แจ้ง...ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญา...และเรียกคืนเงินค่าตอบแทนเต็มจำนวน...เรียกค่าเสียหายจากศิลปินได้”⁴²

“ข้าพเจ้าได้ตกลง...ให้ลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง สิทธิในงานภาพถ่าย สิทธิในการกระทำเกี่ยวกับการแสดง และสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาต่างๆ ในสิ่งบันทึกภาพสิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพและเสียงที่เกิดขึ้นจากการแสดงหรือจากการกระทำเกี่ยวกับการแสดงของข้าพเจ้า...ทั้งหมดตกเป็นของ...แต่เพียงผู้เดียวเป็นเวลาห้าสิบปี...โดย..(นายจ้าง)...มีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายในการทำซ้ำ ตัดแปลง แก้ไข ต่อเติม โอน ขาย จำหน่าย ให้เช่า จัดทำเป็นสินค้า นำออกจำหน่าย โฆษณาประชาสัมพันธ์ แพร่เสียงแพร่ภาพและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่าในรูปแบบหรือระบบหรือทางสื่ออื่นใดได้ทุกช่องทาง...โดย...ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนอื่นใดเพิ่มเติม นอกเหนือจากค่าจ้างค่าตอบแทนที่ข้าพเจ้าได้รับจากผู้รับจ้างผลิตไว้ครบถ้วนเรียบร้อยแล้วอีกทั้งสิ้น”⁴³

“ในกรณีศิลปินจะเดินทางไปต่างประเทศ...ศิลปินจะต้องแจ้งให้บริษัททราบก่อนล่วงหน้า...อย่างน้อย 3 เดือนก่อนการเดินทางและบริษัทจะดำเนินการพิจารณาอนุญาตโดยพิจารณาถึงเหตุผลอันสมควรเป็นกรณีไป”⁴⁴

3.2.8 การบังคับใช้อำนาจของศาล

ในการทำสัญญานั้น คู่สัญญานั้นมีอิสระในการกำหนดข้อสัญญาให้เป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย โดยรัฐไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้ โดยส่วนใหญ่แล้วในสัญญาในทางธุรกิจนั้น มักจะมีการกำหนดเงื่อนไขของการรับผิดชอบหรือการรับผิดชอบเนื่องจากการผิดสัญญาเอาไว้เกือบทุก

⁴¹ โปรดดูภาคผนวก ข ข้อ 11 หน้า 151

⁴² โปรดดูภาคผนวก ข ข้อ 14.5 หน้า 152

⁴³ โปรดดู ภาคผนวก ฉ หน้า 172-173

⁴⁴ โปรดดู ภาคผนวก ก หน้า 179-188

ฉบับ และรวมไปถึงการกำหนดยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดเอาไว้ด้วยเช่นกัน โดยคู่สัญญาสามารถตกลงยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดได้ และสามารถกำหนดเนื้อหาของสัญญาให้แตกต่างไปจากที่กฎหมายกำหนดได้ แต่ข้อตกลงนั้นจะต้องไม่เป็นการต้องห้ามโดยกฎหมาย⁴⁵ โดยข้อตกลงในการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดนั้น จะต้องไม่มีลักษณะอันเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะคือไม่มีผลใช้บังคับ แต่หากเป็นข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดที่มีลักษณะทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายได้รับภาระที่หนักเกินจะคาดหมายได้ ศาลสามารถใช้ดุลยพินิจปรับลดให้มีผลบังคับใช้ได้เท่าที่จำเป็น

ในข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น พระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ได้ให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการที่จะพิจารณาความเป็นธรรมและการพอสมควรแก่กรณี โดยในการพิจารณาความเป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีนั้น จะต้องพิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวง โดยการใช้ดุลยพินิจของศาลนั้นจะต้องพิจารณาถึงเกณฑ์ตามมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม โดยได้บัญญัติไว้ว่า ให้ศาลนั้นใช้ดุลยพินิจให้พิเคราะห์ถึงพฤติการณ์ทั้งปวงรวมถึง

- (1) ความสุจริต อำนาจต่อรอง ฐานะทางเศรษฐกิจ ความรู้ความเข้าใจ ความสันติอดขัดเจน ความ คาดหมาย แนวทางที่เคยปฏิบัติ ทางเลือกอย่างอื่นและทางได้เสียทุกอย่างของคู่สัญญาตามสภาพที่เป็นจริง
- (2) ปกติประเพณีของสัญญาชนิดนั้น
- (3) เวลาและสถานที่ในการทำสัญญาหรือในการปฏิบัติตามสัญญา
- (4) การรับภาระที่หนักกว่ามากของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง” นั้นหมายความว่า ศาลจะต้องนำเอาทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่สัญญาทุกฝ่ายมาพิจารณาประกอบด้วย เพื่อเปรียบเทียบข้อสัญญานั้นๆตามแต่กรณี เพื่อหาผลของข้อสัญญาที่เหมาะสมและเป็นธรรมชอบด้วยกฎหมายมากที่สุด⁴⁶

3.2.9 ความหมายและลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป

3.2.9.1 ความหมายของสัญญาสำเร็จรูป

พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ได้บัญญัติความหมายของคำว่าสัญญาสำเร็จรูปไว้ในมาตรา 3 โดยบัญญัติว่า “สัญญาสำเร็จรูปหมายความว่า ”

⁴⁵ สุพิศ ปราณีตพลกรัง, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 29*, น.19.

⁴⁶ สุชาวัลย์ อ่อนน้อม, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 10*, น. 71.

ว่าสัญญาที่ทำเป็นลายลักษณ์อักษรโดยมีการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นสาระสำคัญไว้ล่วงหน้า ไม่ว่าจะ
ทำในรูปแบบใด ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน”⁴⁷

สัญญาสำเร็จรูป หมายถึง สัญญามาตรฐานที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจัดทำ
ขึ้นเพื่อใช้ในการทำสัญญากับคู่สัญญาอีกฝ่ายที่มีสถานะต่อยกกว่า เช่น ผู้บริโภคซึ่งเข้าทำสัญญาโดยมี
ทางเลือกเกี่ยวกับข้อกำหนดในสัญญาไม่มากนัก”⁴⁸

การใช้สัญญาสำเร็จรูปจะทำให้โดยการพิมพ์สัญญาไว้ล่วงหน้าเป็นจำนวนมาก
ซึ่งจะมีเงื่อนไขเหมือนกันและใช้กับบุคคลทุกคนที่เข้าไปติดต่อซื้อขาย จึงช่วยให้การทำธุรกิจเป็นไปได้
โดยสะดวกรวดเร็ว⁴⁹

ส่วนสัญญามาตรฐานนั้น พจนานุกรมกฎหมาย Black’s Dictionary 8th
Edition⁵⁰ ได้ให้ความหมายของคำว่าสัญญามาตรฐานไว้ว่า “สัญญามาตรฐาน” หมายถึง “สัญญาที่
คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้จัดเตรียมข้อกำหนดและเงื่อนไขในสัญญาไว้ล่วงหน้า เพื่อใช้ในธุรกิจหรือ
กิจการของตน โดยจะมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ เพียงเล็กน้อย”⁵¹

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สัญญาสำเร็จรูปจะเป็นสัญญามาตรฐานเสมอ แต่
สัญญามาตรฐานไม่จำเป็นต้องเป็นสัญญาสำเร็จรูปก็ได้⁵² โดยสัญญามาตรฐานหรือสัญญาสำเร็จรูป
นั้น จะเป็นลักษณะของร่างสัญญาหรือสัญญาที่มีข้อความเนื้อหาของสัญญาทุกอย่างไว้ครบถ้วน

⁴⁷ มาตรา 3 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540

⁴⁸ “A standard-form contract prepared by one party, to be signed by the party in a weaker position, usu. a consumer, who adheres to the contract with little choice about the terms.”

⁴⁹ Sinai Deutch, *Unfair Contract: The doctrine of Unconscionability*, (Massachusetts: D.C. Heath and Company, 1977), p.1.

⁵⁰ พจนานุกรม Black’s Dictionary 8th Edition คือพจนานุกรมกฎหมายของสหรัฐอเมริกา สืบค้นจาก https://en.wikipedia.org/wiki/Black%27s_Law_Dictionary

⁵¹ “A usu. preprinted contract containing set clauses, used repeatedly by a business or within a particular industry with only slight or modifications to meet the specific situation.”

⁵² Sinai Deutch, *supra note 65*, p.2.

เรียบร้อยสมบูรณ์แล้ว เมื่อคู่สัญญาต้องการทำสัญญา ก็สามารถนำมาใช้ได้เลย โดยเพียงแต่ลงลายมือชื่อเอาไว้ สัญญานั้นก็มีผลผูกพันสมบูรณ์ โดยส่วนใหญ่แล้ว สัญญามาตรฐานหรือสัญญาสำเร็จรูปนั้น จะมีเนื้อหาของสัญญาเหมือนกันเกือบทุกฉบับ คู่สัญญาเพียงแต่นำมากรอกข้อมูลส่วนตัวของผู้ที่เข้าทำสัญญาลงในช่องกรอกข้อความที่เว้นว่างเอาไว้ เพียงเท่านี้สัญญาก็มีผลสมบูรณ์ ซึ่งปัจจุบันนิยมใช้กันเป็นอย่างมากเพราะสร้างความรวดเร็ว ประหยัดเวลา และมีเนื้อหาสัญญาที่ครอบคลุม แต่ก็ยังมีข้อเสียบางประการเช่นกัน ผู้ร่างสัญญามาตรฐานหรือผู้ที่ทำสัญญาสำเร็จรูปส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มีอำนาจการต่อรองในทางเศรษฐกิจที่สูงกว่า ดังนั้นจึงทำให้เนื้อหาของสาระของสัญญาย่อมเป็นประโยชน์ให้แก่ฝ่ายผู้ร่างสัญญา ผู้ที่ต้องการทำสัญญาอาจขาดไม่สามารถตกลงต่อรองเนื้อหาของสัญญาให้ผิดแปลกไปจากสัญญามาตรฐานหรือสัญญาสำเร็จรูปนั้นๆ อาจด้วยความไม่เท่าเทียมกันของสถานะทางเศรษฐกิจ หรืออำนาจการต่อรองในการทำสัญญาที่ไม่เท่าเทียมกัน

ในมาตรา 3 บัญญัติว่า “สัญญาสำเร็จรูป... ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน” ซึ่งคำว่านำมาใช้ในการประกอบกิจการของตน อาจเกิดความสับสนกับคำว่า “การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ” ซึ่งหากพิจารณาจากคำที่กฎหมายบัญญัติไว้

กฎหมายใช้คำว่า “ในการประกอบกิจการของตน” มิได้ใช้คำว่า “การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ” ในการตีความกฎหมาย คำว่า “ในการประกอบกิจการของตน” อาจหมายถึง การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพก็ได้ หรืออาจจะมีใช่การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพก็ได้ คำว่า “การประกอบกิจการ” มีความหมายกว้างกว่า คำว่า “การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ” การประกอบกิจการ อาจหมายถึง การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ หรืออาจจะเป็นประกอบธุรกิจอย่างอื่นก็ได้แต่จะต้องเป็นเรื่องงาน เช่นการประกอบกิจการมูลนิธิหรือสมาคม เป็นต้น

53

คำว่า **การประกอบกิจการของตน** จึงมีความหมายกว้างกว่า คำว่า **การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ** ดังนั้นความหมายของคำว่า “การประกอบกิจการของตน” จึงครอบคลุมคำว่า “การประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ” มีความหมายกว้างกว่า ดังนั้นสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพ จึงไม่จำเป็นที่จะต้องใช้สัญญาสำเร็จรูปเสมอไป สัญญาสำเร็จรูปอาจเป็นสัญญาระหว่างผู้บริโภคกับผู้ประกอบธุรกิจการค้าหรือวิชาชีพหรือไม่ก็ได้

⁵³ ศักดิ์ สนองชาติ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 11, (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณาการ, 2557), น, 731.

3.2.9.2 ลักษณะของสัญญาสำเร็จรูป

สัญญามาตรฐานหรือสัญญาสำเร็จรูป เป็นจุดกำเนิดของความไม่เป็นธรรมในสัญญา โดยสัญญามาตรฐานและสัญญาสำเร็จรูปจะมีลักษณะดังต่อไปนี้⁵⁴

1. เป็นสัญญาที่มีคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจหรือมีความรู้ทางเทคโนโลยีเหนือกว่าหรือได้เปรียบกว่า ซึ่งอาจจะมีลักษณะของการผูกขาดในทางข้อเท็จจริงหรือการผูกขาดในทางกฎหมายก็ได้
2. คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเหนือกว่านี้เป็นผู้กำหนดข้อสัญญาไว้ล่วงหน้าที่มีลักษณะเป็นเงื่อนไขทั่วไป โดยจะมีการทำสัญญาเอาไว้จำนวนมาก เพื่อใช้กับบุคคลไม่จำกัดจำนวนและไม่จำกัดความแตกต่างของตัวผู้เข้าทำสัญญา
3. การกำหนดข้อสัญญาต่าง ๆ นี้เป็นการกระทำฝ่ายเดียว คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งที่เข้ามาภายหลัง จะต้องยอมรับข้อสัญญาที่ได้กำหนดไว้แล้วนั้นหรือปฏิเสธไม่ต้องการทำสัญญาด้วยเลย เพราะไม่มีสิทธิที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อกำหนดในสัญญานั้นได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของสัญญาที่ไม่ได้เกิดจากเจตนาที่แท้จริงของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ไม่ได้เกิดจากการเจรจาต่อรองหรือตกลงกันอย่างแท้จริง

3.2.10 การเกิดของความไม่เป็นธรรมในสัญญา

ความไม่เป็นธรรมที่เกิดจากการทำสัญญานั้น อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 ประการคือ ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการทำสัญญา และความไม่เป็นธรรมในเนื้อหาของสัญญา⁵⁵

3.2.10.1 ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการทำสัญญา (Procedural Unfairness)

ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการทำสัญญา หมายถึง การที่คู่สัญญาได้ทำสัญญาขึ้นโดยมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในลักษณะที่กระทบต่อเจตนาของคู่สัญญา เช่น การข่มขู่ กลฉ้อฉล หรือการสำคัญผิด รวมถึงการใช้ข้อสัญญาในลักษณะที่ซ่อนเร้น ไม่อาจมองเห็นได้อย่างชัดเจน อ่านไม่เข้าใจ หรือคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่มีโอกาสตรวจพิเคราะห์เนื้อหาของข้อสัญญาอย่างแท้จริง

⁵⁴ ดารารพร ธีระวัฒน์, กฎหมายสัญญา: สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), น. 38.

⁵⁵ พินัย ณ นคร, “กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม: แนววิเคราะห์ใหม่เชิงเปรียบเทียบ,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 30, ฉบับที่ 4, น.555 (ธันวาคม 2543).

3.2.10.2 ความไม่เป็นธรรมในเนื้อหาของสัญญา (Substantive Unfairness)

ความไม่เป็นธรรมในเนื้อหาของสัญญา หมายถึง ข้อสัญญาที่มีผลให้ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งได้รับประโยชน์มากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งอย่างมาก จึงทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้น ระหว่างคู่สัญญา เช่น ข้อสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากกว่าอีกฝ่ายอย่าง มหาศาล ข้อสัญญาที่มีการกำหนดราคาสินค้าหรือบริการในราคาที่แตกต่างกันจากราคาสินค้าหรือ บริการประเภทเดียวกันที่หาได้จากแหล่งอื่นในลักษณะที่เป็นการเอาเปรียบคู่สัญญาอีกฝ่ายหรือข้อ สัญญาที่มีการยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบอย่างไม่เป็นธรรม เป็นต้น⁵⁶

3.2.11 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน

ข้อตกลงจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน โดยสามารถแบ่งข้อตกลง จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

3.2.11.1 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานโดย เต็ดขาด

ข้อตกลงจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพที่มีลักษณะไม่เด็ดขาด คือ มิได้ตกลงจำกัดห้ามอย่างสิ้นเชิง แต่อาจเป็นการห้ามเป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือในเขตพื้นที่หนึ่ง เท่านั้น จึงไม่มีผลเป็นโมฆะตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อาจเป็นข้อตกลงที่ ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติ ซึ่งหากเป็น ข้อตกลงที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานเหล่านั้นทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธินั้นต้อง รับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติแล้วก็เป็นข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม มาตรา 5 ได้ให้อำนาจศาลสามารถพิจารณาให้ข้อตกลงนั้นมีผลบังคับใช้ได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรเท่านั้น โดยศาลจะพิจารณาว่าข้อตกลงเหล่านั้นเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากเกินไปกว่าจะ คาดหมายได้หรือไม่ ศาลจะต้องพิจารณาจากประเด็นดังต่อไปนี้ คือ ขอบเขตในด้านพื้นที่และ ระยะเวลาของการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพว่าเป็นระยะเวลายาวนานเกินไปหรือไม่ จำกัดสิทธิในพื้นที่ที่ กว้างเกินไปหรือไม่ รวมถึงการพิจารณาว่า ผู้ถูกจำกัดสิทธินั้นมีความสามารถหรือมีหนทางหรือโอกาส ที่จะประกอบอาชีพอย่างอื่นหรือมีความสามารถที่จะทำนิติกรรมอื่นกับบุคคลอื่นได้หรือไม่ รวมถึงต้อง พิจารณาจากทางได้เสียทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมายของคู่สัญญาด้วย

⁵⁶ Sinai Deutch, *supra* note 65, p. 279.

3.2.11.2 ข้อตกลงเพื่อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานโดยไม่เด็ดขาด

ข้อตกลงจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานที่เป็นการตกลงจำกัดโดยเด็ดขาดจะเข้าลักษณะของการทำข้อตกลงหรือสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นข้อตกลงดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งหมายความว่า เป็นข้อสัญญาที่ใช้บังคับไม่ได้อย่างสิ้นเชิง ไม่มีผลผูกพันมาตั้งแต่แรกตามหลักของโมฆะกรรม

3.3 การคุ้มครองนักแสดงด้วยกฎหมายแรงงาน

3.3.1 ความทั่วไป

ระบบกฎหมายของไทยนั้น เป็นระบบกฎหมายแบบซีวิลลอว์ (Civil Law) หรือเรียกอีกอย่างว่า ระบบกฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร โดยเป็นระบบกฎหมายที่มีจุดกำเนิดในภาคพื้นยุโรปและได้รับอิทธิพลจากนิติศาสตร์โรมัน โดยเกิดจากการรวบรวมกฎหมายประเพณีนำมาเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษรละค่อยๆเจริญเติบโตขึ้นโดยความเห็นของนักกฎหมาย⁵⁷

สัญญาเป็นเรื่องของปัจเจกชน โดยเอกชนสามารถที่จะเข้าทำสัญญากันได้ตามแต่สมัครใจหรือตามความต้องการตามหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนา โดยเจตนาจะมีผลสมบูรณ์ทันทีเมื่อมีคำเสนอและคำสนองที่ตรงกัน โดยสัญญานั้นจะผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้มีสิทธิหรือหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันให้เป็นไปตามสัญญานั้น โดยสัญญาส่วนใหญ่จะกำหนดวิธีการ เนื้อหา ข้อกำหนดของสัญญาเอาไว้ว่าให้คู่สัญญามีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกันอย่างไรบ้าง และรวมไปถึงการกำหนดโทษหรือบทลงโทษหรือผลของการกระทำผิดสัญญาหรือคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้กระทำความผิดข้อกำหนดในสัญญาหรือไม่กระทำตามข้อกำหนดในสัญญา ดังนั้น หากวัตถุประสงค์ของสัญญาระหว่างเอกชนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยและไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว เอกชนสามารถทำได้ รัฐไม่มีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยวในสัญญาของเอกชนเหล่านั้น

ในสัญญาบางฉบับนั้น จะได้มีการกำหนดลงไว้ในสัญญาอย่างชัดเจนในเรื่องชนิดของสัญญา เช่น ให้สัญญาฉบับดังกล่าวที่ทำขึ้นระหว่างคู่สัญญานั้น ให้อยู่หรือให้จัดอยู่ในลักษณะของ

⁵⁷ วินัย ลูวิโรจน์, การศึกษาเปรียบเทียบประวัติแนวความคิดเรื่องสัญญาจ้างแรงงาน, (กรุงเทพมหานคร: กรมสวัสดิการและคุ้มครอง กระทรวงแรงงาน), น.13.

สัญญาประเภทใด เช่น สัญญาเช่าซื้อ สัญญาขายฝาก สัญญากู้ยืมเงิน สัญญาค้ำประกัน เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นแล้ว มีสัญญาอีกมากมายหลายชนิดที่เรียกได้ว่า คู่สัญญานั้นมิได้ระบุเอาไว้ในสัญญาว่าให้สัญญาฉบับที่ทำขึ้นนั้น เป็นสัญญาประเภทใด ซึ่งหากคู่สัญญาปฏิบัติตามหน้าที่ที่มีต่อกันตามสัญญา มิได้มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหรือเกิดข้อพิพาทขึ้น สัญญาฉบับนั้นก็มิได้มีปัญหาอันใดที่จะต้องพิจารณาถึงประเภทหรือชนิดของสัญญา แต่ในกรณีที่เกิดข้อพิพาทเกิดขึ้น ระหว่างคู่สัญญา สัญญาฉบับดังกล่าว จะต้องได้รับการพิจารณาก่อนว่าเป็นสัญญาประเภทใด เพื่อจะได้ทราบถึงสิทธิหรือความคุ้มครองที่กฎหมายมีให้ เพราะการที่จะสืบหาหรือค้นหาความคุ้มครองที่กฎหมายได้บัญญัติเอาไว้ให้ หรือสิทธิที่กฎหมายมีให้หรือคุ้มครองให้ เราจะต้องทราบก่อนว่าสัญญานั้นเป็นสัญญาประเภทใด แล้วจึงจะทราบสิทธิและความคุ้มครองที่กฎหมายบัญญัติเอาไว้ให้

3.3.2 หลักการและแนวคิดพื้นฐานของสัญญาจ้างแรงงาน

สัญญาจ้างแรงงานเป็นสัญญาทางแพ่งประเภทหนึ่ง เกิดจากการแสดงเจตนาระหว่างคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเรียกว่า นายจ้าง โดยนายจ้างให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า ลูกจ้าง เพื่อทำงานให้แก่ นายจ้าง โดยนายจ้างจะให้ค่าตอบแทนเพื่อการทำงานนั้น ซึ่งกฎหมายให้อิสระในการที่เอกชนจะเข้าทำสัญญากันอย่างไรก็ได้ทราบเท่าที่วัตถุประสงค์แห่งสัญญานั้นไม่เป็นการฝ่าฝืน ไม่เป็นการต้องห้าม ด้วยกฎหมาย ไม่เป็นการอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สัญญานั้นย่อมมีผลสมบูรณ์ผูกพันคู่สัญญาให้มีภาระหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดแห่งสัญญา ซึ่งแนวคิดและหลักการพื้นฐานของสัญญาจ้างแรงงานนั้น คือหลักเสรีภาพในการทำสัญญา และหลักความศักดิ์สิทธิ์ของการแสดงเจตนาซึ่งได้อธิบายไปแล้วในหัวข้อ 3.2.3

3.3.3 ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน

ความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างและลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะกำหนดขอบเขตความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้ เพราะหากสัญญาที่ทำขึ้นระหว่างคู่สัญญานั้นเป็นสัญญาจ้างแรงงาน นอกจากสัญญานั้นจะตกอยู่ในหลักกฎหมายสัญญาทั่วไปแล้ว สัญญาจ้างแรงงานนั้นยังต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจความคุ้มครองของกฎหมายแรงงานอีกด้วย⁵⁸ ซึ่งก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือจะต้องปฏิบัติตามมาตรการขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดด้วย โดยกฎหมายแรงงานได้กำหนดให้นายจ้างต้องปฏิบัติตามลูกจ้างให้

⁵⁸ นุชรี แก้วยาว, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่* 15, น. 42.

ถูกต้องตามสิทธิและหน้าที่ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เว้นแต่กรณีที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น⁵⁹

เมื่อบทกฎหมายแรงงานเป็นบทกฎหมายเฉพาะ จะต้องนำมาพิจารณาก่อนบทกฎหมายทั่วไป ดังนั้น จึงเกิดการหลีกเลี่ยงกฎหมายหรือการพยายามที่จะบ่ายเบี่ยงในการทำสัญญาเพื่อไม่ให้สัญญานั้นเป็นสัญญาจ้างแรงงานและไม่ต้องตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงาน ดังนั้น สัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญานายจ้างและลูกจ้าง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึงลักษณะของสัญญานั้น ว่าเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือไม่ หากเป็นสัญญาจ้างแรงงานก็จะตกอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายแรงงาน แต่หากเป็นเพียงสัญญาจ้างทำของ ความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้ย่อมน้อยกว่าสัญญาจ้างแรงงาน ตกอยู่ภายใต้กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพียงเท่านั้น ดังนั้นการพิจารณาว่าสัญญาระหว่างลูกจ้างและนายจ้างดังกล่าวนี้เป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือไม่ จึงอาจพิจารณาได้จากปัจจัยที่สำคัญดังต่อไปนี้

3.3.3.1 อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง

การพิจารณาว่าสัญญาจ้างใดเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือไม่นั้น อาจพิจารณาได้จากอำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างหรืออำนาจในการบริหารงานบุคคลของนายจ้าง หากนายจ้างมีอำนาจบังคับบัญชาและอำนาจบริหารงานบุคคลเหนือลูกจ้างแล้ว สัญญานั้นเป็นสัญญาจ้างแรงงาน

อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างอาจปรากฏในรูปของประกาศ คำสั่ง ระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานที่ลูกจ้างจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งขอบเขตอำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างนั้น จะต้องเป็นไปภายใต้บังคับแห่งสัญญาจ้างแรงงานหรือสภาพการจ้างนั่นเอง หากเป็นเรื่องนอกสัญญาจ้างแรงงานนั้นอำนาจบังคับบัญชานั้นไม่มีผลผูกพันลูกจ้าง นายจ้างไม่สามารถบังคับบัญชาเหนือจากสัญญาได้⁶⁰

อำนาจการบริหารงานบุคคลของนายจ้างคือ กระบวนการต่างๆที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์กรนับตั้งแต่การสรรหาบุคคลมาทำงาน การปกครองและควบคุมดูแลลูกจ้างให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการฝึกอบรม พัฒนาฝีมือและความรู้ ประเมินผลการทำงานตลอดถึง

⁵⁹ มาตรา 14 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541

⁶⁰ วิชัย เอื้ออังกณากุล, “อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523), น. 36.

การให้ลูกจ้างพ้นจากสภาพการจ้าง⁶¹ อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างนั้นจะต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของลักษณะและประเภทของงานจ้าง ระยะเวลา สถานที่ สภาพการจ้างและเงื่อนไขอื่น ๆ ตามสัญญาจ้างแรงงานที่ตกลงกันตามสัญญาด้วยตัว มีเช่นนั้นจะไม่มีผลบังคับให้ลูกจ้างต้องผูกพันตามอำนาจการควบคุม⁶² นอกจากนั้น อำนาจการบังคับบัญชาของนายจ้างจะต้องเป็นไปตามที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ โดยเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่นายจ้างพึงมีให้แก่ลูกจ้าง นายจ้างไม่สามารถที่จะกำหนดให้ต่ำกว่าที่กฎหมายแรงงานกำหนดไว้ แต่หากนายจ้างจะใช้อำนาจบังคับบัญชาที่มีมาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดนั้นนายจ้างสามารถทำได้⁶³ นอกจากนี้อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างยังรวมถึงอำนาจการกำหนดโทษทางวินัยให้แก่ลูกจ้างด้วย แต่วินัยและโทษนั้นจะต้องเหมาะสมกับลักษณะของการกระทำผิดและประเภทกิจการของนายจ้างด้วย วินัยและโทษนั้นจึงจะมีผลผูกพันลูกจ้าง⁶⁴

3.3.3.2 หน้าที่แห่งความซื่อสัตย์สุจริตของลูกจ้าง

ลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานนั้น นอกจากลูกจ้างมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งภายในอำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างแล้ว ลูกจ้างนั้นยังมีหน้าที่ที่จะต้องทำงานให้แก่ นายจ้างด้วยหลักแห่งความซื่อสัตย์สุจริต ลูกจ้างจะต้องไม่ปฏิบัติหรือกระทำการอันไม่สมควรแก่การทำงานให้แก่ นายจ้าง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหรือการกระทำอันไม่เหมาะสม การไม่เปิดเผยความลับทางการค้า การทำให้ทรัพย์สินของนายจ้างเสียหาย การประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการค้าขายแข่งกับนายจ้าง เป็นต้น หากลูกจ้างกระทำการอันใดอันเป็นการทำให้เสียหายงานของนายจ้างหรือ

⁶¹ วิภาดา สามะสุทธิ, “การโยกย้ายตำแหน่งของลูกจ้างในลักษณะที่เป็นการเปลี่ยนแปลงสภาพการจ้างในสาระสำคัญ”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534), น. 2.

⁶² นุชรี แก้วยาว, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 15*, น. 43.

⁶³ วิลาสินี ปานใจ, “ลักษณะของสัญญาจ้างแรงงาน”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น.22-23.

⁶⁴ เกษมสันต์ วิลาวลีย์, “วินัยในการทำงาน”, *วารสารศาลแรงงาน*, ปีที่ 7 ฉบับที่ 7 (กรกฎาคม 2530), น. 3-21.

กระทำการอันไม่สมควรแก่การปฏิบัติหน้าที่ของลูกจ้าง ถือว่าลูกจ้างผิดสัญญาจ้างแรงงาน นายจ้างมีสิทธิเลิกจ้างลูกจ้างได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า⁶⁵

3.4 สัญญาจ้างนักแสดง

สัญญาจ้างนักแสดง เป็นสัญญาต่างตอบแทนประเภทหนึ่งที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหรือเรียกว่าฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้ว่าจ้าง มีหน้าที่ที่จะจ่ายค่าตอบแทนแก่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ซึ่งก็คือ นักแสดง โดยนักแสดงมีหน้าที่ที่จะต้องทำงานหรือส่งมอบงานให้แก่ผู้ผลิตหรือผู้จ้างที่จ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดงเพื่อการนั้น แต่การทราบเพียงแค่ว่าสัญญานั้นเป็นสัญญาต่างตอบแทน ไม่สามารถค้นหาความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้ได้ เพราะสัญญาต่างตอบแทนมีหลายชนิด เราจึงต้องค้นหาลงไปให้ลึกว่าสัญญาจ้างนักแสดงฉบับต่าง ๆ นั้น จัดเป็นสัญญาจ้างทำของหรือสัญญาจ้างแรงงาน เพื่อที่จะค้นหาสิทธิและทราบถึงความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้

เหตุใดเราจึงต้องค้นหาเจตนาของสัญญาที่แท้จริง ว่าสัญญานักแสดงเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือสัญญาจ้างทำของ เพราะกฎหมายได้บัญญัติให้ความคุ้มครองของสัญญาสองชนิดนี้แตกต่างกัน โดยหากเราต้องการจะทราบถึงความสิทธิและความคุ้มครองที่กฎหมายมีให้สัญญาแต่ละฉบับว่ากฎหมายคุ้มครองสิทธิอย่างไรบ้าง คุ้มครองแบบไหน อย่างไร และนักแสดงมีสิทธิที่สิทธิเรียกร้องอย่างไร เราต้องทราบถึงประเภทของสัญญาก่อน เพราะการใช้สิทธิมีได้เท่าที่กฎหมายรองรับบัญญัติรับรองเอาไว้ และในกรณีเกิดข้อพิพาทกันจะต้องนำขึ้นสู่ศาลใด เขตอำนาจของศาลที่นักแสดงจะใช้ก็จะต้องกระทำได้ที่ภายใต้ขอบเขตอำนาจศาลที่กฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง โดยสิทธิและหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องสัญญาแรงงานและสัญญาจ้างทำของนั้นแตกต่างกัน หากเป็นสัญญาจ้างแรงงาน คู่สัญญาจะต้องผูกพันภายใต้บังคับของสัญญาจ้างแรงงาน เกิดสิทธิและหน้าที่กันตามกฎหมายแรงงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ทำให้นายจ้างหรือผู้ผลิตเกิดหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติมากกว่าการสัญญานักแสดงแบบจ้างทำของ ซึ่งมีได้มีบทกฎหมายพิเศษบังคับเอาไว้ ทำให้ไม่ต้องรับภาระหนักขึ้น

การบังคับสัญญาตามกฎหมายแรงงาน จะเกิดภาระหน้าที่ของนายจ้างมากกว่าการบังคับตามสัญญาจ้างทำของ เช่น เรื่องของค่าจ้าง ค่าล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุด ค่าล่วงเวลาในวันหยุด การใช้แรงงานในวันหยุด วันชดเชย ค่าจ้างขั้นต่ำ หรือสวัสดิการที่นายจ้างจะต้องมอบให้แก่ลูกจ้าง ทำให้

⁶⁵ มาตรา 583 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นายจ้างหรือผู้ผลิตจึงมักหลีกเลี่ยงที่จะทำสัญญานักแสดงให้เป็นสัญญาจ้างแรงงาน เพื่อมีต้องรับภาระที่หนักขึ้นตามกฎหมาย

สัญญานักแสดงอาจแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือสัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ ซึ่งสัญญาในเรื่องสถานะภาพของนักแสดง มีผู้ได้เขียนวิทยานิพนธ์เอาไว้แล้วและเขียนอธิบายได้ครอบคลุมเป็นอย่างดี ผู้เขียนจะนำมาเขียนซ้ำอีก เพียงแต่จะยกมาเพียงเนื้อหาบางส่วน เพื่อความสมบูรณ์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เท่านั้น

3.4.1 สถานภาพทางกฎหมายของนักแสดง⁶⁶

สัญญาจ้างทำของและสัญญาจ้างแรงงานนั้นมีความคล้ายคลึงกัน ซึ่งการที่จะค้นหาว่าสัญญานักแสดงฉบับต่างๆ เป็นสัญญาประเภทใด ศาลไทยได้วางหลักในการพิจารณาความเป็นสัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของได้จากหลักเกณฑ์ 2 ประการคือ เรื่องของอำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง และ เรื่องผลสำเร็จของงาน

สัญญาจ้างนักแสดงแบบมีสังกัด กฎหมายมิได้กำหนดแบบเอาไว้ การเข้าทำสัญญาของนายจ้างและนักแสดงสามารถทำได้โดยวาจา หรือโดยลายลักษณ์อักษร แต่ส่วนใหญ่จะทำแบบลายลักษณ์อักษรโดยมีผลผูกพันกันเป็นระยะเวลายาวหลายปี ซึ่งตลอดอายุสัญญานักแสดงจะต้องอยู่ภายใต้อำนาจการควบคุมของนายจ้างหรือผู้ผลิตตลอดระยะเวลาสัญญา นักแสดงมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้กำกับ นายจ้างมีสิทธิที่จะดูแลภาพลักษณ์ของนักแสดง รวมไปถึงรูปร่างหน้าตา การแต่งการ การแต่งหน้า การใช้ชื่อเรียกที่นายจ้างคิดว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของงาน นักแสดงต้องปฏิบัติตาม รวมถึงการไปร่วมงานและรับจ้างร่วมงานต่างๆตามที่ถูกผลิตหรือถ่ายได้ตกลงรับงานไว้ และจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด หากนักแสดงไม่ปฏิบัติตาม ค่าจ้างสามารถที่จะลงโทษนักแสดงได้ ไม่ว่าจะเป็นการว่ากล่าวตักเตือน อาจพักงาน หรืออาจโดนถอดออกจากการวางตัวในงานแสดงต่างๆ หรือร้ายแรงถึงขนาดให้สิทธิถ่ายเลิกสัญญาและนักแสดงแบบมีสังกัดนั้นก็มีลักษณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับงานขององค์กร สัญญานักแสดงแบบมีสังกัดนี้จึงเป็นสัญญาจ้างแรงงาน⁶⁷ ยกตัวอย่างเช่น

⁶⁶ วิมลเรขา ศิริชัยวารวรรณ, “สถานภาพทางกฎหมายและการคุ้มครองสวัสดิภาพของนักแสดง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550). น.29-44.

⁶⁷ เพิ่งอ้าง, น. 143

“ศิลปินตกลงว่าจะไม่รับงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวข้องกับธุรกิจด้าน...โดยไม่ผ่านการพิจารณาหรือจัดการดูแลหรือบริหารงานจาก....ทั้งสิ้น”⁶⁸

“...ศิลปิน...ให้...เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการสิทธิของ...สิทธิในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของศิลปิน...สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนจากสิ่งบันเทิงเสียงการ...สิ่งบันเทิงการแสดงอื่นใดของศิลปินทั้งหมด...”⁶⁹

“...ศิลปินจึงตกลงให้...เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญาใดๆ...โดยศิลปินให้ถือว่านิติกรรมสัญญา...มีผลผูกพันกับศิลปินทั้งหมด”

“...นักแสดงจะทำการปรับเปลี่ยนรูปร่าง หน้าตา...ทำศัลยกรรมตกแต่ง...นักแสดงจะต้อง...ได้รับความยินยอม...ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว”⁷⁰

“...(ค่าย)จะทำการส่งเสริมให้ศิลปินเป็นที่รู้จักกับประชาชนโดยทั่วไป โดยจะเป็นผู้กำหนดวิธีการ ขั้นตอนต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ภาพพจน์ของศิลปินให้มีความเหมาะสม...”⁷¹

“ในกรณีที่ศิลปินถูกบุคคลภายนอกดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ ฟ้องร้อง หรือดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมาย...จะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือยุติปัญหาดังกล่าวนั้นให้กับศิลปิน”

“...ศิลปินจะปฏิบัติตามข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญานี้โดยเคร่งครัด หากศิลปิน...ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง...ที่ได้ตกลงไว้ในสัญญานี้... ศิลปินตกลงรับผิดชอบ”⁷²

จากตัวอย่างข้อสัญญานักแสดงข้างต้น แสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่ามีลักษณะเป็นสัญญาจ้างแรงงาน เนื้อหาในข้อสัญญาเป็นการกำหนดอำนาจบังคับบัญชาของค่ายหรือสังกัดไว้อย่างชัดเจน มีข้อสัญญาระบุให้นักแสดงนั้นต้องเชื่อฟัง ปฏิบัติตามคำสั่งของค่ายหรือสังกัด รวมถึงต้องให้ความร่วมมือในองค์กรและการทำงานต้องผ่านการอนุญาตจากค่ายหรือสังกัด รวมถึงเรื่องส่วนบุคคล

⁶⁸ โปรตดู ภาคผนวก ก หน้า 142

⁶⁹ โปรตดู ภาคผนวก ก หน้า 143

⁷⁰ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

⁷¹ โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 3 หน้า 143

⁷² โปรตดู ภาคผนวก ก ข้อ 4 หน้า 144

หรือเสรีภาพในบางประการที่จะกระทำได้จะต้องผ่านการได้รับการอนุญาตจากค่ายหรือสังกัดก่อน แสดงให้เห็นได้ว่า การที่ค่ายหรือสังกัดนั้นเข้าทำสัญญากับนักแสดงก็เพื่อต้องการที่จะทำการบริหารงานจ้างงานแสดงให้แก่นักแสดง รวมถึงการควบคุมมีอำนาจบังคับบัญชาเหนือตัวนักแสดง การบริหารงานจ้างงานแสดงของนักแสดงนั้นจึงเป็นไปในลักษณะจ้างแรงงาน

ส่วนนักแสดงแบบไม่มีสังกัดหรือนักแสดงอิสระ เป็นการตกลงทำงานให้กับนายจ้างหรือผู้ผลิตเป็นเรื่องๆไป ทำสัญญากันเป็นเรื่อง มิได้ผูกพันกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน นายจ้างหรือผู้ผลิตไม่มีอำนาจในการควบคุมบังคับบัญชานักแสดง นายจ้างมีหน้าที่ที่จะจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดงเมื่องานเสร็จสมบูรณ์เท่านั้น และงานของนักแสดงแบบไม่มีสังกัดหรือทำสัญญารับงานแสดงกันเป็นเรื่องๆนั้น มิได้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์กร เป็นเพียงส่วนเสริมกิจการของสังกัดหรือค่ายเท่านั้น ดังนั้นสัญญาจ้างนักแสดงอิสระจึงเป็นสัญญาจ้างทำของ⁷³

3.4.2 ปัญหาสิทธิตามสัญญานักแสดงในประเทศไทย⁷⁴

ปัญหาของสิทธินักแสดงในประเทศไทย คือนักแสดงของไทยไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างครอบคลุม ความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้นักแสดงคือ ความคุ้มครองมิใช่สิทธิในลิขสิทธิ์ แต่เป็นสิทธิของนักแสดงในฐานะสิทธิข้างเคียง (neighbouring right) คือ สิทธิของนักแสดงมิใช่ในฐานะของผู้สร้างสรรค์งาน แต่ในฐานะเป็นผู้ที่ถ่ายทอดงานของผู้สร้างสรรค์ โดยถือว่านักแสดง แม้มิใช่ผู้สร้างสรรค์งานหรือวรรณกรรมศิลปกรรม แต่นักแสดงเป็นหนึ่งในผู้ที่ถ่ายทอดอารมณ์สื่องานวรรณกรรมของผู้สร้างสรรค์ออกมาให้ผู้ชมได้ดูได้ชมการแสดง นักแสดงต้องใช้ทักษะ ความรู้และความสามารถ ใช้ร่างกายแรงใจในการที่การที่สร้างสรรค์ผลงานให้ปรากฏ ดังนั้นงานของนักแสดงจึงได้รับการคุ้มครองให้มีสิทธิข้างเคียงลิขสิทธิ์ ซึ่งแม้จะมีได้มีลิขสิทธิ์ในงานแสดง แต่ยังคงได้รับการคุ้มครองในฐานะสิทธิข้างเคียง

⁷³ วิมลเรขา ศิริชัยวารวรรณ, อ่างแล้ว เจริญอรุณที่ 66, น. 143.

⁷⁴ ดวงรัก เพ็ชรกุล, “การคุ้มครองสิทธิในการแสดงและบุคลิกลักษณะของนักแสดงกับกฎหมายไทย: เน้นการแสดงที่มีการบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วและการแสดงที่มีการบันทึกภาพแต่เพียงอย่างเดียวไว้แล้ว”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 94-98.

สิทธิของนักแสดงของไทยถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 45 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ โดยมาตรา 44 บัญญัติว่า

“มาตรา 44 นักแสดงย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตนดังต่อไปนี้

(1) แพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งการแสดงเว้นแต่จะเป็นการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนจากสิ่งบันทึกการแสดงที่มีการบันทึกไว้แล้ว

(2) บันทึกการแสดงที่ยังไม่มีการบันทึกไว้แล้ว

(3) ทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้บันทึกไว้โดยมิได้รับอนุญาตจากนักแสดงหรือสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาต เพื่อวัตถุประสงค์อื่น หรือสิ่งบันทึกการแสดงที่เข้าข่ายยกเว้นการละเมิดสิทธิของนักแสดงตามมาตรา 53”

แต่สิทธิของนักแสดงตามมาตรา 44 (1) และ (2) จะสิ้นสุดลง สภาพของการแสดงที่ต้องถูกบันทึกทันทีที่แสดง แต่ถึงกระนั้น มาตรา 44(3) ก็ยังคงคุ้มครองให้สิทธินักแสดงในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้กระทำไว้โดยมิได้รับอนุญาต สิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่นและสิ่งบันทึกการแสดงที่ถูกบันทึกขึ้นโดยมิได้มีวัตถุประสงค์แสวงหากำไร⁷⁵

แต่มีประเด็นปัญหาที่ควรนำมาพิจารณาคือ การที่นักแสดงได้ยินยอมให้ทำการบันทึกการแสดง การบันทึกการแสดงของนักแสดงจึงเป็นการบันทึกโดยชอบด้วยกฎหมาย เมื่อนักแสดงได้ให้ความยินยอมในการที่จะให้สิทธิผู้อื่นผู้ใดทำการบันทึกการแสดงของตนแล้ว นักแสดงจะสิ้นสิทธิตามมาตรา 44(3) ยกตัวอย่างเช่น การที่นักแสดงนั้นร่วมทำการแสดงในการแสดงละครหมายความว่า นักแสดงได้อนุญาตหรือได้ให้ความยินยอมในการบันทึกการแสดง เพราะการแสดงละครของนักแสดงละครโทรทัศน์ การบันทึกการแสดงจะเกิดขึ้นทันทีที่มีการแสดงเกิดขึ้น เพราะการแสดงละครจะต้องมีการบันทึกเทปก่อนที่จะออกฉายในทางโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเป็นการที่นักแสดงได้อนุญาตให้มีการบันทึกการแสดงของนักแสดงโดยปริยาย

ต่อมา ด้วยเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคม การบันทึกการแสดงของนักแสดงละครโทรทัศน์เพื่อนำไปออกอากาศทางช่องโทรทัศน์ตามช่วงเวลาต่างๆที่ทางสถานีโทรทัศน์กำหนด ในยุคก่อนอาจเรียกได้ว่า ออนแอร์เป็นเวลา หากผู้ใดมิสามารถรับชมในเวลาดังกล่าวที่มีการออกอากาศ ผู้นั้นจะพลาดการรับชม ไม่สามารถดูละครหรือรายการนั้นๆเลย แต่ด้วยโลกยุคดิจิทัล

⁷⁵ เฟิงอ้วง

ที่ก้าวล้ำภายในเวลาไม่กี่ปีที่ผ่านมา ทำให้การรับชมไม่เป็นเช่นดังก่อน ปัจจุบัน ผู้ชมสามารถรับชมรายการโทรทัศน์หรือละครโทรทัศน์ได้จากที่ใด เมื่อไหร่ และจากสถานที่ใดได้ตามความต้องการของผู้ชม ด้วยเทคโนโลยีของสมาร์ทโฟน หรือโทรทัศน์อัจฉริยะที่สามารถติดตั้ง Application เพื่อสามารถรับชมการถ่ายทอดสด (live) ทางสมาร์ทโฟนได้ หรือ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Application programme หรือเว็บไซต์ ในการรับชมย้อนหลัง (Youtube) รวมไปถึงการทำ VCD DVD จัดจำหน่าย รวมไปถึงการดาวน์โหลดหนังภาพยนตร์ หรือละครแบบเสียค่าบริการก็สามารถทำได้

นอกจากนี้ เจ้าของสถานีและผู้ผลิต มักนำละครไปออกอากาศซ้ำ (Rerun) ในช่วงเวลาต่างๆ เช่น ละครออกอากาศในช่วงเวลาหลังข่าว และนำมาออกอากาศซ้ำแบบรีรันในวันเดียวกันในเวลาเที่ยงคืนและช่วงเวลาสิบโมงเช้า และหลังจากละครออกอากาศจบก็จะนำไปออกอากาศซ้ำอีกภายในเวลา 3 เดือน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการนำสิ่งบันเทิงการแสดงที่ได้รับการบันทึกโดยได้รับอนุญาตจากนักแสดงไปออกอากาศในเชิงพาณิชย์ในรูปแบบไม่มีข้อจำกัดและไม่มีที่สิ้นสุด โดยมีได้มีบทบัญญัติของกฎหมายคุ้มครองนักแสดงในเรื่องนี้

ประเทศในกลุ่มอาเซียน อาทิเช่นประเทศจีน กำลังได้รับความนิยมมากในปัจจุบัน เรียกได้ว่า มีการซื้อลิขสิทธิ์ละครไทยเพื่อไปออกอากาศฉายที่ประเทศจีนทางช่อง CCTV8⁷⁶ ช่อง Anhui TV⁷⁷ ของประเทศจีน⁷⁸ สร้างชื่อเสียงโด่งดังในประเทศจีน สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย

---

⁷⁶ CCTV-8 เป็นช่องรายการทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งประเทศไทย ออกอากาศวันแรกวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 สถานีโทรทัศน์นี้ออกอากาศประเภทละครโทรทัศน์ เครื่องข่ายในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน, สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%8B%E0%B8%B5%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%B5_8> 12 มิถุนายน 2559.

⁷⁷ สถานีโทรทัศน์ท้องถิ่น ประจำมณฑลอานฮุย

⁷⁸ สถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นสถานีวิทยุโทรทัศน์รายใหญ่ของสาธารณรัฐประชาชนจีน มีจำนวนทั้งหมด 20 ช่อง รูปแบบรายการส่วนมากจะผสมผสานกันประกอบด้วย สารคดีโทรทัศน์, ละครเบาสมอง, บันเทิง, กีฬา, ละครชุด ที่ส่วนมากจะเป็นแนวชีวิตและแนวประวัติศาสตร์ของประเทศต่างๆ รวมถึงรายการบันเทิง สถานีโทรทัศน์แห่งนี้ มีสถานะเป็นรัฐวิสาหกิจ สังกัดสำนักงานโฆษกรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน, สืบค้นจาก <<https://th.wikipedia.org/wiki/สถานีวิทยุโทรทัศน์กลางแห่งประเทศไทย>> 10 มิถุนายน 2559.

มูลค่ามหาศาล ถึงแม้นักแสดงจะมาร่วมกันสร้างผลงานอันมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก และสร้างรายได้มหาศาลให้แก่ผู้ผลิต แต่กระนั้นเอง นักแสดงไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการนำสิ่งบันเทิงการ แสดงเหล่านั้นออกเผยแพร่สู่สาธารณชน เพราะไม่มีบทกฎหมายใดบังคับให้ผู้ผลิตต้องจ่ายค่าตอบแทนจากการใช้สิ่งบันเทิงการแสดงผลงานสิ่งบันเทิงการแสดงด้านภาพและเสียงทำให้ นักแสดงไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการใช้สิ่งบันเทิงการแสดงในการพาณิชย์นี้ ไม่เหมือนดังนักแสดงใน ด้านเสียง ที่กฎหมายได้บัญญัติคุ้มครองให้สิทธิเอาไว้ ว่านักแสดงในด้านเสียงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน จากการใช้สิ่งบันเทิงการแสดงผลงานเสียงในเชิงพาณิชย์

จากการสัมภาษณ์นักแสดงเคยได้ร่วมงานในงานแสดงที่ได้นำไปเผยแพร่ออกอากาศ ในต่างประเทศ หรืองานแสดงที่ได้ทำการบันทึกการแสดงผลงานออกเป็นวีซีดีหรือดีวีดีออกจำหน่าย ส่วน ใหญ่แล้วทางค่ายหรือผู้ผลิต จะมีได้แจ้งให้นักแสดงทราบล่วงหน้า ว่าละครหรือการแสดง จะได้ถูก นำไปทำเป็นสิ่งบันเทิงการแสดงผลงานออกจำหน่าย หรือนำไปออกอากาศฉายในต่างประเทศ โดยจากการ สัมภาษณ์ผู้ดูแลนักแสดงในสังกัดหนึ่ง กล่าวว่า ที่มีได้บอกกล่าวนักแสดงก่อนว่าจะนำสิ่งบันเทิงการ แสดงไปออกฉายในต่างประเทศหรือนำออกฉายในเชิงพาณิชย์ โดยปกติแล้ว แม้แต่ทางค่ายเองก็ไม่สามารถที่จะทราบล่วงหน้าหรือคาดเดาได้ว่า ละครเรื่องใดจะได้รับความนิยมหรือ โด่งดังมีกระแส ตอบรับสูง ซึ่งส่วนใหญ่ผลงานที่นำไปออกอากาศในต่างประเทศ หรือผลงานที่มีการทำซ้ำรูปแบบ วีซีดีหรือดีวีดีออกจำหน่าย (box set) คือละครที่ได้รับความนิยมสูงเท่านั้น ซึ่งทั้งนี้การที่ละครนั้นจะ ได้รับความนิยมหรือไม่ขึ้นอยู่กับประชาชน เรียกได้ว่า ประชาชนเป็นผู้กำหนดมากกว่า ว่าละครเรื่อง ใดจะได้รับความนิยมหรือไม่ได้รับความนิยม ถ้าหากละครเรื่องไหนได้รับความนิยม ละครเรื่องนั้นก็ จะได้รับการทำซ้ำและนำไปออกอากาศในต่างประเทศ และจัดทำเป็นวีซีดีจำหน่าย แต่หากละครเรื่อง ไหนไม่ได้รับการตอบรับ ละครเรื่องนั้นก็จะได้ไม่นำไปทำซ้ำและไม่จัดจำหน่าย

แต่อาจมีบางกรณี สำหรับนักแสดงที่มีประสบการณ์มายาวนาน หรือนักแสดงที่มี ชื่อเสียงโด่งดัง อาจมีกรณีที่ค่ายและนักแสดงได้มีการตกลงในเรื่องของการจ่ายค่าตอบแทนจากการ ทำซ้ำและจำหน่ายสิ่งบันเทิงการแสดงผลงาน ซึ่งเป็นการเจรจาเป็นรายไป (case by case) ส่วนใหญ่ นักแสดงที่จะต่อรองในเรื่องนี้และมีอำนาจการต่อรองที่ถึงขนาดค่ายต้องยอมรับที่จะจ่ายค่าตอบแทน ในการจำหน่ายสิ่งบันเทิงการแสดงผลงานละครให้ จะมีเฉพาะนักแสดงที่มีชื่อเสียงโด่งดังเท่านั้นและน้อยกรณี

ในกรณีของการออกอากาศซ้ำทางช่องหรือสถานีโทรทัศน์ทั่วไปของประเทศไทย หรือ การทำให้ผู้ชมเข้าถึงงานแสดงได้จากช่องทางใดก็ตามที่ประชาชนสะดวก เป็นเรื่องของค่ายที่ สามารถนำผลงานอันมีลิขสิทธิ์ไปออกอากาศหรือสร้างรายได้ ซึ่งปกติแล้วจะไม่ได้แจ้งให้นักแสดง ทราบ เพราะถือเป็นเรื่องภายในของบริษัท เป็นไปเพื่อการแข่งขันทางธุรกิจและแผนผังการ

ออกอากาศจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยหลายๆประการ เนื่องจากการแข่งขันทางสื่อโทรทัศน์ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่จะแจ้งให้นักแสดงทราบล่วงหน้าก่อนว่าจะออกอากาศซ้ำหรือไม่ หรือจะออกอากาศเมื่อไหร่

เมื่อกฎหมายไม่ได้บัญญัติบังคับให้ค่ายหรือผู้จัดมีหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องจ่ายค่าตอบแทนในการที่ได้จำหน่ายสิ่งบันทึกการแสดงหรือการนำสิ่งบันทึกการแสดงด้านภาพและเสียงไปจำหน่ายหรือหาประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จึงทำให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย ค่ายหรือผู้ผลิตไม่จำเป็นต้องจะต้องมอบสิทธิในการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อการหาประโยชน์เชิงพาณิชย์จากการกระทำดังกล่าว ดังนั้นนายจ้างจึงไม่หวั่นเกรงการที่จะจ่ายเงินค่าตอบแทนเพิ่มเติมหรือประโยชน์จากกำไรที่ได้ นำสิ่งบันทึกการแสดงไปหารายได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด มีเพียงแต่ค่าตอบแทนขั้นต้นที่จ่ายให้แก่นักแสดงจากการทำงานการแสดง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถระบุหรือตกลงกันตั้งแต่แรกและมีลักษณะเป็นตัวเลขที่ตายตัว (fix cost) ไม่ต้องมีการผันแปรตามผลกำไร เพียงแต่ตกลงกันแล้วว่า จะจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดงผู้นั้นเป็นราคาตอนละเท่าใด และเป็นจำนวนกี่ตอน ค่าตอบแทนไม่ได้ตอบแทนตามผลกำไรที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาช้านานจนกลายเป็นแบบแผนการปฏิบัติหรือเป็นธรรมเนียมของวงการบันเทิงในบ้านเราไปเสียแล้ว

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยที่มีอยู่ตามมาตรา 44 (3) ไม่สามารถให้ความคุ้มครองหรือให้ความช่วยเหลือแก่นักแสดงได้ กฎหมายได้บัญญัติให้สิทธิในงานแต่เพียงผู้เดียวตกไปเป็นของผู้ผลิตแล้วตั้งแต่มีการยินยอมให้บันทึกการแสดงจากนักแสดง และกฎหมายก็ไม่ได้มีการบัญญัติหน้าที่ให้ผู้ผลิตต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง นักแสดงไทยจึงไม่ได้รับการจ่ายค่าตอบแทนจากการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดง และไม่ได้รับค่าตอบแทนจากการออกอากาศซ้ำ เว้นแต่นักแสดงและผู้ผลิตหรือนายจ้างจะตกลงกันเอง ซึ่งจะตกลงกันเป็นคนๆไป แต่ในทางปฏิบัตินั้นแทบเป็นไปไม่ได้เลย

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน นักแสดงไทยยังคงประสบปัญหาการไม่มีกฎหมายพิเศษคุ้มครองไว้เป็นกาลเฉพาะ จึงต้องนำบทกฎหมายที่มีอยู่มาใช้ โดยหากเป็นนักแสดงแบบสัญญาจ้างแรงงาน ก็ต้องนำบทกฎหมายแรงงานมาบังคับใช้เนื่องจากเป็นบทกฎหมายเฉพาะต้องนำมาพิจารณาก่อนแต่หากเป็นนักแสดงตามกฎหมายจ้างทำของก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องลักษณะของการจ้างทำของ ส่วนข้อสัญญาอื่นๆที่มีอยู่ในสัญญาจ้างนักแสดง ไม่ว่าจะเป็นนักแสดงแบบมีสังกัด หรือแบบไม่มีสังกัด หากเกิดความไม่เป็นธรรมในข้อสัญญาแล้ว กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมจะสามารถเข้ามาเยียวยาความเสียหายให้แก่นักแสดงได้ โดยการให้อำนาจศาลสามารถปรับลดข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้น ให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

บทที่ 4

การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในต่างประเทศ

หากกล่าวถึงอุตสาหกรรมบันเทิงไม่ว่าจะเป็นภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์ วิทยุ งานดนตรีกรรม การแสดงละครเวทีรวมถึงเหล่านักแสดง ดาราหรือคนดัง (celebrities) ทั้งหลายในระดับระหว่างประเทศหรือ international แล้ว คงจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องนึกถึงสหรัฐอเมริกา เพราะสหรัฐอเมริกานั้นเรียกได้ว่าเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยีต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีด้านภาพหรือเสียง หรือด้านภาพและเสียง รวมไปถึงความเป็นประเทศผู้นำที่มีอิทธิพลทั่วโลก ทำให้งานแสดงของสหรัฐอเมริกานั้นเรียกได้ว่า มีความเป็นสากล ผลงานการแสดงต่างๆของสหรัฐอเมริกานั้นได้รับการเผยแพร่ทั่วทุกมุมโลก รวมไปถึงการเป็นประเทศมหาอำนาจและมีผลงานโดดเด่นออกมาสู่สายตาผู้ชมทั่วโลกอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งสหรัฐอเมริกานั้นมีระบบกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศไทย คือเป็นระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร มีประมวลกฎหมายและมีการใช้กฎหมายโดยผ่านระบบของศาลดังเช่นประเทศไทย ดังนั้นผู้เขียนจึงจะศึกษากฎหมายของสหรัฐอเมริกาในฐานะที่มีความก้าวหน้าก้าวล้ำเป็นผู้นำในด้านสื่อเทคโนโลยีและการผลิตผลงานการแสดง รวมไปถึงการมีระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษรเช่นเดียวกับประเทศไทย และอีกประเทศหนึ่งที่ควรค่าแก่การศึกษาด้วยเช่นกัน คือสหราชอาณาจักรอังกฤษ อังกฤษมิได้มีระบบกฎหมายเหมือนกับประเทศไทย มิได้ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร แต่ใช้คำพิพากษาของศาลเป็นแนวทางในการพิจารณาคดี กฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษ จึงมิได้เกิดจากการบัญญัติเป็นกฎหมายลายลักษณ์อักษรแต่เกิดจากคำพิพากษาของศาลใช้และตีความกันต่อๆมา แต่เนื่องจากอังกฤษ มีความโดดเด่นอย่างยิ่งเช่นกันในเรื่องของวรรณกรรมและการละครที่มีมายาวนาน พร้อมทั้งยังเป็นประเทศเก่าแก่และเป็นต้นแบบของการแสดงละคร วรรณกรรมและดนตรีกรรม หากจะกล่าวถึงละครเวที Broadway จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องนึกถึงของสหราชอาณาจักรก่อนเสมอ ดังนั้นในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนจะนำกฎหมายของสหราชอาณาจักรอังกฤษมาศึกษาด้วยเช่นกัน ในฐานะที่เป็นประเทศเก่าแก่และเป็นต้นแบบของการละคร วรรณกรรมและดนตรีกรรมของนักแสดง

4.1 การคุ้มครองนักแสดงในประเทศสหรัฐอเมริกา¹

นักแสดงในด้านภาพและเสียงของสหรัฐอเมริกานั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติกฎหมายใดให้ความคุ้มครองนักแสดงในด้านภาพและเสียงเอาไว้ กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของนักแสดงเฉพาะนักแสดงในด้านเสียงเท่านั้น ซึ่งกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติสิทธิของนักแสดงเอาไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 ดังนั้นนักแสดงในด้านเสียงเท่านั้นจึงได้รับการคุ้มครองจากการที่ไม่มีบทบัญญัติใดๆ ให้ความคุ้มครองนักแสดงในด้านภาพและเสียง จึงเกิดการรวมตัวกันขึ้นเพื่อเป็นสร้างความคุ้มครองนักแสดงในด้านภาพและเสียง พร้อมทั้งเป็นกลไกในการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงและเป็นอำนาจการฟ้องร้องของนักแสดง นักแสดงในด้านภาพและเสียงของสหรัฐอเมริกาจึงมีสิทธิได้รับค่าตอบแทนอันเกิดจากการใช้ประโยชน์จากการบันทึกการแสดงของตนจากสิ่งบันทึกการแสดงด้วยอำนาจการฟ้องร้องของสมาคมนักแสดงภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการคุ้มครองนักแสดงที่มีประสิทธิภาพและมีสภาพบังคับใช้ได้จริงในปัจจุบัน

4.1.1 ความเป็นมา

เดิมนักแสดงของสหรัฐอเมริกาอยู่ภายใต้ระบบสตูดิโอ (studio) คือนักแสดงนั้นจะอยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทผลิตภาพยนตร์หรือที่เรียกว่า Studios ซึ่งในสมัยก่อนหากเป็นนักแสดงภายใต้บริษัทผลิตภาพยนตร์หรือสตูดิโอใด นักแสดงย่อมต้องผูกขาดการแสดงกับสตูดิโอ นั้นไม่สามารถทำการแสดงกับบริษัทผลิตภาพยนตร์รายอื่นๆ หรือสตูดิโออื่นได้ ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของสตูดิโอ นั้น ทำให้นักแสดงมิได้มีอิสระในการทำงานอย่างที่ตนต้องการ เว้นแต่หากเป็นนักแสดงในระดับดารา (Star) หรือนักแสดงที่มีชื่อเสียงเท่านั้น ถึงจะมีอำนาจการฟ้องร้องที่มากกว่า แต่หากเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงมากเท่าใดนัก มักจะถูกควบคุมจากระบบสตูดิโอที่นักแสดงสังกัดอยู่ค่อนข้างมากและอาจถึงขั้นไม่มีอำนาจในการเลือกบทบาทในการแสดงให้เหมาะสมกับตัวนักแสดงเอง

---

¹ จิตภา ลิกขนานนท์, “การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงภายใต้สนธิสัญญาปารีสว่าด้วยการแสดงด้านภาพและเสียง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556) น. 179-195. และ ดวงรัก เพ็ชรกุล, “การคุ้มครองสิทธิในการแสดงและบุคลิกลักษณะของนักแสดงกับกฎหมายไทย: เน้นการแสดงที่มีการบันทึกภาพและเสียงเอาไว้แล้วและการแสดงที่มีการบันทึกภาพแต่เพียงอย่างเดียวไว้แล้ว”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550) น. 43-64.

หากนายจ้างหรือสตูดิโอต้นสังกัดต้องการให้รับบทบาทใด นักแสดงก็จำเป็นต้องแสดงรับบทบาทนั้น ด้วยเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับการว่าจ้าง นักแสดงในระบบสตูดิโอของสหรัฐอเมริกาในยุคนั้น ถูกผูกมัดด้วยการทำสัญญาแต่ละฉบับเป็นเวลานานหลายปี นักแสดงไม่สามารถเลือกที่จะรับงานแสดงหรือไม่รับงานแสดงภาพยนตร์นั้นๆ ถูกควบคุมแนวทางในการทำงาน ไม่สามารถเลือกเส้นทางชีวิตของอาชีพตนเอง และนักแสดงบางรายอาจถึงขนาดไม่สามารถที่จะเลือกมีชีวิตส่วนตัวในแบบที่ตัวนักแสดงต้องการได้เลย นักแสดงผู้ใดที่ต่อต้านหรือไม่ยอมทำตามคำสั่งของสตูดิโอ ก็จะถูกพักงานเป็นการลงโทษ² การถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการรับงานแสดงในลักษณะเช่นนี้ เป็นที่มาของการเกิดการเรียกร้องสิทธิของนักแสดงจากนักแสดง 2 ท่านซึ่งมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการผลักดันความคุ้มครองของนักแสดงในสหรัฐอเมริกานั้นคือ Bette Davis และ Olivia de Havilland

Bette Davis และ Olivia de Havilland นักแสดงทั้งสองประสบปัญหาการได้รับบทบาทที่ไม่เหมาะสมกับตัวเธอและเธอไม่ประสงค์จะรับเล่นงานแสดงนั้น จึงประท้วงต่อสตูดิโอและไม่ยอมรับเล่นงานแสดงนั้น ถือได้ว่า การกระทำดังกล่าวเป็นความกล้าหาญที่ลุกขึ้นสู้กับระบบสตูดิโอ โดยต้องเอาชีวิตหน้าที่ยังทำงานที่กำลังรุ่งเรืองและกำลังได้รับความนิยมเข้าเสี่ยงต่อชื่อเสียงของนักแสดงที่พึงมีอยู่ไว้ของเธอ การลุกขึ้นต่อสู้ของนักแสดงทั้งสองเป็นแรงผลักดันอย่างยิ่งให้กับวงการบันเทิงของสหรัฐอเมริกา Bette Davis ได้ลุกขึ้นต่อสู้กับบริษัทผลิตภาพยนตร์รายใหญ่ Warners และถูกระงับงานชั่วคราวพร้อมทั้งไม่ได้รับการจ่ายเงินค่าตอบแทน การกระทำดังกล่าว Warners ได้ตีแม่เรื่องของเธอต่อบริษัทอื่นๆ เพื่อคว่ำบาตรให้เธอไม่สามารถรับงานจากที่อื่นได้ ทำให้ Bette นำขึ้นฟ้องร้องต่อศาลและแพคดี แต่การแพคดีมิได้เป็นการดับความหวังของการเรียกร้องสิทธินักแสดง แต่กลับเป็นตัวอย่งอันกล้าหาญให้นักแสดงได้เห็นและตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของนักแสดงที่ควรมีและควรลุกขึ้นเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมที่ควรมีอยู่ Olivia de Havilland เป็นนักแสดงอีกท่านหนึ่ง ได้ลุกขึ้นประท้วงค่าย Warners เช่นกันหลังการได้รับความชื่นชมยินดีจากผลงานอันมีชื่อเสียงโด่งดังเรื่อง *Gone with the wind* เธอได้เรียกร้องให้ตัวเธอได้รับบทบาทที่ดีกว่าเดิม Olivia ถูกพักงานเป็นเวลา

---

² Gilbert Cruz, "The Screen Actors Guild," Time, <http://content.time.com/time/printout/0,8816,1867172,00.html#>, (Accessed January 12, 2016).

6 เดือน³ Olivia de Havilland ได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาล ด้วยเหตุที่บริษัทผลิตภาพยนตร์ไม่ยินยอมให้ สัญญาระหว่างบริษัทผู้ผลิตภาพยนตร์กับนักแสดงสิ้นสุดลงภายหลังจากครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง โดยอ้างว่าระยะเวลาเดิมในสัญญาจ้างควรขยายออกโดยรวมระยะเวลาทำงานด้วย ศาลตัดสินให้ Olivia de Havilland ชนะคดี⁴

ระบบสตูดิโอเป็นระบบที่เข้มแข็ง มีมายาวนานและผูกขาดในธุรกิจภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา เพราะในยุคนั้น บริษัทที่ผลิตภาพยนตร์รายใหญ่นั้น นอกจากจะผลิตภาพยนตร์แล้วยังเป็นเจ้าของโรงภาพยนตร์ ซึ่งโรงภาพยนตร์ของบริษัทภาพยนตร์จะฉายภาพยนตร์เฉพาะภาพยนตร์ที่บริษัทตนเป็นผู้ผลิตหรือร่วมผลิตเท่านั้น ยิ่งทำให้เกิดการผูกขาดในธุรกิจภาพยนตร์เป็นอย่างมาก ในปี ค.ศ.1948 ระบบสตูดิโอได้ถูกทำลายลง เมื่อศาลมีคำพิพากษา ในคดี United State v. Paramount Pictures, Inc. ว่ากระบวนการจัดจำหน่ายภาพยนตร์ในขณะนั้น เป็นการละเมิดกฎหมายจำกัดการแข่งขัน คำพิพากษานี้ จึงเป็นจุดเปลี่ยนในการทำลายระบบสตูดิโอ⁵

4.1.2 นักแสดงที่อยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ.1976

ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา นักแสดงในงานด้านภาพและเสียงนั้น ไม่ได้ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาไม่ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองนักแสดงด้านภาพและเสียง แต่กฎหมายลิขสิทธิ์ได้บัญญัติให้ความคุ้มครองนักแสดงในสิ่งบันทึกเสียงหรืองานด้านดนตรีกรรม หรือ Musical Performance โดยกฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของนักแสดงครั้งแรก ไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1976 Chapter 11 Section 1101 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม ค.ศ. 1994 อันเป็นผลจากพันธกรณีจากสนธิสัญญาระหว่างประเทศ TRIPS หรือความตกลงว่าด้วยสิทธิในทรัพย์สิน

---

³ Ken Orsatti, “How SAG was founded,” Sagaftra, <http://www.sagaftra.org/history/how-sag-was-founded/how-sag-was-founded> (Accessed Jan 18, 2016).

⁴ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 187.

⁵ เพิ่งอ้าง.

ทางปัญญาเกี่ยวกับการค้า⁶ ที่กำหนดให้การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงนั้น สมาชิกอาจกำหนดเงื่อนไขข้อจำกัด ข้อยกเว้นและข้อสงวนเท่าที่ได้รับอนุญาตตามอนุสัญญาโรม⁷ มาตรา 1101 โดยมาตรา 1101 ได้ให้สิทธินักแสดงในการที่จะให้ความยินยอมในการกระทำการต่างๆ โดยนักแสดงในงานดนตรีกรรม โดยหากบุคคลอื่นจะต้องการกระทำดังต่อไปนี้ จะต้องได้รับความยินยอมจากนักแสดงก่อนอันได้แก่การกระทำดังต่อไปนี้ คือ

(1) บันทึกเสียงหรือภาพและเสียงของการแสดงดนตรีสด ในสิ่งบันทึกหรือสิ่งบันทึกเสียง รวมไปถึงการทำสำเนาของสิ่งบันทึกหรือสิ่งบันทึกเสียง จากการบันทึกที่ไม่ได้รับอนุญาต

(2) ส่งสัญญาณหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน ซึ่งการแสดงต่อสาธารณชนซึ่งเสียงหรือภาพและเสียง ของการแสดงดนตรีสดนั้น หรือจำหน่ายหรือเสนอเพื่อจำหน่าย ขายหรือเพื่อเสนอขาย ให้เช่าหรือเสนอให้เช่า หรือแลกเปลี่ยนเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งบันทึกหรือสิ่งบันทึกเสียงที่บันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาตตามข้อ 1⁸

---

⁶ ดวงรัก เพ็ชรกุล, “การคุ้มครองสิทธิในการแสดงและบุคลิกลักษณะของนักแสดงกับกฎหมายไทย: เน้นการแสดงที่มีการบันทึกภาพและเสียงไว้แล้วและการแสดงที่มีการบันทึกภาพแต่เพียงอย่างเดียวไว้แล้ว”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550), น. 47.

⁷ TRIPS, Article 14 Protection of Performers, Producers of Phonograms (Sound Recordings) and Broadcasting Organizations

“ (6) Any Member may, in relation to the rights conferred under paragraphs 1, 2 and 3, provide for conditions, limitations, exceptions and reservations to the extent permitted by the Rome Convention. However, the provisions of Article 18 of the Berne Convention (1971) shall also apply, *mutatis mutandis*, to the rights of performers and producers of phonograms in phonograms.”

⁸ Section 1101 U.S. Copyright Act 1976

“ (a) UNAUTHORIZED ACTS.—Anyone who, without the consent of the performer or performers involved—

หากพิจารณาจากมาตรา 1101 จะเห็นได้ว่า ความคุ้มครองตามมาตรา 1101 ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา จะให้ความคุ้มครองเฉพาะนักแสดงในงานดนตรีกรรมเท่านั้น แต่ไม่ได้ให้ความคุ้มครองนักแสดงในงานภาพและเสียง ดังนั้น นักแสดงในงานด้านภาพและเสียง จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา 1101

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐอเมริกานั้น กฎหมายลิขสิทธิ์ของสหรัฐอเมริกา กำหนดให้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของงานตกอยู่กับผู้สร้างสรรค์ หรือ Author และในกรณีทำงานนั้นมีผู้สร้างสรรค์ร่วม ผู้สร้างสรรค์ร่วมนั้นจะเป็นผู้ทรงลิขสิทธิ์ร่วมกัน⁹

Work made for hire นั้น มาตรา 201(b) ได้บัญญัติให้งานที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดเตรียมงานนั้น หรือลูกจ้างอาจเป็นผู้จัดเตรียมขึ้นแต่ก็โดยหรือภายใต้คำสั่งของการจ้าง หากเป็นเช่นนี้ ผู้ว่าจ้างจะถือเป็นผู้สร้างสรรค์ในงานนั้นและมีลิขสิทธิ์ทั้งหมดในงานนั้นทันที เว้นแต่จะมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่ายระบุไว้เป็นอย่างอื่น¹⁰

---

(1) fixes the sounds or sounds and images of a live musical performance in a copy or phonorecord, or reproduces copies or phonorecords of such a performance from an unauthorized fixation,

(2) transmits or otherwise communicates to the public the sounds or sounds and images of a live musical performance, or

(3) distributes or offers to distribute, sells or offers to sell, rents or offers to rent, or traffics in any copy or phonorecord fixed as described in paragraph (1), regardless of whether the fixations occurred in the United States,

shall be subject to the remedies provided in sections 502 through 505, to the same extent as an infringer of copyright.”

⁹ Section 201 (a)

“ (a) INITIAL OWNERSHIP.— Copyright in a work protected under this title vests initially in the author or authors of the work. The authors of a joint work are coowners of copyright in the work.”

¹⁰ Section 201(b) U.S. Copyright Act 1976

คำว่า Work made for hire ซึ่งในมาตรา 101 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า Work made for hire ว่า ให้ความหมายรวมถึง งานที่ลูกจ้างได้จัดเตรียมขึ้นภายในขอบเขตของการจ้าง¹¹ ซึ่งหมายถึงหากลูกจ้างได้ทำงานขึ้นโดยการจัดเตรียมภายในขอบเขตของการจ้างงาน นายจ้างจะมีลิขสิทธิ์ในงานนั้นทันทีและลูกจ้างจะต้องเป็นลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานจึงจะอยู่ภายใต้บังคับของ มาตรา 101(1) หรืองานที่ได้รับคำสั่งโดยเฉพาะหรืองานที่สร้างขึ้นเป็นพิเศษและเป็นส่วนประกอบหนึ่งของงานที่เกิดจากการรวบรวมงานหลายอย่างเข้าด้วยกัน ซึ่งรวมถึงงานภาพยนตร์หรืองานด้านภาพ และเสียงอื่นๆด้วย โดยมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อของคู่สัญญาระบุโดยเฉพาะว่างานที่จัดทำขึ้นนั้นเป็นงานที่สร้างขึ้นเนื่องมาจากการจ้าง¹²

“ (b) WORKS MADE FOR HIRE.— In the case of a work made for hire, the employer or other person for whom the work was prepared is considered the author for purposes of this title, and, unless the parties have expressly agreed otherwise in a written instrument signed by them, owns all of the rights comprised in the copyright.”

¹¹ Section 101(1) U.S. Copyright Act 1976

“A “work made for hire” is—

(1) a work prepared by an employee within the scope of his or her employment; or

¹² Section 101(2) U.S. Copyright Act 1976

“(2) a work specially ordered or commissioned for use as a contribution to a collective work, as a part of a motion picture or other audiovisual work, as a translation, as a supplementary work, as a compilation, as an instructional text, as a test, as answer material for a test, or as an atlas, if the parties expressly agree in a written instrument signed by them that the work shall be considered a work made for hire. For the purpose of the foregoing sentence, a “supplementary work” is a work prepared for publication as a secondary adjunct to a work by another author for the purpose of introducing, concluding, illustrating, explaining, revising, commenting upon, or assisting in the use of the other work, such as forewords, afterwords, pictorial illustrations, maps, charts, tables, editorial notes, musical

และสำหรับงานตามมาตรา 101(2) หากงานที่ทำนั้น เป็นส่วนประกอบหนึ่งของงาน ภาพยนตร์หรืองานภาพและเสียง และจะต้องมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อทั้งสองฝ่าย ก็ถือว่าเป็นสัญญาจ้าง Made for hire งานนั้นจะตกเป็นลิขสิทธิ์ของนายจ้างเช่นกันในกรณีที่ลูกจ้างนั้น ไม่ได้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายแรงงานแต่เป็นผู้รับจ้างทำงานอิสระ แต่ต้องเข้าเงื่อนไขตามที่กำหนด หากงานนั้นเป็นงานที่สร้างขึ้นเนื่องจากการจ้างหรือ Work made for hire ผู้ว่าจ้างจะถือว่าเป็นผู้สร้างสรรค์งานนั้นและเป็นผู้ทรงสิทธิ์ในงานดังกล่าว เว้นแต่จะมีเอกสารเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างคู่สัญญาระบุไว้เป็นอย่างอื่น¹³

การพิจารณาถึงลิขสิทธิ์ในงานแสดงหรือการเป็นเจ้าของสิทธิในงานแสดงอันนั้นมีความสัมพันธ์กันกับการวิเคราะห์ว่า สัญญาการแสดงของนักแสดงนั้นได้กระทำลงภายใต้บทกฎหมายแรงงานหรือมีความสัมพันธ์กันในลักษณะของคู่สัญญาจ้างแรงงานหรือไม่ เพราะหากความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาได้กระทำลงภายใต้กฎหมายจ้างแรงงาน มาตรา 201 (b) ได้กำหนดให้นายจ้างหรือบุคคลผู้ซึ่งได้รับการจัดเตรียมงานโดยนิติสัมพันธ์ตามสัญญาจ้างแรงงาน นายจ้างหรือบุคคลผู้ได้จัดเตรียมงานหรือจัดเตรียมอุปกรณ์ ถือเป็นผู้สร้างสรรค์งานและได้รับลิขสิทธิ์แต่เพียงผู้เดียวในงานแสดงอันนั้น เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ตกลงกันเป็นประการอื่นโดยได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นลายลักษณ์อักษร¹⁴ แต่การพิจารณาความเป็นสัญญาจ้างแรงงานหรือไม่ของสัญญานักแสดงนั้น ศาลอาจใช้เหตุผลประการอื่นหรือปัจจัยอื่นๆประกอบด้วยในการพิจารณาหาความสัมพันธ์ที่แท้จริงของคู่สัญญา ซึ่งได้มีปรากฏในคดี Community for Creative Non-Violence v. James Earl Reid¹⁵ โดยศาลได้กำหนดปัจจัยสำคัญในการประกอบการพิจารณาความสัมพันธ์ของคู่สัญญาอันแสดงถึงความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมายแรงงาน คือ

- (1) สิทธิของผู้ว่าจ้างในการควบคุมลักษณะและวิธีการสร้างผลผลิต
- (2) คุณสมบัติของลูกจ้างในด้านความชำนาญในงานที่ทำ
- (3) ผู้มีหน้าที่จัดหาสัมภาระและเครื่องมือในการทำงาน

---

arrangements, answer material for tests, bibliographies, appendixes, and indexes, and an “instructional text” is a literary, pictorial, or graphic work prepared for publication and with the purpose of use in systematic instructional activities.”

¹³ จิตาภา ลิกขนานนท์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น. 186.

¹⁴ Section 201(b) U.S. Copyright Act 1976, *supra* note 86.

¹⁵ 490 U.S. 730, 109 S.Ct. 2166, (1989)

- (4) สถานที่ทำงาน
- (5) เงื่อนไขเกี่ยวกับระยะเวลาทำงาน
- (6) ผู้ว่าจ้างมีสิทธิให้ลูกจ้างรับผิดชอบงานอื่นเพิ่มหรือไม่
- (7) ความเป็นอิสระของลูกจ้างในการเลือกเวลาทำงาน
- (8) วิธีการชำระค่าตอบแทน
- (9) บทบาทของลูกจ้างในการกำหนดขอบเขตการจ้างงานรวมถึงหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือนายจ้าง
- (10) งานที่ลูกจ้างทำนั้นเป็นกิจการอันเป็นปกติธุระของนายจ้างหรือไม่
- (11) นายจ้างมีกิจการเช่นนั้นโดยปกติหรือไม่
- (12) ข้อกำหนดเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์แก่ลูกจ้าง
- (13) วิธีการชำระภาษีของลูกจ้าง

ดังนั้นการที่ศาลจะพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนายจ้างกับนักแสดงว่าสัญญานักแสดงนั้นมีฐานะหรือมีความสัมพันธ์ภายใต้กฎหมายสัญญาจ้างแรงงานหรือไม่นั้น จะต้องนำเหตุผลและพฤติการณ์ทั้งปวงมาประกอบการพิจารณาด้วยเพื่อทราบความคุ้มครองที่กฎหมายมอบให้ เพราะมาตรา 201(b) กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า นายจ้างนั้นหากการกระทำทุกประการของลูกจ้างนั้นได้เกิดขึ้นภายใต้ความสัมพันธ์ของกฎหมายแรงงาน นายจ้างจะเป็นผู้ทรงสิทธิในงานของลูกจ้างนั้นเว้นแต่จะมีการตกลงกันเป็นอย่างอื่นด้วยสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร¹⁶ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายนั้นมิได้บัญญัติตายตัวว่าสัญญาจ้างระหว่างนายจ้างหรือผู้ผลิตกับนักแสดงนั้นจะต้องเป็นการกระทำภายใต้กฎหมายแรงงานเท่านั้น อาจมีบางกรณีที่นักแสดงไม่ต้องการทำสัญญาภายใต้สัญญาจ้างแรงงาน นักแสดงและผู้ผลิตอาจตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ตามแต่ที่คู่สัญญาต้องการ นักแสดงบางรายอาจไม่ยินยอมรับจ้างแสดงภาพยนตร์ภายใต้นิติสัมพันธ์ของสัญญาจ้างแรงงาน แต่อาจใช้วิธีการโอนสิทธิในการแสดงด้วยการโอนสิทธิตามสัญญา¹⁷ แต่นักแสดงที่จะสามารถต่อรองกับผู้ผลิตหรือนายจ้างได้ในระดับนี้ ค่อนข้างมีน้อยหรือเรียกได้ว่าจะต้องเป็นนักแสดงในระดับแนวหน้า หรือระดับที่มีชื่อเสียงค่อนข้างมาก เช่น Charles Chaplin ซึ่งนอกเหนือจากการเป็นนักแสดงแล้ว เขายังสามารถ

¹⁶ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 50.

¹⁷ *เพิงอ้าว*, น. 53.

เป็นทั้งผู้กำกับ คนเขียนบท รวมไปถึงแต่งเพลงประกอบภาพยนตร์ที่เขานำแสดงด้วย¹⁸ นักแสดงที่มีชื่อเสียงโด่งดังและมากความสามารถเช่นนี้จึงจะมีอำนาจการต่อรองที่สูงสามารถต่อรองกับผู้ผลิตหรือนายจ้างได้ หากเป็นนักแสดงทั่วไปหรือนักแสดงที่ยังไม่ค่อยมีชื่อเสียงมากเท่าใดนักหรือเป็นนักแสดงหน้าใหม่นั้น อำนาจการต่อรองนั้นเรียกได้ว่าแทบไม่มีเลยด้วยซ้ำ ดังนั้นจึงเกิดการหาวิธีการเยียวยาความเสียหายอันเนื่องมาจากนักแสดงไม่ได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายจึงเกิดเป็นการคุ้มครองด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของนักแสดงภายใต้สมาคมนักแสดงภาพยนตร์เกิดขึ้น อันจะกล่าวในลำดับต่อไป

4.1.3 กลไกวิธีการคุ้มครองสิทธิของนักแสดงด้วยสมาคมนักแสดงภาพยนตร์

นักแสดงในด้านภาพและเสียงของสหรัฐอเมริกานั้นไม่ได้มีบทกฎหมายใดบัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองเป็นการเฉพาะ เมื่อสภาพเศรษฐกิจเติบโตพร้อมความก้าวหน้าก้าวหน้าของเทคโนโลยี ทำให้นักแสดงได้รับผลกระทบกระท่อนอย่างรุนแรง นักแสดงที่เคยได้รับการจ้างนั้นสูญเสียรายได้และตงงานเนื่องจากการมีเทคโนโลยีที่มีศักยภาพในการบันทึกการแสดงให้มีคุณภาพเท่าเทียมกับการแสดงสด การที่ผู้ชมจะต้องเดินทางหรือมาชมการแสดงในที่ที่ผู้ผลิตได้จัดเตรียมไว้แล้ว เป็นเรื่องที่ไม่ได้เกิดขึ้นบ่อยอีกต่อไป ผู้ชมสามารถที่จะรับชมการแสดงจากที่ไหนก็ได้ที่ผู้ชมสะดวก การเข้าถึงงานแสดงง่ายขึ้นไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต การส่งสัญญาณไม่ว่าจะแบบมีสายหรือไร้สาย นักแสดงจึงได้รับความกระทบกระเทือนอย่างมาก นำมาซึ่งการรวมตัวเพื่อสร้างข้อเรียกร้องและสร้างความยุติธรรมให้แก่นักแสดง นั่นคือ Screen Actors Guild หรือสมาคมนักแสดงภาพยนตร์

สมาคมนักแสดงภาพยนตร์หรือ Screen Actor Guild (SAG) เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันของนักแสดง เป็นตัวกลางในการเข้าเป็นตัวแทนของนักแสดงเจรจาต่อรองกับผู้ผลิตในเรื่องของเงื่อนไข สภาพการจ้าง ค่าตอบแทนขั้นต้นที่นักแสดงต้องได้รับจากการแสดง และค่าตอบแทนจากการนำงานแสดงไปใช้ประโยชน์

¹⁸ ข้อมูลจากฐานข้อมูล <http://www.westlaw.com>

บทความโดย John M. Kernochan, “Ownership and Control of Intellectual Property Rights in motion pictures and audiovisual works: contractual and practical aspects- response of the United States to the ALAI questionnaire, ALAI Congress, Paris, Sept .20, 1995”, Columbia – VLA Journal of Law and the Arts Spring (1996)

SAG นั้นได้ก่อตั้งขึ้นในปี 1933 ด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของนักแสดง เกิดขึ้นจากความพยายามที่จะจำกัดการหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้องของสตูดิโอ โดยต้องการที่จะให้ความคุ้มครองและเพิ่มอำนาจการต่อรองของนักแสดงฮอลลีวูด (Hollywood) ซึ่งในขณะนั้นนักแสดงอยู่ในระบบสตูดิโอ ซึ่งไม่มีอำนาจการต่อรองและถูกบังคับตามสัญญาที่นักแสดงทำไว้กับทางสตูดิโอสังกัดเป็นเวลาหลายปี ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการที่ไม่มีสวัสดิการที่ดี ค่าตอบแทนที่ไม่เป็นธรรม การไม่สามารถไปรับงานหรือทำงานที่อื่นหรือนอกสตูดิโอสังกัดได้ รวมไปถึงในสัญญานั้น มิได้ระบุความรับผิดชอบหรือหน้าที่ที่สตูดิโอจะต้องจัดหาหรือมีให้ซึ่งเวลาทำงาน หรือเวลาพักผ่อนของนักแสดง นอกจากนี้ สัญญานักแสดงในขณะนั้นยังอนุญาตให้สตูดิโอสามารถที่จะควบคุมทั้งภาพลักษณ์ของนักแสดงที่จะออกสู่สาธารณชนและรวมไปถึงการควบคุมชีวิตส่วนตัวของนักแสดงที่เข้าทำสัญญาในระบบสตูดิโอ และไม่ได้ระบุเงื่อนไขของการเลิกสัญญาหรือเหตุในการเลิกสัญญาเอาไว้¹⁹ ในปัจจุบันนี้ SAG-AFTRA มีสาขาหลักอยู่ที่ฮอลลีวูด รัฐแคลิฟอร์เนีย นอกจากนี้ SAG ยังมีสาขาอยู่ทั่วสหรัฐอเมริกาอีก 21 สาขา²⁰

SAG เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดบทบาทบัญญัติคุ้มครองนักแสดงของสมาคมในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา โดยการวางรากฐานและข้อกำหนดขั้นต่ำในสัญญารับงานแสดง ซึ่งผู้ว่าจ้างจะต้องยอมรับเอาข้อกำหนดเงื่อนไขสัญญาขั้นต่ำของทาง SAG เพื่อทำสัญญากับนักแสดง โดยจะต้องมีข้อกำหนดขั้นต่ำตามข้อกำหนดที่ SAG ได้กำหนดไว้ให้ ห้ามกำหนดให้ต่ำกว่าข้อกำหนดพื้นฐาน แต่ถ้าหากจะมีข้อสัญญาที่ให้สิทธินักแสดงหรือข้อกำหนดที่จะให้ประโยชน์แก่นักแสดงมากกว่าร่างสัญญาของ SAG นั้นก็สามารถทำได้ เป็นเรื่องความตกลงกันของนักแสดงกับผู้ว่าจ้างอีกเรื่องหนึ่ง แต่ต้องไม่ต่ำกว่า SAG โดยนักแสดงได้ร่วมแรงร่วมใจกันไม่ยอมรับงานจ้างจากผู้ว่าจ้างที่จะวางข้อกำหนดต่ำกว่ามาตรฐานที่ SAG วางเอาไว้ ซึ่งเป็นการความร่วมใจกันเองระหว่างนักแสดงที่จะไม่ยอมรับงานแสดงจากผู้ว่าจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของสมาคมนักแสดง

The Screen Actor Guild หรือ SAG เป็นองค์กรที่ได้รับการรับรองภายใต้กฎหมายแรงงานของสหรัฐอเมริกา The National Labor Relations Act of 1935 กฎหมายแรงงานของสหรัฐอเมริกาได้รับรองสิทธิในการรวมตัวเป็นสมาคมแรงงานของสมาคมนักแสดง ทำให้การ

---

¹⁹ สืบค้นจาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Screen_Actors_Guild> 22 มีนาคม 2559.

²⁰ Atlanta, Boston, Chicago, Dallas, Denver, Detroit, Honolulu, Houston, Las Vegas, Miami, Nashville, New York City, New Orleans, Philadelphia, Phoenix, Portland, Salt Lake City, San Diego, San Francisco, Seattle, and Washington, D.C.

รวมตัวกันของนักแสดงได้รับการรับรองโดยกฎหมาย²¹ โดยในปัจจุบันนี้ SAG เป็นตัวแทนของภาพยนตร์กว่า 100,000 เรื่องรวมไปถึงคารานักแสดงทางโทรทัศน์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทางโทรทัศน์ และนักแสดงสมทบ (Background Performance) จากทั่วทุกมุมโลก²² โดยในวันที่ 30 มีนาคม 2012 SAG ได้ประกาศรวมตัวกันกับสมาคมศิลปินแห่งโทรทัศน์และวิทยุ The American Federation of Television and Radio Artists หรือ AFTRA รวมเป็น SAG-AFTRA²³

นอกจากนั้นแล้ว ความสำคัญของสมาคมนักแสดงภาพยนตร์หรือ SAG ยังสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 19 ทำให้การรับชมการแสดงของผู้ชมไม่ได้ผูกขาดอยู่กับเวลาและสถานที่อีกต่อไป ผู้ชมสามารถเข้าถึงรับชมงานแสดงของนักแสดงได้จากที่ต่างๆทั่วทุกมุมโลก ไม่จำกัดเวลาสถานที่และไม่จำกัดจำนวนครั้ง จึงนำมาซึ่งการขาดรายได้หรือสูญเสียรายได้ของนักแสดง เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการที่จะสามารถบันทึกการแสดงของนักแสดงได้ โดยที่ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การบันทึกการแสดงนั้น มีคุณภาพสมจริงหรือเทียบเท่าเสมือนของจริง อีกทั้งการเข้ามามีบทบาทของโทรทัศน์ทำให้ทุกบ้านมีโทรทัศน์ติดตั้งทุกบ้านทุกเรือน จึงทำให้การเข้าถึงงานแสดงไม่เหมือนยุคก่อนอีกต่อไป เกิดการลดลงของการจ้างงานนักแสดง จึงนำมาซึ่งการเรียกร้องสิทธิของนักแสดง นายจ้างหรือผู้ผลิตนั้น ย่อมได้รับประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาของเทคโนโลยี เพราะการลงทุนหรือการจัดแสดงเพียงแค่ครั้งเดียว แต่สามารถบันทึกการแสดงด้วยเทคโนโลยีอันทันสมัยแล้วนำไปแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือทำซ้ำซึ่งสิ่งบันทึกการแสดง แล้วนำออกไปเผยแพร่ต่อสาธารณชนไม่ว่าทางใด สามารถนำไปจำหน่าย ให้เช่า ให้ยืม หรือสามารถนำไปหารายได้จากการแสดงของนักแสดงนั้น โดยการจ่ายค่าจ้างหรือค่าตอบแทนให้แก่นักแสดงเพียงแค่ครั้งเดียวหรือเรียกว่าค่าตอบแทนขั้นต้นแก่นักแสดง ในขณะที่นายจ้างหรือผู้ผลิตสามารถหารายได้หรือมีรายได้ที่มากขึ้นจากการนำสิ่งบันทึกการแสดงไปหาประโยชน์ แต่นักแสดงกลับถูกว่าจ้างลดน้อยลง ทำให้นักแสดงสูญเสียรายได้เป็นอย่างมาก จึงจำเป็นจะต้องหาข้อเรียกร้องและมีการตกลงพร้อมทั้งสร้างบรรทัดฐานให้นักแสดงได้ทราบถึงสิทธิของนักแสดงอันมีอยู่ในงานแสดงที่นักแสดงได้มีส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานออกมาด้วยเช่นกัน

²¹ จิตภา ลิกขนานนท์, *อั้งแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 189.

²² สืบค้นจาก <https://en.wikipedia.org/wiki/Screen_Actors_Guild> 18 Feb 2016.

²³ สืบค้นจาก <<http://www.sagaftra.org/press-releases/march-30-2012/sag-aftra-members-approve-merger-form-sag-aftra>> 14 Feb 2016.

สมาคมนักแสดงภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา หรือ SAG เป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการที่จะช่วยเหลือนักแสดงในการที่จะเจรจาต่อรองกับผู้ผลิตเพื่อทำข้อกำหนดการจ้างงานที่เหมาะสม รวมไปถึงการทำข้อกำหนดในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์การแสดงของนักแสดง รวมไปถึงการจัดเก็บค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง โดยสมาคมนักแสดงจะเป็นตัวแทนของนักแสดงในการเจรจาต่อรองกับผู้ผลิตภาพยนตร์เกี่ยวกับเงื่อนไขการจ้างงาน สวัสดิการ สุขภาพ เงินชดเชย นักแสดงเด็ก เงื่อนไขของการแสดงและค่าตอบแทนจากการนำงานแสดงที่นักแสดงมีส่วนร่วมไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ โดยรองรับความก้าวหน้าและพัฒนาทางเทคโนโลยีที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต²⁴ และการเจรจาต่อรองในเรื่องของค่าตอบแทนที่ผู้ผลิตภาพยนตร์สามารถนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปใช้ได้หลายครั้ง นักแสดงนอกจากจะถูกผูกขาดอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจ ถูกเอารัดเอาเปรียบจากการที่มีอำนาจการต่อรองที่น้อยกว่าผู้ผลิตภาพยนตร์แล้ว นักแสดงยังถูกคุกคามจากภัยของการพัฒนาเทคโนโลยีด้วย ดังนั้นการที่ผู้ผลิตสามารถนำสิ่งบันเทิงการแสดงที่นักแสดงได้ร่วมแสดงเอาไว้ ไปใช้ประโยชน์ได้หลายครั้งหรืออาจได้ประโยชน์หลายทาง หรือเรียกได้ว่าอาจสร้างประโยชน์หรือรายได้มหาศาลและหลายครั้งและเป็นเวลานานให้กับผู้ผลิต ดังนั้นการที่นักแสดงจะได้รับการเยียวยา โดยได้รับค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ซ้ำหลายครั้งจากสิ่งบันเทิงการแสดงนั้นด้วย จึงเป็นทางออกหรือการแก้ไขปัญหาการขาดรายได้หรือสูญเสียรายได้จากการที่การแสดงของนักแสดงได้ถูกบันทึกเอาไว้

ค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ซ้ำสิ่งบันเทิงการแสดงนั้น ผู้ผลิตจะต้องจ่ายค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ซ้ำในสิ่งบันเทิงการแสดงนอกเหนือไปจากค่าตอบแทนขั้นต้นหรือเรียกว่า residuals²⁵ ให้แก่นักแสดง โดยอาจคำนวณเป็นสัดส่วนจากค่าตอบแทนขั้นต้นที่นักแสดงได้รับ หรืออาจคำนวณจากสัดส่วนของค่าตอบแทนที่ผู้ผลิตภาพยนตร์ได้รับ และผู้ผลิตจะต้องผูกพันในการจ่ายค่าตอบแทนเพื่อการใช้ประโยชน์ซ้ำหรือ residuals ให้แก่นักแสดงตลอดเท่าที่มีการหาประโยชน์จากสิ่งบันเทิงการแสดงที่นักแสดงนั้นมีส่วนร่วม²⁶

²⁴ จิตภา ลิกขานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 191.

²⁵ สืบค้นจาก <<http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/Residual+Fee>>
10 มีนาคม 2559

²⁶ Katherine Sand, “Study on Audiovisual Performers’ Contracts and Remuneration Practices in Mexico, The United Kingdom and The United States of

นอกจากนั้น ในข้อกำหนดพื้นฐาน ยังกำหนดให้กรณีและผู้ผลิตได้โอนสิทธิในการจัดจำหน่ายให้แก่ผู้จัดจำหน่ายโดยผู้จัดจำหน่ายจะต้องผูกพันต่อสมาคมนักแสดงจ่ายค่าตอบแทนในการใช้ประโยชน์ซ้ำในสิ่งบันทึกการแสดงให้แก่สมาคมนักแสดงด้วย ผู้ผลิตมีหน้าที่ที่จะต้องทำสัญญากับผู้จำหน่ายในการที่ผู้จำหน่ายซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับโอนสิทธิในการใช้ประโยชน์ซ้ำจากสิ่งบันทึกการแสดงจะต้องจ่ายค่าตอบแทน residual ให้แก่สมาคมนักแสดง และในกรณีที่ผู้จัดจำหน่ายขายหรือโอนสิทธิในการจำหน่ายไป ผู้จัดจำหน่ายดังกล่าวก็ยังคงมีความรับผิดชอบในเรื่องค่าตอบแทน residual ที่จะต้องจ่ายแก่สมาคมนักแสดง ยกเว้นผู้จัดจำหน่ายจะจัดให้ผู้รับโอนสิทธิต่อเข้าผูกพันใน Distributor's Assumption Agreement และจัดส่งสำเนาให้ SAG ต่อไป ซึ่งวิธีนี้จะทำให้ผู้ที่ได้รับโอนสิทธิจัดจำหน่ายต้องเข้าผูกพันมีหน้าที่ที่จะต้องจ่ายค่าตอบแทน residual ให้แก่สมาคมต่อไป แม้ผู้ผลิตซึ่งเป็นผู้ที่เป็นคู่สัญญาแต่แรกจะได้จัดจำหน่ายสิทธิในการจำหน่ายไปให้บุคคลอื่นแล้วก็ตาม²⁷ โดยสมาคมนักแสดงจะเป็นตัวกลางในการจัดเก็บเงินค่าตอบแทนที่นายจ้างจะต้องจ่ายให้แก่นักแสดงเมื่อมีการนำสิ่งบันทึกการแสดงไปฉายซ้ำหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่น สมาคมนักแสดงมีหน้าที่ที่จะจัดเก็บเงินจากผู้ผลิตแล้วจ่ายให้แก่นักแสดงโดยที่มีได้หักค่าดำเนินการใดๆเอาไว้ เมื่อสมาชิกของ SAG เพิ่มขึ้น ทำให้การจัดเก็บหรือติดตามค่าตอบแทนนักแสดงจากการใช้ประโยชน์ซ้ำหรือ residual fee นั้นอาจเกิดค่าใช้จ่ายขึ้น ดังนั้น ธรรมนูญจัดตั้งสมาคมนักแสดงจึงได้บัญญัติอนุญาตให้สมาคมสามารถเรียกเก็บค่าใช้จ่ายหรือหักค่าตอบแทนในจำนวนที่เห็นสมควรเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บ แจกจ่ายและบริหารเงินค่าตอบแทนให้แก่สมาชิกได้²⁸

America”, Ad Hoc Informal Meeting on the Protection of Audiovisual Performances, AVP/IM/03/3A (WIPO: Geneva, November 6-7, 2003), p. 30.

²⁷ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 192.

²⁸ SAG Article 11

“ F. The Union may collect or receive on behalf of, and shall distribute to, persons any amounts payable or due to such persons under any SAG-AFTRA, SAG or AFTRA agreement providing for payment of residuals, rerun fees, royalties, foreign levies or royalties, or any other amounts payable to such persons, under policies and procedures adopted by National Board. The Union may establish, maintain or participate in a fund or trust for such purposes. The Union may charge and deduct a reasonable fee to cover its expenses of collection, distribution and administration.”

SAG เป็นองค์กรแรงงานที่ได้รับการรับรองทางกฎหมายโดยกฎหมายแรงงานของสหรัฐอเมริกา และเป็นองค์กรที่มีได้แสวงหากำไรและผลประโยชน์ ในช่วงแรก SAG มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการเข้าต่อรองเจรจากับผู้ผลิตภาพยนตร์ในฐานะตัวแทนของนักแสดงในการเข้าร่วมแสดงในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง นอกจากนั้นแล้วยังมีการเจรจาของกลุ่มนักแสดงและกลุ่มผู้ผลิตเพื่อหาข้อกำหนดพื้นฐานเพื่อนำมาใช้ในการทำสัญญานักแสดงเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่นักแสดงและผู้ผลิตมากยิ่งขึ้น

การเจรจาระหว่างสมาคมนักแสดงและสมาคมผู้ผลิตภาพยนตร์หรือผู้ผลิตสิ่งบันทึกการแสดง เป็นระบบการเจรจาแบบกลุ่ม หรือ collective bargaining system โดยได้กำหนดเงื่อนไขต่างๆเอาไว้ให้เป็นข้อกำหนดพื้นฐานเพื่อเป็นมาตรฐานขั้นต่ำในการทำข้อสัญญาระหว่างผู้ผลิตและนักแสดงแต่ละราย (Basic Agreement) โดยข้อกำหนดพื้นฐานนี้ มิใช่ข้อตกลงระหว่างผู้ผลิตและนักแสดง แต่เป็นข้อกำหนดมาตรฐานหรือข้อกำหนดขั้นต่ำในข้อสัญญาที่ทั้งฝ่ายผู้ผลิตและนักแสดงจะต้องมีในสัญญาระหว่างนักแสดงและผู้ผลิตนั้นๆ โดยคู่สัญญาสามารถตกลงให้มีเนื้อหาหรือมีข้อสัญญาที่ให้สิทธิประโยชน์หรือมีเงื่อนไขหรือให้ค่าตอบแทน แก่คู่สัญญาที่มากกว่าหรือนอกเหนือจากข้อกำหนดพื้นฐานได้ แต่ไม่สามารถกำหนดให้สิทธิประโยชน์หรือให้ความคุ้มครองต่ำไปกว่าข้อกำหนดพื้นฐานได้ เป็นไปตามหลัก Freedom of contract ซึ่งให้ออกชนมีสิทธิเสรีภาพในการทำสัญญา และเปิดให้นักแสดงได้รับประโยชน์สูงสุด โดยหลักการดังกล่าวนี้ ได้ถูกกำหนดไว้ในธรรมนูญจัดตั้งสมาคมนักแสดงว่า สมาคมนักแสดงจะไม่เจรจาหรือกำหนดค่าตอบแทนขั้นสูงที่นักแสดงอาจจะได้รับภายใต้ข้อตกลงใดๆที่สมาคมนี้ได้นำดำเนินการเจรจา.²⁹

4.1.4 วิธีเยียวยาความเสียหาย

ข้อตกลงพื้นฐานระหว่างสมาคมนักแสดงและสมาคมผู้ผลิตนั้น เป็นการกำหนดข้อสัญญาขั้นพื้นฐานที่จะกำหนดไว้ในสัญญาจ้างนักแสดงระหว่างนักแสดงและผู้ผลิต ซึ่งมีเนื้อหาคอบคลุมเรื่องราวต่างๆอันเกี่ยวกับสภาพและเงื่อนไขในการจ้างงาน ค่าตอบแทนขั้นต่ำ และค่าตอบแทนขั้นต่ำจากการใช้ประโยชน์จากสิ่งบันทึกการแสดง

สมาคมนักแสดงของสหรัฐอเมริกานั้น ได้รับความร่วมมือร่วมแรงกันของสมาชิกซึ่งเป็นนักแสดงอย่างมาก การที่สมาคมนักแสดงจะสามารถสร้างอำนาจในการต่อรองให้มีอยู่เหนือกลุ่ม

²⁹ Constitution of SAG-AFTRA, Article 11.

ผู้ผลิต ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจการต่อรองในทางเศรษฐกิจที่มากกว่านักแสดง จะต้องอาศัยความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความร่วมมือร่วมใจกันอย่างมาก เพราะหากนักแสดงทะเล่เลย ไม่สนใจต่อองค์กร นักแสดงมิได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน อาจทำให้ระบบองค์กรสมาชิกนักแสดงนั้นพังลงได้ เพราะหากนักแสดงบางรายปฏิบัติตามกฎของสมาคม และขณะเดียวกันก็มีนักแสดงที่ยอมรับสภาพการจ้างที่ต่ำกว่าข้อกำหนดมาตรฐาน อาจทำให้นักแสดงที่ปฏิบัติตามกฎไม่ได้รับการจ้างงาน นายจ้างและผู้ผลิต อาจร่วมมือกันหันไปจ้างนักแสดงที่ไม่เป็นสมาชิกของสมาคม ซึ่งนำมาซึ่งการไม่ประสบความสำเร็จในการเรียกร้องเช่นเดิม เรียกว่า นักแสดงจะต้องอดเปรี้ยวไว้กินหวาน คือต้องยอมแข็ง ตั้งมั่นในการที่จะต่อรองต่อกลุ่มผู้ผลิตที่มีอำนาจทางการค้า และความร่วมมือร่วมใจกันของนักแสดง และอดทนอดกลั้น เอาชีวิตหน้าทีการทำงานในอนาคตเข้าเสี่ยง ทำให้สมาคมนักแสดงภาพยนตร์สหรัฐอเมริกาในปัจจุบันประสบความสำเร็จ

นอกจากนั้น ธรรมนูญจัดตั้ง SAG-AFTRA ยังได้บัญญัติกำหนดโทษแก่สมาชิก โดยมีโทษตั้งแต่การต่อว่า โทษปรับ และขั้นรุนแรงคือการไล่ออกจากการเป็นสมาชิกในกรณีที่สมาชิกไม่ปฏิบัติตามกฎ นโยบาย หรือธรรมนูญของ SAG กระทำการขัดกับผลประโยชน์หรือความเป็นเอกภาพของสมาคม รวมไปถึงการรับการแสดงให้กับผู้ว่าจ้างที่ได้ถูกประกาศให้ผู้ว่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม

30

4.2 การคุ้มครองนักแสดงด้านภาพและเสียงของสหราชอาณาจักร³¹

4.2.1 ความเป็นมา

ประเทศอังกฤษนั้นเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญและให้ความสนใจการในชมละครเวทีหรือการแสดงสด (music) เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเมืองใดๆในของสหราชอาณาจักรนั้นสามารถพบเห็นโรงละครได้ไม่ยาก ศิลปะการแสดงของอังกฤษนั้นมีความสวยงามและมีประวัติศาสตร์มายาวนาน เพราะสหราชอาณาจักรนั้นเป็นประเทศที่เก่าแก่ ทั้งประวัติศาสตร์อันยาวนานและงดงาม

³⁰ SAG-AFTRA, Article XIV. Discipline of Members, Constitution of the Screen Actors Guild-American Federation and Radio Artists, Retrieved from http://www.sagaftra.org/files/sag/documents/SAG_Constitution_and_By-Laws_July2011.pdf, accessed on May 15, 2016.

³¹ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น.148-179.

เมื่อกล่าวถึงการแสดงของต่างประเทศ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนึกถึงการแสดงของสหราชอาณาจักร เป็นประเทศลำดับต้นๆ ที่ให้ความนิยมในเรื่องของการแสดง ทั้งการแสดงสด การแสดงเด่น ภาพยนตร์ หรือวรรณกรรมอันโด่งดังมีชื่อเสียงระดับโลกนั้น มีไม่น้อยที่วรรณกรรมหรือผลงานการแสดงนั้นได้ เกิดขึ้นจากสหราชอาณาจักร อาทิเช่น เช็คสเปียร์

การละครอังกฤษนั้น มีขึ้นในอังกฤษสมัยซอเซอร์³² ซอเซอร์ได้รับยกย่องให้เป็น บิดาแห่งกวีนิพนธ์อังกฤษ ละครในยุคแรกนั้นเป็นละครอย่างละครชาตรีแบบไทยเรา โดยจะนำ เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนามาแสดง (Miracle play หรือ Morality play) มีวัตถุประสงค์เพื่อสั่งสอน ศาสนาให้ประชาชนได้รับรู้ ผ่านการแสดงละคร เพราะในขณะนั้นศาสนจักรมีอิทธิพลสูงต่อการดำเนิน ชีวิตของประชาชน ต่อมาในสมัยพระราชินีอลิซาเบธที่ 1 ได้เริ่มมีโรงละครอย่างถาวรเกิดขึ้นและเริ่มมี การเล่นหรือแสดงเพื่อความบันเทิงเรียกว่า Tudor Drama และเปลี่ยนสถานที่เล่นจากในรั้ววังแสดง ถวายเจ้านายทอดพระเนตรออกสู่นอกรั้ววัง ความนิยมจึงมีมากขึ้น มีคณะละคร โรงละครเกิดขึ้น มากมายหลายแบบ ที่เด่นดังคือ The Globe ที่เชกสเปียร์ได้มาเป็นทั้งหุ้นส่วน คนเขียนบทและผู้ แสดง โรงละคร The Black friars มีหลังคาปิดเล่นได้ทุกฤดูกาล เป็นต้น³³

ความคุ้มครองนักแสดงของอังกฤษได้เริ่มต้นขึ้นในปี ค.ศ. 1925 ซึ่งก่อนหน้านั้น นักแสดงอังกฤษนั้นไม่ได้รับความคุ้มครองแต่อย่างใด ความคุ้มครองในระยะแรกนั้น เป็นความ คุ้มครองทางกฎหมายมอบให้ในลักษณะของการกำหนดโทษทางอาญา คือกฎหมายได้กำหนดให้การ บันเทิงการแสดงทางดนตรีหรือละครโดยปราศจากความยินยอมนั้น มีความรับผิดทางอาญา โดยได้ บัญญัติเป็นกฎหมายในรัฐบัญญัติการคุ้มครองนักแสดงด้านละครและดนตรี หรือ Dramatic and Musicle Performers' Protection Act 1923 ต่อมาได้มีการขยายความคุ้มครองนักแสดงเพิ่มขึ้น โดยให้ความคุ้มครองครอบคลุมงานวรรณกรรม ละคร ดนตรีและศิลปกรรมในรัฐบัญญัติคุ้มครอง นักแสดง ปีค.ศ. 1963 และ ค.ศ. 1972 แต่ความคุ้มครองนั้นยังคงเป็นไปในทางอาญา มิได้ให้สิทธิ ทางแพ่งกับนักแสดง จนกระทั่งคดี Rickless v United Artists Corp. ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์เรื่อง Pink Panter ซึ่งนักแสดงนำ Peter Sellers ได้เสียชีวิต บริษัท United Artists Corp. จึงได้นำงาน บางส่วนของภาพยนตร์เดิมซึ่ง Peter Sellers ได้แสดงเอาไว้ มาผนวกกับงานใหม่ที่ทำขึ้นโดยไม่ได้ขอ ความยินยอม Rickless ในฐานะเจ้าของสิทธิของการแสดงในฐานะนักแสดงของ Peter Sellers จึง ฟ้อง United Artists Corp. ตามกฎหมาย Dramatic and musicle Performers' Protection Act

³² สืบค้นจาก <https://th.wikipedia.org/wiki/เจฟฟรีย์_ซอเซอร์> 15 พฤษภาคม 2016.

³³ เพิ่งอ้าง.

1958 เนื่องจาก United Artists Corp. ไม่ได้ขอความยินยอมเพื่อการกระทำดังกล่าว โดยศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ได้พิจารณาเช่นเดียวกันว่า รัฐบัญญัติดังกล่าวให้สิทธิแก่นักแสดงในการเยียวยาความเสียหายทางแพ่งด้วยเมื่อการแสดงของเขาถูกนำไปใช้ประโยชน์โดยปราศจากความยินยอม ซึ่งเป็นสิ่งนอกเหนือจากบทบัญญัติเรื่องความรับผิดชอบทางอาญาตามพระราชบัญญัติ³⁴

ต่อมาได้มีการเสนอให้นักแสดงได้รับความคุ้มครองในรัฐบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบและสิทธิบัตร (Copyright, Design and Patent Act 1988) โดยเสนอให้นักแสดงได้รับความคุ้มครองในทางแพ่งแต่ไม่ใช่ในทางลิขสิทธิ์ ดังนั้นสิทธิของนักแสดงนั้นได้บัญญัติไว้ในส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบ และสิทธิบัตร ค.ศ.1988 โดยได้แยกเป็นสิทธิใหม่ต่างหากจากลิขสิทธิ์³⁵

4.2.2 การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงในประเทศอังกฤษตามกฎหมายลิขสิทธิ์ ค.ศ. 1988

4.2.2.1 นักแสดงที่อยู่ในความคุ้มครอง

นักแสดงของอังกฤษได้รับความคุ้มครองด้วยพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบและสิทธิบัตร ค.ศ.1988 ของประเทศอังกฤษ กฎหมายคุ้มครองนักแสดงของประเทศอังกฤษนั้น ไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่านักแสดงเอาไว้ แต่ได้บัญญัติให้คำจำกัดความของคำว่านักแสดงเอาไว้แทน³⁶ ดังนั้น การที่กฎหมายจะสามารถคุ้มครองนักแสดงได้ นักแสดงนั้นจะต้องทำการแสดงในการแสดงที่กฎหมายของอังกฤษได้บัญญัติคุ้มครองเอาไว้ จะต้องเป็นการแสดงที่ผ่านหลักเกณฑ์การคุ้มครองของพระราชบัญญัตินี้ ตามมาตรา 206 จึงจะได้รับการคุ้มครอง โดย

³⁴ Hector Macqueen & Charlotte Waelde, "Information on United Kingdom Relating to the Questionnaire to National Expert Contained in the Appendix to the Study on Transfer of the Right of Performers to Producers of Audiovisual Fixation", Ad Hoc Informal Meeting on the Protection of Audiovisual Performances AVP/IM/03/4B (Geneva, November 6-7,2003), p.2.

³⁵ Richard Arnold, Performers's Rights, (London: Sweet&Maxwell, 2004) p.35.,para. 1.86.

³⁶ จิตาภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เจิงอรรถที่ 1*, น.149.

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบและสิทธิบัตร ค.ศ.1988 ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การแสดง” เอาไว้ว่า ให้การแสดง หมายถึง

1. การแสดงด้านละคร ซึ่งรวมถึงการเต้นและละครใบ้
2. การแสดงด้านดนตรี
3. การอ่านหรือการยกกล่าวซึ่งงานวรรณกรรม หรือ
4. การแสดงที่หลากหลาย (Variety act) หรือการแสดงออกอย่างอื่นที่คล้ายกัน³⁷

โดยการแสดงที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น จะต้องจำกัดอยู่ภายในลักษณะที่จำกัดนี้เท่านั้น ถึงแม้จะมีการจำกัดความของคำว่าแสดงอยู่เพียงแค่ 4 ลักษณะ แต่ค่อนข้างที่จะครอบคลุมแล้ว คำว่า การแสดงออกอย่างอื่นที่คล้ายกันในลักษณะที่ 4 นั้น หมายถึงการแสดงออกที่คล้ายกันกับการแสดงที่หลากหลาย ในลักษณะของการแสดงที่หลากหลายนั้น ได้มีการจำกัดความยกตัวอย่างนักแสดงเอาไว้ในงานแสดงหลากหลาย ว่าหมายถึง นักมายากล ตัวตลก นักเล่นกล นักเล่นกายกรรม (magicians, clowns, jugglers, acrobat and the like)³⁸ แต่มิได้รวมถึงการเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ทั้งนี้ เมื่อการแสดงนั้นอยู่ในจำกัดความของคำว่าแสดงแล้ว การแสดงนั้นจะต้องผ่านหลักเกณฑ์ในมาตรา 206 เช่นกันถึงจะได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ โดยมาตรา 206 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เอาไว้ว่า การแสดงที่จะได้รับความคุ้มครองนั้น จะต้องเป็นการแสดงที่แสดงโดยบุคคลที่กำหนดไว้ในมาตรา 206 หรือเป็นการแสดงที่เกิดขึ้นในประเทศที่กำหนด³⁹ คือ เป็นการแสดงโดยบุคคลที่มีสัญชาติหรือมีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักร หรือประเทศในกลุ่ม

³⁷ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 180(2)

“ (2) In this Part — “performance” means —

(a) a dramatic performance (which includes dance and mime),

(b) a musical performance,

(c) a reading or recitation of a literary work, or

(d) a performance of a variety act or any similar presentation,...

³⁸ Richard Arnold, supra note 1, p.57.,para. 2.16.

³⁹ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 181

“A performance is a qualifying performance for the purposes of the provisions of this Part relating to performers’ right if it is given by a qualifying individual (as defined in section 206) or takes place in a qualifying country (as so defined).”

เศรษฐกิจยุโรป หรือในประเทศที่กำหนดในมาตรา 208 ซึ่งใช้หลักต่างตอบแทนในการกำหนดรายชื่อประเทศ⁴⁰

ประเทศที่ได้รับการคุ้มครองตามหลักต่างตอบแทนตามมาตรา 208 คือ ประเทศตามที่ปรากฏในคำสั่ง (Order) โดยเป็นประเทศที่เป็นภาคีของสนธิสัญญาเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองสิทธิของนักแสดงที่สหราชอาณาจักรเป็นภาคีอยู่ หรือเป็นประเทศที่มีหรือจะมี บทบัญญัติคุ้มครองการแสดงของประเทศอังกฤษ (British's Performance) ในระดับที่เพียงพอ ซึ่งการแสดงของประเทศอังกฤษ (British's Performance) หมายถึง การแสดงที่แสดงโดยคนชาติหรือคนที่มีถิ่นที่อยู่ในสหราชอาณาจักรหรือการแสดงเกิดขึ้นในสหราชอาณาจักร⁴¹ โดยการแสดงที่เกิดขึ้นในประเทศตามมาตรา 208 จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ในประเทศอังกฤษ ในขอบเขตที่ประเทศนั้นๆ ให้ความคุ้มครองการแสดงของประเทศอังกฤษ และมีรายละเอียดเพิ่มเติมในคำสั่งที่ออกตามความในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ฯ โดยในขณะนี้คำสั่งที่ออกตามความในมาตรา 208 กำหนดรายชื่อประเทศและขอบเขตของความคุ้มครองที่ประเทศนั้นๆ จะได้รับ ได้แก่ The

---

⁴⁰ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 206(1)

“ (1) In this Part—

“qualifying country” means—

(a) the United Kingdom,

(b) another member State of the European Economic Community, or

(c) to the extent that an Order under section 208 so provides, a country designated under that section as enjoying reciprocal protection;...”

⁴¹ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 208(1)

“ (1) Countries enjoying reciprocal protection.

(1) Her Majesty may by Order in Council designate as enjoying reciprocal protection under this Part—

(a) a Convention country, or

(b) a country as to which Her Majesty is satisfied that provision has been or will be made under its law giving adequate protection for British performances.

Copyright and Performance (Application to Other Countries) Order 2008 และที่แก้ไขเพิ่มเติม 2009⁴² จะต้องเป็นนักแสดงที่ภายใต้เงื่อนไขของ มาตรา 181 และการแสดงของนักแสดงนั้น จะต้องผ่านหลักเกณฑ์ในมาตรา 206 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบ และสิทธิบัตร ค.ศ.1988 ด้วยเช่นกัน จึงจะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

4.2.2.2 สิทธิของนักแสดง

กฎหมายของประเทศอังกฤษได้ให้สิทธินักแสดงในการอนุญาตการกระทำดังต่อไปนี้

- (ก) การแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือการให้บริการทางรายการเคเบิลจากสิ่งบันทึกการแสดง
- (ข) การนำเข้าสิ่งบันทึกที่ผิดกฎหมาย เว้นแต่การนำเข้าเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- (ค) การครอบครองสิ่งบันทึกที่ผิดกฎหมายเพื่อการค้า เช่น ขาย ให้เช่า เสนอหรือนำออกแสดงเพื่อขายหรือให้เช่า หรือจำหน่ายแจก

สิทธิของนักแสดงตามกฎหมายของอังกฤษนั้น กฎหมายอังกฤษได้ให้สิทธินักแสดงในการที่จะอนุญาตหรือให้ความยินยอมในการกระทำต่างๆ หรืออาจไม่อนุญาตหรือห้ามกระทำการต่างๆได้ ซึ่งสิทธิเหล่านั้นได้แก่

- (ก) สิทธิในบันทึกการแสดงโดยตรงจากการแสดงสด (Live Performance) ซึ่งการแสดงทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง
- (ข) สิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพซึ่งการแสดงทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง
- (ค) สิทธิในการบันทึกการแสดงทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง โดยตรงจากการแพร่เสียงแพร่ภาพซึ่งการแสดงสด⁴³

⁴² จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้างแล้ว เชียงธรรมที่ 1*, น. 150-151.

⁴³ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 182

“(1)A performer’s rights are infringed by a person who, without his consent—

การนำสิ่งบันทึกการแสดงที่สร้างขึ้นโดยปราศจากความยินยอมของนักแสดง ไปแสดงหรือเล่นในที่สาธารณะ หรือการเผยแพร่ต่อสาธารณชนซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่สร้างขึ้นโดยปราศจากความยินยอมของนักแสดง ทั้งนี้โดยรู้หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าสิ่งบันทึกการแสดงที่สร้างขึ้นโดยปราศจากความยินยอมของนักแสดง

การนำเข้าไปในสหราชอาณาจักรซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงซึ่งละเมิดสิทธิของนักแสดง (illicit recording) นอกเหนือจากการใช้เพื่อการส่วนตัว หรือมีเหตุไว้เพื่อการประกอบธุรกิจ ซึ่งการขาย เสนอขาย จำหน่ายซึ่งสิ่งบันทึกการแสดงที่ผู้กระทำรู้ หรือมีเหตุอันควรรู้ว่าเป็นสิ่งบันทึกการแสดงที่ละเมิดสิทธิของนักแสดง ก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดงด้วยเช่นกัน

นักแสดงสามารถทำสัญญากับบุคคลอื่นเพื่อการมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของบุคคลนั้น ที่จะกันบุคคลอื่น ๆ รวมถึงตัวนักแสดง จากการทำสิ่งบันทึกการแสดง โดยมีเจตนาเพื่อการ

(a) makes a recording of the whole or any substantial part of a qualifying performance directly from the live performance,

(b) broadcasts live, the whole or any substantial part of a qualifying performance,

(c) makes a recording of the whole or any substantial part of a qualifying performance directly from a broadcast of, the live performance.”

ใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์⁴⁴ โดยความยินยอมในการให้บันทึกการแสดงของนักแสดง ไม่ได้รวมถึงการให้ทำสำเนาของงานนั้นออกสู่สาธารณชนด้วย⁴⁵

---

⁴⁴ Copyright, Design and Patent Act 1988, s 185

Exclusive recording contracts and persons having recording rights.

(1) In an “exclusive recording contract” means a contract between a performer and another person under which that person is entitled to the exclusion of all other persons (including the performer) to make recordings of one or more of his performances with a view to their commercial exploitation.

(2) References in to a “person having recording rights”, in relation to a performance, are (subject to subsection (3)) to a person—

(a) who is party to and has the benefit of an exclusive recording contract to which the performance is subject, or

(b) to whom the benefit of such a contract has been assigned, and who is a qualifying person.

(3) If a performance is subject to an exclusive recording contract but the person mentioned in subsection (2) is not a qualifying person, references in to a “person having recording rights” in relation to the performance are to any person—

(a) who is licensed by such a person to make recordings of the performance with a view to their commercial exploitation, or

(b) to whom the benefit of such a licence has been assigned, and who is a qualifying person.

(4) In this section “with a view to commercial exploitation” means with a view to the recordings being sold or let for hire, or shown or played in public.

⁴⁵ Deming Lui, “Performers’ Rights Muddled or Mangled? Bungled or Boggled?”, *European Intellectual Property Review* 2012, (Sweet & Maxwell, 2013).

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของอังกฤษไม่ได้แยกประเภทของการแสดงว่าเป็นการแสดงด้านเสียงหรือการแสดงด้านภาพและเสียง แต่ได้ให้ความคุ้มครองการแสดงทุกประเภท และพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้ให้คำว่า แพร่เสียงแพร่ภาพ หรือ boardcast นั้น ให้รวมถึงการส่งสัญญาณทั้งวิธีการไร้สายและวิธีการมีสายสู่สาธารณชน (member of the public)⁴⁶ ด้วย

(1) สิทธิในการทำซ้ำ

การทำซ้ำหรือการทำสำเนาสิ่งบันทึกการแสดงซึ่งการแสดงทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยรวมถึงการทำสำเนาที่เป็นการชั่วคราวหรือการทำสำเนาโดยบังเอิญจากการใช้งานอย่างอื่นของต้นฉบับสิ่งบันทึกการแสดง โดยไม่ได้รับความยินยอมจากนักแสดง ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง⁴⁷ แต่มีกรณียกเว้นหากเป็นการทำสำเนาเพื่อใช้ในการส่วนตัวภายในครอบครัว (private and domestic use) ไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง

(2) สิทธิในการจำหน่าย

เมื่อมีการนำสำเนาของสิ่งบันทึกการแสดงไม่ว่าจะทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง รวมถึงต้นฉบับของสิ่งบันทึกการแสดงออกสู่สาธารณชนโดยปราศจากความยินยอมของ

---

p.7 para. 1., Retrieved from <http://www.westlaw.com>, accessed on November 10, 2013.

⁴⁶ Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 6.

⁴⁷ Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 182A

“182A Consent required for copying of recording.

(1) A performer’s rights are infringed by a person who, without his consent, makes a copy of a recording of the whole or any substantial part of a qualifying performance.

(1A) In subsection (1), making a copy of a recording includes making a copy which is transient or is incidental to some other use of the original recording.

(2) It is immaterial whether the copy is made directly or indirectly.

(3) The right of a performer under this section to authorise or prohibit the making of such copies is referred to in as “reproduction right”.

นักแสดง ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง แต่สิทธินี้จะระงับไปเมื่อนำเสนอได้ถูกนำออกสู่วงจรของเขตเศรษฐกิจยุโรป (EEA) โดยความยินยอมของนักแสดง⁴⁸

---

⁴⁸ Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 182B

“ 182B Consent required for issue of copies to public.

(1) A performer's rights are infringed by a person who, without his consent, issues to the public copies of a recording of the whole or any substantial part of a qualifying performance.

(2) References in this Part to the issue to the public of copies of a recording are to— (a) the act of putting into circulation in the EEA copies not previously put into circulation in the EEA by or with the consent of the performer, or

(b) the act of putting into circulation outside the EEA copies not previously put into circulation in the EEA or elsewhere.

(3) References in this Part to the issue to the public of copies of a recording do not include— (a) any subsequent distribution, sale, hiring or loan of copies previously put into circulation (but see section 182C: consent required for rental or lending), or

(b) any subsequent importation of such copies into the United Kingdom or another EEA state, except so far as paragraph (a) of subsection (2) applies to putting into circulation in the EEA copies previously put into circulation outside the EEA.

(4) References in this Part to the issue of copies of a recording of a performance include the issue of the original recording of the live performance.

(5) The right of a performer under this section to authorise or prohibit the issue of copies to the public is referred to in [F3this Chapter] as “distribution right”.

(3) สิทธิในการเช่า

สิทธิในการเช่าได้บัญญัติไว้ในมาตรา 182C โดยบัญญัติว่า การเช่าหรือการให้ยืมต่อสาธารณชน ซึ่งสำเนาหรือต้นฉบับของสิ่งบันทึกการแสดงไม่ว่าทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดงโดยไม่ได้รับความยินยอมของนักแสดง ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง โดยมาตรา 182C ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าเช่าและการให้ยืมเอาไว้ โดยกล่าวว่า การเช่า หมายถึง การทำให้สำเนาของสิ่งบันทึกการแสดงสามารถถูกนำไปใช้ได้โดยสิ่งบันทึกการแสดงจะถูกส่งกลับคืนเพื่อผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และการให้ยืม หมายถึง การทำให้สำเนาของสิ่งบันทึกการแสดงถูกนำไปใช้โดยจะถูกส่งกลับคืน นอกจากวัตถุประสงค์เพื่อผลประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้โดยผ่านทางระบบที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สาธารณชนสามารถเข้าถึงได้⁴⁹ โดยการเช่าและการให้ยืม ไม่รวมถึงการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนสำหรับการแสดงสาธารณะ

---

⁴⁹ Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 182C

“ 182C Consent required for rental or lending of copies to public.

(1) A performer’s rights are infringed by a person who, without his consent, rents or lends to the public copies of a recording of the whole or any substantial part of a qualifying performance.

(2) In this subject to the following provisions of this section—

(a) “rental” means making a copy of a recording available for use, on terms that it will or may be returned, for direct or indirect economic or commercial advantage, and

(b) “lending” means making a copy of a recording available for use, on terms that it will or may be returned, otherwise than for direct or indirect economic or commercial advantage, through an establishment which is accessible to the public.

(3) The expressions “rental” and “lending” do not include—

(a) making available for the purpose of public performance, playing or showing in public or communication to the public;

(b) making available for the purpose of exhibition in public; or

การเล่นหรือแสดงในที่สาธารณะ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน และไม่รวมถึงการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนในการจัดแสดงนิทรรศการในที่สาธารณะ⁵⁰

(4) สิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนซึ่งการแสดง

การทำให้สิ่งบันทึกการแสดงซึ่งบันทึกการแสดงทั้งหมดหรือส่วนสำคัญของการแสดง ปรากฏต่อสาธารณชนผ่านทาง การส่งสัญญาณอิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะที่สมาชิกของสาธารณชนสามารถเข้าถึงสิ่งบันทึกการแสดงนั้นได้ ณ เวลาและสถานที่ที่บุคคลนั้นต้องการ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากนักแสดง ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของนักแสดง

สิทธิในการทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนนี้ แตกต่างจากสิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพให้ปรากฏต่อสาธารณชน เพราะการแพร่เสียงแพร่ภาพนั้น เป็นการที่ทำให้สมาชิกหรือผู้ชมสามารถรับชมการแสดงโดยไม่สามารถเลือกเวลาหรือสถานที่ ที่จะเข้าถึงงานแสดงที่บันทึกไว้ได้ ซึ่งโดยทั่วไปการแพร่เสียงแพร่ภาพตามคำจำกัดความ หมายถึง การส่งสัญญาณด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่ไม่รวมถึงการส่งสัญญาณทางอินเทอร์เน็ต เว้นแต่การส่งสัญญาณนั้น เป็นไปโดย

(c) making available for on-the-spot reference use.

(4) The expression “lending” does not include making available between establishments which are accessible to the public.

(5) Where lending by an establishment accessible to the public gives rise to a payment the amount of which does not go beyond what is necessary to cover the operating costs of the establishment, there is no direct or indirect economic or commercial advantage for the purposes of this section.

(6) References in this Chapter to the rental or lending of copies of a recording of a performance include the rental or lending of the original recording of the live performance.

(7) “rental right” means the right of a performer under this section to authorise or prohibit the rental of copies to the public, and

“lending right” means the right of a performer under this section to authorise or prohibit the lending of copies to the public.

⁵⁰ จิตาภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 156.

อัตโนมัติบนอินเทอร์เน็ตและด้วยวิธีการอย่างอื่น หรือการส่งสัญญาณสดของเหตุการณ์หรือการส่งสัญญาณของการบันทึกภาพหรือเสียงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการของการควบคุมโดยตารางเวลาที่กำหนดโดยบุคคลผู้ยื่น⁵¹

(5) สิทธิของนักแสดงที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม

ในกรณีที่นักแสดงได้โอนสิทธิในการเช่าสิ่งบันทึกการแสดงให้แก่ผู้ผลิตสิ่งบันทึกการแสดง นักแสดงมีสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรม⁵² ซึ่งสิทธิในการได้รับค่าตอบแทน

---

⁵¹ จิตภา ลิกขนานนท์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 1*, น. 157

⁵² Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 191G

Right to equitable remuneration where rental right transferred.

(1)Where a performer has transferred his rental right concerning a sound recording or a film to the producer of the sound recording or film, he retains the right to equitable remuneration for the rental.

The reference above to the transfer of rental right by one person to another includes any arrangement having that effect, whether made by them directly or through intermediaries.

(2)The right to equitable remuneration under this section may not be assigned by the performer except to a collecting society for the purpose of enabling it to enforce the right on his behalf.

The right is, however, transmissible by testamentary disposition or by operation of law as personal or moveable property; and it may be assigned or further transmitted by any person into whose hands it passes.

(3)Equitable remuneration under this section is payable by the person for the time being entitled to the rental right, that is, the person to whom the right was transferred or any successor in title of his.

ที่เป็นธรรมของนักแสดงนี้ เป็นสิทธิที่ไม่สามารถโอนหรือเปลี่ยนมือได้ นอกจากจะเป็นการโอนให้สมาคมจัดเก็บค่าตอบแทนเพื่อวัตถุประสงค์ในการบังคับสิทธิแทนนักแสดง⁵³

ในประเทศอังกฤษ ยังมีสมาคมนักแสดงซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของนักแสดงด้วยเช่นกัน โดยสมาคมนักแสดงในประเทศอังกฤษ ได้แก่ UK-British Actor' Equity Association (Equity) ถูกจัดตั้งขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1930 โดยนักแสดงซึ่งทำงานในโรงละครที่กรุงลอนดอน และต่อมาได้ขยายขอบเขตไปสู่นักแสดงด้านอื่นๆ รวมถึงผู้ทำงานด้านอื่นที่เกี่ยวข้องกับการผลิตการแสดง ปัจจุบันสมาชิกของ Equity ประกอบไปด้วย นักแสดง นักร้อง นักเต้น นักแสดงวาไรตี้ นักแสดงแทน (stunt performer) นักแสดงประกอบ (extras) นักออกแบบท่าเต้น (Choreographer) นักออกแบบ (designer) ผู้กำกับเวที (stage manager) เป็นต้น⁵⁴ และ the British Musicians' Union จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1893 และเปิดให้ผู้ทำงานอาชีพในธุรกิจเพลงและสาขาที่เกี่ยวข้องเป็นสมาชิก⁵⁵

---

(4)The amount payable by way of equitable remuneration is as agreed by or on behalf of the persons by and to whom it is payable, subject to section 191H (reference of amount to Copyright Tribunal).

(5)An agreement is of no effect in so far as it purports to exclude or restrict the right to equitable remuneration under this section.

(6)In this section a “collecting society” means a society or other organisation which has as its main object, or one of its main objects, the exercise of the right to equitable remuneration on behalf of more than one performer.

⁵³ จิตาภา ลิกขนานนท์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 1*, น. 158

⁵⁴ Equity, Equity's history, Retrieved from <http://www.equity.org.uk/documents/equity-history/>, accessed on February 20, 2014.

⁵⁵ Copyright, Design and Patent Act 1988, Article 167

“ Houses of Parliament: supplementary provisions with respect to copyright.

(1) For the purposes of holding, dealing with and enforcing copyright, and in connection with all legal proceedings relating to copyright, each House of Parliament

นอกเหนือไปจากที่กล่าวมาข้างต้น หากสัญญานักแสดงสัญญาใดที่สร้างขึ้น
ในลักษณะสัญญาสำเร็จรูป ก็จะตกอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม Unfair
Contract Terms Act 1977 ด้วย⁵⁶

---

shall be treated as having the legal capacities of a body corporate, which shall not
be affected by a prorogation or dissolution.

(2) The functions of the House of Commons as owner of copyright shall be
exercised by the Speaker on behalf of the House; and if so authorised by the
Speaker, or in case of a vacancy in the office of Speaker, those functions may be
discharged by the Chairman of Ways and Means or a Deputy Chairman.

(3) For this purpose a person who on the dissolution of Parliament was
Speaker of the House of Commons, Chairman of Ways and Means or a Deputy
Chairman may continue to act until the corresponding appointment is made in the
next Session of Parliament.

(4) The functions of the House of Lords as owner of copyright shall be
exercised by the Clerk of the Parliaments on behalf of the House; and if so
authorised by him, or in case of a vacancy in the office of Clerk of the Parliaments,
those functions may be discharged by the Clerk Assistant or the Reading Clerk.

(5) Legal proceedings relating to copyright—

(a) shall be brought by or against the House of Commons in the name of
“The Speaker of the House of Commons”; and

(b) shall be brought by or against the House of Lords in the name of “The
Clerk of the Parliaments”.

⁵⁶ รายละเอียดโปรดดู วิไลพร เจียรกิตติวงศ์, “ความไม่เหมาะสมของหลักเกณฑ์ในการ
พิจารณาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม,” (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2555)

จากการศึกษาในต่างประเทศจะเห็นได้ว่า ถึงแม้ในระดับระหว่างประเทศอย่างสหรัฐอเมริกา ถึงแม้จะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและเป็นประเทศชั้นนำในการอุตสาหกรรมบันเทิง แต่ความคุ้มครองทางกฎหมายที่มอบให้แก่นักแสดงนั้นก็ไม่ได้เพียงพอเช่นเดียวกับประเทศไทย แต่กระนั้นเอง นักแสดงของสหรัฐอเมริกาก็มีได้นิ่งนอนใจและร่วมมือร่วมใจกันลุกขึ้นต่อสู้เพื่อสิทธิของตนเอง อันนักแสดงพึงมีหรือพึงสงวนไว้ซึ่งสิทธิเหล่านั้น โดยมีได้เกรงกลัวอำนาจการต่อรองที่สูงกว่าของนายจ้าง ทำให้การรวมตัวกันของนักแสดง เป็นพลังขับเคลื่อนสามารถสร้างอำนาจการต่อรองแก่นายจ้างและผู้ผลิตได้ และมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ดังนั้นนักแสดงไทยเองก็ควรตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองเช่นเดียวกัน การที่จะรอให้มีกฎหมายพิเศษออกมาบังคับใช้นั้นน่าจะเป็นเรื่องที่จะต้องรอคอยกันอีกนานแสนนาน แต่ถ้าหากนักแสดงเองร่วมมือร่วมใจกันอย่างนักแสดงต่างประเทศ ก็จะต้องสร้างอำนาจการต่อรองแก่นายจ้างได้ไม่น้อย โดยผู้เขียนจะนำเสนอข้อเสนอแนะในบทต่อไป

บทที่ 5

บทศึกษาเปรียบเทียบและบทวิเคราะห์

นักแสดงนั้นจะได้รับความคุ้มครองตามบทกฎหมายใดบ้างนั้น จะต้องพิจารณาหา บทบัญญัติกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่นักแสดงตามลำดับชั้นของกฎหมาย กฎหมายลิขสิทธิ์ เป็น บทกฎหมายพิเศษที่จะต้องนำมาพิจารณาก่อนบทกฎหมายทั่วไป ดังนั้นกฎหมายไทยให้สิทธินักแสดง เอาไว้ในกฎหมายลิขสิทธิ์ จึงต้องนำไปพิจารณาด้วยบทกฎหมายลิขสิทธิ์ก่อน โดยรวมนักแสดงทุก ประเภทมิได้แยกเป็นนักแสดงแบบสัญญาจ้างแรงงาน หรือสัญญาจ้างทำของ หากเป็นนักแสดงที่อยู่ ในความคุ้มครองของกฎหมายลิขสิทธิ์แล้วนั้น ย่อมได้รับความคุ้มครองทั้งสิ้น เมื่อพิจารณากฎหมาย ลิขสิทธิ์แล้วว่านักแสดงนั้นได้รับความคุ้มครองด้วยบทกฎหมายลิขสิทธิ์หรือไม่ หากมิได้รับความ คุ้มครองด้วยระบบกฎหมายลิขสิทธิ์ เราจึงพิจารณาต่อด้วยการแยกสัญญานักแสดงออกเป็น 2 ลักษณะ คือนักแสดงตามสัญญาจ้างแรงงาน หรือนักแสดงตามสัญญาจ้างทำของ หากเป็นนักแสดง ตามสัญญาจ้างแรงงาน ซึ่งมีบทกฎหมายแรงงานให้ความคุ้มครองเป็นกฎหมายเฉพาะต้องนำมา พิจารณาก่อน ส่วนนักแสดงตามสัญญาจ้างทำของ นั้นมิได้มีบทกฎหมายพิเศษใดให้ความคุ้มครองเป็น การเฉพาะ มีการบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงต้องพิจารณาไป ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

5.1 ปัญหาการกำหนดให้โอนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดง

สิทธินักแสดงในประเทศไทยนั้น กฎหมายไทยได้กำหนดรับรองสิทธิเรียกร้องของนักแสดงไว้ ในกฎหมายพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยสิทธิของนักแสดงได้กำหนดไว้ในมาตรา 44 และ มาตรา 45 ดังต่อไปนี้

1. ให้สิทธินักแสดงในการแพร่เสียงแพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนในการแสดงของ ตนเองที่ยังไม่ได้ถูกบันทึกไว้ หรือการแสดงสดของตนเอง โดยนักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว หากใคร นำงานของนักแสดงนี้ไปแพร่ภาพแพร่เสียงหรือเผยแพร่ต่อสาธารณชนโดยมิได้รับอนุญาตจาก นักแสดงก่อน การกระทำนั้นถือว่ามีละเมิดสิทธิของนักแสดง แต่สิทธินี้ไม่รวมถึงการที่มีผู้อื่นได้บันทึก การแสดงของนักแสดงลงในสิ่งบันทึกที่ได้อำนาจอนุญาตจากนักแสดงแล้ว ถ้านักแสดงได้อำนาจให้ผู้อื่น บันทึกการแสดงของนักแสดงไปแล้ว นักแสดงจะตัดสิทธิตามมาตรานี้ทันที

2. นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะบันทึกการแสดงที่ยังไม่ได้เคยมีการบันทึกไว้ หรือการแสดงสดของตนเอง หากมีผู้ใดต้องการทำการบันทึกการแสดงของนักแสดงนี้ ต้องได้รับอนุญาตจากนักแสดงก่อน หากกระทำโดยไม่ได้รับอนุญาตจากนักแสดง ถือว่าละเมิดสิทธิของนักแสดง

3. นักแสดงมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการที่จะทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่มีผู้อื่นบันทึกไว้โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้อนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 3 ซึ่งผู้เขียนจะไม่อธิบายซ้ำในบทนี้

ซึ่งหมายความว่า หากเป็นสิ่งบันทึกการแสดงที่นักแสดงได้อนุญาตให้ผู้อื่นบันทึกได้ตามลักษณะข้างต้นแล้ว นักแสดงยังไม่ตัดสิทธิในการที่จะทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงเหล่านั้น แต่กระนั้นแล้ว มาตรานี้ยังคงมีผลครอบคลุมที่ไม่เพียงพอ เพราะมาตรา 44 (3) นี้ คุ้มครองเพียงการกระทำที่จำกัดไม่ได้คุ้มครองทั่วไป ซึ่งการที่จะไม่ตัดสิทธิในการทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงของนักแสดงนั้น มีเพียงกรณี ที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นคือ

1. กรณีการมีผู้บันทึกการแสดงของนักแสดงไว้โดยไม่ได้รับอนุญาต นักแสดงจึงมีสิทธิทำซ้ำงานนั้น หากเป็นงานที่นักแสดงได้ให้ความยินยอมไปแล้ว นักแสดงจะถูกตัดสิทธิไม่ได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้

2. กรณีสิ่งบันทึกการแสดงที่ได้รับอนุญาตเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่มีไว้เพื่อการค้า

3. กรณีการที่นักแสดงได้ให้ความยินยอมในสิ่งบันทึกการแสดงตามมาตรา 32¹ หรือไม่ได้ให้ความยินยอมในสิ่งบันทึกการแสดงตามมาตรา 32 นี้ แต่เป็นสิ่งบันทึกการแสดงที่เป็นไปมิใช่เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้า แต่เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์เพื่อชมเป็นการส่วนตัวหรือเพื่อการศึกษา ค้นคว้าวิจัยในการศึกษา เป็นต้นตามกรณีที่กฎหมายกำหนด กรณีทั้งหมดนี้ สิ่งบันทึกการแสดงนี้ไม่ให้ถือเป็นการละเมิดสิทธินักแสดงและนักแสดงมีสิทธิทำซ้ำสิ่งบันทึกการแสดงเหล่านั้น

จะเห็นได้ว่า มีเพียงกรณีจำกัดเพียงไม่กี่กรณีข้างต้นเท่านั้นที่ได้รับการคุ้มครองให้นักแสดงยังคงมีสิทธิในงานแสดงของตน ซึ่งในความเป็นจริงที่ปรากฏนั้น กฎหมายข้อนี้มีได้เพียงพอต่อการคุ้มครองนักแสดงในความเป็นจริง นักแสดงยังคงไม่ได้รับความคุ้มครองที่เพียงพอ

¹ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 32

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คุณญาณิ์ โจนาวรรณ² ผู้จัดการดูแลนักแสดงในสังกัดช่องวันเป็นเวลากว่า 28 ปี ให้ความเห็นว่า โดยปกติแล้ว นักแสดงในสังกัดส่วนใหญ่ เป็นนักแสดงที่ได้ทำสัญญาลายลักษณ์อักษรเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ก็มีนักแสดงอีกส่วนหนึ่งซึ่งมิได้ทำสัญญากับทางค่ายแล้ว แต่ได้เคยทำสัญญาลายลักษณ์อักษรกับทางค่ายให้เป็นนักแสดงในสังกัดมาเป็นระยะเกิน 10 ปี เมื่อสัญญาสิ้นสุดลง นักแสดงเหล่านี้กับทางค่ายก็มิได้ทำสัญญาลายลักษณ์อักษรขึ้นใหม่ เพียงแต่ถือเป็นสัญญาใจซึ่งยังคงผูกพันนักแสดงเหล่านั้นในการที่จะปฏิบัติตนดังเดิมโดยมิได้มีนิติสัมพันธ์เป็นลายลักษณ์อักษร คุณญาณิ์ก็ให้ความเห็นว่า ที่เป็นเช่นนั้น อาจเพราะการร่วมงานกันมาเป็นเวลายาวนาน ทางค่ายและสังกัดมีการดูแลกันมาเหมือนคนในครอบครัว ทั้งปลูกฝังและปลูกปั้นมาตั้งแต่อายุน้อย นักแสดงเหล่านี้เมื่อผ่านเวลามาเกินสิบปีส่วนใหญ่ก็จะรู้สึกอุ่นใจและผูกพันกับทางค่ายจนถือเป็นสัญญาใจที่เรียกว่า ต่อให้ไม่มีสัญญาลายลักษณ์อักษรผูกมัด นักแสดงเหล่านี้ก็เต็มใจที่จะปฏิบัติตนดังเดิมเหมือนเช่นตอนที่ยังมีสัญญาผูกมัดอยู่ โดยส่วนใหญ่นักแสดงในลักษณะนี้จะเป็นนักแสดงรุ่นใหญ่หรือมีชื่อเสียงมากแล้ว ซึ่งเมื่อผ่านเวลาไปนักแสดงเหล่านี้เป็นเหมือนเครื่องหมายของบริษัทไปโดยปริยายจากการที่ทำงานกับทางค่ายมานาน ทำให้รักและศรัทธาในค่ายและสังกัด และรู้สึกเหมือนเป็นครอบครัวมากกว่าการเป็นค่ายหรือนายจ้าง นอกจากนี้คุณญาณิ์ก็บอกว่าแต่ในปัจจุบัน วงการบันเทิงมีได้บ่อนเหมือนในยุคก่อน เรียกได้ว่าการแข่งขันกันสูงพร้อมทั้งเด็กสมัยใหม่ ค่อนข้างที่จะมีความคิดความอ่านและกล้าแสดงออกอย่างมากกว่าเด็กหรือนักแสดงในยุคก่อน นักแสดงที่ถือสัญญาใจเหมือนเป็นนักแสดงในสังกัดแต่มิได้ทำสัญญานั้นไม่มีอีกต่อไป หากจะเป็นนักแสดงในสังกัดต้องทำสัญญาลายลักษณ์อักษรอย่างเต็มตัวทุกคน ด้วยสังกัดให้เหตุผลว่า เนื่องจากการแข่งขันกันในวงการบันเทิงที่เพิ่มมากขึ้น การเพิ่มขึ้นของสื่อทุกประเภท การเข้าถึงประชาชนได้แบบไม่จำกัด ทำให้ทางค่ายจะต้องมีค่าใช้จ่ายในการที่จะปลูกปั้นดารารหรือนักแสดงคนนั้นๆด้วย มิได้เพียงแค่ให้ละครหรือให้งานแสดงเล่นแล้วนักแสดงจะมีชื่อเสียง แต่จะต้องอาศัยสื่อและการโปรโมทที่เพิ่มมากขึ้นด้วยเพื่อแข่งขันกับนักแสดงคนอื่นๆ เคยมีกรณีที่ค่ายได้ลงทุนลงแรง ลงใจในการพัฒนาศักยภาพของนักแสดง แต่สุดท้ายเมื่อนักแสดงเริ่มมีชื่อเสียงก็ย้ายไปรับบทหรือร่วมแสดงในค่ายหรือสังกัดคู่แข่งอื่น จึงทำให้การทำสัญญาใจไม่มีอีกต่อไป หากจะเป็นนักแสดงในสังกัดแล้ว ต้องทำสัญญาลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นเครื่องผูกมัดนักแสดง ให้นักแสดงทราบถึงกรอบ

---

² สัมภาษณ์ ญาณิ์ โจนาวรรณ, ผู้จัดการนักแสดงและผู้ดูแลนักแสดงประจำสังกัด, 5 มีนาคม 2558.

ขอบเขตของตน เพื่อค่ายจะได้สร้างนักแสดงให้มีความพัฒนาเพื่อไปเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงและเป็น
ที่รักของประชาชน

ส่วนในเรื่องการทำสัญญา คุณณญิกกล่าวว่า ในการทำสัญญาตามปกติแล้วค่ายหรือสังกัดจะ
ส่งให้นักแสดงได้ทำการอ่านศึกษาข้อสัญญาก่อนทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นักแสดงที่ดูแลตนเอง หรือ
นักแสดงที่มีผู้จัดการดูแล หรือนักแสดงที่ให้ผู้ปกครองหรือคุณพ่อคุณแม่ดูแล แต่ปรากฏว่า นักแสดง
ส่วนใหญ่นั้นไม่ได้อ่านสัญญาอย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งทางค่ายหรือสังกัดได้ย้าเสมอว่าจะต้องอ่านสัญญา
ให้ครบถ้วนและหากมีข้อสงสัยประการใดให้สอบถาม แต่นักแสดงส่วนใหญ่อีกยังไม่สอบถาม หรือไม่
อ่านสัญญา หรือมีข้อสงสัยแต่ก็ไม่ถาม แต่ในความเป็นจริงเมื่อนักแสดงไปกระทำผิดสัญญาหรือเกิดการ
ไปร่วมงานต่างค่าย นักแสดงก็มักจะอ้างว่าตนไม่ทราบข้อสัญญา ซึ่งจากการที่ผู้เขียนได้ทำการ
รวบรวมตัวอย่างสัญญาที่นำมาใช้จริงในปัจจุบันก็พบว่า สัญญาของค่ายหรือสังกัดจะมีข้อสัญญาที่
ผูกมัดนักแสดงไว้อย่างชัดเจน ว่าห้ามนักแสดงไปรับงานแสดงเองโดยไม่ผ่านหรือค่ายไม่เห็นชอบ
รวมถึงการไม่ให้ไปร่วมงานแสดงกับทางช่องหรือผู้ผลิตคู่แข่ง ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่า นักแสดงส่วน
ใหญ่มิได้อ่านสัญญาอย่างละเอียดถี่ถ้วน นักแสดงส่วนใหญ่จะทราบเพียงสิทธิพื้นฐานทั่วไป มิได้
ทราบถึงสิทธิตามกฎหมายหรือสิทธิที่ตนเองมีอยู่ตามกฎหมายในเชิงลึกหรือโดยละเอียด อาจเป็น
เพราะการใช้ภาษาในสัญญาหรือภาษาในทางกฎหมายอ่านทำความเข้าใจยาก และไม่มีความรู้ทาง
กฎหมายที่ชัดเจน แต่เมื่อเปิดโอกาสให้ถามก็มีได้ถามหรืออาจละเลยหรืออาจเกิดจากความเกรงใจจึง
ทำให้นักแสดงมิได้ระวังหรือพึงสงวนสิทธิบางประการที่ตนเองควรได้รับ

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์คุณเบญจวรรณ สนธิไชย³ คุณแม่ของนักแสดงหญิงนางเอกคุณวิว วรรณ
รท สนธิไชย ซึ่งคุณเบญจวรรณเป็นทั้งมารดาและผู้จัดการนางเอกสาวได้บอกกล่าวว่า ในส่วนของการ
ที่ดูแลนางเอกสาวนั้น คุณแม่เองเป็นผู้ที่ดูแลนักแสดงหรือคุณวิวแบบเบ็ดเสร็จทุกอย่าง ในขณะที่ทำ
สัญญา ตัวคุณแม่เองเป็นคนอ่านร่างสัญญาทั้งหมดอย่างละเอียดถี่ถ้วนพร้อมทั้งได้ยื่นข้อแก้ไขเพิ่มเติม
หรือข้อความบางอย่างในสัญญา โดยทั้งนี้คุณแม่เองทราบดีว่าในขณะที่ทำสัญญา ตัวคุณวรรณรทเอง
ยังมิได้มีชื่อเสียงแต่คุณแม่เป็นบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมายมาบ้าง จึงได้ทำการตัดหรือเพิ่มข้อความ
บางส่วนของสัญญาในลักษณะที่เป็นกลาง เพื่อที่จะให้ทางสังกัดนั้นยอมรับได้เพราะหากยื่นหรือ
เรียกร้องข้อสัญญาในบางส่วนมากเกินไป อาจนำมาซึ่งความไม่พอใจของค่ายได้ โดยตัวคุณแม่เองเป็น

³ สัมภาษณ์ เบญจวรรณ สนธิไชย, มารดาและผู้จัดการนักแสดง, 6 มีนาคม 2558.

เพียงผู้ทราบรายละเอียดอย่างถ่องแท้ โดยที่คุณวิวัฒน์ได้อ่านสัญญาก่อนเข้าทำสัญญา มีเพียงทราบรายละเอียดขั้นพื้นฐานบ้างเล็กน้อยเท่านั้น

ผู้เขียนได้สัมภาษณ์นักแสดงอีกท่านหนึ่ง คือ คุณสิรินทร์ ก่อเกียรติ⁴ นักแสดงบทนางร้าย ได้กล่าวว่า ในขณะที่ทำสัญญา ผู้อ่านและดูแลเรื่องสัญญาในการทำสัญญากับทางสังกัดนั้นคือคุณพ่อ โดยตนเองไม่ได้ทราบสิทธิหรือข้อจำกัดที่ลงลึกไปในสัญญาสักเท่าใด ทราบแต่เพียงสิทธิหรือข้อปฏิบัติขั้นพื้นฐานเท่านั้น โดยผู้ที่อ่านสัญญาคือคุณพ่อ ซึ่งเป็นทั้งผู้จัดการนักแสดงและบิดา จึงคิดว่าไม่น่าจะมีอะไรต้องกังวลหากคุณพ่อนั้นพอใจกับข้อสัญญาที่ค่ายหยิบยื่นให้

จากการสัมภาษณ์นักแสดงนางเอกอีกท่านหนึ่ง คุณปณยาพร พูลพิพัฒน์⁵ นักแสดงนางเอก กล่าวว่าตนได้เข้าสู่วงการบันเทิงด้วยเวทีการประกวด โดยได้มีการทำสัญญาสองครั้ง คือการทำสัญญากับบริษัทที่จัดเวทีการประกวดและทำสัญญากับช่องโทรทัศน์ ซึ่งในขณะนั้นเมื่อผ่านเข้าสู่เวทีการประกวด ทางบริษัทที่จัดการประกวดจะดูแลนักแสดงทุกอย่างเปรียบเสมือนผู้จัดการดาราด้วย ซึ่งต่อมาเมื่อตนได้รับการเสนอให้ทำสัญญานักแสดงกับทางช่อง ทางบริษัทเวทีการประกวดจึงเป็นผู้ที่อ่านสัญญาให้ นักแสดงเองมิได้อ่านข้อความในสัญญา มีเพียงแต่การทราบสิทธิหรือข้อปฏิบัติพื้นฐาน เช่น ห้ามรับงานจากช่องอื่น และส่วนสัญญาคุ้มครองก็ถูกจัดเก็บไว้ที่บริษัทการประกวด ตนเองไม่ได้เก็บรักษาสัญญาด้วยตนเอง จึงจะเห็นได้ว่า นักแสดงส่วนใหญ่มิได้มีความรู้ความเข้าใจในด้านกฎหมาย และพร้อมทั้งมิได้อ่านสัญญาโดยละเอียดถี่ถ้วน ทำให้มิได้สงวนหรือพึงทราบสิทธิที่ตนต้องโอนไป

นางเอกสาวอีกท่านหนึ่ง⁶ ได้กล่าวว่า เธอเองเข้าวงการมาตั้งแต่อายุเพียง 3 ขวบ โลดแล่นอยู่ในวงการบันเทิงมากกว่า 20 ปี ได้ทำสัญญาแบบมีสังกัดหลายฉบับ เนื้อหาแต่ละฉบับ ตนเองก็มิได้เป็นผู้อ่านสัญญา จะมีผู้ปกครองโดยคุณแม่เป็นผู้อ่านสัญญาและเข้าทำสัญญาแทนตั้งแต่เด็ก ตนเองเพิ่งมีโอกาสเข้าทำสัญญาด้วยตัวเองเมื่อไม่กี่ปีก่อน ซึ่งเป็นสัญญาให้เข้าร่วมเพื่อผูกพันเป็นนักแสดงในสังกัดหนึ่ง ซึ่งพบว่าเนื้อหาในสัญญามีเพียงแค่กำหนดว่า ระยะเวลาแห่งสัญญามีอายุเท่าใด และหากไปรับงานจ้างงานแสดงที่อื่นหรือต่างค่าย จะต้องได้รับการพิจารณาจากช่องก่อน ข้อกำหนดสัญญาไม่ได้กำหนดสิทธิหรือหน้าที่ประการอื่นใดที่นักแสดงและค่ายหรือสังกัดจะต้องปฏิบัติต่อกันหรือมี

⁴ สัมภาษณ์ สิรินทร์ ก่อเกียรติ, นักแสดง, 6 มีนาคม 2558.

⁵ สัมภาษณ์ ปณยาพร พูลพิพัฒน์, นักแสดง, 6 มีนาคม 2558.

⁶ สัมภาษณ์ นักแสดงนางเอกช่อง 7 ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม, 6 มีนาคม 2558

ภาระหน้าที่ต่อกัน และตนเองก็มีได้ทักท้วงเพราะรู้สึกว่าการที่สัญญาามีได้มีเนื้อหาสาระสำคัญมาก ก็อาจจะเป็นผลดีต่อตัวนักแสดงเองได้ในอนาคต

มีข้อสัญญาในเรื่องของการโอนสิทธินักแสดงทุกประการให้กับฝ่ายผู้ผลิตหรือผู้จัด ซึ่งข้อนี้เป็นปัญหาหนึ่งของการที่นักแสดงมีได้อ่านสัญญาให้ละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งในข้อสัญญานั้นจะระบุให้นักแสดงนั้นยินยอมที่จะโอนสิทธิของนักแสดงที่มีทุกประการให้แก่คู่สัญญา และให้โอนสิทธิเรียกร้องที่นักแสดงมีทั้งหมดหรืออาจจะมีในอนาคตพร้อมทั้งสิทธิเรียกร้องในเชิงพาณิชย์ทุกประการให้แก่ นายจ้างหรือคู่สัญญา โดยนักแสดงส่วนใหญ่ไม่ได้ทราบอย่างแท้จริงว่า สิทธิของนักแสดงมีอะไรบ้าง หรือสิทธิเรียกร้องในเชิงพาณิชย์ทุกประการมีอะไรบ้าง และจะกระทบสิทธิของตนเองอย่างไร เพียงแต่คำให้ทำก็ทำตามๆกันไป นั่นเป็นความคิดส่วนใหญ่ของนักแสดง จึงทำให้นายจ้างหรือผู้ผลิต กำหนดเนื้อหาสัญญาที่เป็นการครอบคลุมสิทธิเรียกร้องให้ได้มากที่สุด ในการที่จะโอนสิทธิของนักแสดงและสิทธิเรียกร้องในเชิงพาณิชย์ให้แก่ผู้ผลิตหรือค่าย

จากการศึกษาบทกฎหมายของต่างประเทศ พบว่าการคุ้มครองสิทธินักแสดงในประเทศไทย ได้รับความคุ้มครองเหมือนดังเช่นการคุ้มครองของนักแสดงในสหรัฐอเมริกา กฎหมายของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความคุ้มครองไว้ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์เพียงแต่งงานดนตรีกรรมเท่านั้น นักแสดงในโทรทัศน์จึงไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์นี้ สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของสหรัฐก็ให้ลิขสิทธิ์ตกอยู่แก่ผู้สร้างสรรค์งานวรรณกรรมเช่นกฎหมายไทย ส่วนการพิจารณาความเป็น นายจ้างผู้จะได้รับลิขสิทธิ์ ก็ต้องนำหลักพิจารณาความเป็นสัญญาจ้างแรงงานเช่นดังกฎหมายของไทย เรา

กฎหมายลิขสิทธิ์ของไทยเรา มีได้บัญญัติหรือให้คำจำกัดความของคำว่า “งานแสดง” แต่ได้ให้ความหมายของคำว่า “นักแสดง” เอาไว้แทน ต่างกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของสหราชอาณาจักรที่ไม่ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “นักแสดง” แต่ให้คำจำกัดความคำว่า “งานแสดง”เอาไว้ ดังนั้นการที่จะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ การออกแบบและสิทธิบัตรของอังกฤษ จึงต้องพิจารณาจากงานแสดง ที่อยู่ในคำจำกัดความ ซึ่งหากพิจารณาจากคำจำกัดความ จึงเรียกได้ว่า ครอบคลุมเกือบทุกกรณีแล้ว

กรณีการคุ้มครองสิทธินักแสดงของไทย มีลักษณะเหมือนดังเช่นการคุ้มครองกฎหมายของสหรัฐ คือการมีกฎหมายลิขสิทธิ์ที่คุ้มครองนักแสดงในสิ่งบันเทิงเสียง ให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากการใช้สิ่งบันเทิงเสียง แต่ไม่รวมถึงสิ่งบันเทิงการแสดงด้านภาพและเสียง ซึ่งนักแสดงทางโทรทัศน์เป็นการแสดงลงบนสิ่งบันเทิงภาพและเสียง ทำให้นักแสดงโทรทัศน์ไม่ได้รับการคุ้มครอง เหมือนกันทั้งในประเทศไทยและสหรัฐอเมริกา จึงเกิดการผลักดันจากนักแสดงสองท่านในสหรัฐอเมริกา ผลักดันให้

เกิดการจัดตั้งสมาคมนักแสดงภาพยนตร์ขึ้น ซึ่งหากศึกษาสมาคมนักแสดงภาพยนตร์ จะพบว่าป็นองค์กรที่ได้ถูกจัดตั้งมาจากรากฐานปัญหาของการไม่มีบทบาทหมายที่จะคุ้มครองนักแสดงได้เพียงพอ นักแสดงในสิ่งบันเทิงภาพและเสียงไม่ได้รับการคุ้มครองจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงด้านภาพและเสียงไปหาประโยชน์อย่างไม่มีที่สิ้นสุด นำมาซึ่งการขาดรายได้ของนักแสดงในอเมริกา ทำให้เกิดการว่างงาน ผู้ชมไม่จำเป็นต้องชมการแสดงสดอีกต่อไป สามารถรับชมการแสดงจากที่ใดก็ได้ผ่านการเผยแพร่สู่สาธารณชนทั้งแบบมีสายและแบบไม่มีสาย จึงเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นของนักแสดง และด้วยความร่วมมือร่วมใจกันของนักแสดง ทำให้เกิดการรวมตัวที่สามารถสร้างอำนาจต่อรองให้แก่นักแสดงได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ ในยุคแรกของการจัดตั้งสมาคมนักแสดง หน้าที่หลักของสมาคมนักแสดง คือการเจรจาต่อรองต่อกลุ่มนายจ้างในขณะที่ทำสัญญาจ้างมีให้มีมาตรฐานการจ้างงานที่ต่ำกว่าที่สมาคมนักแสดงภาพยนตร์ตั้งเอาไว้ และหากนักแสดงผู้ที่เข้าเป็นสมาชิกของสมาคมเข้าเป็นสมาชิกแล้ว สมาคมมีกฎระเบียบบังคับที่แน่นอนตายตัวและแข็งแรง หากสมาชิกคนใดไม่ปฏิบัติตามก็อาจถูกลงโทษถึงขั้นไล่ออก ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มรวมใจกันอย่างมาก เพราะการตั้งองค์กรเช่นนี้ หากนักแสดงมีร่วมมือกัน องค์กรหรือสมาคมจะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้เพราะขาดความสามัคคี

ต่อมาสมาคมนักแสดงมีหน้าที่พิเศษเพิ่มขึ้น ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของการบังคับสิทธิแก่นายจ้าง นั่นคือการทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดเก็บค่าตอบแทนจากการใช้สิ่งบันเทิงการแสดงในเชิงพาณิชย์ ทำให้นักแสดงผู้มีส่วนร่วมในงานสร้างสรรค์ ได้มีส่วนในการที่จะได้รับค่าตอบแทนจากการที่นายจ้าง นำงานของตนไปใช้เพื่อหาประโยชน์แบบไม่จำกัดจำนวน การที่นักแสดงได้รับค่าตอบแทน ทำให้นักแสดงนั้นยังคงมีรายได้อย่างต่อเนื่อง แม้เขาจะแก่ลงแล้วก็ตาม และการที่มีตัวแทนในการจัดเก็บทำให้นายจ้างนั้นยากที่จะบ่ายเบี่ยงในการจ่ายเงินค่าตอบแทน สร้างระเบียบบังคับที่เป็นแบบแผนและได้ผลมากกว่าการออกเป็นกฎหมาย เป็นผลจากความร่วมมือร่วมใจกันของนักแสดงเอง นักแสดงของไทยเองจึงควรนำเอาการรวมตัวกันของนักแสดงอเมริกานี้มาเป็นกรณีศึกษา และผลักดันให้เกิดการรวมกลุ่มกันของนักแสดงที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

5.2 ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน

จากการศึกษาข้อกำหนดในสัญญาจ้างนักแสดง พบความไม่เป็นธรรมในข้อกำหนดสัญญา เรื่องข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน จากการสัมภาษณ์นักแสดงหลายท่านที่ทำงานอยู่ในวงการบันเทิงและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการดูแลนักแสดงประจำสังกัด ทุกท่านให้ความเห็นเหมือนกันว่า นักแสดงทุกคนทราบดีว่าการเข้าทำสัญญากับทางช่อง ค่ายหรือสังกัด คือการเข้าทำสัญญาผูกพันตนเป็นนักแสดงในสังกัด ย่อมต้องผูกมัดตัวนักแสดงให้ไม่สามารถไปรับงานจ้างงานแสดง

ในต่างค่ายหรือในช่องคู่แข่งได้ ข้อสัญญาลักษณะนี้เป็นข้อกำหนดสัญญาพื้นฐานที่นักแสดงและผู้จัดการดารา ทราบดีถึงการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน แต่กระนั้นแล้ว นักแสดงและผู้จัดการดาราก็สมัครใจเข้าทำสัญญาเพื่อเป็นนักแสดงในสังกัด จากการสัมภาษณ์นักแสดงที่อยู่ในวงการมาเป็นเวลาหลายปี ทุกท่านมีความเห็นที่เหมือนกันว่า ในช่วงแรกของการเข้าสู่วงการบันเทิงนักแสดงเกือบทุกท่านล้วนต้องการที่จะเข้าทำสัญญากับทางค่ายหรือทางสังกัด เพื่อเป็นเครื่องการันตีการมีผลงานหรือมีงานจ้างงานแสดงอย่างแน่นอน เนื่องจากตอนแรกเริ่ม นักแสดงยังไม่มีชื่อเสียง ทั้งยังไม่มีความรู้หรือไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำงาน อีกทั้งการทำงานในวงการนั้นเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่ง ทำให้ไม่อาจทราบถึงวิธีการทำงานที่แท้จริงของนักแสดงได้ หากมิได้เข้ามาทำงานเข้ามาสัมผัสวงการบันเทิงด้วยตาของตนเอง ไม่สามารถอ่านศึกษาหรือค้นคว้าวิธีการทำงานที่แท้จริงของนักแสดงได้ ต้องใช้ตัวเองและประสบการณ์การทำงานจริงเท่านั้นจึงจะรู้ นักแสดงทุกคนเมื่อครั้งแรกเริ่มนั้นยังไม่มีความรู้ในเรื่องของการดูแลภาพลักษณ์หรือการดูแลตนเองให้เป็นนักแสดงที่ดีประกอบกับการไม่มีสังกัด ทำให้ดูเป็นเรื่องยากในการที่จะมีผลงานต่อเนื่องออกสู่สายตาประชาชน ดังนั้นนักแสดงแรกเริ่มเพิ่งเข้าสู่วงการบันเทิงจึงเต็มใจและอยากเข้าทำสัญญาเป็นนักแสดงในสังกัดทั้งสิ้น แม้ว่าสัญญานักแสดงฉบับต่างๆที่ค่ายหรือสังกัดหยิบยื่นให้นั้นจะมีข้อผูกมัดมากเท่าใดก็ตาม นักแสดงก็เต็มใจที่จะเข้ารับการผูกพันตนตามสัญญา ด้วยเหตุเพราะอยากมีชื่อเสียงและอยากโลดแล่นอยู่ในวงการบันเทิง และความรู้ถึงสภาพของการทำงานที่แท้จริงของการทำงานในฐานะนักแสดง

แต่เมื่อเข้ามาสู่วงการบันเทิงได้เป็นระยะเวลาหนึ่ง สิ่งที่นักแสดงเห็นเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่งของนักแสดงแบบมีสังกัด นั่นคือการที่ข้อสัญญานักแสดงแบบมีสังกัด ไม่ได้กำหนดงานหรือกำหนดเงินเดือน หรือกำหนดค่าตอบแทนที่นักแสดงพึงได้จากการแสดง ซึ่งในสัญญานักแสดงเกือบทุกฉบับ มักไม่ได้กำหนดปริมาณงานและค่าตอบแทนเอาไว้ในสัญญา มีเพียงแต่ข้อกำหนดในเรื่องของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน ไม่ให้นักแสดงไปรับงานจากต่างค่ายหรือต่างสังกัด หรือการจะรับงานใดต้องเป็นดุลยพินิจของค่ายหรือสังกัดเท่านั้น นักแสดงตามสัญญาไม่มีสิทธิเลือกรับงานเอง แต่เมื่อตัวนักแสดงเองได้เต็มใจแสดงเจตนาเข้าทำสัญญาเป็นนักแสดงในสังกัดไปแล้วตั้งแต่ต้น และไม่ได้มีการทักท้วงหรือต่อรองในเรื่องการกำหนดปริมาณงานหรือค่าตอบแทนที่นักแสดงจะได้เอาไว้ ทำให้การที่จะคาดเดาว่านักแสดงเองจะได้รับงานหรือได้รับค่าตอบแทนมากน้อยเพียงใดในอนาคต ไม่สามารถคาดหมายได้เลย เพราะอาชีพนักแสดงขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของผู้ชม ได้รับการตอบรับที่ดีจากประชาชน ได้รับบทบาทตัวละครที่ดีที่เหมาะสมกับตัวนักแสดง และนักแสดงตั้งใจทำงานและถ่ายทอดผลงานออกมาได้ดี ประชาชนรักใคร่ นักแสดงผู้นั้นก็จะได้รับความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ ก็ย่อมจะมีผลงานออกมาไม่ขาดช่วง แต่ถ้าหากผลงานของนักแสดง ไม่ได้เป็นที่ยอมรับของประชาชนมากนัก หรือไม่ได้รับความนิยมนเท่าใดนัก นักแสดงผู้นั้นก็อาจมีผลงานการแสดงน้อยหรือใน

บางปีอาจไม่มีเลยก็ได้ ทำให้นักแสดงผู้ที่ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพตามสัญญา ไม่สามารถไปรับงานจ้างงานแสดงที่อื่นได้ ทำให้ไม่มีรายได้จากทางอื่น หากค่ายไม่หยิบยื่นงานแสดงให้ ทำให้นักแสดงจำนวนมากประสบปัญหาการไม่มีรายได้ต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อนักแสดงเป็นอย่างมาก ทำให้นักแสดงรุ่นใหญ่หรือนักแสดงรุ่นพี่ที่ก้าวเข้าสู่วงการมานานกว่ามองว่า การทำสัญญากับค่ายหรือสังกัด น่าจะเหมาะกับนักแสดงหน้าใหม่ที่เพิ่งเข้าสู่วงการบันเทิง เพราะค่ายหรือสังกัดจะทำหน้าที่คอยดูแลนักแสดงมิได้เพียงแค่การบริหารงานจ้างงานแสดง แต่ยังรวมไปถึงเรื่องภาพลักษณ์ การวางตัว การแต่งตัว รวมไปถึงรูปร่างหน้าตาพร้อมทั้งพัฒนาศักยภาพให้นักแสดงเติบโตเป็นนักแสดงที่มีคุณภาพ อีกประการหนึ่งคือการขาดรายได้เนื่องจากงานแสดงที่ค่ายมอบให้น้อยลงเนื่องจากจำนวนนักแสดงหน้าใหม่เพิ่มขึ้นแต่ปริมาณงานจ้างงานแสดงยังคงเท่าเดิม เกิดปัญหาปริมาณงานไม่เพียงพอที่จะให้นักแสดงทุกคนในสังกัดมีงานแสดงอย่างทั่วถึง จึงทำให้เกิดการขาดรายได้ของนักแสดง ดังนั้นนักแสดงรุ่นพี่จึงเห็นว่า นักแสดงที่เหมาะสมกับการทำสัญญาเป็นนักแสดงในสังกัดเหมาะกับนักแสดงหน้าใหม่ที่เพิ่งเข้าสู่วงการบันเทิง ไม่เหมาะกับนักแสดงรุ่นเก่าที่ทราบถึงระบบการทำงานของวงการบันเทิงแล้ว มีประสบการณ์มายาวนาน เรียกได้ว่าชั่วโมงบินสูง สามารถวางแผนประพัตติตนเป็นนักแสดงที่ดีได้ สามารถพัฒนาศักยภาพบุคคลิกภาพของตนเองโดยไม่ต้องให้ค่ายหรือสังกัดดูแล แต่นักแสดงหน้าใหม่ยังขาดประสบการณ์ จึงควรมีค่ายเป็นผู้ดูแลชี้แนะ จึงมีความเห็นเหมือนกันว่า นักแสดงแบบมีสังกัดนั้นเหมาะกับนักแสดงหน้าใหม่ แต่สำหรับนักแสดงรุ่นเก่าหรือรุ่นพี่ที่โลดแล่นในวงการบันเทิงมายาวนานกว่าเหมาะสำหรับการเป็นนักแสดงอิสระ

มากไปกว่านี้ นักแสดงทุกท่านที่ผู้เขียนได้สัมภาษณ์ยังคงมีความเห็นเหมือนกันในเรื่องการกำหนดค่าตอบแทนและปริมาณงานที่แน่นอนในสัญญา ว่าในสัญญานักแสดงน่าจะมีการระบุค่าตอบแทนและจำนวนงานเอาไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้นักแสดงได้ทราบถึงค่าตอบแทนหรือรายได้ที่นักแสดงจะพึงได้รับในอนาคต อาจไม่ต้องมีปริมาณที่มากจนเป็นการผูกมัดค่ายหรือสังกัดมากเกินไป แต่มีความสมควรเพื่อที่จะได้เป็นมาตรฐานขั้นต่ำว่า ต่อปีหรือตลอดอายุสัญญาที่สัญญาผูกพันต่อกันนั้น นักแสดงจะมีรายได้ประมาณเท่าใดเพื่อให้นักแสดงจะได้จัดการบริหารค่าใช้จ่ายของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานที่ต้องตามกฎหมาย สามารถทำได้และผูกพันให้ลูกจ้างต้องทำตามคำสั่ง โดยคำสั่งของนายจ้างในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพการทำงาน จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของธุรกิจนายจ้างเป็นสำคัญและจะต้องไม่ขัดต่อสัญญาจ้างแรงงาน ไม่ขัดต่อกฎหมาย ไม่ขัดต่อข้อตกลงเกี่ยวกับสภาพการจ้าง ไม่ขัดต่อหลักความสงบเรียบร้อยของประชาชน ไม่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีของประชาชน ไม่เป็นการพันวิสัย ไม่ขัดต่อหลักสุจริตและปกติประเพณี ไม่ขัดต่อหลัก

มาตรฐานการปฏิบัติทางวิชาชีพ และไม่จำกัดสิทธิส่วนบุคคลมากเกินไป⁷ แต่ในทางตรงกันข้าม หากเป็นคำสั่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานโดยมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจของ นายจ้าง แต่เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์ประการอื่น มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์ใน ทางการที่จ้างแต่อย่างใด คำสั่งของนายจ้างกรณีนี้ย่อมไม่ใช่คำสั่งที่เป็นโมฆะแต่อย่างใด แต่เป็นคำสั่ง ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ตามนัยแห่งมาตรา 583 ลูกจ้างมีสิทธิปฏิเสธไม่ปฏิบัติตามได้⁸

กรณีการใช้อำนาจบังคับบัญชาของนายจ้างอันไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ไม่ถึงขนาดตกเป็นโมฆะ ได้แก่ การที่นายจ้างใช้อำนาจบังคับบัญชาออกระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน หรือออกคำสั่ง โดยขัดต่อสัญญาจ้างแรงงาน ขัดต่อข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน เป็นการใช้อำนาจบังคับบัญชาที่ไม่ได้ เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ธุรกิจของนายจ้าง เป็นต้น⁹ กฎหมายบัญญัติให้คำสั่งหรือข้อสัญญาจำกัดสิทธิ และเสรีภาพประกอบอาชีพการงานอันขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อม ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ไม่จำเป็นต้องยกคำสั่งหรือข้อสัญญา นั้นมาพิจารณากฎหมายมาตราอื่นอีก ไม่มีสภาพบังคับมาตั้งแต่แรก แต่หากเป็นคำสั่งที่มีได้ถึงขนาด เป็นโมฆะมาตั้งแต่ต้น กฎหมายเข้ามาเยียวยาความไม่เป็นธรรมด้วยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่า ด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 โดยมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น ธรรม พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานที่ไม่ตก เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะพึงคาดหมาย ได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น¹⁰ โดยมาตรา 5 กำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน ให้ใช้บังคับเฉพาะกรณีของข้อตกลงจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานที่ ไม่ตกเป็นโมฆะเท่านั้น ดังนั้นจึงต้องพิจารณาก่อน ว่าข้อตกลงจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานนั้น ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือไม่ หากไม่ตกเป็นโมฆะ จึงนำ

⁷ พิชญา ศรีณรงค์, “การควบคุมสัญญาจ้างแรงงานและอำนาจบังคับบัญชาของนายจ้าง”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557) น. 141.

⁸ เพิ่งอ้าง น. 141.

⁹ เพิ่งอ้าง, น. 140.

¹⁰ มาตรา 5 พระราชบัญญัติข้อสัญญาไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 “ข้อตกลงจำกัดสิทธิหรือ เสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน หรือการทำนิติกรรมที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการค้าหรือ วิชาชีพซึ่งไม่เป็นโมฆะ แต่เป็นข้อตกลงที่ทำให้ผู้ถูกจำกัดสิทธิ หรือเสรีภาพต้องรับภาระมากกว่าที่จะ พึงคาดหมายได้ตามปกติ ให้มีผลบังคับได้เพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น”

มาตรา 5 พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 มาปรับใช้ ให้ศาลสามารถปรับลดข้อสัญญานั้นให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีเท่านั้น

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงาน อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1.) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานขณะอยู่ในระยะเวลาแห่งสัญญา และ 2.) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานภายหลังการเลิกสัญญา

5.2.1 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานขณะอยู่ในระยะเวลาแห่งสัญญา

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานขณะอยู่ในระยะเวลาแห่งสัญญา หมายถึง คำสั่งหรือข้อบังคับของนายจ้างที่บังคับให้ลูกจ้างหรือคู่สัญญาต้องปฏิบัติขณะผูกพันกันตามสัญญา ข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานนั้นต้องไม่ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และจะต้องเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพเพียงเท่าที่เหมาะสมเท่านั้น ทั้งนี้ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในทางธุรกิจของนายจ้างและจะต้องไม่เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่มากเกินไปจนเกินไป ไม่ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายต้องรับภาระมากเกินไปจนเกินความจำเป็น หากเป็นคำสั่งจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานที่มากเกินไปหรือสร้างภาระอันเกินความจำเป็นแก่คู่สัญญา กฎหมายมอบความคุ้มครองเอาไว้ให้แก่ลูกจ้างหรือคู่สัญญาผู้ต้องรับภาระอันเกินความจำเป็นได้ โดยแบ่งการอำนาจของกฎหมายตามลักษณะของสัญญา คือ 1.) หากเป็นกรณีลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน (กรณีนักแสดงแบบมีสังกัด) จะได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบกฎหมายแรงงาน ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมาตรา 14/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541¹¹ โดยศาลสามารถสั่งให้คำสั่งของนายจ้างหรือข้อบังคับการทำงานที่ไม่เป็นธรรม ให้มีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี 2.) หากเป็นกรณีลูกจ้างตามสัญญาจ้างทำของ (กรณีนักแสดงอิสระ) จะได้รับความคุ้มครองภายใต้กฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ตกอยู่ภายใต้อำนาจของมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญานั้นมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

¹¹ มาตรา 14/1 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 “สัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง ข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงาน ระเบียบหรือคำสั่งของนายจ้างที่ทำให้นายจ้างได้เปรียบลูกจ้างเกินสมควร ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้สัญญาจ้าง ระเบียบ หรือคำสั่งนั้นมีผลใช้บังคับเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี”

5.2.2 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานภายหลังการเลิกสัญญา

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานภายหลังการเลิกสัญญา คือคำสั่งที่ นายจ้างหรือคู่สัญญา สั่งบังคับจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน ให้มีผลภายหลังการเลิกสัญญา ยกตัวอย่างเช่น การที่นายจ้างมีข้อจำกัดสิทธิเสรีภาพในการทำงาน ไม่ให้ลูกจ้างไปทำงานในธุรกิจที่มี ลักษณะประเภทเดียวกันเป็นเวลา 2 ปี ข้อกำหนดเช่นนี้เป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบ อาชีพการงานภายหลังการเลิกสัญญา มีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา อาทิเช่น

คำพิพากษาฎีกาที่ 4368/2549 สัญญาที่มีข้อห้ามลูกจ้างที่พ้นจากการเป็นลูกจ้างไปทำงาน กับนายจ้างอื่นใดที่ประกอบธุรกิจการค้าลักษณะเดียวกับนายจ้างเดิม อันเป็นการแข่งขันและแสวงหา ประโยชน์นั้น เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่รักษาสีทธิและประโยชน์ของคู่กรณีที่เป็นไปโดยชอบ มีผล บังคับได้ ส่วนข้อห้ามโดยไม่มีกำหนดเวลาไว้เป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของลูกจ้างให้ต้องรับภาระมาก เกินไปศาลแรงงานกำหนดให้มีผลบังคับได้เพียง 2 ปีนับแต่วันผลจากการเป็นลูกจ้างจึงชอบแล้ว¹²

คำพิพากษาฎีกาที่ 2876/2557 จำเลยทำงานในตำแหน่งผู้ช่วยผู้จัดการมีหน้าที่จัดเตรียมถ่าน หินตามคำสั่งซื้อและจัดส่งสินค้าตามที่ได้รับมอบหมายจากโจทก์ ไม่ใช่หน้าที่สำคัญที่จะมีผลกระทบ กระเทือนต่อการดำเนินกิจการของโจทก์หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์อย่างมาก ข้อสัญญาที่ ห้ามจำเลยเข้าทำงานกับนายจ้างอื่นใดที่ประกอบธุรกิจประเทศเดียวกันมีลักษณะแข่งขันกับโจทก์ ภายใต้อายุเวลาถึง 2 ปี หลังจากพ้นสภาพการเป็นลูกจ้างของโจทก์ เป็นข้อตกลงที่เป็นไปเพื่อรักษา ผลประโยชน์แก่นายจ้างเพียงลำพังฝ่ายเดียวและเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพของจำเลยให้ต้องรับภาระ มากเกินไป ที่ศาลแรงงานกำหนดให้มีผลใช้บังคับได้เพียง 1 ปี เท่าที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างแรงงาน ฉบับเดิมที่ทำไว้ตั้งแต่วันที่โจทก์เข้าทำงานนั้นจึงชอบแล้ว¹³

ดังนั้น ข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพการงานที่ได้ตกเป็นโมฆะมาตั้งแต่ต้น ตามมาตรา 150 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากเป็นคู่สัญญาตามสัญญาจ้างแรงงาน (กรณี นักแสดงแบบมีสังกัด) ก็จะได้รับควบคุมครองตามมาตรา 14/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญาหรือคำสั่งหรือข้อบังคับของนายจ้างที่ทำให้ลูกจ้างต้องได้รับ ภาระเกินคาดหมายได้ มีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรเท่านั้น แต่หากเป็นสัญญาจ้างทำของ

¹² พิษญา ศรีมรงค์, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 7*, น. 148.

¹³ *เพ็งอ้าว*

(กรณีนักแสดงอิสระ) ย่อมเป็นไปตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 ให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญานั้นมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

สำหรับปัญหาการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานของนักแสดง ผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นไปในทางค้ำแล้วนักแสดงเองเข้าใจการแข่งขันกันในการตลาดและยอมรับการถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานได้ในขอบเขตที่พอสมควรแก่การแข่งขันในเชิงธุรกิจเท่านั้น แต่ถึงกระนั้นแล้วนักแสดงก็อยากได้รับความยุติธรรมหรือความมั่นคงทางเศรษฐกิจในอาชีพดังเช่นอาชีพอื่นเช่นกัน นักแสดงควรจะได้รับรายได้ขั้นต่ำของตนเอง แต่อำนาจนักแสดงมิได้มีรายได้ขั้นต่ำดังเช่นอาชีพทั่วไป ค่าตัวหรือค่าตอบแทนที่นักแสดงจะได้ขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนและน้ำใจที่ผู้ผลิตจะหยิบยื่นให้ พร้อมทั้งค่าตอบแทนจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับระดับชื่อเสียงหรือความดังหรือประสบการณ์การทำงานร่วมด้วย ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพสำหรับนักแสดงแบบมีสังกัดสามารถกระทำได้ แต่ต้องอยู่ในความสมควรและควรตอบแทนนักแสดงที่ถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานด้วยการกำหนดปริมาณงานขั้นต่ำหรือค่าตอบแทนขั้นต่ำให้แก่นักแสดงเพื่อสร้างกำลังใจและความมั่นคงให้แก่นักแสดงด้วย แต่หากมีการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการทำงานที่มากเกินไป กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมจะเข้ามามีบทบาทในการเยียวยาความเสียหายให้แก่นักแสดง โดยให้อำนาจศาลในการปรับลดข้อสัญญาอันจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพการทำงานที่มากเกินไป ให้มีผลเท่าที่จำเป็นและสมควรแก่กรณี

5.3 ปัญหาการเลิกและการต่ออายุสัญญา

ปัญหาการเลิกสัญญาและการต่ออายุสัญญาเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะสัญญานั้นย่อมต้องกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน เพื่อให้คู่สัญญาได้ทราบระยะเวลาแห่งสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีต่อกันตามสัญญา สัญญานักแสดงเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนเอาไว้ว่านักแสดงมีหน้าที่ที่จะต้องผูกพันต่อค่ายหรือสังกัดเป็นระยะเวลาานานเท่าใด หรือถ้าหากเป็นสัญญาว่าจ้างนักแสดงในการแสดงเป็นเรื่อยๆไปหรือเป็นสัญญารับจ้างเป็นแบบโฆษณาที่ดี จะมีการกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนเอาไว้ เพื่อให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายทราบถึงสิทธิและหน้าที่ที่พึงมีและปฏิบัติต่อกันภายใต้ระยะเวลาแห่งสัญญา จากการศึกษาสัญญานักแสดงที่ผู้เขียนได้รวบรวมขึ้นจากสัญญานักแสดงที่ใช้ในปกตีวงการบินเท็ง สัญญานักแสดงส่วนใหญ่จะระบุเหตุแห่งการเลิกสัญญาโดยฝ่ายนายจ้างหรือผู้ว่าจ้างเอาไว้อย่างชัดเจน แต่มักไม่ระบุข้อกำหนดการเลิกสัญญาโดยฝ่ายนักแสดงเอาไว้ หรือหากกำหนดไว้ก็เป็นกำหนดยกเว้นอย่างกว้างๆ อาทิเช่น “...ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยการแสดงเจตนาไปยังคู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่งเป็น

ลายลักษณ์อักษร”¹⁴ การเลิกจ้างหรือการสัญญาที่จะสามารถทำได้จะต้องเป็นการเลิกสัญญาโดยชอบด้วยกฎหมาย หากคำสั่งแห่งการเลิกสัญญานั้นมิชอบ ศาลสามารถสั่งให้คำสั่งนั้นมีผลเท่าที่เป็นธรรมและบังคับได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ยกตัวอย่าง เช่น

กรณีที่นายจ้างได้ทำสัญญาจ้างกับลูกจ้างซึ่งเป็นพนักงานขาย โดยกำหนดให้ลูกจ้างต้องทำยอดขายให้ได้ตามจำนวนที่นายจ้างกำหนดเอาไว้ ซึ่งได้กำหนดยอดดังกล่าวไว้สูงจนเกินไป เช่น ต้องขายเครื่องปริ้นเตอร์ให้ได้ยอดไม่ต่ำกว่า 1,000,000 บาทต่อเดือน หากลูกจ้างทำยอดไม่ถึงจะถือว่าลูกจ้างไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน นายจ้างสามารถเลิกจ้างลูกจ้างได้ กรณีนี้เป็นลักษณะของสัญญาจ้างที่ไม่เป็นธรรม ศาลสามารถเข้ามาช่วยเยียวยาความไม่เป็นธรรมได้¹⁵

ตัวอย่างกรณีนายจ้างออกคำสั่งห้ามมิให้ลูกจ้างในกิจการไปทำประกอบอาชีพเสริมใดๆ หากลูกจ้างผิดคำสั่งจะเลิกจ้างลูกจ้างทันที คำสั่งเช่นนี้ เป็นคำสั่งโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่สามารถกระทำได้ ศาลสามารถปรับลดหรือให้สภาพของคำสั่งมีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

ตัวอย่างกรณีของนักร้องที่นายจ้างได้ออกคำสั่งห้ามมิให้ลูกจ้างซึ่งเป็นนักร้องไปร้องเพลงในงานอื่นใดทุกลักษณะ หากนักร้องผิดข้อสัญญาจะเป็นเหตุให้นายจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาจ้างได้ทันที ย่อมเป็นข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม เพราะหากลูกจ้างขึ้นร้องเพลงในงานสังสรรค์ส่วนตัว งานวันเกิดหรือร้องเพลงในงานแต่งงานของญาติหรือเพื่อนสนิท ย่อมเป็นเหตุให้นายจ้างเลิกจ้างได้ทันที ศาลสามารถสั่งให้คำสั่งอันไม่เป็นธรรมนี้มีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

ดังนั้นหากเป็นการเลิกจ้างอันไม่เป็นธรรมตามสัญญาจ้างแรงงาน (กรณีนักแสดงแบบมีสังกัด) จะต้องตกอยู่ภายใต้มาตรา 49 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. 2522¹⁶ ส่วนสัญญาจ้างทำของ (กรณีนักแสดงอิสระ) การเลิกสัญญาจะแตกต่างจากสัญญาจ้าง

¹⁴ ภาคผนวก ข ข้อ 14 หน้า 152

¹⁵ พิษญา ศรีณรงค์, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 7*, น. 149

¹⁶ มาตรา 49 พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ.2522 “การพิจารณาคดีในกรณีนายจ้างเลิกจ้างลูกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่า การเลิกจ้างลูกจ้างผู้นั้นไม่เป็นธรรมต่อลูกจ้าง ศาลแรงงานอาจสั่งให้นายจ้างรับลูกจ้างผู้นั้นเข้าทำงานต่อไปในอัตราค่าจ้างที่ได้รับในขณะที่เลิกจ้าง ถ้าศาลแรงงานเห็นว่าลูกจ้างกับนายจ้างไม่อาจทำงานร่วมกันต่อไปได้ ให้ศาลแรงงานกำหนดจำนวนค่าเสียหายให้นายจ้างชดเชยให้แทนโดยให้ศาลคำนึงถึงอายุของลูกจ้าง ระยะเวลาการ

แรงงาน โดยกฎหมายไม่ใช่คำว่า “เลิกจ้าง” แต่จะใช้คำว่า “เลิกสัญญา” โดยผู้ว่าจ้างสามารถแสดงเจตนาให้สัญญาจ้างทำของสิ้นสุดลงได้ แตกต่างจากการที่นายจ้างเลิกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน การแสดงเจตนาให้สัญญาจ้างทำของสิ้นสุดลง สามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 605 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยสัญญาจ้างทำของ¹⁷ มาตรา 605 ให้สิทธิเฉพาะผู้ว่าจ้างเท่านั้น โดยผู้ว่าจ้างต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดจากการเลิกสัญญานั้น โดยประเด็นพิจารณาอยู่ที่ การเลิกสัญญาโดยผู้ว่าจ้างนั้นได้จ่ายค่าสินไหมทดแทนหรือไม่ หรือให้ค่าสินไหมอย่างไม่สมเหตุสมผลหรือน้อยมากเกินสมควร ก็จะเข้าข่ายสัญญาไม่เป็นธรรมเพราะทำให้ผู้รับจ้าง ถูกตัดสิทธิที่กฎหมายกำหนดหรือค่าสินไหมทดแทนน้อยลงกว่าที่ควรจะได้ หากมีประเด็นการเลิกสัญญา โดยไม่เป็นธรรม จะได้รับความคุ้มครองด้วยระบบกฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญานั้นมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

เรื่องการต่ออายุสัญญา สัญญานักแสดงแบบมีสังกัดส่วนใหญ่มักกำหนดให้สัญญานักแสดงมีผลการต่อสัญญาไปโดยปริยายหากนักแสดงไม่แจ้งความประสงค์ที่จะไม่ต่ออายุสัญญาหากสิ้นสุดระยะเวลาตามสัญญา ยกตัวอย่างเช่น “...เมื่อครบกำหนดระยะเวลา...ศิลปิน...ได้ตกลงกันให้สัญญาฉบับนี้มีผลใช้บังคับต่อไปอีกคราวละ...ปี เว้นแต่...คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ที่จะต่ออายุ...ให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นแจ้งความประสงค์...ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่สัญญาจะสิ้นสุดเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 60 (หกสิบ) วัน” จากตัวอย่างข้อสัญญาดังกล่าว เป็นการกำหนดให้นักแสดงมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้ค่ายหรือสังกัดทราบล่วงหน้าถึงการไม่พึงประสงค์ต่อสัญญา ซึ่งหากพิจารณาแล้ว การต่อสัญญาคือการแสดงเจตนาครั้งใหม่ที่จะทำสัญญากันใหม่เมื่อสัญญาเก่าสิ้นสุดลง ต้องมีการเสนอหรือสนองเจตนาอันใหม่เพื่อให้เกิดสัญญาใหม่เกิดขึ้น แต่การกำหนดว่า การสิ้นสุดของสัญญาให้หมายถึงการเกิดขึ้นใหม่ของสัญญาอีกครั้งหนึ่ง ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการไม่เป็นธรรมนัก ซ้ำยังเป็นหน้าที่ของนักแสดงเองที่จะต้องแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้าว่าตนเองไม่ประสงค์ที่จะให้สัญญามีผลผูกพันต่อ ทั้ๆที่ในความเป็นจริงแล้ว หากระยะเวลาตามสัญญาสิ้นสุดลง

ทำงานของลูกจ้าง ความเดือดร้อนของลูกจ้างเมื่อถูกเลิกจ้าง มูลเหตุแห่งการเลิกจ้างและเงินค่าชดเชยที่ลูกจ้างมีสิทธิได้รับ ประกอบการพิจารณา”

¹⁷ มาตรา 605 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “ถ้าการที่จ้างยังไม่แล้วเสร็จอยู่ครบถ้วน ผู้ว่าจ้างอาจบอกเลิกสัญญาได้ เมื่อเสียค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้รับจ้างเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การเลิกสัญญานั้น”

ก็ควรเป็นการสิ้นสุดของสัญญาฉบับนั้นเพียงเท่านั้น หากต้องการประสงค์จะทำสัญญากันใหม่ ก็เป็นเรื่องของการแสดงเจตนาอันใหม่ และด้วยสภาพของสัญญานักแสดงในสังกัดเป็นสัญญาที่มีกำหนดระยะเวลายาวนาน เมื่อเวลาผ่านไป อาจมีการเปลี่ยนแปลงแห่งปัจจัยต่างๆ นักแสดงและค่ายหรือสังกัดควรตกลงแสดงเจตนาอันใหม่ด้วยเช่นกัน เพื่อให้ข้อสัญญานั้นเหมาะสมแก่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ตามยุคตามสมัยด้วย ดังนั้นการกำหนดข้อสัญญาให้อายุแห่งสัญญาสิ้นสุดลงเมื่อใด ให้ถือเป็นการต่อสัญญาใหม่โดยปริยายนั้น ผู้เขียนเห็นว่า จริงอยู่ที่กฎหมายนั้นมิได้กำหนดให้ข้อสัญญาดังกล่าวเป็นข้อสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน สามารถบังคับได้ เป็นเรื่องของปัจเจกชนในการที่จะกำหนดเนื้อหาของคู่สัญญากันเองในสัญญา ข้อสัญญาดังกล่าวจึงมีผลผูกพันคู่สัญญากันได้ แต่กระนั้นแล้วเป็นเรื่องของการที่นักแสดงไม่มีอำนาจในการต่อรองต่อผู้ผลิตในข้อสัญญา จึงต้องจำยอมให้กำหนดข้อสัญญาลักษณะนี้ อีกทั้งนักแสดงบางรายนั้นไม่ได้อ่านสัญญาอย่างละเอียดถี่ถ้วนด้วยตนเอง หรืออ่านแต่ก็มิได้มีความรู้ความเข้าใจภาษากฎหมาย จึงทำให้ไม่ทราบหรือมิได้คาดหมายได้ว่าการกำหนดการต่อสัญญาในลักษณะนี้ อาจเกิดความไม่เป็นธรรมในอนาคต ผู้เขียนจึงเห็นว่า ข้อสัญญาลักษณะนี้อาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในอนาคตเพราะเกิดจากการไม่ได้มีการตกลงกันและไม่ได้มีการทำข้อเสนอค่าสนองขึ้นใหม่ แต่สัญญาได้ผูกมัดนักแสดงโดยปริยาย จึงเป็นข้อกำหนดสัญญาที่ไม่เป็นธรรม หากเกิดประเด็นข้อพิพาทเกิดขึ้น ถ้าเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน (กรณีนักแสดงแบบมีสังกัด) ตกอยู่ภายใต้อำนาจมาตรา 14/1 พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ให้ศาลสั่งให้คำสั่ง ระเบียบ หรือข้อบังคับหรือข้อสัญญาระหว่างนายจ้างและลูกจ้างนั้น มีผลได้เท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี แต่หากเป็นสัญญาจ้างทำของ (กรณีนักแสดงอิสระ) จะตกอยู่ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540 ให้อำนาจศาลในการวินิจฉัยถึงความเป็นธรรมและปรับลดความเป็นผลของสัญญาได้เท่าที่เป็นธรรมหรือสมควร

5.4 ปัญหาการกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน

เบี้ยปรับ คือค่าเสียหายอย่างหนึ่งที่คู่สัญญาได้กำหนดกันไว้ล่วงหน้าในสัญญาในกรณีหากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้หรือมิได้ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ทำกันไว้ในสัญญา โดยเป็นข้อกำหนดให้สิทธิคู่สัญญาอีกฝ่ายในการที่จะริบหรือการที่จะเรียกเอาเบี้ยปรับเพื่อการไม่เป็นไปตามสัญญาได้ ซึ่งเบี้ยปรับนั้นกฎหมายได้กำหนดในเรื่องเบี้ยปรับไว้ในมาตรา 379 พระราชบัญญัติว่าด้วยกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บัญญัติว่า "ถ้าลูกหนี้สัญญาแก่เจ้าหนี้ว่าจะใช้เงินจำนวนหนึ่งเป็นเบี้ยปรับเมื่อตนไม่ชำระหนี้ก็ดี หรือไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้องสมควรก็ดี เมื่อลูกหนี้ผิดนัดก็ให้ริบเบี้ยปรับ ถ้าการชำระหนี้อันจะพึงทำนั้นได้แก่ดเว้นการอันใดอันหนึ่ง หากทำการอันฝ่าฝืนมูลหนี้เมื่อใด ก็ให้ริบเบี้ยปรับเมื่อนั้น" ดังนั้นการกำหนดเบี้ยปรับนั้นสามารถกำหนดเอาไว้ในสัญญาได้ แต่ข้อเท็จจริงในสัญญาจ้างนักแสดงหลาย

ฉบับพบว่า ผู้ผลิตหรือนายจ้างนั้นมักจะมีการกำหนดเบี้ยปรับที่มีจำนวนสูงมากเอาไว้ก่อน ทั้งนี้อาจเพื่อ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีโอกาสความหมายได้ล่วงหน้า และอีกทั้งผู้ผลิตหรือนายจ้างต้องการให้ นักแสดงเกรงกลัวต่อค่าปรับ จะได้ไม่ทำผิดข้อสัญญาอันอาจก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งในความเป็น จริงแล้ว เบี้ยปรับที่ฝ่ายนายจ้างกำหนดมีจำนวนที่สูงเกินส่วนเมื่อเทียบกับค่าความเสียหายจริงที่อาจ เกิดขึ้น อาทิเช่น

“...ศิลปินยินดีที่จะชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างครั้งละ 200,000 บาท...”¹⁸

“...ศิลปินตกลงว่าจะไม่รับงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิง...โดยไม่ผ่านการ พิจารณาหรือจัดการดูแล.....เว้นแต่จะได้รับความยินยอม หากศิลปินไม่ปฏิบัติตาม...ให้ถือว่าศิลปิน เป็นฝ่ายผิดสัญญาและตกลงชำระค่าปรับ...จำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดง...รวมทั้ง ค่าเสียหาย...ทั้งหมด”¹⁹

จากตัวอย่างข้อสัญญาข้างต้น เห็นได้ชัดว่าเป็นเบี้ยปรับที่กำหนดเอาไว้สูงเกินส่วน นักแสดง ไม่มีความสามารถในการชำระได้ หากเกิดประเด็นข้อพิพาทขึ้น กฎหมายให้อำนาจศาลสามารถปรับ ลดเบี้ยปรับอันสูงเกินส่วนนั้นให้มีผลเพียงเท่าที่เพียงพอและสมควรแก่กรณีได้ โดยหากเป็นสัญญาจ้าง แร่งงาน จะตกอยู่ภายใต้มาตรา 14/1 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ.2541 ให้ศาล สามารถสั่งให้คำสั่งหรือข้อตกลงระหว่างนายจ้างและลูกจ้างมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่ กรณี หากเป็นสัญญาจ้างทำของ จะตกอยู่ภายใต้มาตรา 383 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์²⁰ กำหนดให้เบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนนั้น ศาลสามารถสั่งให้ปรับลดลงเป็นจำนวนพอสมควรแก่กรณีได้

¹⁸ โปรดดู ภาคผนวก ข ข้อ 10 หน้า 151

¹⁹ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.2 หน้า 146

²⁰ มาตรา 383 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ “ถ้าเบี้ยปรับที่รับนั้นสูงเกินส่วน ศาลจะ ลดลงเป็นจำนวนพอสมควรก็ได้ ในการที่จะวินิจฉัยว่าสมควรเพียงใดนั้น ท่านให้พิเคราะห์ถึงทางได้ เสียของเจ้าหนี้ทุกอย่างอันชอบด้วยกฎหมาย ไม่ใช่แต่เพียงทางได้เสียในเชิงทรัพย์สิน เมื่อได้ใช้เงิน ตามเบี้ยปรับแล้ว สิทธิเรียกร้องขอลดก็เป็นอันขาดไป”

5.5 ปัญหาข้อสัญญาอื่น

จากการศึกษาสัญญานักแสดง ยังพบข้อสัญญาอื่น ๆ อันมีลักษณะของความไม่เป็นธรรมในสัญญา อาทิเช่น “ในกรณีศิลปินจะเดินทางไปต่างประเทศ...ศิลปินจะต้องแจ้งให้บริษัททราบก่อนล่วงหน้า...อย่างน้อย 3 เดือนก่อนการเดินทางและบริษัทจะ...พิจารณา...เหตุผลอันสมควรเป็นกรณีไป”²¹

“... ศิลปินขอรับรองว่าการใดที่ผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ได้กระทำไปให้ถือเสมือนว่าศิลปินเป็นผู้กระทำการเองทั้งสิ้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้นศิลปินจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น”²²

“...นักแสดงตกลงยินยอมดำเนินการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ...รูปร่างหน้าตาของนักแสดงตามแนวทางที่...(ค่าย)...พิจารณาเห็นสมควร...”²³ จากตัวอย่างข้อสัญญาข้างต้น ชี้ให้เห็นถึงสภาพของข้อสัญญาไม่เป็นธรรม เมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น หากเป็นสัญญาจ้างแรงงาน (กรณีนักแสดงแบบมีสังกัด) ตกอยู่ภายใต้มาตรา 14/1 โดยมีผลให้ข้อตกลงสัญญาจ้างหรือคำสั่งระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง มีผลใช้บังคับเพียงเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณี และหากเป็นสัญญาจ้างทำของ (กรณีนักแสดงอิสระ) ตกอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมนั้นมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

²¹ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.2.6 หน้า 184

²² โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 7.4 หน้า 146

²³ โปรดดู ภาคผนวก ก ข้อ 4.4 หน้า 144

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากการศึกษาข้อสัญญาในสัญญาจ้างนักแสดงจะพบลักษณะของข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในเรื่องของการกำหนดให้โอนสิทธินักแสดงทุกประการให้แก่ผู้ผลิตหรือนายจ้าง ข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน การเลิกสัญญาหรือต่ออายุสัญญาโดยปริยาย การกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน และข้อสัญญาไม่เป็นธรรมอื่นๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาการกำหนดให้โอนสิทธิทุกประการในสิทธินักแสดง

จากการศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยการสัมภาษณ์นักแสดงและผู้เกี่ยวข้องในการทำสัญญาระหว่างนักแสดงกับค่ายหรือผู้ผลิต พบว่าในสัญญาจ้างนักแสดงทั้งแบบมีสังกัดและสัญญาจ้างนักแสดงแบบเป็นงานไปหรือสัญญาจ้างนักแสดงลักษณะจ้างทำของ ส่วนใหญ่แล้วมีมักจะมีข้อกำหนดสัญญาให้นักแสดงโอนสิทธิทุกประการที่นักแสดงมีไปให้แก่ผู้ผลิตหรือค่ายโดยเบ็ดเสร็จเด็ดขาด โอนทุกสิทธิที่อาจมีได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เมื่อนักแสดงได้ทำสัญญาโอนสิทธินักแสดงให้แก่ผู้ผลิตแล้ว ข้อกำหนดสัญญาดังกล่าวกฎหมายไม่ได้ห้ามกระทำและข้อสัญญานั้นมิได้เป็นข้อสัญญาที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อสัญญาดังกล่าวจึงใช้บังคับได้ตามอิสระของเอกชนจะตกลงเข้าทำสัญญา กฎหมายมีอาจเข้าไปแทรกแซงปัจเจกชนได้ ข้อกำหนดสัญญานี้ได้เขียนลงไว้ในสัญญาลายลักษณ์อักษรอย่างชัดเจนโดยฝ่ายผู้จัดหรือค่ายจะได้จัดทำสัญญาลายลักษณ์อักษรเอาไว้ล่วงหน้าในรูปแบบของสัญญาสำเร็จรูปและนำมาใช้ในการทำสัญญาว่าจ้างงานกับนักแสดงไม่ว่าจะเป็นนักแสดงแบบมีสังกัดหรือแบบไม่มีสังกัด ซึ่งสัญญาสำเร็จรูปได้ทำการร่างขึ้นโดยฝ่ายผู้ผลิตหรือค่ายซึ่งเป็นผู้มีอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า ทำให้เกิดการกำหนดข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น โดยข้อสัญญาที่กำหนดให้นักแสดงโอนสิทธิที่นักแสดงพึงมีทุกประการให้แก่ผู้ผลิตในสัญญาสำเร็จรูปทำให้นักแสดงซึ่งอาจสงวนสิทธิบางประการไว้กับตน ได้โอนสิทธิทุกประการอันอาจมีได้ให้แก่ผู้ผลิตทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสิทธิที่นักแสดงพึงมีในปัจจุบันและสิทธิที่อาจมีในอนาคต โดยผู้ผลิตมักเขียนสัญญาและใช้ถ้อยคำสำนวนให้อ่านทำความเข้าใจยาก และกำหนดให้การโอนสิทธิของนักแสดงมีลักษณะกว้างและครอบคลุมมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

นักแสดงของไทยไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายมากเท่าใดนัก สิทธินักแสดงถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 44 และมาตรา 45 พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 โดยนักแสดงในสิ่งบันเทิงเสียงเท่านั้น

ที่ได้รับควบคุมครองตามมาตรา 45 ให้ผู้นำสิ่งบันเทิงเสียงไปหาประโยชน์ต้องจ่ายค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง ทำให้นักแสดงในสิ่งบันเทิงการทั้งภาพและเสียงไม่ได้รับความคุ้มครอง การนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปใช้ซ้ำหรือหาประโยชน์เชิงพาณิชย์สร้างรายได้และกำไรให้แก่ผู้ผลิตอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ในขณะที่นักแสดงมีเพียงสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนจากการแสดงอันเป็นเพียงค่าตอบแทนขั้นต่ำเท่านั้น จึงไม่เป็นธรรมแก่นักแสดงในสิ่งบันเทิงภาพและเสียง ผู้ที่ทุ่มเททุ่มใจในการสร้างสรรค์ผลงานให้ออกสู่สายตาประชาชน ในกฎหมายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา ก็มีความคุ้มครองที่ไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับกฎหมายไทย คือการให้ความคุ้มครองตามกฎหมาย บังคับให้นายจ้างหรือผู้ผลิตต้องจ่ายค่าตอบแทนแก่นักแสดงในสิ่งบันเทิงเสียงเท่านั้น เช่นเดียวกับของกฎหมายของไทย นักแสดงสหรัฐอเมริกาจึงได้รวมตัวกันเป็นสมาคมนักแสดงภาพยนตร์เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองตั้งแต่การเข้าทำสัญญากับนายจ้าง กำหนดสัญญามาตรฐานเพื่อใช้ต่อรองและเข้าทำสัญญาระหว่างนายจ้างและนักแสดง มีข้อตกลงอันมีสภาพบังคับให้นายจ้างหรือผู้ว่าจ้างต้องจ่ายค่าตอบแทนจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปหาประโยชน์เชิงพาณิชย์ และให้สมาคมนักแสดงภาพยนตร์เป็นผู้จัดเก็บค่าตอบแทนจากการนำสิ่งบันเทิงการแสดงไปหาประโยชน์เชิงพาณิชย์ สมาคมนักแสดงสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จจากความร่วมมือร่วมมือร่วมใจกันเองของเหล่านักแสดง จึงเป็นแบบอย่างที่ดีถ้าหากนักแสดงไทยเรานำมาใช้ ร่วมมือกันสร้างอำนาจการต่อรองกันเองด้วยพลังของนักแสดงเอง เพื่อให้เกิดแรงขับเคลื่อนสร้างอำนาจการต่อรองแก่นายจ้างหรือผู้ผลิต

2. ปัญหาข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน

ประการต่อมาที่พบในสัญญาจ้างนักแสดงเกือบทุกฉบับ คือการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงาน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักแสดงที่โลดแล่นอยู่ในวงการบันเทิงมาเป็นเวลานานให้ความเห็นเหมือนกันว่า นักแสดงแม้จะทราบดีถึงข้อกำหนดสัญญาให้จำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานตั้งแต่ก่อนทำสัญญาเป็นนักแสดงในสังกัด แต่นักแสดงส่วนใหญ่ก็เต็มใจที่จะรับเอาข้อกำหนดที่มีลักษณะจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานดังกล่าวเอาไว้ โดยอาจเกรงกลัวว่าจะไม่ได้รับการว่าจ้างหรือการเกรงกลัวว่าจะไม่มีผลงาน และอาจเกิดจากความเชื่อที่ว่า การมีค่าจะเป็นการรองรับได้ว่านักแสดงนั้นจะมีงานแสดงอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อนักแสดงได้เข้าทำสัญญาและผ่านงานแสดงไปสักระยะหนึ่งนักแสดงที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากเท่านั้น ถึงจะมีงานที่ต่อเนื่องและมีอำนาจการต่อรองสูง นักแสดงส่วนใหญ่ประสบปัญหาเดียวกันคือ การไม่สามารถรู้ถึงปริมาณงานและค่าตอบแทนที่ตนเองควรจะได้จากการทำงานตลอดอายุสัญญาเลย เพราะในสัญญาไม่ได้มีการระบุปริมาณงานและค่าตอบแทนเอาไว้ ส่วนใหญ่จะเขียนเอาไว้เพียงว่า ปริมาณงานและค่าตอบแทนเป็นเรื่องที่จะพิจารณาในอนาคตและขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ซึ่งจากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องของค่ายให้ความเห็นว่า การที่มีได้มีการระบุ

ค่าตอบแทนและปริมาณงานลงไว้ในสัญญา เพราะอาชีพนักแสดงขึ้นอยู่กับความรักใคร่ชอบพของประชาชน การที่จะได้รับงานต่อเนื่องหรือได้รับงานสม่ำเสมอหรือไม่ขึ้นอยู่กับเสียงตอบรับของประชาชนเป็นหลัก รวมไปถึงความประพฤติปฏิบัติของตัวนักแสดงเอง นิสัยใจคอ ระเบียบวินัย การตั้งใจทำงานหรือพัฒนาการในฝีมือการแสดง รวมไปถึงความเอ็นดูหรือส่งเสริมจากผู้ใหญ่หรือค่ายด้วย จึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจคาดหมายได้ว่านักแสดงจะมีความสามารถมากน้อยเพียงใด จะมีพัฒนาการหรือไม่ และจะได้รับความรักใคร่จากประชาชนมากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องที่มีโอกาสเดาได้ จึงมิได้มีการระบุปริมาณงานเอาไว้ในสัญญา

จากการสัมภาษณ์นักแสดงหลายท่าน มีความเห็นตรงกันว่า การเป็นนักแสดงแบบมีสังกัดเหมาะกับนักแสดงหน้าใหม่ เพราะค่ายจะได้ดูแลภาพลักษณ์ การแสดง การพัฒนา สอนการดำรงอยู่ในวงการบันเทิง ซึ่งมีข้อดีมากกว่าข้อเสีย แต่หากเป็นนักแสดงที่อยู่มาเป็นเวลานาน การเป็นนักแสดงแบบมีสังกัดอาจไม่มีความจำเป็นและเป็นการผูกมัดการรับงานอีกด้วยเพราะค่ายหรือสังกัดมีปริมาณงานแสดงที่ค่อนข้างจำกัด แต่เมื่อมีการแข่งขันสูงขึ้นมีการรับนักแสดงหน้าใหม่เพิ่มมากขึ้น ทำให้ปริมาณงานที่นักแสดงที่อยู่มาก่อนเคยได้นั้นลดลง อีกทั้งยังมีได้มีการระบุปริมาณงานเอาไว้ ทำให้นักแสดงส่วนใหญ่ประสบปัญหาการขาดรายได้และความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของนักแสดงเอง นักแสดงถูกจำกัดสิทธิในการไปรับงานที่อื่น แต่ค่ายเองก็มีได้ป้อนงานแสดงให้ ทำให้เกิดการผิดสัญญาขึ้น เนื่องจากนักแสดงต้องการรายได้เพื่อดำรงอยู่ในชีวิตประจำวันและตัวนักแสดงเองเมื่อครั้งเข้าทำสัญญาก็มิได้ตระหนักถึงผลที่อาจเกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้นักแสดงหลายท่านเมื่อผ่านประสบการณ์มาจึงเข้าใจและตระหนักตรงกันทุกคนว่า การจำกัดสิทธิและเสรีภาพในการทำงานเป็นเรื่องของการแข่งขันทางการค้า ค่ายหรือสังกัดนั้นมีต้นทุนในการผลิตหรือปลุกปั้นดาราดำ แต่กระนั้นเองสัญญานักแสดงนั้นผูกพันกันเป็นระยะเวลาหลายปี ดังนั้นเพื่อความเป็นธรรมค่ายหรือผู้จัดควรหยิบยื่นการกำหนดความมั่นคงในทางเศรษฐกิจให้นักแสดงบ้างเพื่อที่นักแสดงจะได้ตั้งเป้าหมายและบริหารชีวิตของตนเองในอนาคต แต่หากกรณีมีข้อพิพาทหรือจำกัดสิทธิเสรีภาพในการทำงานมากเกินไป กฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรม ให้อำนาจศาลในการที่เข้ามาตรวจสอบความเป็นธรรมได้ โดยให้ศาลสามารถวินิจฉัยความเป็นธรรมและสั่งให้ข้อสัญญานั้นมีผลเท่าที่เป็นธรรมและพอสมควรแก่กรณีได้

3. ปัญหาการเลิกและการต่ออายุสัญญา

ความไม่เป็นธรรมอีกประการหนึ่งในสัญญาจ้างนักแสดง คือการเลิกสัญญาและการต่ออายุสัญญา สัญญานักแสดงส่วนใหญ่มักไม่กำหนดวิธีเลิกสัญญาโดยฝ่ายนักแสดง แต่กำหนดวิธีเลิกสัญญาหรือเหตุในการบอกเลิกสัญญาจากฝ่ายผู้ผลิตเอาไว้ หากนักแสดงกระทำผิดสัญญา ผู้ผลิตหรือนายจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาโดยง่าย แต่สำหรับฝ่ายนักแสดงไม่ได้มักไม่กำหนดเหตุแห่งการทำให้

นักแสดงมีสิทธิบอกเลิกสัญญา ทั้งจากการสัมภาษณ์นักแสดงหลายท่าน กล่าวว่านักแสดงไม่ทราบเหตุในการบอกเลิกสัญญาเช่นกัน มีแต่เพียงการรอรระยะเวลาให้จบสิ้นตามสัญญาเท่านั้นและข้อกำหนดให้การต่อสัญญามีผลโดยปริยายทันทีที่ระยะเวลาในสัญญานั้นสิ้นสุดลง หากนักแสดงไม่ประสงค์จะต่อสัญญาต้องเป็นหน้าที่ของนักแสดงที่จะต้องแจ้งให้ค่ายทราบก่อนล่วงหน้า 60 วันเป็นต้น การต่อสัญญาเป็นการแสดงเจตนาขึ้นใหม่อีกครั้ง อีกทั้งการทำสัญญาของนักแสดงผูกพันกันเป็นระยะเวลาหลายปี บางครั้งอาจลืมหรือมิได้แจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้ามีผลทำให้สัญญาเกิดขึ้นใหม่ โดยนักแสดงบางท่านอาจมิได้เต็มใจอยากให้สัญญาผูกพันเช่นนั้น หรืออาจต้องการแก้ไขเพิ่มเติมรายละเอียดของสัญญาก็ทำให้เป็นไปได้ยาก ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดการต่อสัญญาในลักษณะนี้ อาจสร้างความไม่เป็นธรรมได้ เนื่องจากสัญญาเกิดจากการแสดงเจตนาทั้งสองฝ่าย โดยเนื้อหาในสัญญานั้นคู่สัญญาต่างพร้อมยินยอมที่จะยอมรับผูกพันกันตามข้อสัญญา เมื่อสัญญานักแสดงผูกพันกันเป็นระยะเวลาหลายปี อาจมีข้อกำหนดสัญญาในบางข้อที่นักแสดงต้องการหรืออยากจะเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาของสัญญา แต่เมื่อไม่ได้มีการทำคำเสนอคำสนองกันใหม่ สัญญาเดิมต่อโดยอัตโนมัติ อาจทำให้เกิดความเข้าใจหรือความต้องการที่ไม่ตรงกัน อีกทั้งเมื่อนักแสดงไม่ได้แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เมื่อสัญญาได้มีผลอัตโนมัติไปแล้ว อาจเกิดความเสียหายทั้งฝ่ายนักแสดงเองและฝ่ายค่ายหรือสังกัดด้วย ดังนั้นหากจะต้องการต่อสัญญากันอีกจึงควรมีการเจรจาต่อรองกันทั้งสองฝ่าย เพื่อหาข้อกำหนดใหม่ที่อาจเพิ่มเติมหรืออาจมีความทันสมัยมากขึ้นตามระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อการกำหนดข้อสัญญาที่เป็นธรรมมากที่สุด ทั้งฝ่ายนักแสดงเองและฝ่ายผู้ผลิตด้วย แต่อย่างไรก็ตามหากเกิดข้อพิพาทขึ้น กฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรมจะเข้ามาเยียวยาคู่สัญญาโดยศาลจะเป็นผู้พิจารณาและมีคำสั่งให้ข้อสัญญานั้นมีผลเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

4. ปัญหาการกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน

ปัญหาอีกประการหนึ่งในสัญญาจ้างนักแสดงที่อาจนำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมคือ การกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วน การกำหนดเบี้ยปรับในสัญญาจ้างนักแสดงไม่ว่าจะเป็นสัญญาลักษณะจ้างแรงงานหรือสัญญาลักษณะจ้างทำของ นายจ้างหรือผู้ผลิตมักกำหนดเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนเอาไว้ โดยเป็นจำนวนที่สูงเกินจากความเสียหายจริงที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะฝ่ายนายจ้างหรือผู้ผลิตต้องการให้นักแสดงเกรงกลัวต่อจำนวนเบี้ยปรับที่สูง จะได้ไม่กระทำผิดสัญญาอันอาจนำมาซึ่งความเสียหายที่จะเกิดขึ้นได้ และกำหนดเบี้ยปรับให้สูงเอาไว้ก่อนเพื่อให้ครอบคลุมความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น แต่ส่วนใหญ่แล้วนั้นล้วนสูงเกินไปจากความเป็นจริงที่อาจเกิดขึ้น และเป็นจำนวนที่นักแสดงไม่มีความสามารถที่จะชำระได้จริง ดังนั้นหากเกิดข้อพิพาทขึ้น กฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรมสามารถ

เยียวยาข้อกำหนดเบี้ยปรับที่ไม่เป็นธรรมได้ โดยการให้อำนาจศาลสามารถปรับลดเบี้ยปรับอันสูงเกินส่วนให้เป็นธรรมและพอสมควรแก่เหตุ

5. ปัญหาข้อสัญญาอื่น

นอกเหนือจากประเด็นปัญหาข้างต้น อาจมีข้อสัญญาอื่นๆที่มีลักษณะของความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นได้ อาทิเช่น ในสัญญานักแสดงบางฉบับ มีข้อกำหนดให้การเดินทางไปต่างประเทศของนักแสดงจะต้องได้รับการอนุญาตจากทางค่ายหรือสังกัดก่อนเท่านั้น และจะได้รับการอนุญาตหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของค่าย หรือการที่นักแสดงจะทำศัลยกรรมตกแต่ง ต้องได้รับการอนุญาตจากทางค่ายก่อน รวมไปถึงหากค่ายหรือสังกัดต้องการให้นักแสดงทำศัลยกรรมตกแต่งอย่างไร นักแสดงก็ต้องปฏิบัติตาม หรือการกำหนดให้ผู้จัดการนักแสดงทำนิติกรรมใดๆ ให้นักแสดงต้องรับผิดชอบทุกกรณีและต้องถือว่าทุกการกระทำของผู้จัดการนักแสดงให้ถือว่าเป็นการกระทำของนักแสดงทั้งสิ้น เป็นต้น ข้อสัญญาลักษณะนี้ หากเกิดประเด็นในเรื่องความไม่เป็นธรรม กฎหมายข้อสัญญาไม่เป็นธรรมให้อำนาจศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรมนั้นมีผลเพียงเท่าที่เป็นธรรมและสมควรแก่กรณี

6.2 ข้อเสนอแนะ

ปัญหาในสัญญาจ้างนักแสดงเป็นปัญหาที่กำจัดออกไปได้ยาก เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพผู้ใหญ่และระบบวงการบันเทิงไทยเป็นระบบอุปถัมภ์มากกว่าระบบนายจ้างลูกจ้าง ความสัมพันธ์ของนักแสดงและค่ายค่อนข้างที่จะเป็นลักษณะครอบครัวกันมากกว่าองค์กร อาจเกิดความเกรงใจและเกรงกลัวในการเจรจาต่อรอง ดังนั้นสิ่งที่สามารถทำเพื่อรักษาสิทธิเบื้องต้นของนักแสดงได้ คือ เริ่มต้นจากการรักษาสิทธิที่มีอยู่แล้วของนักแสดงเองให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด นักแสดงต้องอ่านสัญญาและทำความเข้าใจให้ละเอียดถี่ถ้วน ถึงแม้นักแสดงเองอาจไม่ได้มีอำนาจการต่อรองที่เท่าเทียมกับค่ายหรือผู้ผลิต นายจ้างหรือผู้ว่าจ้าง อย่างน้อยนักแสดงก็ควรที่จะทราบสิทธิที่ตนมีอยู่ สิทธิที่นักแสดงพึงมีพึงได้และสิทธิที่นักแสดงอาจจะต้องสละไปในการทำสัญญาสิทธิประการใดบ้างที่นักแสดงอาจสงวนเอาไว้ได้ หรืออาจต่อรองเจรจาได้บ้าง มิใช่เขาให้ทำก็ทำตามๆ เขาจนนำมาซึ่งการผูกมัดที่มากจนเกินไปของตัวนักแสดงเอง

ปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดง เกิดขึ้นจากการนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้ ให้นักแสดงไม่ได้รับความเป็นธรรม การแก้ปัญหาคอนสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างนักแสดงจะต้องเริ่มด้วยการสร้างสัญญามาตรฐาน เพื่อให้ตัวสัญญาเองมีความยุติธรรมกับทุกฝ่าย ทั้งฝ่าย

นายจ้างและฝ่ายนักแสดง และจะต้องมีองค์กรพิเศษที่จะเข้ามาควบคุม รวมถึงจัดเก็บค่าตอบแทนให้แก่นักแสดง และเมื่อเกิดปัญหาข้อพิพาท ก็ต้องมีตัวกลางในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลการคุ้มครองนักแสดงของต่างประเทศ ผู้เขียนจะเสนอแนะกลไกและวิธีการเยียวยาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นดังต่อไปนี้

1. สาเหตุสำคัญของการเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในสัญญาจ้างนักแสดงนั้น คือการนำสัญญาสำเร็จรูปมาใช้โดยฝ่ายนายจ้างนั้นเป็นผู้จัดทำขึ้น ทำให้ฝ่ายผู้ผลิตหรือนายจ้างได้ร่างสัญญาให้ประโยชน์ฝั่งตนเองแบบครอบคลุมเอาไว้ก่อน นำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญา คู่สัญญาอันเป็นฝ่ายที่มีอำนาจการต่อรองต่ำกว่าอยู่แล้วยิ่งขาดอำนาจหรือโอกาสในการเจรจาต่อรองมากขึ้นไปอีก เลือกได้เพียงเข้าทำหรือไม่เข้าทำสัญญา นำมาซึ่งความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้น ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอว่า ควรมีการกำหนดสิทธิและหน้าที่เพื่อกำหนดความเป็นธรรมในด้านสัญญา นั่นคือการกำหนดสัญญามาตรฐานให้แก่นักแสดงและผู้ผลิตในการที่จะใช้บังคับแก่นักแสดงและผู้ผลิตได้ ให้ทั้งสองฝ่ายนั้นได้ประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน จริงอยู่ที่กรมทรัพย์สินทางปัญญานั้นได้เคยร่างสัญญามาตรฐานสำหรับนักแสดงเอาไว้แล้ว แต่ในทางปฏิบัติก็ยังไม่มีการนำสัญญาดังกล่าวมาใช้บังคับกันจริง ดังนั้นจึงควรเป็นความร่วมมือร่วมใจของนักแสดงเองที่จะต้องร่วมมือกันให้เกิดการกำหนดสัญญานักแสดงที่สอดคล้องกันกับสัญญามาตรฐานที่กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ร่างไว้ รวมถึงการร่วมมือร่วมใจกันผลักดันให้สัญญามาตรฐานดังกล่าว มีสภาพบังคับใช้ได้จริง มีการนำมาใช้กันจริงในอุตสาหกรรมบันเทิงไทย มิใช่เป็นเพียงแค่สัญญาที่เป็นนามธรรม แต่ต้องนำมาใช้ได้จริงให้เป็นรูปธรรมด้วย เพื่อให้นักแสดงได้รับความเป็นธรรมจากสัญญาจ้างนักแสดงมากที่สุด

2. อีกประการหนึ่งซึ่งเป็นกลไกและวิธีการดูแลนักแสดงที่ได้ผลและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังเช่นการคุ้มครองนักแสดงของประเทศสหรัฐอเมริกา นั่นคือ การผลักดันให้เกิดองค์กรการรวมตัวของนักแสดง ให้มีอำนาจการต่อรองต่อนายจ้างหรือผู้ผลิต การร่วมมือร่วมใจนั้นคงเป็นวิธีการที่นักแสดงจะสามารถทำได้และรวดเร็วกว่าการรอกฎหมายบังคับ เพราะการที่จะมีบทบัญญัติออกเป็นกฎหมายได้ต้องใช้เวลาอันยาวนาน ต้องผ่านกระบวนการนิติบัญญัติและหลายขั้นตอน การรวมตัวกันของนักแสดงจึงสามารถแก้ปัญหาและเพิ่มอำนาจการต่อรองของนักแสดงได้ โดยการรวมตัวกันจัดตั้งเป็นองค์กรเพื่อการรวมตัวกันของนักแสดง โดยผู้เขียนเห็นว่า หากตั้งเป็นสหภาพแรงงานตามกฎหมายแรงงานอาจมีข้อกำหนดหรือองค์ประกอบบางประการตามกฎหมายแรงงาน อาทิเช่น การที่จะรวมตัวกันเป็นสหภาพแรงงานจะต้องเป็นการรวมตัวกันของลูกจ้างต่อนายจ้างเพียงคนเดียว แต่ในอุตสาหกรรมบันเทิง ผู้ผลิตมีหลายรายมิได้มีนายจ้างหรือผู้ผลิตเพียงรายเดียวและนักแสดงสามารถร่วมงานกับหลายผู้ผลิต ดังนั้นการรวมตัวกันแบบพร้อมเพรียงและพร้อมใจกันของนักแสดงตามแบบอย่างของสมาคมนักแสดงภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกาจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะทำได้และ

รวดเร็วที่สุดให้นักแสดงพร้อมใจกันไม่รับจ้างในงานหรือสัญญาจ้างที่มีได้กำหนดให้เป็นไปตามสัญญา มาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยให้สัญญามาตรฐานของนักแสดงที่ได้ร่วมกันกำหนดจะต้องเป็นข้อสัญญาขั้นต่ำที่นักแสดงและผู้จัดพิมพ์และปฏิบัติต่อกัน แต่หากผู้จัดหรือผู้ผลิตรายใดจะหยิบบั้นหรือมอบความ คุ่มครองที่สูงกว่าให้นักแสดง ก็สามารถทำได้ดังเช่นข้อกำหนดขององค์กรนักแสดงภาพยนตร์ของ สหรัฐอเมริกา เพื่อให้นักแสดงมีอำนาจการต่อรองที่สูงขึ้น นำมาซึ่งความเป็นธรรมแก่ทั้งนายจ้างและ นักแสดงต่อไป

โดยหน้าที่หลักของสมาคมหรือองค์กรนักแสดงนั้นอาจมีหน้าที่หลัก 2 ประการ คือ

1.) ทำหน้าที่กำหนดสัญญามาตรฐานอันเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในข้อสัญญา ให้นายจ้างหรือผู้ผลิตต้องยอมรับเอาข้อสัญญาเข้าไว้ในสัญญา โดยมีความเป็นธรรมและเป็นกลางแก่ทั้ง นายจ้างและนักแสดง ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ประโยชน์เกินควร ทำให้การตกลงระหว่างนักแสดงและ นายจ้างเป็นไปได้จริงในทางปฏิบัติ ไม่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่าตนเองถูกจำกัดสิทธิมากเกินไปหรือเสีย ประโยชน์มากเกินควร และนักแสดงต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อตกลงขององค์กรนักแสดง นักแสดง จะต้องเข้าร่วมเป็นสมาชิกและไม่รับงานจากนายจ้างหรือผู้ผลิตรายใดที่ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือไม่ ยอมทำสัญญาที่มีข้อกำหนดให้เป็นไปตามสัญญามาตรฐาน ทั้งนี้ นักแสดงต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนอย่างแท้จริง

2.) หน้าที่ประการต่อมาขององค์กรนักแสดงคือ การจัดเก็บค่าตอบแทนหรือดูแล ผลประโยชน์ของนักแสดง หากศึกษาขององค์กรนักแสดงภาพยนตร์ของสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่า องค์กรนักแสดงของสหรัฐอเมริกา นอกจากจะสร้างกลไกอำนาจการต่อรองตั้งแต่การทำสัญญาแล้ว องค์กรนักแสดงยังเป็นตัวกลางในการจัดเก็บค่าตอบแทนนักแสดง หรือผลประโยชน์ของนักแสดง เช่น การเก็บค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ทางการค้าในสิ่งบันทึกการแสดงของนักแสดง ดังนั้นสมาคม หรือองค์กรนักแสดงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการจัดเก็บค่าตอบแทน ให้แก่นักแสดงด้วย เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองที่มากขึ้น

และด้วยเหตุที่สมาคมหรือองค์กรของนักแสดงจะต้องมีค่าใช้จ่าย ค่าดำเนินการต่างๆเพื่อ คุ่มครองสิทธิ โดยอาจเก็บเป็นค่าธรรมเนียมจากนักแสดงที่มอบหมายให้สมาคมหรือองค์กรนักแสดง จัดเก็บค่าตอบแทนหรือดูแลผลประโยชน์ให้ หรืออาจจะขอรับการจัดสรรเงินจากภาษีเงินได้ที่ นักแสดงทุกคนจ่ายให้แก่รัฐในแต่ละปี ในอัตราร้อยละ 2 เช่นเดียวกับการจัดสรรภาษีบาปให้แก่ องค์กรที่ดำเนินงานสาธารณะบางองค์กร

3. กลไกในการระงับข้อพิพาทของนักแสดงกับผู้ประกอบการแบบอนุญาโตตุลาการ เนื่องจาก กฎหมายข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมได้ให้อำนาจศาลในการที่จะสามารถตรวจสอบความเป็นธรรมใน ข้อกำหนดสัญญาได้ และให้ศาลสามารถสั่งให้ข้อสัญญาอันไม่เป็นธรรม มีผลเท่าที่สมควรและเป็น

ธรรมตามแต่กรณี แต่การใช้อำนาจฟ้องร้องต่อศาล ต้องใช้ระยะเวลาและมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก อาจไม่สามารถเยียวยาได้ทันท่วงที ดังนั้นวิธีการอีกทางหนึ่งที่สามารถทำให้นักแสดงและนายจ้างสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างรวดเร็วนั้นคือ การระงับข้อพิพาทแบบอนุญาโตตุลาการ โดยให้นักแสดงหรือนายจ้างนั้น สามารถระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ โดยการแต่งตั้งให้บุคคลที่สาม ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวหรือหลายคน โดยคู่กรณีพิพาทตกลงกันให้บุคคลที่สามทำหน้าที่พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ซึ่งเป็นวิธีที่รวดเร็วและสามารถนำผู้ที่มีความรู้หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ทำงานในวงการบันเทิงมาเป็นเวลานาน ได้รับความเคารพนับถือจากทั้งฝ่ายนักแสดงและฝ่ายผู้ผลิต เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด เพราะอาชีพนักแสดงเป็นวิชาชีพอย่างหนึ่งแตกต่างจากลูกจ้างทั่วไปซึ่งหากสามารถให้ผู้ที่เคยได้ทำงานหรือมีประสบการณ์ในการทำงานในวงการบันเทิงจริงๆมาระงับข้อพิพาทนั้นน่าจะ เป็นผลดีที่สุด

หนังสือและบทความในหนังสือ

จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร :
เอราวัณการพิมพ์, 2556.

ดาราทพร ธีระวัฒน์. กฎหมายสัญญา: สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาไม่เป็นธรรม.
พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ปรีดี เกษมทรัพย์. สัมมนาในวิชากฎหมายแพ่ง มหาวิทยาลัยรามคำแหง พิมพ์ครั้งที่ 5.
กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2555.

ศันนัทกร (จำปี) โสทธิพันธุ์. คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรม-สัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 19.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

สุพิศ ประณีตพลกรัง, หลักและข้อสังเกตพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540
(ศึกษาทำความเข้าใจง่าย), พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด
จิรัชการพิมพ์). 2541.

สุพจน์ (พจน์) กุ๊มานะชัย. คู่มือการศึกษาสาระสำคัญของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็น
ธรรม พ.ศ. 2540. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2549.

อรรษา สิงห์สงบ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 2 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท
สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2550.

ดาราทพร ธีระวัฒน์, หลักความศักดิ์สิทธิ์ของเจตนาในสัญญา. โครงการวิจัยเสริมหลักสูตร คณะ
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2530.

สมยศ เตื้อไทย. คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป เล่ม 1 ความรู้กฎหมายทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่
21 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, 2558.

ศักดิ์ สอนองชาติ. คำอธิบาย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 11 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ. 2557.

บทความ

พินัย ณ นคร. “กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม : แนววิเคราะห์ใหม่เชิงเปรียบเทียบ”. วารสารนิติศาสตร์. ปีที่ 30. ฉบับที่ 4. (ธันวาคม), 2543.

วิทยานิพนธ์

สุทธาวัลย์ อ่อนน้อม, “ผลของสัญญาที่ไม่เป็นธรรม”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

พรพิศุทธิ์ ไฉนศิริยุทธ์, “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาซื้อขายระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2557.

นุชรี แก้วยาว. “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในสัญญาจ้างแรงงาน.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.

ดวงรัก เพ็ชรกุล. “การคุ้มครองสิทธิในการแสดงและบุคลิกลักษณะของนักแสดงกับกฎหมายไทย : เน้นการแสดงที่มีการบันทึกภาพและเสียงไว้แล้ว และการแสดงที่มีการบันทึกภาพแต่เพียงอย่างเดียวไว้แล้ว.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

วิไลทิพย์ วัฒนวิชัยกุล. “ข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาแฟรนไชส์ระหว่างประเทศ : ศึกษากฎหมายสหรัฐอเมริกาและไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

สมพล วีธีธรรม. “ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสัญญานักกีฬาฟุตบอลอาชีพในประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์

มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ภูมิ สุอังคะวาทีน. “ผลการบังคับใช้ของข้อสัญญามาตรฐานด้านหลังใบตราส่ง : พิจารณาจากพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

วิชัย จิตตपालกุล. “สัญญาสำเร็จรูป : ศึกษาเปรียบเทียบเพื่อการแก้ไขปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.

วีไลพร เจียรกิตติวงศ์. “ความไม่เหมาะสมของหลักเกณฑ์ในการพิจารณาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมตามกฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2555.

วิมลเรขา ศิริชัยราวรรณ. “สถานภาพทางกฎหมายและการคุ้มครองสวัสดิภาพของนักแสดง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

สุนาภ หาดูเพียรพงศ์. “กฎหมายคุ้มครองนักกีฬาอาชีพ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.

จิตาภา ลิกขนานนท์. “การคุ้มครองสิทธิของนักแสดงภายใต้สนธิสัญญาปกป้องว่าด้วยการแสดงด้านภาพและเสียง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

อรนุช อาษาทองสุข. “การควบคุมและแก้ไขปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535.

อัจฉรา อาธารมาศ. “ข้อสัญญาและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมในทางการค้า : ศึกษากรณีสัญญาระหว่างผู้ค้าปลีกรายใหญ่กับผู้ผลิตรายย่อย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ศรีภูพาน สุพรรณไชยมาตย์. “ข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมในคอนแทรกซ์ฟาร์มมิ่ง : ศึกษากรณีการเลี้ยง

ไก่อเนื่อ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

วัฒนา เทพวุฒิสถาพร. “แนวความคิดและวิธีการเพื่อการวินิจฉัยความเป็นธรรมตามพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

นพดล ปกรณ์นิมิตดี. “ปัญหาขอบเขตและการใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ.2540.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ประสิทธิ์ รวมสิน. “การคุ้มครองสิทธิของนักแสดง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ชนกนาฏ วงศ์สิริสวัสดิ์. “รูปแบบและการดำเนินการขององค์กรบริหารการจัดเก็บค่าตอบแทนการใช้สิทธิของนักแสดง.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

วินัย ศิริมายา. “ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวกับข้อสัญญาไม่เป็นธรรมในสัญญาสำเร็จรูปของผู้ประกอบการบ้านจัดสรร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

www.ipthailand.go.th

www.legislation.gov.uk

https://www.ipthailand.go.th/index.php?option=com_content&view=article&id=505:2014-04-24-07-52-39&catid=99&Itemid=408

<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1977/50>

<http://www.legislation.gov.uk/uksi/1994/3159/made>

www.wikipedia.com

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สัญญาศิลปินในสังกัด (Artist Management Contract)

ทำขึ้นที่ บริษัท .....

วันที่ ____ เดือน _____ พ.ศ. 2554

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่างบริษัท.....ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....
.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “.....” ฝ่ายหนึ่ง กับ .....อยู่
บ้านเลขที่.....ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ศิลปิน” อีกฝ่ายหนึ่ง

: เจตนารมณ์ของคู่สัญญา

โดยที่ศิลปินมีความประสงค์ที่จะเป็นศิลปินในสังกัดของ..... เพื่อให้.....เป็นผู้ดูแลจัดการ
และบริหารงานจ้าง งานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงทุกประเภทให้กับศิลปินแต่เพียงผู้เดียวตลอดอายุแห่ง
สัญญา โดยที่.....มีความประสงค์ที่จะรับศิลปินเข้าเป็นศิลปินในสังกัดของ..... และทำหน้าที่
เป็นผู้จัดการ ผู้ดูแล ผู้บริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงทุกประเภทให้กับศิลปิน

ทั้งสองฝ่ายจึงตกลงทำสัญญากัน ดังมีข้อความต่อไปนี้

1. การบริหารงานศิลปิน

.....ตกลงรับศิลปินเข้าเป็นศิลปินในสังกัดของ..... และศิลปินตกลงเป็นศิลปินในสังกัดของ
.....โดยศิลปินตกลงให้.....เป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการบริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจ
ด้านบันเทิงประเภทต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งรวมถึงและไม่จำกัดเพียงการบริหารงานจ้างงานแสดง
อันเกี่ยวกับการแสดงภาพยนตร์ การแสดงละครโทรทัศน์ งานพิธีกรรายการ โทรทัศน์ ดิจิทัล การถ่ายแบบ การเดิน
แบบ การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์สินค้า การโชว์ตัวในรายการ โทรทัศน์ หรือในสื่ออื่นใดที่มีอยู่ในปัจจุบัน
หรืออนาคต การขับร้องเพลง การทำงานอันเกี่ยวกับงานเพลง งานดนตรีกรรม การเล่นหรือการแสดงดนตรีของ
ศิลปินทั้งหมด โดยให้.....เป็นผู้จัดการ ผู้ดูแล สรรหา คัดเลือกและพิจารณารับงานจ้างงานแสดงให้
เหมาะสมกับบุคลิกภาพของศิลปินและสอดคล้องกับธุรกิจบันเทิงในแต่ละประเภท

การให้.....เป็นผู้บริหารงานของศิลปินดังกล่าวตามวรรคแรกนั้น ศิลปินให้หมายความรวมถึง
การให้.....เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารจัดการสิทธิของนักแสดง (Performer's Rights) หรือสิทธิ

ในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของศิลปิน และสิทธิในการได้รับค่าตอบแทนจากสิ่งบันเทิงเสียงการแสดง (Right to Remuneration) และ/หรือสิ่งบันเทิงการแสดงอื่นใดของศิลปินทั้งหมดด้วยเช่นเดียวกัน

อนึ่ง เพื่อให้การบริหารจัดการงานแสดงของศิลปินเป็นไปตามเจตนารมณ์ของทั้งสองฝ่ายแห่งสัญญาฉบับนี้ศิลปินจึงตกลงให้.....เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญาใดๆ อันเกี่ยวกับการว่าจ้าง รับจ้าง เพื่อทำการแสดง การโชว์ตัวของศิลปินและ/หรือนิติกรรมสัญญาใดๆ อันเกี่ยวกับการบริหารงานศิลปินภายใต้สัญญาฉบับนี้ได้โดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ โดยศิลปินให้ถือว่านิติกรรมสัญญาที่.....ได้ตกลงทำกับบุคคลภายนอกอันเกี่ยวกับการบริหารงานของศิลปินภายใต้สัญญาฉบับนี้มีผลผูกพันกับศิลปินทั้งหมด

2. อายุแห่งสัญญา

ศิลปินและ.....ได้ตกลงกันให้สัญญาฉบับนี้ มีกำหนดระยะเวลา ( ) ปี นับตั้งแต่วันที่ เดือน _____ พ.ศ. _____ ถึงวันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____.

อนึ่ง เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามวรรคแรกแล้ว ศิลปินและ.....ได้ตกลงกันให้สัญญาฉบับนี้มีผลใช้บังคับต่อไปอีกคราวละ ( ) ปี เว้นแต่ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ประสงค์ที่จะต่ออายุของสัญญาฉบับนี้ต่อไปอีก ให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นแจ้งความประสงค์ดังกล่าวนี้ให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นลายลักษณ์อักษรก่อนครบกำหนดระยะเวลาที่สัญญาจะสิ้นสุดเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 60 (หกสิบ) วัน

3. หน้าที่ของ.....

3.1 .....จะทำหน้าที่ในการบริหารงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิงประเภทต่างๆ ตามสัญญาฉบับนี้ให้กับศิลปินอย่างดีที่สุด โดย.....จะเป็นศูนย์กลางในการสรรหา คัดเลือก และพิจารณา ใช้งานจ้างงานแสดงต่างๆ ให้กับศิลปินทั้งในประเทศและต่างประเทศ และจะคำนึงถึงอัตราค่าจ้าง ค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานของงานจ้างงานแสดงในแต่ละธุรกิจเป็นสำคัญ

3.2 .....จะทำหน้าที่เป็นผู้ดูแล ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำ และกำหนดวิธีการ ขั้นตอนต่างๆ อันเกี่ยวกับการพัฒนาภาพลักษณ์ บุคลิกภาพของศิลปินให้สอดคล้องกับงานด้านบันเทิงในประเภทต่างๆ และ/หรือ เพื่อให้ศิลปินเป็นที่รู้จักแก่ประชาชนโดยทั่วไป

3.3 ในกรณีที่ศิลปินมีความรู้ ความสามารถในการเล่นดนตรีและ/หรือขับร้องเพลง หรือมีทักษะด้านงานเพลงหรืองานดนตรีกรรม .....จะสนับสนุนให้ศิลปินเข้าทำงานด้านการขับร้องเพลง เล่นดนตรี งานเพลงหรืองานดนตรีกรรมกับสังกัดเพลง ค่ายเพลง หรือ..... ที่ผลิตงานเพลง หรืองานดนตรีกรรมตามความเหมาะสมกับศิลปินต่อไป

3.4 .....จะทำการส่งเสริมให้ศิลปินเป็นที่รู้จักกับประชาชนโดยทั่วไป โดยจะเป็นผู้กำหนดวิธีการ ขั้นตอนต่างๆ เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ภาพพจน์ของศิลปินให้มีความเหมาะสม หรือสอดคล้องกับธุรกิจด้านบันเทิงในแต่ละประเภท

3.5 ในกรณีที่ศิลปินถูกบุคคลภายนอกดำเนินการแจ้งความร้องทุกข์ ฟ้องร้อง หรือดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมายและ/หรือศิลปินจะดำเนินการใด ๆ ทางกฎหมายกับบุคคลภายนอกอันเกี่ยวกับสิทธิใดๆ ของศิลปินก็ตาม .....จะเป็นผู้ให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางแก้ไข หรือยุติปัญหาดังกล่าวนั้นให้กับศิลปิน

4. หน้าที่ของศิลปิน

เพื่อให้การบริหารงานจ้างงานแสดงของ.....ตามสัญญาฉบับนี้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ศิลปิน ศิลปินจึงตกลงกับ.....ว่าจะปฏิบัติตามหน้าที่ดังต่อไปนี้โดยเคร่งครัด

4.1 ศิลปินมีหน้าที่ไปทำการแสดง โชว์ตัว หรือทำงานอันเกี่ยวกับงานจ้างงานแสดงที่.....ได้พิจารณาคัดเลือกไว้ให้กับศิลปินตามกำหนดวันเวลาและสถานที่ที่.....ได้กำหนดหรือแจ้งให้ทราบทุกครั้ง

4.2 ศิลปินมีหน้าที่ในการดูแลและรักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรงและอยู่ในสภาพที่มีความสามารถพร้อมที่จะทำงานแสดงประเภทต่างๆ อยู่เสมอ หาก.....พิจารณาแล้วเห็นว่าศิลปินขาดคุณสมบัติหรือมีสุขภาพรวมทั้งบุคลิกภาพไม่เหมาะสมกับงานการแสดง การเล่นดนตรี และ/หรือขับร้องเพลง ศิลปินตกลงให้.....มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายใดๆ แก่ศิลปิน

4.3 ศิลปินทราบดีว่าคุณสมบัติของศิลปินถือเป็นสาระสำคัญของสัญญานี้ หากปรากฏว่าในระหว่างอายุสัญญานี้ศิลปินขาดคุณสมบัติหรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับอาชีพของศิลปินหรือต้องโทษในคดีอาญาหรือติดยาเสพติด ศิลปินตกลงให้.....มีสิทธิบอกเลิกสัญญา โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายใดๆ แก่ศิลปิน

4.4 ศิลปินตกลงว่าจะปฏิบัติตามระเบียบและวิธีการบริหารงานแสดงที่.....ได้กำหนดขึ้นทุกประการ รวมทั้งให้ความร่วมมือกับ.....เพื่อการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ภาพลักษณ์ของศิลปิน หรือเผยแพร่ผลงานของศิลปินตามที่.....พิจารณาเห็นสมควร และศิลปินจะไม่กระทำการใดๆ อันเป็นผลให้เกิดผลกระทบต่อภาพพจน์หรือชื่อเสียงของศิลปินและ.....ไม่ว่าจะด้วยประการใดๆ ก็ตาม

อนึ่ง เพื่อให้การพัฒนาบุคลิกภาพและรูปร่างหน้าตาของนักแสดงเกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักแสดง นักแสดงตกลงยินยอมดำเนินการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และ/หรือ รูปร่างหน้าตาของนักแสดงตามแนวทางที่.....พิจารณาเห็นสมควร นอกจากนี้นักแสดงรับทราบว่า ในกรณีที่นักแสดงจะทำการปรับเปลี่ยนรูปร่างหน้าตา และ/หรือ ทำศัลยกรรมตกแต่งร่างกาย นักแสดงจะต้องแจ้งให้.....ทราบและจะต้องได้รับความยินยอมจาก.....ก่อนที่จะดำเนินการดังกล่าว

5. ค่าจ้าง หรือค่าตัวสำหรับการแสดงของศิลปิน

ในกรณีที่..... ได้พิจารณาจ้างงานแสดงให้กับศิลปิน และ/หรือ เข้าทำนิติกรรมสัญญา กับบุคคลภายนอกเพื่อรับงานจ้างงานแสดงให้กับศิลปินตามสิทธิแห่งสัญญาฉบับนี้ .....และศิลปินได้ตกลงกันให้.....จ่ายเงินค่าจ้าง หรือค่าตัวสำหรับงานจ้างงานแสดงให้กับศิลปินตามอัตราที่ได้ตกลงกำหนดกันไว้ในเอกสารแนบท้ายสัญญา และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาฉบับนี้ โดยจะจ่ายค่าจ้าง หรือค่าตัวดังกล่าวนั้นให้กับศิลปินเมื่อ.....ได้รับเงินค่าจ้าง หรือค่าตัวศิลปินสำหรับการแสดงจากบุคคลดังกล่าวนั้นครบถ้วนแล้ว

อนึ่ง ภายใต้สิทธิในการบริหารงานจ้างงานแสดงให้กับศิลปินตามสัญญาฉบับนี้ .....มีสิทธิเรียกเก็บค่าบริหารงานจ้างงานแสดงในอัตราร้อยละ ____ (____%) ของค่าจ้าง หรือค่าตัวของศิลปินที่ได้ตกลงกำหนดกันไว้ในวรรคแรก โดย.....จะดำเนินการเรียกเก็บค่าบริหารงานจ้างงานแสดงดังกล่าวพร้อมทั้งค่าใช้จ่ายอื่นๆ อันจำเป็นสำหรับการอำนวยความสะดวกในการแสดงให้กับศิลปิน อาทิเช่น ค่าเครื่องเสียง, ค่า BACK UP, ค่า DANCERS, ค่าเดินทาง, ค่าที่พัก (ถ้ามี) เาจากบุคคลภายนอกที่ว่าจ้างให้ศิลปินไปทำการแสดงในแต่ละครั้งได้

ในกรณีที่ศิลปินได้ทำการแสดงหรือทำางานที่..... ได้พิจารณาคัดเลือกและรับงานจ้างงานแสดงไว้แล้วเสร็จทั้งหมด แต่ผู้ว่าจ้างหรือบุคคลที่ให้ศิลปินไปทำการแสดงนั้นไม่ชำระค่าจ้างให้กับ.....ไม่ว่าด้วยประการใดๆ .....ตกลงจะเป็นผู้ดำเนินการติดตาม เร่งรัด ทวงถามค่าจ้างดังกล่าวด้วยตนเอง หาก.....ไม่สามารถติดตามเอาค่าจ้างดังกล่าวจากบุคคลดังกล่าวนั้นได้ .....ตกลงจะเป็นผู้รับผิดชอบในการชำระเงินค่าจ้าง หรือค่าตัวศิลปินให้กับศิลปินตามอัตราที่ตกลงได้กันไว้ในจนครบถ้วน

6. ลิขสิทธิ์และสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญา

บรรดางานอันเป็นลิขสิทธิ์ ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียงงานวรรณกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานศิลปกรรมงานนาฏกรรม ชื่อผลงาน ชื่อทางการค้า ปกอัลบั้มเพลง รูปภาพ งานภาพถ่าย และสิทธิในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของศิลปิน สิทธิในเสียงขับร้องเพลง สิทธิในการเล่นหรือแสดงดนตรีของศิลปิน พร้อมทั้งสิทธิในการเผยแพร่ต่อสาธารณชน สิทธิในการแพร่เสียงแพร่ภาพอันเกี่ยวกับบรรดาลิขสิทธิ์และ/หรือการแสดงของศิลปินที่เกิดขึ้นภายใต้สัญญาฉบับนี้ทั้งหมด รวมทั้งสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาอื่นใดที่เกิดขึ้นทั้งหมดภายในอายุแห่งสัญญาฉบับนี้ ศิลปินตกลงให้เป็นกรรมสิทธิ์ ลิขสิทธิ์และสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายของ.....แต่เพียงผู้เดียวตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ และ/หรือสิทธิอื่น ๆ ตามกฎหมาย

ในกรณีที่งานอันมีลิขสิทธิ์ และ/หรือสิทธิดังกล่าวนี้ไปเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกอันเนื่องมาจากการว่าจ้าง หรือรับจ้าง หรือจากที่ศิลปินไปทำการแสดงตามที่..... ได้พิจารณาจ้างไว้ ศิลปินตกลงให้.....เป็นผู้มีสิทธิโดยชอบในการพิจารณาและทำการตกลงเรื่องความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ และ/หรือสิทธิ

ดังกล่าวนี้กับบุคคลภายนอกได้ทุกประการ และให้ถือว่าสัญญาฉบับนี้เป็นหนังสือยินยอมจากศิลปินให้กระทำการดังกล่าวนี้ได้โดยชอบด้วยกฎหมายทุกประการ รวมทั้งให้มีผลผูกพันกับศิลปินทั้งหมดด้วยเช่นเดียวกัน

7. ข้อรับรองและรับประกัน

7.1 ศิลปินขอรับรองกับ.....ว่า ก่อนและขณะทำสัญญาฉบับนี้ศิลปินไม่เคยตกลงทำนิติกรรมสัญญา หรือมีภาระผูกพันใดๆ กับบุคคลภายนอกในลักษณะเดียวกันกับสัญญาฉบับนี้แต่ประการใด รวมทั้งภายในอายุแห่งสัญญาฉบับนี้ศิลปินจะไม่ไปตกลงกับบุคคลภายนอกเพื่อทำนิติกรรมสัญญาหรือไปกระทำการใด ๆ เพื่อให้ตนมีนิติสัมพันธ์หรือมีภาระผูกพันในลักษณะเช่นเดียวกันกับสัญญาฉบับนี้โดยเด็ดขาด หากศิลปินมีนิติสัมพันธ์หรือเป็นคู่สัญญาหรือมีภาระผูกพันในลักษณะสัญญาฉบับนี้ไม่ว่าเมื่อใด ให้.....มีสิทธิบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ได้โดยทันที และศิลปินตกลงยินยอมชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่.....ทั้งสิ้น

7.2 ภายในกำหนดระยะเวลาแห่งสัญญาฉบับนี้ศิลปินตกลงว่าจะไม่รับงานจ้างงานแสดงอันเกี่ยวกับธุรกิจด้านบันเทิง เพื่อทำการแสดง หรือทำการขับร้องเพลงให้กับบุคคลอื่นใดโดยไม่ผ่านการพิจารณาหรือจัดการดูแลหรือบริหารงานจาก.....ทั้งสิ้น เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก.....ก่อนล่วงหน้าหากศิลปิน ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว ศิลปินให้ถือว่าศิลปินเป็นฝ่ายผิดสัญญาและตกลงชำระค่าปรับให้กับ.....เป็นเงินจำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดงที่ศิลปินได้ไปรับงานดังกล่าวนี้จากบุคคลภายนอกในแต่ละครั้ง รวมทั้งค่าเสียหายอื่นๆ ที่เกิดขึ้นกับ.....ทั้งหมด

7.3 ในกรณีที่ศิลปินไม่ไปทำการแสดง หรือโชว์ตัว หรือทำงานจ้างงานแสดงตามที่.....ได้แจ้งให้ทราบแล้วก่อนล่วงหน้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีบุคคลที่จ้าง.....รายหนึ่งรายใดฟ้องร้องหรือเรียกร้องค่าเสียหายจาก.....อันเนื่องมาจากการที่ศิลปินไม่ไปทำการแสดงหรือโชว์ตัวหรือทำงานดังกล่าว นั้น ศิลปินตกลงว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบในบรรดาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ.....ทั้งหมดเป็นจำนวน 10 (สิบ) เท่าของค่าจ้างค่าแสดงที่.....ได้ทำการตกลงไว้กับบุคคลภายนอกในแต่ละครั้ง รวมทั้งบรรดาค่าเสียหายอื่นใดที่เกิดขึ้นแก่.....ด้วยทั้งหมด โดยศิลปินตกลงจ่ายค่าปรับและค่าเสียหายดังกล่าวนี้ให้กับ.....ทันทีที่.....ได้แจ้งให้ทราบ

7.4 ศิลปินตกลงว่าในกรณีที่ศิลปินจะจัดให้มีผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ เพื่อคอยประสานงานกับ.....นั้น จะต้องได้รับการรับรองและได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจาก.....ก่อน ซึ่งผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ของศิลปินนั้นจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่ขัดแย้งกับเงื่อนไขและข้อตกลงที่ศิลปินได้ทำไว้กับ.....ตามสัญญานี้ ศิลปินขอรับรองว่าการใดที่ผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ได้กระทำไปให้ถือเสมือนว่าศิลปินเป็นผู้กระทำการเองทั้งสิ้น หากมีความเสียหายเกิดขึ้น ศิลปินจะเป็นผู้รับผิดชอบทั้งสิ้น

7.5 ศิลปินตกลงยินยอมให้.....ใช้ชื่อตัว ชื่อสกุล หรือชื่อใดๆ ก็ตามของศิลปิน หรือชื่อที่ประชาชนทั่วไปเรียกขานด้วยความเคยชิน ซึ่งชื่อดังกล่าวนี้หมายถึงตัวศิลปิน ไปทำการประกาศโฆษณาและเผยแพร่ต่อสาธารณชนได้ รวมทั้งให้มีสิทธิโดยชอบในการอนุญาตหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้ได้ด้วยเช่นเดียวกัน

7.6 ในกรณีที่.....ได้จัดตั้งชื่อเรียกศิลปิน นามแฝงหรือชื่ออื่นใดให้กับศิลปิน ศิลปินตกลงว่าจะไม่นำชื่อหรือนามแฝงที่.....ตั้งให้กับศิลปินนั้นไปดัดแปลงหรือต่อเติมหรือนำไปใช้โดยมิได้รับอนุญาตจาก.....เป็นลายลักษณ์อักษร

7.7 ศิลปินรับรองและยืนยันกับ.....ว่าศิลปินจะปฏิบัติตามข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ในสัญญา นี้โดยเคร่งครัด หากศิลปินละเลย หรือไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง และ/หรือเงื่อนไขใดๆ ที่ได้ตกลงไว้ในสัญญานี้ไม่ว่าจะเป็นข้อหนึ่งข้อใดก็ตาม ศิลปินตกลงรับผิดชอบในบรรดาค่าเสียหายที่เกิดขึ้นแก่.....ทั้งหมดโดยปราศจากข้อโต้แย้งใดๆ ทั้งสิ้น

8. การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญา

การเพิ่มเติม ตัดทอน แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสัญญานี้ จะกระทำไม่ได้เว้นแต่เป็นกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงและลงนามร่วมกันไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเป็นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้อ่าน และเข้าใจข้อความในสัญญานี้ดีโดยตลอดแล้วเห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์แห่งตนทุกประการ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อพยาน

ลงชื่อ _____
(.....)

ลงชื่อ _____ ศิลปิน
(.....)

ลงชื่อ _____ พยาน
(.....)

ลงชื่อ _____ พยาน
(.....)

ในกรณีที่ศิลปิน ไม่ปฏิบัติตามสัญญาศิลปินในสังกัด และต้องชำระค่าปรับ หรือค่าเสียหาย ให้กับ.....ตามที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาฉบับนี้ และ/หรือศิลปินมีภาระหนี้สินใดๆ ที่ค้างชำระอยู่กับ .....ต่อไปในภายหน้า ศิลปินตกลงและยินยอมให้.....นำเอาค่าปรับ ค่าเสียหาย และ/หรือภาระหนี้สินดังกล่าวนั้น มาหักกลบลบหนี้เอาค่าจ้าง ค่าตอบแทน และ/หรือภาระหนี้สินที่.....ค้างชำระอยู่กับศิลปินได้ทันที โดย.....ไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้าแก่ศิลปินก่อน ทั้งนี้ หากสัญญาฉบับนี้ได้สิ้นสุดลงแต่.....ยังไม่สามารถนำเอาค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือภาระหนี้สินดังกล่าวข้างต้นนั้นมาหักกลบลบหนี้ได้ครบตามจำนวนค่าปรับ ค่าเสียหาย หรือภาระหนี้สินที่ศิลปินค้างชำระอยู่ดังกล่าวนั้น ศิลปินตกลงชำระค่าปรับ ค่าเสียหาย และ/หรือภาระหนี้สินที่ยังคงค้างชำระอยู่ทั้งหมดนั้นให้กับ.....จนครบจำนวนภายในวันที่สัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลงทันที

ลงชื่อ _____ ศิลปิน

( )

ภาคผนวก ข

สัญญาว่าจ้างถ่ายแบบโฆษณา

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นที่บริษัท ..... เมื่อวันที่ .....2556 ระหว่าง บริษัท
 ..... โดย...../ผู้อำนวยการฝ่ายการตลาด สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ .....
 ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” กับ บริษัท.....สำนักงานตั้งอยู่เลขที่ ..... โดย
 ...../กรรมการบริษัท ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ศิลปิน”

ทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญาว่าจ้างโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ผู้ว่าจ้างตกลงว่าจ้าง และศิลปินตกลงรับจ้างแสดงแบบ เพื่อ โฆษณาสินค้าผลิตภัณฑ์ ..... ความยาว 30 วินาที Cut down 15 วินาที และ 15 วินาทีอีก 1 เรื่อง รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 เรื่อง และจำนวนในการถ่ายทำทั้งสิ้น 1 ครั้ง ซึ่งมีรายละเอียดของงานที่ว่าจ้างดังนี้คือ
  - 1.1 ถ่ายเป็นภาพยนตร์โฆษณาเผยแพร่ทางสื่อโทรทัศน์และสื่อออนไลน์ พร้อมอัดเสียงประกอบ
  - 1.2 ระยะเวลาในการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา พร้อมอัดเสียงประกอบเป็นเวลา 2 วัน (ถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา 1 วัน และ อัดเสียงประกอบ 1 วัน ภายในช่วงระยะเวลาตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2556 ถึงวันที่ 30 เมษายน 2556
  - 1.3 ร่วมกิจกรรมแถลงข่าว จำนวน 1 วัน ภายในเขตกรุงเทพมหานคร ภายในเดือนพฤษภาคม 2556
  - 1.4 ศิลปินจะทำการประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ได้แก่ Facebook, Instagram และ Twitter จำนวนช่องทางละ 4 ครั้ง เริ่มประชาสัมพันธ์ ตั้งแต่วันที่ 8 พฤษภาคม 2556 ถึงวันที่ 8 สิงหาคม 2556 รวมเป็นระยะเวลา 3 เดือน
2. ผู้ว่าจ้างตกลงชำระค่าจ้างดังกล่าวตาม 1. รวมทั้งสิ้น ..... บาท (.....) ซึ่งราคาดังกล่าวได้รวมภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 3 ของค่าว่าจ้าง แล้ว ให้แก่ศิลปินโดยแบ่งชำระเป็น 2 งวด

งวดที่ 1 เป็นเงิน .....บาท (.....) ในวันถ่ายทำโฆษณา

งวดที่ 2 เป็นเงิน .....บาท (.....) ภายในวันแรกเมื่อภาพยนตร์โฆษณาออกอากาศ
3. ศิลปินจะไม่เผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารใดๆ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนอันเกี่ยวกับสัญญาว่าจ้างนี้วัสดุแห่งโฆษณาหรือผลิตภัณฑ์ที่นับแต่วันที่ลงนามในสัญญานี้จนถึงวันที่ผู้ว่าจ้างได้ประกาศการโฆษณาดังกล่าวต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการ

4. ผู้ว่าจ้างจะหักภาษีหัก ณ ที่จ่ายร้อยละ 3 ของค่าว่าจ้างออกจากค่าว่าจ้างตามข้อ 2.

5. ศิลปินสัญญาว่าจะเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาตามวัน เวลา และสถานที่ที่ผู้ว่าจ้างกำหนดขึ้นอย่างตรงเวลา และศิลปินจะอยู่ในสภาพที่พร้อมปฏิบัติงาน โดยผู้ว่าจ้างจะต้องแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ของการทำงานที่ว่าจ้าง และงานที่ว่าจ้างเพิ่มเติมให้ผู้ศิลปินทราบล่วงหน้าอย่างน้อย 10 (สิบ) วัน ทั้งนี้จะต้องขึ้นอยู่กับกิจงานของศิลปินเป็นหลัก

ในกรณีที่มีเหตุขัดข้องที่ต้องถ่ายทำงานที่ว่าจ้างใหม่เพื่อแก้ไขการจัดทำชิ้นงานโฆษณาในข้อ 1. ให้มีความสมบูรณ์และครบถ้วนตามเงื่อนไขการว่าจ้าง ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม โดยไม่มีลักษณะเป็นการเพิ่มเติมชิ้นงานที่ว่าจ้างขึ้นใหม่ ศิลปินตกลงจัดให้ผู้แสดงแบบมาแสดงแบบหรืออัดเสียงสปอตแก้ไขใหม่จนกว่าจะแล้วเสร็จ โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนเพิ่มเติมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ผู้ว่าจ้างจะต้องแจ้งให้ศิลปินทราบภายใน 30 (สามสิบ) วัน นับแต่วันที่ถ่ายทำงานที่ว่าจ้างดังกล่าวเสร็จครั้งแรก และดำเนินการถ่ายทำให้แล้วเสร็จภายใน 60 (หกสิบ) วัน นับจากวันที่ถ่ายทำเสร็จครั้งแรก หากพ้นกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าศิลปินและผู้แสดงแบบได้ทำงานที่ว่าจ้างครบถ้วนแล้วตามที่ตกลงไว้ในสัญญานี้ และผู้ว่าจ้างจะต้องชำระเงินค่าจ้างให้ครบถ้วนตามที่ตกลงไว้

6. นอกเหนือจากค่าว่าจ้างดังกล่าวตาม 2. ผู้ว่าจ้างตกลงเป็นผู้จัดหาและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการทำงาน เช่น ค่าแต่งหน้า ค่าทำผม และจัดเตรียมเสื้อผ้าให้ศิลปิน

7. ในกรณีที่ต้องมีการแก้ไขการจัดทำชิ้นงานโฆษณาในข้อ 1. ไม่ว่าจะทั้งหมดหรือบางส่วนก็ตาม ศิลปินยินยอมมาแสดงแบบหรืออัดเสียงสปอตแก้ไขใหม่จนกว่าจะแล้วเสร็จโดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ทั้งสิ้น

8. ผู้ว่าจ้างเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในผลงานที่ได้ตกลงว่าจ้างนี้แต่เพียงผู้เดียว และศิลปินยินยอมให้ผู้ว่าจ้างนำเสนอผลงานตาม 1. ออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน, แพร่ภาพ/แพร่เสียง, ทำซ้ำ หรือดัดแปลงงานดังกล่าวได้โดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทนใด ๆ ทั้ง

สิ้น ทั้งนี้ผู้ว่าจ้างสามารถเผยแพร่ทางสื่อโฆษณาต่างๆ ภายในระยะเวลา 3 เดือนนับตั้งแต่วันที่ภาพยนตร์โฆษณาออกอากาศวันแรก

9. ศิลปินตกลงว่าจะไม่ทำการแสดงแบบหรืออัดเสียงประกอบโฆษณาหรือกระทำการด้วยประการอื่นใดให้กับบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น เพื่อการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาและ/หรือภาพนิ่งเพื่อโฆษณาทางสื่อโฆษณาทุกชนิดโดยเด็ดขาด ภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากวันเผยแพร่หรือแพร่ภาพชิ้นงานโฆษณาตามสัญญานี้เป็นครั้งแรกสำหรับผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับผิวพรรณ โดยเด็ดขาด เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากผู้ว่าจ้างเป็นลายลักษณ์อักษร

9.1 ภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ทำการเผยแพร่ชิ้นงานโฆษณาครั้งแรก ศิลปินจะไม่ทำการแสดงแบบโฆษณา ถ่ายวีดีโอคลิป, วีซีดี หรือกระทำการใดๆ อันจะเป็นการผิดกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรม ขนบธรรมเนียม จารีต

ประเพณี ประเพณีคนและ/หรือกระทำการใดๆ ที่ทำให้ผู้ว่าจ้างและ/หรือเจ้าของผลิตภัณฑ์เสียหายและ/หรือ เป็นการกระทบหรือทำให้ภาพลักษณ์ของผู้ว่าจ้างและ/หรือเจ้าของผลิตภัณฑ์เสื่อมเสียชื่อเสียง ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม รวมทั้ง จะไม่ทำให้ตนเองเป็นข่าว หรือเป็นที่กล่าวถึงในทางเสื่อมเสีย ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในอดีตหรือปัจจุบัน และตามอายุ สัญญาฉบับนี้ หากมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นจะถือว่า ศิลปินกระทำผิดสัญญา

9.2 ภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ทำการเผยแพร่ชิ้นงาน โฆษณาครั้งแรก ศิลปินตกลงที่จะดูแลภาพลักษณ์ ของคนที่ปรากฏต่อสายตาคนภายนอก ให้ดูดีอยู่เสมอทั้งผิวพรรณ และทรงผม ต้องไม่เปลี่ยนทรงให้แตกต่างจากภาพที่ ปรากฏในงานโฆษณา

9.3 ในกรณีที่ศิลปินใช้หรือกล่าวถึงสินค้าชนิดอื่นที่มีลักษณะเดียวกับ “ผลิตภัณฑ์” ตามสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ไม่ว่า จะเป็นการใช้สอยเพื่อการส่วนตัวหรือในทางการงาน ศิลปินให้คำสัญญาว่าจะไม่เปิดเผย หรือกล่าวถึงหรือแสดงกิริยา อាកารเป็นนัย เพื่อบ่งบอกถึงยี่ห้อ ตรา คุณสมบัติ หรือสโลแกนของสินค้าดังกล่าวต่อบุคคลที่ 3 หรือสาธารณชน หรือต่อ สื่อมวลชน หรือสื่อ โฆษณาประชาสัมพันธ์ใดๆ ทั้งสิ้นภายในระยะเวลา 1 ปี นับจากวันที่ทำการเผยแพร่ชิ้นงาน โฆษณาครั้งแรก

10. หากมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งตาม 9. ที่ได้กล่าวข้างต้น ศิลปินยินดีที่จะชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้าง ครั้งละ 200,000 บาท และจะต้องทำการแก้ข่าวทางหนังสือหรือสื่อต่างๆ ให้แก่ผู้ว่าจ้างด้วยภายในเวลา 15 วันนับแต่วัน เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

11. ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างจะนำงานที่ได้จัดทำไปแล้วตามสัญญาฉบับนี้ บางตอน หรือส่วนหนึ่งส่วนใดมาประกอบ หรือจัดทำงานโฆษณาชุดต่อ ๆ ไปของผลิตภัณฑ์ดังกล่าวตามข้อ 1. ศิลปินตกลงให้ผู้ว่าจ้างนำออกเผยแพร่ได้โดยไม่คิด ค่าตอบแทนใดๆทั้งสิ้น ทั้งนี้ภายในกำหนดเวลาตาม 8.

12. คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่สามารถโอนสิทธิและหน้าที่ตามสัญญาฉบับนี้ให้แก่บุคคลภายนอกได้ เว้นแต่ได้รับ อนุญาตจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้า แต่อย่างไรก็ตาม หากมีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้นจากการกระทำ ของฝ่ายที่โอนสิทธิหรือผู้รับ โอนสิทธิและหน้าที่ แม้จะเป็นกรณีที่อีกฝ่ายหนึ่งได้อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ฝ่ายที่โอน สิทธิแล้วก็ตาม ฝ่ายที่โอนสิทธิยังคงต้องรับผิดชอบใช้ในความเสียหายดังกล่าว

13. คู่สัญญาแต่ละฝ่าย รวมทั้งผู้แสดงแบบ ตกกลงและยินยอมว่า คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะไม่ทำการเปิดเผยหรือ เผยแพร่ให้บุคคลใด ๆ ใดล่วงรู้ แต่จะเก็บรักษาข้อมูลที่มีได้เปิดเผยต่อสาธารณชน ความลับทางการค้า หรือสิ่งอื่นใดที่ เกี่ยวเนื่องหรือที่เป็นประโยชน์ในการประกอบธุรกิจของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งคู่สัญญาฝ่ายนั้นได้ล่วงรู้มาในระหว่างอายุ ของสัญญาฉบับนี้ (ซึ่งรวมเรียกว่า “ข้อมูลลับ”) รวมทั้งจะไม่เปิดเผยข้อมูลลับดังกล่าวแก่บุคคลที่ 3 เว้นแต่จะได้รับ อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง หรือโดยคำสั่งศาล

14. ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยการแสดงเจตนาไปยังคู่กรณี อีกฝ่ายหนึ่งเป็นลายลักษณ์อักษร

14.1 หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดข้อกำหนดหรือเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งในสัญญาฉบับนี้ ในส่วน ที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา

14.2 คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติหรือละเว้นหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดและเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดของสัญญา และมีได้แก้ไขให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 30 วัน นับจากวันที่คู่สัญญาฝ่ายที่บอกกล่าว ได้มีหนังสือบอกกล่าวให้ คู่สัญญาฝ่ายนั้นทราบถึงเหตุที่ผิดสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลงทันที โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าอีก

14.3 ในกรณีที่ศิลปินไม่สามารถเข้าปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาได้ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือผิดสัญญา ข้อใดข้อหนึ่ง ศิลปินจะต้องรับผิดชอบดังต่อไปนี้

14.3.1 ยินยอมชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดแก่ผู้ว่าจ้าง หรือ

14.3.2 ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญา และในกรณีนี้ศิลปินจะต้องคืนเงินค่าว่าจ้างให้แก่ผู้ว่าจ้างเต็มจำนวนที่ได้รับไปแล้วในทันที รวมทั้งรับผิดชอบในค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดแก่ผู้ว่าจ้าง ยกเว้นกรณีที่ศิลปินเกิดอุบัติเหตุร้ายแรง หรือ เกิดเหตุสุดวิสัย อาทิ ภัยธรรมชาติ, การก่อการร้าย, เหตุความไม่สงบทางการเมือง

14.4 หากปรากฏเหตุการณ์ใน 9. นอกจากการเรียกค่าปรับตาม 10. แล้ว ผู้ว่าจ้างสามารถถือเป็นเหตุให้ผู้ว่าจ้างต้องระงับการโฆษณาได้ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิ์ที่จะเลิกสัญญา และศิลปินจะต้องคืนค่าว่าจ้างทั้งหมดตาม 2. ให้แก่ผู้ว่าจ้าง พร้อมทั้งรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่จะเกิดขึ้น เช่นการยกเลิกการโฆษณาต่างๆ รวมทั้งการที่ผู้ว่าจ้างต้องว่าจ้างผู้แสดงแบบใหม่ เพื่อถ่ายทำโฆษณาชุดใหม่ แทนโฆษณาชุดเดิม และค่าใช้จ่ายในการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณาชุดใหม่ดังกล่าวด้วย

14.5 ในกรณีที่ปรากฏว่าข้อมูลหรือเอกสารใดๆ ที่ศิลปินแจ้งแก่ผู้ว่าจ้างทั้งก่อนหน้าและหลังการทำสัญญาฉบับนี้ ทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและที่เป็นการแจ้งโดยคำพูด เป็นเท็จหรือไม่ครบถ้วนเพราะศิลปินปกปิด ไม่แจ้งให้ผู้ว่าจ้างทราบ ผู้ว่าจ้างมีสิทธิบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ และเรียกคืนเงินค่าตอบแทนเต็มจำนวน ตลอดจนเรียกค่าเสียหายจากศิลปินได้

15. หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดแล้วเป็นเหตุให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งต้องเสียหาย และ/หรือ เสียค่าใช้จ่ายในการทวงถาม ค่าทนายความ ค่าฤชาธรรมเนียมใดๆ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี และการบังคับคดี คู่สัญญาฝ่ายที่ปฏิบัติผิดสัญญาต้องรับผิดชอบค่าเสียหาย และ/หรือ ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นดังกล่าวทั้งหมดพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 (สิบห้า) ต่อปี ตั้งแต่วันผิดนัดหรือผิดสัญญาจนกว่าจะชำระเสร็จสิ้น

อย่างไรก็ตาม การเลิกสัญญาดังกล่าวไม่ตัดสิทธิคู่สัญญาที่มีตามกฎหมายในการเรียกร้องค่าตอบแทนที่ค้างชำระตามสัดส่วนของงานที่ทำลงไปแล้ว และ/หรือสิทธิของคู่สัญญาในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาฉบับนี้

16. คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้ถือว่าหนังสือแนบท้ายสัญญาต่างๆ เป็นส่วนหนึ่งของสัญญา การที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามคู่สัญญาอีกฝ่ายสามารถถือเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาได้โดยทันทีโดยมิต้องบอกกล่าวล่วงหน้า

สัญญาฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นจำนวนสองฉบับโดยมีข้อความถูกต้องตรงกัน และคู่สัญญาต่างได้อ่านและเข้าใจข้อความแห่งสัญญา โดยตลอดดีแล้วเห็นว่าถูกต้องตรงตามเจตนาจึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพยานและต่างได้ขีดชื่อไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ

บริษัท .....

บริษัท .....

ลงชื่อ.....ผู้ว่าจ้าง

(.....)

ลงชื่อ .....ศิลปิน

(.....)

ลงชื่อ .....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

หนังสือแนบท้ายสัญญา ก.

นโยบายการป้องกันยาเสพติดหน้าที่ของ “ ศิลปิน ”

ศิลปิน ต้องจัดส่งเฉพาะพนักงานของศิลปิน ซึ่งเป็นแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมายไทยและมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีที่ผ่านการตรวจทางการแพทย์แล้วว่า ไม่มีสารแอมเฟตามีน (ยาบ้า) หรือยาเสพติดอยู่ในร่างกายเข้ามาทำงานตามสัญญา

เท่านั้น หากไม่เป็นไปตามหลักการข้างต้นผู้ว่าจ้าง จะถือว่าเป็นการผิดสัญญาที่ทำไว้กับผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้าง มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาทันที

นโยบายการจ้างเด็กของ.....

ศิลปินตกลงที่จะปฏิบัติตามนโยบายการจ้างเด็กของ.....นโยบายนี้ใช้กับการจ้างบุคคลที่อายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ (“เด็ก”) ในกระบวนการผลิตของสินค้าใดใด หรือกระบวนการผลิตของส่วนประกอบของสินค้าใดใด โดยหรือเพื่อ..... หรือบริษัทในเครือของ.....ทั่วโลก

อายุ สุขภาพ และความปลอดภัย ห้ามจ้างบุคคลที่อายุต่ำกว่า 16 ปีบริบูรณ์เข้าทำงาน ห้ามจ้างบุคคลที่อายุตั้งแต่ 16 ปีบริบูรณ์ ถึง 18 ปีบริบูรณ์ เว้นแต่ การจ้างนั้น สอดคล้องกับข้อตกลงเพื่อสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรม ของการประชุมองค์การแรงงานระหว่างประเทศ ครั้งที่ 138 เรื่อง “อายุขั้นต่ำ” (“ILO Convention 138”)

เวลาทำงาน ห้ามไม่ให้เด็กทำงานเกิน 48 ชั่วโมงของเวลาทำงานปกติ และ 12 ชั่วโมงของการทำงานล่วงเวลา ต่อสัปดาห์ หรือ 6 วันต่อสัปดาห์

กฎหมายและข้อบังคับ ห้ามจ้างเด็ก เว้นแต่ การจ้างงานนั้น กฎหมายและข้อบังคับ กำหนดให้ทำได้ โดยพิจารณาจากอายุ เวลาทำงาน ค่าชดเชย สุขภาพ และความปลอดภัย

ผู้รับเหมาจ้างแรงงานจากภายนอก ห้ามไม่ให้มีการว่าจ้างผู้รับเหมาเข้ามาในกระบวนการผลิตสินค้าหรือส่วนประกอบของสินค้าใดๆ เพื่อ.....หรือบริษัทในเครือของ.....ทั่วโลก เว้นแต่ ผู้รับเหมาตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรในข้อตกลงที่มีผลบังคับได้ว่าจะปฏิบัติตามนโยบายนี้ โดยมอบผลการตรวจสอบการปฏิบัติตามเป็นระยะๆ โดยรักษาไว้ซึ่งบันทึกความยินยอมที่จำเป็น และจัดเตรียมใบรับรองความยินยอมดังกล่าว หากพบว่าผู้รับเหมาฝ่าฝืนข้อตกลงดังกล่าว สัญญาว่าจ้างของผู้รับเหมาต้องถูกบอกเลิก

ข้อยกเว้น ข้อสังเกตว่า หลักเกณฑ์เรื่องอายุ ชั่วโมงการทำงาน ภายใต้นโยบายของ.....นี้ มีความเคร่งครัดกว่าหลักเกณฑ์ของ ILO Convention 138 ทั้งนี้ หากมีการแสดงเหตุผลอันดีเป็นกรณีเฉพาะ ผู้รับเหมาอาจเรียกร้องข้อยกเว้นเรื่องหลักเกณฑ์อายุ และชั่วโมงทำงาน ไม่รวมถึงเรื่องสุขภาพ ความปลอดภัย และศีลธรรม ของ ILO Convention 138 ซึ่งข้อยกเว้นดังกล่าวต้องสอดคล้องกับ ILO Convention 138 และกฎหมายและข้อบังคับที่ใช้บังคับทั้งหมด ข้อเรียกร้องดังกล่าวต้องได้รับมอบและอนุมัติโดยสมาชิกคณะกรรมการบริหารของ.....ผู้รับผิดชอบ ร่วมกับ ความยินยอมของรองประธานบริหารบริษัท

หนังสือแนบท้ายสัญญา ข.

การปฏิบัติตามกฎหมายต่อต้านการทุจริต

โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ขัดกับสัญญาฉบับนี้ ศิลปิน ตกลงว่า:

- (i) ศิลปิน จะไม่กระทำการใดๆที่ต้องห้ามโดยกฎหมายต่อต้านการทุจริตท้องถิ่นและกฎหมายต่อต้านการทุจริตอื่นๆ (ตลอดจนบทบัญญัติของกฎหมายป้องกันการทุจริตในต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา รวมกันเรียกว่า “กฎหมายต่อต้านการทุจริต”) ที่อาจบังคับใช้กับคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่าย
- (ii) ศิลปิน จะไม่จ่าย หรือเสนอ หรือโอนสิ่งมีค่าใดๆ หรือคดโกง หรือสัญญาที่จะจ่าย หรือเสนอ หรือโอนสิ่งมีค่าใดๆไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพนักงานของรัฐ พรรคการเมือง หรือผู้สมัครตำแหน่งทางการเมือง หรือนบุคคลที่สามที่เกี่ยวข้องกับธุรกรรมนี้โดยมีจุดประสงค์ที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับผู้ว่าจ้าง ด้วยวิธีการที่จะเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายต่อต้านการทุจริต
- (iii) ศิลปิน จะไม่จ้างเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพนักงานของรัฐเพื่อปฏิบัติตามสัญญา เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก ..... และหากจำเป็น จากหน่วยงานผู้มีอำนาจ หรือเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ หรือต้นสังกัดของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าว หรือนายจ้างของพนักงาน นอกจากนี้ ศิลปิน จะต้องแจ้งให้ ..... ทราบเป็นลายลักษณ์อักษรโดยทันที ในกรณีที่ ศิลปิน ทราบว่าผู้ใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามสัญญาได้เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง หรือผู้สมัครตำแหน่งทางการเมือง ข้อกำหนดของอนุมาตรานี้ไม่ใช้บังคับกับพนักงานของศิลปิน ที่เป็นวิสาหกิจของรัฐ
- (iv) ศิลปินจะต้องแต่งตั้งบุคคลภายในองค์กรของ ศิลปิน มารับการอบรมจาก ..... เกี่ยวกับกฎหมายต่อต้านการทุจริต รวมทั้ง กฎข้อบังคับที่บังคับใช้เกี่ยวกับการติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพ ดังที่ได้ตกลงร่วมกันของทั้งสองฝ่าย ต่อจากนั้นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งดังกล่าวจะต้องทำการอบรมเกี่ยวกับกฎหมายต่อต้านการทุจริตโดยใช้วัสดุการ

อบรมที่ได้รับจาก ..... อย่างน้อยเป็นรายปีให้กับบุคคลที่ได้รับการจ้างโดย ศิลปิน
ทุกคนที่ทำงานให้ .....และติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการ
ดูแลสุขภาพ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบปกติ หลังการตกลงร่วมกันของ
.....และศิลปิน แล้ว ..... อาจทำการอบรมดังกล่าวให้กับพนักงานดังกล่าว
ของศิลปิน โดยตรงด้วย ศิลปิน จะต้องให้การอบรมดังกล่าวหรือวัสดุการอบรมแก่ศิลปินช่วง
ที่ศิลปิน ใช้ในการปฏิบัติตามสัญญา (เท่าที่การใช้ศิลปินช่วงของ ศิลปินได้รับอนุญาตภายใต้
สัญญานี้) การอบรมและวัสดุการอบรมใดๆที่ ..... จัดให้ไม่ได้ทำให้ ศิลปินพ้นจาก
ภาระหน้าที่ของ ศิลปิน ที่มีแยกต่างหากตามสัญญา และศิลปิน จะไม่พึงพึงการอบรมและวัสดุ
การอบรมของ ..... ให้มาแทนการปฏิบัติภาระหน้าที่ดังกล่าว

(v) ศิลปิน จะต้องรับรองเป็นรายปีในรูปแบบที่ ..... จัดให้ว่า:

- ก. ศิลปิน ใต้ให้การอบรมพร้อมวัสดุการอบรมเกี่ยวกับกฎหมายต่อต้านการทุจริต รวมทั้ง
กฎข้อบังคับที่บังคับใช้เกี่ยวกับการติดต่อกับผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพด้วย แก่
บุคคลที่ได้รับการจ้างโดย ศิลปิน ทุกคนที่ทำงานให้ .....และติดต่อกับ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้ง ผู้เชี่ยวชาญด้านการดูแลสุขภาพ ในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่
ความรับผิดชอบปกติ และได้ให้การอบรมพร้อมวัสดุการอบรมของ .....แก่
ศิลปินช่วงที่ ศิลปิน ใช้ในการปฏิบัติตามสัญญา
- ข. เท่าที่ ศิลปิน ทราบ ไม่ได้มีการฝ่าฝืนกฎหมายต่อต้านการทุจริตใดๆที่กระทำโดย ศิลปิน
หรือบุคคลที่ได้รับการจ้างโดย ศิลปิน หรือศิลปินช่วงที่ ศิลปิน ใช้ในการปฏิบัติตาม
สัญญา
- ค. ไม่ได้มีการเปลี่ยนบุคลากรของ ศิลปิน ที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็น “บุคลากรหลัก” โดยการ
ตกลงร่วมกันของ ..... และศิลปิน เว้นแต่ ตามที่ได้บันทึกไว้ในตารางที่แนบ
กับคำรับรองที่ให้ไว้โดยศิลปิน
- ง. ศิลปิน มิได้ทำการเปลี่ยนแปลงใดๆในการใช้ศิลปินช่วงในการให้บริการแก่
.....ภายใต้สัญญานี้ เว้นแต่ ตาม (1) ที่ได้รับอนุญาตภายใต้สัญญานี้ และ (2)
ที่ได้บันทึกไว้ในตารางที่แนบกับคำรับรองที่ให้ไว้โดย ศิลปิน และ
- จ. ศิลปิน ใต้เก็บรักษาเอกสารที่เป็นความจริงและถูกต้องที่จำเป็นในการพิสูจน์ให้เห็นการ
ปฏิบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดแห่งหนังสือแนบท้าย นี้

- (vi) ศิลปิน จะต้องเก็บรักษาและให้ .....และผู้ตรวจสอบบัญชี และตัวแทนอื่นๆของ .....เข้าถึงข้อมูล (การเงินและอื่นๆ) และเอกสารสนับสนุนต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของสัญญานี้ได้ตามที่ ..... ร้องขอ เพื่อใช้เอกสารประกอบหรือยืนยันการปฏิบัติที่เป็นไปตามข้อกำหนดแห่งหนังสือแนบท้ายนี้

นโยบายของ.....เรื่องผลประโยชน์ขัดกัน

คณะผู้บริหารและคณะผู้ทำงานของศิลปินที่จัดหาสินค้าและบริการให้แก่หรือนาม
ของ.....ต้องป้องกันไม่ให้เกิดประโยชน์ขัดกันและหลีกเลี่ยงกรณีเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

กรณีใดก็ตามที่อาจคาดเดาหรือมีข้อสงสัยเกิดขึ้นกับลูกจ้างคนใดของ ..... ที่กระทำการ
การอย่างเห็นชัดเจนต่อผลประโยชน์ของ ..... โดยถูกพิจารณาว่าอาจเป็นเรื่องผลประโยชน์ขัดกัน
ศิลปินต้องไม่

- เสนอของขวัญ เงินค่าตอบแทนพิเศษ ความบันเทิง การท่องเที่ยว หรือการให้บริการพักผ่อนให้แก่
ลูกจ้างหรือผู้ที่มีความสัมพันธ์กับลูกจ้างของ..... อาหารเย็นและอาหารกลางวัน
จัดเตรียมสำหรับการเจรจาทางธุรกิจที่ต่อเนื่องกันมา อนุญาตให้ทำได้ตามความเหมาะสมของเวลา
ของขวัญที่มีมูลค่าเล็กน้อย เช่น ปฏิทิน ปากกา กระดาษบันทึก สมุดนัดหมาย อาจให้ได้ตามธรรมเนียม
- หาผลประโยชน์ หรือได้รับผลดีเหนือศิลปินอื่นจากข้อมูลที่เป็นความลับหรือโอกาสทางธุรกิจที่รู้
จากลูกจ้าง อันเป็นผลมาจากความสัมพันธ์กับ..... แต่ไม่รวมถึงปริมาณสินค้า สินค้า
ใหม่ การลงทุนทางธุรกิจส่วนตัว ศิลปินต้องไม่เรียกร้องจากลูกจ้างของ.....ซึ่งข้อมูลอัน
เป็นความลับทุกด้าน อันเกี่ยวกับ แผนการธุรกิจ การตัดสินใจ ราคา กระบวนการ หรือกิจกรรมอื่นๆ
ของ.....
- ให้ค่าใช้จ่าย ค่านายหน้า หรือค่าตอบแทนอย่างอื่นกับลูกจ้างของ..... หรือ สมาชิกใน
ครอบครัวของลูกจ้างของ.....
- ปกปิดอย่างจงใจไว้ก่อนอันข้อเท็จจริงว่า ศิลปินดังกล่าวเป็นของ ถูกควบคุม หรือแสดงออกแทน
โดยลูกจ้างหรือสมาชิกในครอบครัวของลูกจ้างของ..... ศิลปินที่มีกรรมการ
พนักงาน หุ้นส่วน ลูกจ้าง ตัวแทน หรือที่ปรึกษา ไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่ เป็นลูกจ้างหรือ
มีความสัมพันธ์กับลูกจ้างของ..... ต้องไม่ได้รับการพิจารณาว่ามีคุณสมบัติ
เพียงพอ เว้นแต่ กรณีดังกล่าวได้ถูกเปิดเผยก่อน และทำให้ชัดเจนก่อน โดยช่องทางที่เหมาะสม
ของ.....

ในบางกรณีภายหลังจากที่มีการเปิดเผยข้อเท็จจริงเป็นลายลักษณ์อักษรข้อยกเว้นของมาตรฐานตามที่กล่าวข้างต้นนี้ อาจได้รับอนุญาตจากกรรมการผู้จัดการ ผู้มีอำนาจของ..... หากเห็นว่าไม่มีผลประโยชน์ขัดกันที่สำคัญหลงเหลืออยู่

หนังสือแนบท้ายสัญญา จ.

นโยบายของ.....ในการป้องกันข้อมูล

ศิลปินรับทราบและตกลง ดังต่อไปนี้

1. ศิลปินต้องจัดให้มีและรักษาไว้ซึ่งการป้องกันต่อการทำลาย ความสูญหาย และการเปลี่ยนแปลงแก้ไขของข้อมูลอันเป็นความลับของ.....หรือบริษัทในเครือของ.....
(ตามที่ได้นิยามไว้ในสัญญานี้) ที่อยู่ในความครอบครองของศิลปิน (“การป้องกันข้อมูล”) ซึ่งต้องไม่เข้มงวดน้อยกว่า (i) IAPP (ii) มาตรฐานอุตสาหกรรม .....มีสิทธิที่จะแก้ไข IAPP โดยได้รับความยินยอมจากผู้จัดจำหน่าย 30 วันก่อนถึงกำหนด หากศิลปินไม่ให้ความยินยอมต่อข้อเรียกร้องในการเปลี่ยน IAPP ภายใน 30 วันหลังจากได้รับแจ้ง .....อาจบอกเลิกสัญญาได้ทันที ในกรณีที่ศิลปินประสงค์ที่จะทำการเปลี่ยนแปลงการป้องกันข้อมูลที่มีคุณภาพต่ำกว่าหรือน้อยกว่า (รวมถึง ตามที่ .....เรียกร้อง) ให้บรรลุผล ศิลปินต้องแจ้ง .....และเมื่อ .....อนุมัติ การเปลี่ยนนั้นจึงให้ทำได้
2. ศิลปินต้องทำให้มั่นใจว่า การบริการที่จัดทำโดยศิลปิน รวมถึง การจัดส่งสินค้าภายใต้สัญญานี้ หรืองาน หรือ ใบสั่งซื้อสินค้า รวมทั้งกิจกรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการซึ่งทำตาม IAPP รวมทั้งการปรับปรุงใหม่ของการติดตั้ง ยกเว้น ขอบเขตของงาน หรือใบสั่งสินค้าที่ระบุการใช้ IAPP บางส่วน เช่นนั้นจะไม่นำมาปรับใช้กับการบริการที่กำหนดไว้ภายใต้งาน หรือใบสั่งซื้อ
3. ในกรณีที่ศิลปินพบว่า หรือไม่ได้รับแจ้งถึงการฝ่าฝืน หรือการฝ่าฝืนที่อาจมีขึ้นในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลอันเป็นความลับของ .....ศิลปินต้องโดยทันทีทันใด (a) แจ้ง ผู้จัดการโครงการของ ..... ถึงการฝ่าฝืนหรือการฝ่าฝืนที่อาจมีขึ้น และ (b) ถ้าข้อมูลอันเป็นความลับที่มีผลในการปรับใช้ของ .....อยู่ในความครอบครองของศิลปิน ศิลปินต้อง (i) ตรวจสอบและแก้ไขผลกระทบของการฝ่าฝืนหรือการฝ่าฝืนที่อาจมีขึ้นของ .....ด้วยทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า การฝ่าฝืนหรือการฝ่าฝืนที่อาจมีขึ้นจะไม่เกิดขึ้น ข้อมูลอันเป็นความลับของ..... จะไม่ถูกขาย โอน ให้เช่า จำหน่ายจ่ายโอนไปยังบุคคลภายนอก โดยศิลปิน หรือลูกจ้างของศิลปิน หรือ ตัวแทนของศิลปิน หรือลูกจ้างของตัวแทนของศิลปิน หรือใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดย หรือในนามของศิลปิน หรือลูกจ้างของศิลปิน หรือตัวแทนของศิลปิน หรือลูกจ้างของตัวแทนของศิลปิน

4. ในเวลาใดก็ตามระหว่างระยะเวลาของสัญญา เมื่อได้รับการแจ้งล่วงหน้าภายในเวลาและโดยพฤติการณ์อันสมควร ศิลปินตกลงที่จะทำนโยบาย ขั้นตอน แนวทางปฏิบัติ หนังสือ และบันทึกภายใน เกี่ยวเนื่องกับความปลอดภัยของข้อมูลอันเป็นความลับของ .....เตรียมพร้อมเพื่อให้ .....หรือบริษัทในเครือของ ..... ตรวจสอบ

5. “IAPP” ต้องหมายความว่า นโยบายด้านการป้องกันข้อมูลอันเป็นสินทรัพย์ของ..... ทั่วโลก มีผลใช้บังคับวันที่มีผลใช้บังคับ ตามที่มีการแก้ไขเป็นครั้งคราวโดย..... และจัดให้แก่ผู้จัดจำหน่าย

ภาคผนวก ค

สัญญาจ้างงานแสดง

ทำที่ บริษัท ..... จำกัด

กรุงเทพมหานคร

วันที่ 30 เดือนเมษายน พ.ศ. 2552

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นระหว่าง บริษัท.....จำกัดโดย นาย..... ทะเบียน
 บริษัทเลขที่.....สำนักงานใหญ่ตั้งอยู่.....เลขที่
 .....กรุงเทพมหานคร ซึ่งต่อไปในสัญญาจะเรียกว่า
 “บริษัท” ฝ่ายหนึ่ง กับ .....ที่อยู่เลขที่ ..... ซึ่งต่อไปในสัญญาจะเรียกว่า
 “ผู้รับจ้าง” อีกฝ่ายหนึ่ง

โดยที่ “บริษัท” มีความประสงค์ที่จะผลิตและสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ เรื่อง ..... ซึ่งต่อไปใน
 สัญญานี้จะเรียกว่า “ภาพยนตร์”

1. บริษัทตกลงว่าจ้าง ผู้รับจ้างตกลงรับจ้างทำงานแสดง “ภาพยนตร์”
2. ในบทบาทตัวละคร (ซึ่งนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม) ชื่อ .....
3. มีกำหนดระยะเวลาการถ่ายทำภาพยนตร์และการทำงาน 20 วัน นับตั้งแต่..... จนถึง วันที่
 ..... ทั้งนี้คือการแสดงดังกล่าวอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม
 ของทั้งสองฝ่าย โดยได้รับการยินยอมจากทั้งสองฝ่าย
4. หากมีเหตุสุดวิสัยที่ทำให้ต้องมีการถ่ายทำเพิ่ม ทางบริษัทจะทำการแจ้งล่วงหน้า อย่างน้อย 7 วัน
5. ข้อตกลงค่าตอบแทนตามสัญญาจ้างแนบท้ายสัญญานี้ ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา
 จ้างงานแสดง

สัญญาขึ้นเป็นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความ
โดยละเอียดแล้วเห็นว่าตรงตามเจตนาของทั้งสองฝ่ายทุกประการ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้า
พยานและต่างยึดถือไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....บริษัท   ลงชื่อ..... ผู้รับจ้าง
(บริษัท .....จำกัด)   (ศิลปิน)

ลงชื่อ.....พยาน   ลงชื่อ.....พยาน
(   )   (   )

ข้อตกลงค่าตอบแทนตามสัญญาจ้าง

วันที่ 30 เดือนเมษายน พ.ศ. 2552

ภาพยนตร์ เรื่อง .....

1. บริษัทตกลงจ่ายค่าตอบแทนการทำงานตามสัญญาจ้างให้แก่ผู้รับจ้างเป็นการเหมาจ่าย ในการสร้างสรรค์งานภาพยนตร์ ในราคารวมเป็นเงินทั้งสิ้น ..... บาท (หนึ่งล้านสองแสนบาท) รวมภาษีหัก ณ ที่จ่าย โดยผู้รับจ้างตกลงให้บริษัทชำระเงินดังกล่าวให้แก่.....
2. บริษัทตกลงจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้รับจ้างโดยแบ่งเป็น 3 งวด ดังนี้
  - 2.1. จำนวน 360,000 บาท (สามแสนหกหมื่นบาทถ้วน) เมื่อเปิดกล้องถ่ายทำภาพยนตร์แต่ไม่เกิน 7 วัน
  - 2.2 จำนวน 240,000 บาท (สองแสนสี่หมื่นบาทถ้วน) จะจ่ายภายใน 7 วันหลังปิดกล้องถ่ายทำภาพยนตร์
  - 2.3 จำนวน 600,000 บาท (หกแสนบาทถ้วน) จะจ่ายหลังภาพยนตร์เข้าฉายภายใน 7 วัน
3. ผู้รับจ้างมีหน้าที่ต้องร่วมประชาสัมพันธ์หรือทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ ..... เช่น การแถลงข่าวสื่อมวลชน การร่วมพิธีบวงสรวง กิจกรรมการส่งเสริมการตลาดที่เห็นสมควร

ข้อตกลงค่าตอบแทนตามสัญญาจ้างนี้ทำขึ้นเป็นสามฉบับ และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาจ้าง คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจเงื่อนไขสัญญานี้ดีแล้ว เห็นว่าตรงตามเจตนาทุกประการ จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานและต่างยึดถือไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....บริษัท/แทน

(บริษัท .....จำกัด)

ลงชื่อ.....ผู้รับจ้าง

(ศิลปิน)

ลงชื่อ.....พยาน

( )

ลงชื่อ.....ผู้รับสัญญา

( )

ภาคผนวก ง

สัญญาว่าจ้างนักแสดง

สัญญาเลขที่ .....

ทำที่ บริษัท..... จำกัด

วันที่ 1 มีนาคม 2555

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นระหว่าง บริษัท..... สำนักงาน.....ม.....
 ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” ขอมอบอำนาจให้ _____ มีอำนาจในการทำสัญญา
 ว่าจ้างฝ่ายหนึ่ง กับ _____ บัตรประจำตัวเลขที่.....ที่อยู่
 เลขที่.....ซึ่งต่อไปในสัญญา
 เรียกว่า “ผู้รับจ้าง” อีกฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันดังมีข้อความต่อไปนี้
 ข้อ 1. “ผู้ว่าจ้าง” ตกลงจ้างและ “ผู้รับจ้าง” ตกลงรับจ้างดำเนินการร่วมเป็น **แขกรับเชิญ** ของ
 ผลิตภัณ์ท์ _____ ของ _____ (ประเทศไทย) จำกัด (เจ้าของสินค้า)
 โดยมีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

1.1 ผู้รับจ้างเข้าร่วมกิจกรรม Activity

1.1.1 วันงาน Event วันที่ 19 มีนาคม 2555 ณ หน้าตึกยูไนเต็ด บริเวณใต้จอ LED ตั้งแต่เวลา

11:30 – 13:30น.

กิจกรรมงาน Event

- นัดเวลา 11:30 น. ถึงสถานที่จัดกิจกรรม ณ หน้าตึกยูไนเต็ด บริเวณใต้จอ LED เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มงาน
- เดินทางมาร่วมกิจกรรมด้วยตนเอง
- แต่งกายเสื้อโทนสีขาว แดง (สีขาวประมาณ 70% สีแดงประมาณ 30%)
- แต่งหน้าทำผมสวยงามพร้อมเข้าร่วมกิจกรรม
- ไม่สามารถจับผลิตภัณ์ท์ _____ ได้
- สามารถถือป้าย ในขณะที่ร่วมเดินขบวนได้ แต่ป้ายนั้นจะต้องไม่มีแบรนด์สินค้าติดอยู่

- เวลา 12:00 – 13:30 น. ร่วมกิจกรรมช่วงไฮไลต์
- พิธีกรสัมภาษณ์ พูดุ่ย ถ่ายรูปร่วมกันบนเวทีและ backdrop
- ร่วมเดินขบวนทрупп จากหน้าตึกยูไนเต็ด ไปถึงหน้าตึกสโตนคอมเพล็กซ์ และบริเวณหน้าชอยละลายทรัพย์

ข้อ 2. “ผู้ว่าจ้าง” ตกลงชำระค่าตอบแทนให้ “ผู้รับจ้าง” เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น _____ บาท (เก้าหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

ส่วนการชำระเงินค่าจ้างทั้งหมด 100% จะจ่ายเป็นเช็ค ในวันจัดกิจกรรม คือ วันที่ 19 มีนาคม 2555

หลังจากเสร็จกิจกรรม

ข้อ 3. หากผู้รับจ้างผิดนัดผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้รับจ้างยินยอมชำระค่าปรับเป็นเงิน 100% ของราคาค่าจ้างทั้งหมด ให้แก่ผู้ว่าจ้าง

ข้อ 4. หากผู้ว่าจ้างยกเลิกการจ้างงาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ผู้ว่าจ้างยินยอมชำระค่าเสียหายเป็นเงิน 50% ของราคาค่าจ้างทั้งหมด ให้แก่ผู้รับจ้าง

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเป็นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้ที่ต่อหน้าพยานเป็นสำคัญ และเก็บสัญญาไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้ว่าจ้าง

ชื่อ.....นักแสดง

( )

( )

กรรมการบริษัท _____ จำกัด

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

(.....)

ภาคผนวก จ

สัญญาว่าจ้างจัดหาผู้แสดงแบบโฆษณา

ทำที่ บริษัท.....จำกัด (มหาชน)
จังหวัดปทุมธานี

วันที่ 1 มิถุนายน 2558

สัญญานี้ทำขึ้นระหว่าง บริษัท..... โดยนาง..... และ
นาย.....ในฐานะกรรมการผู้มีอำนาจลงนาม สำนักงานตั้งอยู่เลขที่.....
.....ต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” ฝ่ายหนึ่ง
กับ นางสาว..... อายุ..... ปี บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ .....อยู่
บ้านเลขที่ ..... ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ผู้รับจ้าง” อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากัน ดังมีข้อความต่อไปนี้

ข้อ 1. ผู้แสดงที่ผู้รับจ้างต้องจัดหา

“ผู้ว่าจ้าง” ตกลงว่าจ้างและ “ผู้รับจ้าง” ตกลงรับจ้างเป็นผู้จัดหาผู้แสดงแบบโฆษณาสินค้าของผู้ว่าจ้าง คือ
นางสาว.....บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....อยู่บ้านเลขที่ .....
..... เป็นแบบให้ “ผู้ว่าจ้าง” ในการถ่ายทำภาพยนตร์โฆษณา, ถ่ายภาพนิ่ง,
บันทึกเสียง เพื่อประกอบภาพยนตร์โฆษณา และ โฆษณาทางวิทยุกระจายเสียง เป็นต้น

ข้อ 2. ชื่อผลิตภัณฑ์ที่โฆษณา

Brand _____ ชนิด Skicare และ Make up สำหรับใบหน้า เป็นสินค้าประเภท เครื่องสำอาง

ข้อ 3. ลักษณะของงานที่ผู้ว่าจ้าง

“ผู้ว่าจ้าง”ตกลงว่าจ้าง“ผู้รับจ้าง” เป็นผู้จัดหาผู้แสดงแบบโฆษณาสินค้าของผู้ว่าจ้าง..... ซึ่ง
ต่อไปนี้จะรวมเรียกว่า “งาน” โดยที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงให้งานที่เกิดขึ้นตามสัญญานี้ให้ตกเป็นสิทธิของ
ผู้ว่าจ้างแต่เพียงผู้เดียว โดยงานประกอบด้วย

3.1 ถ่ายภาพนิ่ง สำหรับสื่อสิ่งพิมพ์ ต่างๆ ทุกชนิด เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สื่อกลางแจ้ง
ต่างๆ เช่น Poster, Banner, Bus body, Muppy, Bus stop, street vision, Sticker, Shelf talker, Wobblers, Postcard,
Shelf Vision และวัสดุส่งเสริมการขาย (Premium) เช่น Sampling, Display set, และ Standee เป็นต้น (ไม่รวม
Packaging) ระยะเวลาในการทำงานภายใน 3 วัน และสามารถนำไปใช้ในต่างประเทศได้

3.2 บันทึกเสียง สปอควิทยุ ระยะเวลาทำงานภายใน 2 วัน

3.3 Tie in TV ให้สัมภาษณ์ออกรายการโทรทัศน์, Scoop ทางโทรทัศน์ เป็นต้น ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่ผู้ว่าจ้างได้แจ้งให้ทราบจำนวน 2 ครั้ง

3.4 Advertorial ในนิตยสาร หรือการให้สัมภาษณ์ กับนิตยสารชั้นนำ อาทิเช่น Image, Cosmo, Elle, ดิฉัน, OK, แพรว, Cleo

3.5 โชว์ตัว และ เปิดตัว Brand หรือ สินค้า , Road Show, Event, Demo, Member club, ตามวัน เวลา และสถานที่ ที่ผู้ว่าจ้างได้แจ้งให้ทราบ ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จำนวน 3 ครั้ง และต่างจังหวัด จำนวน 3 ครั้ง สำหรับสถานที่ต่างจังหวัดผู้ว่าจ้างเป็นผู้รับผิดชอบค่าเดินทาง และค่าที่พัก

3.6 ใช้ชื่อและภาพ “ผู้รับจ้าง” ในการอ้างอิงโฆษณา และประชาสัมพันธ์ ตามสัญญาต่อไปนี้ต่อสื่อใดๆ ตามรูปแบบที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกัน ระหว่าง “ผู้ว่าจ้าง”กับ“ผู้รับจ้าง” เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร โทรทัศน์ (VTR) อินเทอร์เน็ต วิทยุ วิดีโอ สารคดี หรือสื่อสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ

หาก “งาน” ที่ระบุไว้ตามข้อ 3.1 – 3.6 งานใดงานหนึ่งได้ทำเสร็จแล้ว แต่ยังไม่มีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีเหตุจำเป็นต้องดำเนินการใหม่ หรือแก้ไข ต่อเติม ดัดแปลง เพื่อให้ชิ้นงานต่างๆมีความสมบูรณ์ และครบถ้วนตามเงื่อนไขการว่าจ้าง “ผู้รับจ้าง” ยินยอมดำเนินการโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มเติม แต่ “ผู้ว่าจ้าง” จะต้องดำเนินการแก้ไขให้แล้วเสร็จสิ้นทั้งหมด-ยในระยะเวลา 30 วัน นับจากวันที่ถ่ายทำเสร็จแล้ว

ข้อ 4. ข้อรับรองของคู่สัญญา

4.1 ผู้รับจ้างเป็นผู้รับผิดชอบค่าจ้าง และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้แสดงแบบโฆษณาจนกว่างานจะแล้วเสร็จ

4.2 ระยะเวลาของสัญญาจ้างนี้มีกำหนด 12 เดือน นับตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2558

4.3 ภายในระยะเวลา 12 เดือน “ผู้รับจ้าง” จะดูแลรักษาภาพลักษณ์ของผู้แสดงแบบโฆษณา คือนางสาว_____ มิให้มีพฤติกรรมไปในทางเสื่อมเสีย ส่งผลกระทบต่อสินค้าของ “ผู้ว่าจ้าง” และจะไม่รับแสดงแบบโฆษณา ถ่ายภาพนิ่ง หรือ เป็นพรีเซ็นเตอร์ ให้กับผลิตภัณฑ์ชนิด Skincare สำหรับใบหน้าประเภทเครื่องสำอาง หรือเวชสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสินค้าของ “ผู้ว่าจ้าง” โดย “ผู้รับจ้าง” รับประกันว่า ไม่ว่าจะกรณีใดๆก็ตาม ถ้าหากในระยะเวลาระหว่าง 12 เดือน หากผู้แสดงแบบโฆษณา คือนางสาว_____ ไปแสดงแบบโฆษณาหรือเป็นพรีเซ็นเตอร์ให้กับผลิตภัณฑ์ชนิด Skin Care และ Make up สำหรับใบหน้าประเภทเครื่องสำอาง หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันกับสินค้าของ “ผู้ว่าจ้าง” แล้ว “ผู้รับจ้าง” ยินยอมชำระเบี้ยปรับเป็นเงินจำนวน 2 เท่า ของเงินค่าจ้างทั้งหมดที่ “ผู้รับจ้าง” รับชำระไปตามสัญญานี้ให้แก่ “ผู้ว่าจ้าง” ทันทีโดยจะไม่ได้แย้งหรือมีเงื่อนไขใดๆทั้งสิ้น

4.4 “ผู้ว่าจ้าง” สามารถเผยแพร่ งานโฆษณา ทุกสื่อ ภายในกำหนดระยะเวลา 12 เดือน นับตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2558

4.5 “ผู้ว่าจ้าง” สามารถเผยแพร่ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆทุกชนิด เช่น นิตยสาร หนังสือพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อกลางแจ้งต่างๆ เช่น Poster, Banner, Bus body, Muppy, Bus stop, Street Visions, Sticker, Shelf Talker,

Wobblers, Postcard, Shelf Vision และ วัสดุส่งเสริมการขาย (Premium) เช่น เสื้อ, Sample, Display Set, Booth, และ Standee เป็นต้น (ไม่รวม Packaging) ภายในกำหนดระยะเวลา 12 เดือน นับตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2558

4.6 หากกรณีที่ครบระยะเวลาดังกล่าวแล้ว หาก “ผู้ว่าจ้าง” มีความประสงค์จะใช้ภาพยนต์โฆษณาชุดนี้ ออกอากาศต่อไปอีก “ผู้ว่าจ้าง” จะต้องแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร ให้ “ผู้รับจ้าง” ทราบล่วงหน้า เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วัน ทั้งนี้จะมีการตกลงในเรื่องใจของระยะเวลา และอัตราค่าตอบแทนเป็นรายครั้ง

4.7 “ผู้รับจ้าง” รับรองว่าจะดำเนินการตามสัญญาที่กำหนดไว้ในสัญญาด้วยวิธีการและหลักการทำงานที่ดี และถูกต้องตามหลักวิชาการอย่างเต็มความสามารถ

ข้อ 5. ลิขสิทธิ์

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงให้งานที่เกิดขึ้นตามสัญญานี้ให้ตกเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ว่าจ้างเพียงผู้เดียว

ข้อ 6. อัตราค่าจ้าง

“ผู้ว่าจ้าง” ได้ตกลงจะจ่ายค่าจ้างให้ “ผู้รับจ้าง” ในการจัดหาและดูแลผู้แสดงแบบโฆษณาตามสัญญานี้ รวมเป็นเงินสุทธิทั้งสิ้น _____ (_____ บาทถ้วน) ซึ่งเป็นราคาที่ไมรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีหัก ณ ที่จ่าย ตามที่กำหนด โดย “ผู้ว่าจ้าง” ตกลงชำระค่าจ้างให้แก่ “ผู้รับจ้าง” เป็น 2 งวด ดังนี้

งวดที่ 1 ชำระเป็นเช็คฯ สั่งจ่ายในนาม นางสาว _____ เป็นจำนวนเงิน _____ บาท (_____ บาทถ้วน) ราคานี้ไมรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีหัก ณ ที่จ่าย ชำระภายใน เดือน กรกฎาคม 2558

งวดที่ 2 ชำระเป็นเช็คฯ สั่งจ่ายในนาม นางสาว _____ เป็นจำนวนเงินสุทธิ _____ บาท (_____ บาทถ้วน) ราคานี้ไมรวมภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีหัก ณ ที่จ่าย ชำระภายใน เดือน มกราคม 2559

ข้อ 7. การผินัดชำระค่าตอบแทน

กรณี ที่ผู้ว่าจ้างผินัดชำระค่าตอบแทนให้แก่ผู้รับจ้างไม่ว่ากรณีใด ผู้ว่าจ้างตกลงชำระค่าตอบแทนทั้งหมดพร้อมด้วยเบี้ยปรับในอัตราร้อยละ 15 ต่อปี จากยอดเงินค่าตอบแทนที่ค้างชำระ จนกว่าผู้ว่าจ้างจะชำระค่าตอบแทนให้แก่ผู้รับจ้างครบถ้วน

ข้อ 8. การแก้ไขเพิ่มเติมสัญญา

กรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือเพิ่มเติมงาน คู่สัญญาฝ่ายนั้นต้องทำการแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน โดยจะต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและได้จัดทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อร่วมกันทั้งสองฝ่าย

ข้อ 9. การเก็บรักษาความลับ

การเก็บรักษาความลับตามสัญญานี้ รวมถึงแผนงาน รายละเอียด วิธีการ ข้อกำหนด หรือข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของคู่สัญญา ซึ่งคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายให้ถือเป็นความลับ

ข้อ 10. การบอกกล่าว

การบอกกล่าวใดๆ ตามสัญญาฉบับนี้จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษรลงลายมือชื่อ และส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ส่งไปตามที่อยู่ดังกล่าวข้างต้น หรือส่งไปยังที่อื่นใดตามที่คู่สัญญาแต่ละฝ่ายจะแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบ หากคู่สัญญาฝ่ายใดเปลี่ยนแปลงที่อยู่ ต้องแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายทราบเป็นหนังสือภายใน 7 วัน นับตั้งแต่วันที่ที่มีการเปลี่ยนแปลง

ข้อ 11. การผิดสัญญา

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญาโดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ถ้ามีความเสียหายเกิดขึ้นคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญายินยอมชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจริงให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้นเป็นสองฉบับมีข้อความถูกต้องตรงกันทุกประการ ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจโดยตลอดแล้วตามเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน และเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้ว่าจ้าง
บริษัท _____ จำกัด (มหาชน)

ลงชื่อ.....ผู้รับจ้าง
(นักแสดง)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ลงชื่อ.....พยาน
(.....)

ภาคผนวก ฉ

หนังสือรับรองลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง

ทำที่ บริษัท _____ จำกัด

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

โดยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้า.....และ/หรือในนาม
..... ซึ่งเป็นผู้ถือบัตรประจำตัวประชาชนเลขที่..... (ซึ่ง
ต่อไปในหนังสือฉบับนี้จะเรียกว่า"นักแสดง") ในฐานะผู้รับจ้างทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ พิธีกร หรือผู้ร่วม
ดำเนินรายการในรายการโทรทัศน์ชื่อ ..... (ซึ่งต่อไปในหนังสือฉบับนี้จะเรียกว่า "รายการ
โทรทัศน์") ให้กับบริษัท..... จำกัด (ซึ่งต่อไปในหนังสือฉบับนี้จะเรียกว่า"ผู้รับจ้างผลิต") ซึ่งเป็นผู้
รับจ้างทำการผลิตและสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ดังกล่าวข้างต้น ให้กับ บริษัท.....จำกัด (ซึ่งต่อไปใน
หนังสือฉบับนี้จะเรียกว่า ".....") ขอรับรองและยืนยันว่าข้าพเจ้าได้ตกลงและยินยอมให้บรรดา
ลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง สิทธิในงานภาพถ่าย สิทธิในการกระทำเกี่ยวกับการแสดง และสิทธิในทางทรัพย์สินทาง
ปัญญาต่างๆ ในสิ่งบันทึกภาพสิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพและเสียงที่เกิดขึ้นจากการแสดงหรือจากการกระทำ
เกี่ยวกับการแสดงของข้าพเจ้าในการทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ พิธีกร หรือผู้ร่วมดำเนินรายการในรายการ
โทรทัศน์ของข้าพเจ้าดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดตกเป็นของ _____ แต่เพียงผู้เดียวเป็นเวลาห้าสิบปี นับแต่วันสิ้น
ปีปฏิทินของปีที่มีการบันทึกการแสดงของนักแสดง และหรือนับแต่วันทำงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ละประเภทดังกล่าว
ข้างต้นได้ถูกสร้างสรรค์ขึ้น หรือวันเริ่มต้นอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์ในงานแต่ละประเภะนั้นตามกฎหมาย ไปจน
ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองสิทธิและลิขสิทธิ์แต่ละประเภทตามที่กฎหมายกำหนด โดย _____ มีสิทธิโดย
ชอบด้วยกฎหมายในการทำซ้ำ คัดแปลง แก้ไข ต่อเติม โอน ขาย จำหน่าย ให้เช่า จัดทำเป็นสินค้า นำ
ออกจำหน่าย โฆษณาประชาสัมพันธ์ แพร่เสียงแพร่ภาพและเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่าในรูปแบบหรือระบบ
หรือทางสื่ออื่นใดได้ทุกช่องทาง รวมทั้งมีสิทธิอนุญาตให้บุคคลอื่นใดใช้สิทธิได้ทุกประการโดย _____
ไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนอื่นใดเพิ่มเติม นอกเหนือจากค่าจ้างค่าตอบแทนที่ข้าพเจ้าได้รับจากผู้รับจ้างผลิตไว้
ครบถ้วนเรียบร้อยแล้วอีกทั้งสิ้น

อนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการโฆษณา เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์รายการโทรทัศน์ตามหนังสือฉบับ
นี้ ข้าพเจ้าจึงตกลงยินยอมให้ _____ มีสิทธิที่จะใช้ชื่อภาพถ่าย ภาพเหมือน ลายมือชื่อ และอัตชีวประวัติ
ของข้าพเจ้าเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้ทุกประการ

เพื่อเป็นหลักฐานในการรับรองลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดงตามหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้าจึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ

ลงชื่อ .....นักแสดง

( )

ลงชื่อ .....

บริษัท _____ จำกัด

ลงชื่อ .....พยาน

( )

ลงชื่อ .....พยาน

( )

ภาคผนวก ข

สัญญาจ้างนักแสดง

บริษัท _____ จำกัด

กรุงเทพมหานคร

โทร.....

วันที่ _____

ข้าพเจ้า _____ (ผู้รับจ้าง / ผู้โอนสิทธิ) อยู่บ้านเลขที่ _____
 บัตรประชาชนเลขที่ _____ สถานที่ออกบัตร _____ ข้าพเจ้า
 ได้รับเงินค่าจ้าง _____ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “การแสดง” หรือ “งาน”) ในละคร _____
 ออกอากาศช่อง _____ จำนวนตอนที่ออกอากาศ _____ ออกอากาศวันที่ _____
 รวมเป็นจำนวนตอน _____ เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้นรวม _____
 จากบริษัท _____ จำกัด (“บริษัทฯ / ผู้รับโอนสิทธิ”) ไว้เรียบร้อยแล้ว โดยข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้บริษัทฯ
 เป็นผู้มียุติแต่เพียงผู้เดียวตลอดอายุแห่งการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย ในต้นแบบบันทึกรายการการแสดง (Master
 Recording) หรืองานซึ่งข้าพเจ้าได้กระทำไปตามที่ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้น และข้าพเจ้าขอโอนสิทธิการแสดงของข้าพเจ้า
 ให้แก่บริษัทฯ ตลอดอายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์

ข้าพเจ้าได้อ่านและเข้าใจข้อความในเอกสารนี้โดยตลอดแล้วถูกต้องตามเจตนา จึงได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าพยาน
 ไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ .....ผู้รับจ้าง / ผู้โอนสิทธิ
 ( )

ลงชื่อ .....ผู้ว่าจ้าง / ผู้รับโอนสิทธิ
 (บริษัท _____ จำกัด)

ลงชื่อ .....พยาน
 ( )

ลงชื่อ .....พยาน
 ( )

ภาคผนวก ข

สัญญาว่าจ้างเข้าร่วมรายการ

ทำที่ บริษัท _____ จำกัด

วันที่ _____

ข้าพเจ้า _____ ชื่อในการแสดงหรือขับร้องหรือนามแฝง ดังนี้คือ _____
 อายุ _____ ปี ถือบัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ _____ อยู่ที่ _____
 _____ (ต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ผู้รับจ้าง”)
 ฝ่ายหนึ่ง กับ บริษัท _____ เลขที่ _____ (ต่อไปใน
 สัญญานี้จะเรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง”) อีกฝ่ายหนึ่ง

ทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญากันดังนี้

ข้อ 1. ผู้ว่าจ้างตกลงว่าจ้าง และผู้รับจ้างตกลงรับจ้าง เป็นผู้เข้าร่วมรายการ _____
 ของผู้ว่าจ้าง ซึ่งมีกำหนดจะออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ _____

ข้อ 2. ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ตกลงค่าจ้างในการร่วมรายการเป็นเงินจำนวน _____
 (_____) โดยผู้ว่าจ้างจะจ่ายค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างหลังจากผู้
 รับจ้างเข้าร่วมรายการ _____ จนสามารถบันทึกรายการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และหากเกิด
 เหตุขัดข้องใดๆ ทำให้ไม่สามารถบันทึกรายการให้เสร็จภายในการบันทึกครั้งแรกได้ ผู้รับจ้างตกลงว่าจะร่วม
 รายการจนกว่าจะบันทึกรายการเสร็จเรียบร้อย โดยจะไม่เรียกร้องค่าใช้จ่ายใดๆ เพิ่มเติมนอกจากที่ตกลงตาม
 สัญญานี้ หากผู้รับจ้างไม่สามารถร่วมรายการจนบันทึกรายการแล้วเสร็จให้ถือว่าผู้รับจ้างผิดสัญญาและไม่มีสิทธิ
 รับค่าจ้างตามสัญญานี้

ข้อ 3. ผู้รับจ้างตกลงว่าจะปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง รวมทั้งตัวแทนของผู้ว่าจ้างในการกำกับกรร่วม
 รายการให้รายการเป็นไปได้อย่างเรียบร้อยและสามารถบันทึกรายการได้ตามกำหนด หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติ
 ตามจนทำให้ไม่สามารถกำกับรายการ ส่งผลให้ไม่สามารถบันทึกรายการได้ตามกำหนด ให้ถือว่าผู้รับจ้างผิด
 สัญญาและไม่มีสิทธิได้รับค่าจ้างตามสัญญานี้

ภาคผนวก ฅ

บริษัท _____ จำกัด
 จังหวัดปทุมธานี
 โทร _____

ใบจ่ายค่าจ้าง

วันที่ .....

ข้าพเจ้า ..... (ผู้รับจ้าง / ผู้โอนสิทธิ) อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ถนน .....ตำบล / แขวง ..... อำเภอ / เขต .....

จังหวัด .....บัตรประชาชนเลขที่ .....สถานที่ออกบัตร .....

วันที่ออกบัตร .....

ข้าพเจ้าได้รับเงินค่าจ้าง ..... (ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “การแสดง” หรือ “งาน”)

รายการ ..... ออกอากาศช่อง ..... วัน ..... เวลา .....

บันทึกเทปวันที่ ..... ออกอากาศวันที่..... เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ..... บาท

(.....) จาก บริษัท _____ (“บริษัท / ผู้รับโอนสิทธิ”) ไว้เรียบร้อยแล้ว โดย

ข้าพเจ้าตกลงยินยอมให้บริษัทฯเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว ตลอดอายุแห่งการคุ้มครองลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย ในต้นแบบบันทึกรายการแสดง (master recording) หรืองานซึ่งข้าพเจ้าได้กระทำไปตามที่ระบุไว้ดังกล่าวข้างต้น และข้าพเจ้าขอโอนสิทธิการแสดงของข้าพเจ้าดังกล่าว ให้แก่บริษัทฯตลอดอายุการคุ้มครองสิทธิ

ข้าพเจ้าได้อ่านและเข้าใจข้อความในเอกสารนี้โดยตลอดแล้วถูกต้องตามเจตนา ซึ่งได้ลงลายมือชื่อต่อหน้าพยานไว้เป็นหลักฐาน

ลงชื่อ _____ ผู้รับจ้าง / ผู้โอนสิทธิ

(.....)

ลงชื่อ _____ ผู้ว่าจ้าง / ผู้รับโอนสิทธิ

บริษัท _____ จำกัด

ลงชื่อ _____ พยาน

(.....)

ลงชื่อ _____ พยาน

(.....)

หมายเหตุ การชำระเงินนี้จะสมบูรณ์เมื่อบริษัทฯ โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของท่านภายในกำหนดเวลา 3 วันทำการ

ภาคผนวก ญ

เอกสารการรับเงิน

วันที่ 20 เดือน ธันวาคม 2555

ข้าพเจ้า _____ ที่อยู่ _____ เลขประจำตัวผู้เสียภาษี - ได้รับเงิน
จาก บริษัท _____ เพื่อเป็นค่าจ้าง ในการแสดงละครโทรทัศน์ ดังนี้

ลำดับ	ชื่อเรื่อง	ตอนที่	จำนวนเงิน
1		3 - 9	.00
2		11 - 20	.00
3		23	.00
รวมเป็นเงิน			.00
หักภาษี ณ ที่จ่าย 5%			
จำนวนเงินสุทธิ			.00

(_____ บาทถ้วน)

ได้รับเป็น เช็ค ธนาคาร _____ สาขา _____ เลขที่ _____ จำนวนเงิน _____ .00 บาท เป็นที่เรียบร้อยแล้ว
และข้าพเจ้าได้อ่านและรับทราบข้อกำหนดและเงื่อนไขของบันทึกมอบสิทธินักแสดงที่ระบุไว้ด้านหลังของ
เอกสารฉบับนี้ โดยข้าพเจ้าตกลงโอนลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง สิทธิในภาพลักษณ์ และทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหมด
ในละครเรื่อง _____ ดังกล่าวให้ตกเป็นสิทธิของ บริษัท _____ จำกัด แต่เพียงผู้เดียวตลอดอายุแห่งการ
คุ้มครองตามกฎหมายและข้าพเจ้ายอมรับว่าค่าตอบแทนดังกล่าวข้างต้นเป็นค่าแสดง ค่าโอนลิขสิทธิ์ และค่าโอน
สิทธินักแสดงที่เป็นธรรมแก่ข้าพเจ้า ดังนั้นข้าพเจ้าตกลงสละสิทธิโต้แย้ง เรียกร้อง หรือฟ้องร้อง ในทางกฎหมาย
ทุกประการที่เกี่ยวข้องกับลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดงและสิทธิในภาพลักษณ์ดังกล่าวข้างต้น

ลงชื่อ ..... ผู้รับเงิน

(นักแสดง)

ภาคผนวก ก

สัญญาว่าจ้างศิลปิน (ประจำสังกัด/ค่าย)¹

ทำที่ _____

วันที่ _____

สัญญานี้ทำขึ้นโดยและระหว่าง

บริษัท _____ จำกัด โดย _____ กรรมการผู้มีอำนาจ ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ _____ (ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “บริษัท”) ฝ่าย
หนึ่ง และ
(นาย/นาง/นางสาว) _____ ผู้ถือ (บัตรประจำตัวประชาชน / หนังสือเดินทาง) เลขที่ _____
อายุ _____ ปี อยู่บ้านเลขที่ _____ ใช้ชื่อในการ
แสดงว่า

“ _____ ” ในฐานะนักแสดงละครโทรทัศน์ (ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ศิลปิน” อีกฝ่ายหนึ่ง)

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีความประสงค์จะทำสัญญาว่าจ้างศิลปิน โดยมีข้อกำหนดและเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. คำจำกัดความ

คำนิยาม หากมิได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่นในสัญญานี้แล้ว คำต่อไปนี้มีความหมายตามที่ระบุไว้ข้างทำยนี้

ลิขสิทธิ์ละครโทรทัศน์ หมายถึง

สิทธิในการทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ต่อสาธารณชนให้เข้า
ต้นฉบับสำเนาของงาน การอนุญาตให้ใช้สิทธิ ธรรมสิทธิ
(Moral Right) สิทธิหวงกันในความเป็นเจ้าของสิทธิในทรัพย์สิน
ทางปัญญาและ/หรือสิทธิใด ๆ ในทางกฎหมายทั้งหมดของ
ศิลปินที่เกี่ยวข้องกับการแสดงละครโทรทัศน์ งานนาฏกรรม
ศิลปกรรม รวมถึง การกระทำการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดสิทธิ
ลิขสิทธิ์เกี่ยวกับละครโทรทัศน์ รวมถึงแต่ไม่จำกัดเฉพาะ การ
ใช้ การโอน การแก้ไข เปลี่ยนแปลง ตัดทอน เพิ่มเติม การทำซ้ำ
การแปล การเผยแพร่ การโฆษณา การใช้ประโยชน์ การ

¹ ที่มา : สัญญานี้ทำขึ้นโดยผู้ประกอบการบันเทิงซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์แห่งหนึ่งเป็นผู้จัดทำขึ้น และนำไปใช้ในทางปฏิบัติเมื่อมีการทำสัญญาระหว่างนักแสดงและผู้ประกอบการบันเทิง

อนุญาตให้ใช้สิทธิและสิทธิใด ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับละครโทรทัศน์

ทรัพย์สินทางปัญญา	หมายถึง	ลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง สิทธิในภาพลักษณ์ของนักแสดง (Image Right) ลักษณะของตัวละคร วรรณกรรม บทละครโทรทัศน์ แนวคิด คำโครง เนื้อเรื่อง รายละเอียดของตัวละคร ฉากละคร การจัดแสง สี เสียงประกอบละคร ชื่อศิลปิน ชื่อตัวละคร ชื่อทางการค้าในการแสดง สิทธิในการแสดงทั้งหมด สิทธิในทรัพย์สินและสิทธิอื่นใดทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการแสดงละครโทรทัศน์ภายใต้สัญญาฉบับนี้
สิทธินักแสดง	หมายถึง	สิทธิในการกระทำการ แพร่เสียง แพร่ภาพ เผยแพร่ต่อสาธารณชน บันทึก ทำซ้ำ ซึ่งสิ่งบันทึกในการแสดงของศิลปิน สิทธิในการได้รับค่าตอบแทนของนักแสดงหรือสิทธิอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นสิทธินักแสดง
สัญญา	หมายถึง	สัญญาว่าจ้างศิลปินฉบับนี้รวมถึงสัญญาหรือเอกสารแนบทำสัญญาฉบับนี้และสัญญาหรือบันทึกข้อตกลงแก้ไขเพิ่มเติมสัญญาฉบับนี้ที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจัดทำขึ้นภายหลัง
บริษัทในเครือ	หมายถึง	บริษัท.....และบริษัทอื่นซึ่ง.....ถือหุ้นที่ออกจำหน่ายแล้วของบริษัทอื่นตั้งแต่หรือมากกว่าร้อยละ 50

2. การว่าจ้าง

2.1 บริษัทตกลงว่าจ้างและศิลปินตกลงรับจ้างเป็นนักแสดงในละครโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ที่บริษัทบริษัทในเครือหรือบริษัทที่เป็นพันธมิตรในทางธุรกิจของบริษัทเป็นผู้ผลิตรายการ โดยศิลปินในฐานะศิลปินในสังกัดของบริษัทจะต้องปฏิบัติตามสัญญาฉบับนี้เป็นระยะเวลา _____ ปี นับแต่วันที่ลงนามในสัญญาฉบับนี้ โดยจะแสดงละครโทรทัศน์ภายใต้การแนะนำและคำแนะนำของบริษัท เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า _____ เรื่องต่อปี (เรื่องละประมาณ _____ ตอน / ความยาวตอนละ _____ นาที)

หากในปีที่ 1 และปีที่ 2 บริษัทมอบหมายงานแสดงน้อยกว่าปีละ _____ เรื่อง ในปีถัดไป บริษัทอาจมอบหมายให้ศิลปินแสดงละครโทรทัศน์มากกว่า _____ เรื่องต่อปี

ภายใต้ข้อกำหนดและเงื่อนไขที่ระบุไว้ในสัญญาฉบับนี้ ศิลปินตกลงเป็นนักแสดงในละครโทรทัศน์หรือกิจกรรมที่บริษัทหรือบริษัทในเครือมอบหมายให้ปฏิบัติตามสัญญา โดยศิลปินตกลงที่จะให้ความร่วมมือกับบริษัทหรือบริษัทในเครือและใช้ความพยายามอย่างดีที่สุดในการผลิตผลงานละครโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์หรือทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามสัญญาให้ได้คุณภาพและมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของบริษัท

ศิลปินรับทราบว่า หากการถ่ายทำละครโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ต่างๆที่บริษัทมอบหมายให้ตามสัญญาไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลาตามสัญญาฉบับนี้ คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงขยายระยะเวลาการว่าจ้างศิลปินออกไปจนกว่าการจัดทำละครโทรทัศน์หรือรายการโทรทัศน์ที่อยู่ในความควบคุมของบริษัทจะเสร็จสิ้นและมีคุณภาพและมาตรฐานเป็นที่พอใจกับบริษัท

2.2 ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน บริษัทอาจร้องขอให้ศิลปินแสดงละครโทรทัศน์ มากกว่าจำนวนเรื่องของละครโทรทัศน์ตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.1 ได้ตกลงไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ศิลปินจะได้รับค่าตอบแทนจากการแสดงละครโทรทัศน์ตอนหรือเรื่องเพิ่มขึ้นดังกล่าวตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญาฉบับนี้

2.3 ภายหลังจากที่ศิลปินลงนามในสัญญาฉบับนี้ บริษัทจะติดต่อศิลปินและแจ้งถึงรายละเอียดของละครโทรทัศน์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่บริษัทจะมอบหมายให้ศิลปินแสดงหรือดำเนินการตามสัญญาฉบับนี้ ในส่วนการแสดงละครโทรทัศน์ บริษัทจะส่งมอบบทละครโทรทัศน์ให้ศิลปินเพื่ออ่านและเพื่อทำความเข้าใจบทละครโทรทัศน์และฝึกซ้อม ประกอบการแสดง และกระทำการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการจัดทำละครโทรทัศน์ของบริษัทภายใต้สัญญาฉบับนี้

ทั้งนี้ ศิลปินรับทราบว่า บทละครโทรทัศน์หรือข้อมูลใดก็ตามที่เกี่ยวข้องกับบทละครโทรทัศน์ดังกล่าวถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญา ความลับทางการค้าและลิขสิทธิ์ของบริษัทแต่เพียง ผู้เดียว ศิลปินต้องไม่เปิดเผยบทละครโทรทัศน์หรือข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบทละครโทรทัศน์ดังกล่าวหรือที่เกี่ยวข้องกับกิจการของบริษัทแก่บุคคลภายนอก เว้นแต่จะได้รับความยินยอม เป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท รวมทั้งต้องไม่ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่ ต่อสาธารณชนซึ่งบทละครโทรทัศน์หรือข้อมูลหรือทรัพย์สินทางปัญญาใด ๆ ของบริษัทแก่บุคคลภายนอก

3. ค่าตอบแทน

บริษัทตกลงจะชำระค่าตอบแทนให้ศิลปินจากการแสดงละครโทรทัศน์และการโอนสิทธิต่าง ๆ ของศิลปิน ภายใต้สัญญาดังต่อไปนี้

3.1 ค่าตอบแทนจากการแสดงละครโทรทัศน์และการโอนสิทธิตามสัญญานี้ตามจำนวนละครโทรทัศน์ที่ตกลงไว้ในสัญญาข้อ 2.1 ดังนี้

ในปีที่ 1 ค่าตอบแทนเป็นจำนวน _____ บาท และ/หรือ ตอนละ _____ บาท

ในปีที่ 2 ค่าตอบแทนเป็นจำนวน _____ บาท และ/หรือ ตอนละ _____ บาท

ในปีที่ 3 ค่าตอบแทนเป็นจำนวน _____ บาท และ/หรือ ตอนละ _____ บาท

โดยบริษัทจะชำระค่าตอบแทนดังกล่าวให้ศิลปินดังนี้
ชำระเป็น (เงินสด / เช็คสั่งจ่ายในนามของศิลปิน) โดยแบ่งชำระเงินค่าตอบแทนในแต่ละปีเป็นสองงวด กล่าวคือ ณ วันทำสัญญา ศิลปินจะรับค่าตอบแทนจำนวนครึ่งหนึ่งของค่าตอบแทนทั้งหมดในปีที่ 1 และ ส่วนที่เหลืออีกครึ่งหนึ่งในหกเดือนถัดมานับแต่วันทำสัญญา

การชำระค่าตอบแทนให้แก่ศิลปินในปีที่ 2 และปีที่ 3 ให้ใช้วิธีการชำระค่าตอบแทนวิธีเดียวกันกับปีที่ 1 โดยชำระค่าตอบแทนเป็นราย 2 งวดต่อปี โดยระยะเวลาในการชำระค่าตอบแทนแต่ละงวดต้องห่างกันอย่างน้อยไม่ต่ำกว่า 6 เดือนจากการชำระเงินครั้งสุดท้าย

3.2 ในกรณีที่ศิลปินได้รับมอบหมายให้แสดงละครเกินกว่าจำนวนตอนที่ตกลงกันได้ตามสัญญา บริษัทตกลงจะชำระค่าตอบแทนจากการแสดงละครโทรทัศน์และการโอบลิติตตามสัญญาเพิ่มเติมให้แก่ศิลปิน ดังนี้

- ปีที่ 1 ค่าตอบแทนสำหรับละครโทรทัศน์ที่เกิน จำนวนตอนละ _____ บาท
- ปีที่ 2 ค่าตอบแทนสำหรับละครโทรทัศน์ที่เกิน จำนวนตอนละ _____ บาท
- ปีที่ 3 ค่าตอบแทนสำหรับละครโทรทัศน์ที่เกิน จำนวนตอนละ _____ บาท

โดยค่าตอบแทนดังกล่าวบริษัทจะชำระตอบแทนโดย (เช็คสั่งจ่ายในนามของศิลปิน/ เงินสด) ให้แก่ศิลปินภายใน 7 วัน หลังจากวันที่เสร็จสิ้นการจัดทำละครโทรทัศน์ที่เกินในแต่ละเรื่อง / ตอน และ/หรือระยะเวลาอื่นที่บริษัทกำหนด

ศิลปินตกลงชำระภาษีที่เกี่ยวข้องกับค่าตอบแทนภายใต้สัญญาฉบับนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

4. หน้าที่ของศิลปิน

4.1 ในระหว่างอายุสัญญาฉบับนี้ ศิลปินจะเป็นนักแสดงในละครโทรทัศน์ของบริษัทหรือ บริษัทในเครือ รวมถึงกระทำการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของละครโทรทัศน์ หรือธุรกิจของบริษัท บริษัทในเครือหรือบริษัทที่เป็นพันธมิตรในทางธุรกิจของบริษัทตามที่สัญญากำหนดไว้

4.2 ศิลปินจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของบริษัทโดยเคร่งครัดในกรณีดังต่อไปนี้

4.2.1 ศิลปินจะต้องฝึกซ้อม ฝึกหัดการแสดงกับบุคลากรของบริษัท บริษัทในเครือ รวมทั้งจัดตารางเวลาฝึกซ้อมตามที่บริษัทเห็นสมควรหรือได้จัดสรรเวลาไว้โดยเคร่งครัด รวมทั้งศิลปินต้องรักษาสุขภาพของตนให้แข็งแรงและอยู่ในสภาพที่มีความสามารถหรือที่จะทำการแสดง รวมทั้งจะต้องไม่เสพสิ่งเสพติดใด ๆ ทุกชนิด

หากบริษัทพิจารณาแล้วเห็นว่า ศิลปินขาดคุณสมบัติ หรือสุขภาพรวมทั้งบุคลิกภาพและการวางตัวไม่เหมาะสมต่อการเป็นนักแสดงหรือไม่เหมาะสมกับการแสดงภายใต้สัญญาฉบับนี้ บริษัทมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยไม่ต้องจ่ายค่าตอบแทนและค่าเสียหายใดๆแก่ศิลปิน

4.2.2 ศิลปินต้องให้ความร่วมมือในการถ่ายทำละครโทรทัศน์ แสดงและฝึกซ้อมการแสดงละครโทรทัศน์ตามตารางเวลาที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด ถ้าศิลปินมาสายหรือไม่มาตามกำหนดนัดถ่ายทำและ/หรือการฝึกซ้อมโดยไม่มีเหตุผลอันควร หรือไม่ได้แจ้งล่วงหน้า ศิลปินจะต้องรับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในทุกกรณีไป

ศิลปินจะต้องยอมรับและปฏิบัติตามหน้าที่ตามที่บริษัทหรือบริษัทในเครือมอบหมายให้โดยที่บริษัทหรือบริษัทในเครือจะมอบหมายบทบาทการแสดงในละครโทรทัศน์ที่เหมาะสมกับศิลปิน ตามที่บริษัทหรือบริษัทในเครือเห็นสมควร ซึ่งศิลปินจะต้องไม่ได้แย่ง คัดค้าน หรือ บ้ายเบี่ยงการปฏิบัติหน้าที่การแสดงดังกล่าว โดยปราศจากเหตุอันสมควร

4.2.3 ในระหว่างอายุสัญญาฉบับนี้ ศิลปินจะต้องปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ตาม ที่บริษัทหรือบริษัทในเครือกำหนดโดยเคร่งครัดเพื่อให้งานการแสดงละครโทรทัศน์ของศิลปิน ภายใต้สัญญาฉบับนี้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งปฏิบัติตามระเบียบข้อกำหนดและคำสั่ง ของผู้อำนวยการสร้าง ผู้กำกับการแสดง ผู้จัดการ ผู้ประสานงานอย่างเคร่งครัด

4.2.4 ศิลปินให้ความร่วมมือกับบริษัทหรือบริษัทในเครือในการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่โฆษณา งานละครโทรทัศน์ของบริษัทหรือบริษัทในเครือที่ศิลปินมีส่วนร่วมแสดง โดยผ่านสื่อใดๆ ของบริษัทหรือบริษัทในเครือ หรือสื่อที่บริษัทเห็นว่าเหมาะสม เพื่อวัตถุประสงค์ในการส่งเสริม สนับสนุน งานละครโทรทัศน์ของบริษัทหรือบริษัทในเครือ รวมทั้ง การแสดง การแสดงสด การบันทึกเสียง การบันทึกการแสดง การเปิดตัวการแสดง การแถลงข่าวต่อสื่อมวลชน การปรากฏตัวต่อสาธารณชน งานการกุศลเพื่อประโยชน์ของทางราชการ และ/หรือ องค์กรที่ไม่ได้แสวงหากำไร การเข้าร่วมในกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นการส่งเสริมธุรกิจของบริษัทหรือบริษัทในเครือ การให้สัมภาษณ์ผ่านสื่ออื่นๆ ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ภาพหรือแพร่เสียงทางสื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุโทรทัศน์ เคเบิลทีวี หรือสื่ออื่น ๆ ตามที่บริษัทหรือบริษัทในเครือเห็นสมควร

ในกรณีที่ศิลปินได้รับการติดต่อจากบุคคลภายนอกให้เข้าร่วมแสดงคอนเสิร์ต ประชาสัมพันธ์กิจการ หรือธุรกิจของบุคคลภายนอก ถ่ายแบบโฆษณา หรือ กระทำกิจกรรมอื่นใดนอกเหนือจากที่ระบุในสัญญาฉบับนี้ ศิลปินต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัทก่อนทุกครั้ง

4.2.5 ในระหว่างอายุสัญญาฉบับนี้ ศิลปินตกลงจะไม่เป็นนักแสดงและ/หรือประกอบกิจการหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการค้าแข่งและ/หรือแข่งขันในทางการค้ากับบริษัทหรือบริษัทในเครือ ไม่ว่าจะด้วยตนเองหรือร่วมมือกับบุคคลอื่น เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัทเท่านั้น

4.2.6 ในกรณีที่ศิลปินจะเดินทางไปต่างประเทศในระหว่างกำหนดระยะเวลาของสัญญาฉบับนี้ ศิลปินจะต้องแจ้งให้บริษัททราบก่อนล่วงหน้า ถึงกำหนดการเดินทางของศิลปินล่วงหน้าอย่างน้อย [3] เดือนก่อนการเดินทาง และ บริษัทจะดำเนินการพิจารณาอนุญาตโดยพิจารณาถึงเหตุผลอันสมควรเป็นกรณีไป

4.2.7 ในกรณีที่ศิลปินไม่มีผู้ดูแลหรือผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ ศิลปิน ตกลงให้บริษัทเป็นผู้จัดการ ดูแล ให้คำปรึกษาและบริหารงานต่างๆ ตามสัญญาแก่ศิลปินตลอดระยะเวลาสัญญาฉบับนี้ เพื่อให้การปฏิบัติตามสัญญาฉบับนี้เกิดประโยชน์สูงสุด

4.2.8 ในกรณีที่ศิลปินมีผู้ดูแลหรือผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ของศิลปินอยู่แล้ว บุคคลดังกล่าวต้องได้รับการยินยอมและรับรองเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัทก่อน โดยบุคคลดังกล่าวต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดหรือแย้งกับข้อตกลงและเงื่อนไขที่ศิลปินได้ทำกับบริษัทตามสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ บริษัทจะไม่ขอรับผิดชอบต่อความเสียหายหรือการกระทำใดที่เกิดขึ้นจากผู้ดูแลหรือผู้จัดการส่วนตัวหรือผู้ดูแลผลประโยชน์ของศิลปิน เว้นแต่การกระทำดังกล่าวจะได้รับความยินยอมล่วงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท

4.2.9 ศิลปินขอรับรองว่า ก่อนวันที่ลงนามในสัญญาฉบับนี้ ศิลปินไม่มีนิติสัมพันธ์หรือเป็นคู่สัญญาหรือมีภาระหน้าที่อื่นใดผูกพันกับบุคคลภายนอกอันมีผลเป็นการขัดขวางต่อการปฏิบัติตามข้อกำหนดและเงื่อนไขในสัญญาฉบับนี้

4.2.10 ศิลปินจะไม่ใช้ชื่อและ/หรือสัญลักษณ์ ชื่อทางการค้า ลิขสิทธิ์ ในบทละครโทรทัศน์และ/หรือทรัพย์สินทางปัญญาใด ๆ ของบริษัทหรือบริษัทในเครือ เพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวหรือประโยชน์ของบุคคลภายนอกหรือก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่บริษัทหรือบริษัทในเครือ เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากบริษัท

4.2.11 ศิลปินตกลงให้บริษัท ตัวแทน และ/หรือบริษัทในเครือของบริษัททำการบันทึกภาพ และการแสดงทุกประการของศิลปินจากการแสดงสด จากสื่อบันทึกการแสดงทุกรูปแบบ ใช้ ดัดแปลง จัดเก็บค่าสิทธินักแสดง สิทธิต่าง ๆ ทำซ้ำ เผยแพร่ต่อสาธารณชนในสื่อทุกรูปแบบ โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งและแสวงหาประโยชน์อื่นใดทุกประเภทเพื่อกิจการของบริษัทและบริษัทในเครือ

5. ค่าปรับ

ในกรณีที่ศิลปินไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงข้อใดข้อหนึ่งของสัญญาฉบับนี้ ให้ถือว่าศิลปินผิดสัญญาและบริษัทมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายจากศิลปินได้เป็นจำนวนเงิน 2 เท่าของค่าตอบแทนโดยรวมทั้งหมดตามจำนวนปีที่กำหนดไว้ในข้อ 3 ของสัญญาฉบับนี้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิของบริษัทที่จะเรียกร้องค่าเสียหายอื่นเพิ่มเติมจากศิลปิน

6. ลิขสิทธิ์และสิทธินักแสดง

6.1 ศิลปินรับทราบว่า บรรดาสิทธิ กรรมสิทธิ สิทธิ ทรัพย์สินทางปัญญา ในงานละครโทรทัศน์ งานวรรณกรรม นาฏกรรม ดนตรีกรรม สิ่งบันทึกเสียง โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิทธินักแสดง สิทธิในรูปลักษณ์หรือภาพลักษณ์ของนักแสดง สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาใดๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับกรดำเนินการใด ๆ ตาม

สัญญาฉบับนี้ และบันทึกงานแสดงละครโทรทัศน์ รวมทั้งสิทธิในการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดงและการกระทำอื่นใดอันเกี่ยวข้อง กับงานการแสดงละครโทรทัศน์ทั้งหมดของศิลปิน ที่เกิดขึ้นก่อนระหว่างขณะ และ/หรือ ภายหลังจากอายุสัญญาฉบับนี้ พร้อมทั้งสิทธิในการแพร่เสียง แพร่ภาพ หรือเผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมทั้ง การแสดงละครโทรทัศน์ บันทึกการแสดงละครโทรทัศน์ของศิลปิน การทำซ้ำ บันทึกงานการแสดงละครโทรทัศน์ของศิลปิน ภายใต้อายุสัญญาฉบับนี้เป็นกรรมสิทธิ์ สิทธิ ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทโดยเด็ดขาดแต่เพียงผู้เดียว ตลอดอายุการคุ้มครองตามกฎหมายโดยศิลปินหรือบุคคลอื่นใดที่ได้สิทธิมาจากศิลปินจะไม่อ้างสิทธิหรือแสดงสิทธิใดอันเป็นการโต้แย้งต่อกรรมสิทธิ์ ลิขสิทธิ์และสิทธิดังกล่าวข้างต้นของบริษัท

โดยสัญญาฉบับนี้ ศิลปินตกลงโอนบรรดาคopyright ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิ สิทธินักแสดง กรรมสิทธิ์ ของศิลปิน ที่มีหรือเกิดขึ้นจากการแสดงละครโทรทัศน์ รายการโทรทัศน์และกิจกรรมทุกประเภทที่ศิลปินทำระหว่างอายุสัญญานี้ ตลอดจนสิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพ ดนตรีกรรม นาฏกรรม โสตทัศนวัสดุ การแสดงของศิลปิน สื่อทุกประเภท สิทธิทางทรัพย์สินทางปัญญา สิทธินักแสดง สิทธิในภาพลักษณ์ของศิลปินตามสัญญาฉบับนี้ รวมถึงสัญญาฉบับอื่นใดที่ศิลปินทำไว้กับบริษัทหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการแสดงหรือปฏิบัติตามสัญญา รวมถึงสิทธิในการบันทึก ทำซ้ำ ดัดแปลง ตัดทอน โฆษณา เผยแพร่ แพร่ภาพ แพร่เสียง ถ่ายทอดการแสดง ทำพจนานุกรม การโอน ทำประโยชน์อื่นใด ต่อสาธารณชนหรือบุคคลภายนอกไม่ว่าโดยวิธีการใด ๆ ซึ่งเป็นที่รู้จักในปัจจุบันหรือที่พัฒนาขึ้นในอนาคต และการใช้สิทธิใด ๆ ตามสัญญาให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ สิทธิและลิขสิทธิ์ของบริษัทแต่เพียงผู้เดียว

6.2 ศิลปินหรือทายาทของศิลปิน จะไม่มีสิทธิดำเนินการใดอันมีลักษณะเป็นการจำหน่าย หรือทำให้เสื่อมเสียซึ่งกรรมสิทธิ์ สิทธิ ลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง ทรัพย์สินทางปัญญา สิทธิ ใด ๆ ของศิลปินและ/หรือบริษัทและบริษัทในเครือของบริษัททั้งหมดตามที่กำหนดไว้ในสัญญาฉบับนี้

6.3 ศิลปินตกลงให้บริษัทหรือบริษัทในเครือนำชื่อศิลปิน ชื่อทางการแสดงและ/หรือเครื่องหมายใด ๆ ของศิลปินมาเพื่อใช้ในงานการแสดงละครโทรทัศน์ สิ่งบันทึกเสียง สิ่งบันทึกภาพ โสตทัศนวัสดุ หรือสิ่งอื่นใดตามที่เห็นสมควรตลอดอายุการคุ้มครองของกฎหมายภายใต้สัญญาฉบับนี้

7. การบริหารจัดการของศิลปิน

7.1 ศิลปินตกลงที่จะให้บริษัทหรือบริษัทในเครือดำเนินการและจัดการเกี่ยวกับการกำหนดตารางเวลาฝึกซ้อมการแสดงและตารางเวลาต่าง ๆ รวมถึงการแสดงของศิลปิน [และจัดทำสัญญาจ้างผู้จัดการของศิลปินตามที่บริษัทหรือตัวแทนของบริษัทเห็นชอบด้วย ตามแบบและเนื้อหาของสัญญาจ้างผู้จัดการของศิลปินที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นชอบด้วย]

7.2 กรณีที่ศิลปินและ/หรือผู้จัดการของศิลปินได้รับงานหรือกระทำการใด ๆ ที่เป็นส่วนตัวอันไม่เกี่ยวข้องกับกิจการของบริษัทหรือบริษัทในเครือและศิลปินต้องดำเนินการดังกล่าวในช่วงเวลาเดียวกับกิจกรรมหรืองานของบริษัทหรือบริษัทในเครือตามที่กำหนดไว้ในสัญญาฉบับนี้ บริษัทขอสงวนสิทธิในการเป็นผู้พิจารณาความเหมาะสมแต่เพียงผู้

เดี่ยวและศิลปินต้องจัดสรรเวลา (คิว) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาแก่บริษัทหรือบริษัทในเครือเป็นอันดับแรกก่อนงานของบุคคลภายนอก

8. การสิ้นสุดของสัญญา

8.1 สิทธิในการบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงว่า สัญญาฉบับนี้จะสิ้นสุดลงทันทีในกรณีดังต่อไปนี้

- (ก) ครบกำหนดอายุสัญญา
- (ข) ศิลปินถึงแก่กรรมหรือตกเป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถตามกฎหมาย
- (ค) ศิลปินตกเป็นบุคคลล้มละลายหรือมีหนี้สินล้นพ้นตัวตามกฎหมายล้มละลาย
- (ง) คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติหรือละเว้นหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดและเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งของสัญญาและหากโดยสภาพสามารถแก้ไขได้และคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญามีได้แก้ไขเหตุบกพร่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จในกำหนดระยะเวลา 30 วัน นับจากวันที่ฝ่ายที่มีผิดสัญญาได้มีหนังสือบอกกล่าวให้ทราบถึงเหตุที่ผิดสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญาสิ้นสุดลงทันทีโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าอีก

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงว่า สัญญาฉบับนี้จะสิ้นสุดลงทันทีในกรณีดังต่อไปนี้

8.2 สิทธิในการบอกเลิกสัญญาของบริษัท

บริษัทมีสิทธิบอกเลิกสัญญาฉบับนี้ โดยแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ศิลปินในกรณีดังต่อไปนี้

- (ก) ศิลปินประสบปัญหาในการปฏิบัติงานการแสดงแก่บริษัทหรือบริษัทในเครือ ตามสัญญาฉบับนี้หรือปฏิบัติตนขัดต่อข้อกำหนดใด ๆ ในสัญญาฉบับนี้
- (ข) ศิลปินกระทำการใด ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียง ความเชื่อถือของบริษัท ตัวแทน กรรมการหรือบริษัทในเครือของบริษัทหรือต่ออาชีพของศิลปิน
- (ค) ศิลปินละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขแห่งสัญญาฉบับนี้หรือละเลยที่จะให้ความร่วมมือกับบริษัทหรือบริษัทในเครือ

การเลิกสัญญาฉบับนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิคู่สัญญาที่มีตามกฎหมายในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาฉบับนี้ "ค่าเสียหาย" ที่กล่าวไว้ในข้อนี้ หมายถึง ค่าสินไหมทดแทนที่เกิดจากการผิดสัญญา หรือ ไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ รวมถึงความเสียหายทางตรงหรือทางอ้อมที่เกิดจากการผิดสัญญาฉบับนี้

9. การรักษาความลับ

ศิลปินตกลงว่า บรรดาทรัพย์สินทางปัญญา ลิขสิทธิ์ในบทละครโทรทัศน์ เทปละครโทรทัศน์ วรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม บทละคร บทภาพยนตร์ จากละคร การจัดแสดง การจัดเสียงประกอบจากการแสดง การแสดงของศิลปิน ข้อมูลใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตามสัญญาภายใต้สัญญาฉบับนี้ให้ถือว่าเป็นความลับของบริษัทและบริษัทในเครือ โดยศิลปินจะไม่เปิดเผยข้อมูลใดภายใต้สัญญาไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ แก่บุคคลภายนอกโดยมิได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรล่วงหน้าจากบริษัท

10. การแก้ไขสัญญา

การเพิ่มเติม ตัดทอน แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสัญญาฉบับนี้ จะมีผลบังคับใช้ต่อเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ได้ตกลงและลงนามร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร

11. การส่งหนังสือบอกกล่าว

ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายที่ประสงค์จะส่งคำบอกกล่าว ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวนั้นไปตามชื่อและที่อยู่ตามที่ระบุข้างต้น โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือให้ส่งไปยังที่อยู่ที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงใหม่ตามที่คู่สัญญาได้แจ้งเป็นหนังสือให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบและให้ถือว่าคู่สัญญาได้มีการส่งหนังสือบอกกล่าวโดยชอบแล้ว เมื่อครบกำหนดสิบ (10) วัน นับจากวันที่คู่สัญญาได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

ถ้าหากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ของตนจะต้องแจ้งให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบเป็นหนังสือภายในสิบห้า (15) วัน นับจากวันที่มีการย้ายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ดังกล่าว มิฉะนั้นให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายยึดถือที่อยู่เดิมตามที่ระบุไว้ก่อนการย้ายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ใหม่เป็นหลัก

12. การโอนสิทธิ

ศิลปินรับทราบว่าการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาฉบับนี้เป็นนิติกรรมเฉพาะตัวศิลปิน ไม่สามารถโอนสิทธิและ/หรือหน้าที่ความรับผิดชอบของศิลปินภายใต้สัญญาฉบับนี้ให้แก่บุคคลภายนอก อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่บริษัทมีความจำเป็นบริษัทอาจโอนสิทธิและ/หรือหน้าที่ของบริษัทตามที่กำหนดไว้ในสัญญาฉบับนี้ให้กับบริษัทในเครือหรือบุคคลภายนอกได้ตามที่เห็นว่าเหมาะสม

13. การฟ้องร้องดำเนินคดี

ศิลปินจะให้ความร่วมมือกับบริษัทหรือบริษัทในเครือในการใช้สิทธิเรียกร้อง ฟ้องร้อง เรียกร้องค่าเสียหายหรือร้องทุกข์ ดำเนินคดีไม่ว่าทางแพ่งและ/หรืออาญาต่อบุคคลภายนอก ผู้กระทำผิด หรือกระทำการละเมิดต่อสิทธิกรรมสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง และ ทรัพย์สินทางปัญญาของบริษัทหรือบริษัทในเครือตามสัญญาฉบับนี้

ศิลปินรับรองว่าจะปกป้องบริษัท ตัวแทน กรรมการ พนักงานของบริษัทและ/หรือบริษัทในเครือของบริษัทจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีและชดเชยค่าเสียหายแก่บุคคลภายนอกในกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้น อันมีผลมาจากการละเมิดลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง ทรัพย์สินทางปัญญา หรือ สิทธิอื่นใดของบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามสัญญาฉบับนี้ ตลอดอายุของสัญญาฉบับนี้และภายหลังสัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลง ไม่ว่าโดยเหตุใดก็ตาม

14. กฎหมายที่ใช้บังคับ

สัญญาฉบับนี้ให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายไทย

เพื่อเป็นหลักฐานแห่งการนี้ คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจสัญญาฉบับนี้โดยตลอดแล้วจึงได้ลงลายมือชื่อของตนไว้ตามวันเวลาที่ระบุไว้ข้างต้น

บริษัท		ศิลปิน	
บริษัท _____	จำกัด	ลงชื่อ _____	
(_____)		(_____)	
ลงชื่อ _____	กรรมการผู้มีอำนาจ		
(_____)			
ลงชื่อ _____	กรรมการผู้มีอำนาจ		
(_____)			
ลงชื่อ _____	พยาน	ลงชื่อ _____	พยาน
(_____)		(_____)	

ภาคผนวก ก
ร่าง
สัญญาว่าจ้างศิลปิน (อิสระ)²

ทำที่ _____

วันที่ _____

โดยที่บริษัท _____ จำกัด โดย _____ กรรมการผู้มีอำนาจ ซึ่งมีสำนักงานตั้งอยู่เลขที่ _____
_____ (ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “บริษัท”) ฝ่ายหนึ่ง และโดยที่ (นาย/นาง/
นางสาว) _____ ผู้ถือ (บัตรประจำตัวประชาชน / หนังสือเดินทาง) เลขที่ _____ อายุ
_____ ปี อยู่บ้านเลขที่ _____ (ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะเรียกว่า “ศิลปิน”
อีกฝ่ายหนึ่ง)

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญาว่าจ้างศิลปินร่วมกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การว่าจ้าง

บริษัทตกลงว่าจ้าง ศิลปินและศิลปินตลกลงรับจ้างเป็นศิลปินเพื่อแสดง _____ คอนเสิร์ต _____ ภาพยนตร์
โฆษณา _____ ละครโทรทัศน์ _____ ภาพยนตร์ _____ เกมโชว์ _____ อื่นๆ(ระบุ.....) (ซึ่งต่อไปในสัญญานี้จะ
เรียกว่า “คอนเสิร์ต/ภาพยนตร์โฆษณา/ละครโทรทัศน์/ภาพยนตร์/เกมโชว์ _____ อื่นๆ(ระบุ)”) และเข้าร่วมกิจกรรมกับ
บริษัท โดยศิลปินจะมาแสดงคอนเสิร์ต/ภาพยนตร์โฆษณา/ละครโทรทัศน์/ภาพยนตร์/เกมโชว์ _____ อื่นๆ(ระบุ) และเข้าร่วม
กิจกรรมตามกำหนดระยะเวลาที่บริษัทได้แจ้งไว้³

ทั้งนี้ ศิลปินรับทราบว่าจะศิลปินต้องดำเนินการแสดงตามข้อ 1 นี้ให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา.....
และ/หรือไม่เกิน.....วันแต่กรณีที่มีเหตุอันสมควร

2. ค่าตอบแทน

2.1 บริษัทตกลงจะชำระค่าตอบแทนให้ศิลปินจากการแสดง (คอนเสิร์ต/ภาพยนตร์โฆษณา/ละครโทรทัศน์/
ภาพยนตร์/เกมโชว์ _____ อื่นๆ(ระบุ)) ที่เกิดขึ้นจากการรับจ้างงานตามข้อ 1 ดังนี้

ค่าตอบแทนเหมาจ่ายเป็นจำนวนทั้งสิ้น.....บาท โดยแบ่งชำระเป็น.....งวด โดยบริษัท
จะชำระค่าตอบแทนดังกล่าวให้ศิลปินดังนี้

² ที่มา : ร่างสัญญานี้จัดทำขึ้นโดยที่ประชุมร่วมของคณะกรรมการสิทธิทางปัญญา โดยไม่มีฝ่ายใด
ได้เปรียบเสียเปรียบโดยใช้ข้อสัญญามาผูกมัด เพราะร่างสัญญาดังกล่าวได้ร่างขึ้นอย่างเป็นกลางโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของ
คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

³ รายละเอียดการว่าจ้าง เช่น ชื่อเรื่องละครโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ควรระบุให้ชัดเจนในสัญญา หรือจัดทำเป็น
สัญญาแนบท้ายสัญญานี้

-งวดที่ 1 เป็นเงินจำนวน.....บาท ภายใน.....วัน หลังจากลงนามในสัญญา

-งวดที่ 2 เป็นเงินจำนวน.....บาท ภายใน.....วัน หลังจากเสร็จสิ้นการแสดงตาม

ข้อ 1. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ศิลปินตกลงชำระภาษีที่เกี่ยวข้องกับค่าตอบแทนภายใต้สัญญาฉบับนี้ตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 คู่สัญญารับทราบ ว่า ค่าตอบแทนดังกล่าวข้างต้นไม่รวมถึงค่าตอบแทนในการเผยแพร่สิ่งบันทึกการแสดงของศิลปิน ในกรณีที่บริษัทนำภาพการแสดง และ/หรือผลงานการแสดงต่างๆ ของศิลปินไปเผยแพร่ต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะโดยทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต สื่อมัลติมีเดียแบบไร้สาย(wireless) และ/หรือสื่อโทรคมนาคมทุกประเภท รวมถึงการออกอากาศซ้ำ (re-transmission) ทางวิทยุ และ/หรือโทรทัศน์ หรือนำออกจำหน่ายในท้องตลาดในรูปแบบของ ออปติคัลดิสก์(Optical disc).⁴ สิ่งบันทึกเสียง ไลต์ทัศนวัสดุอื่นๆ หรือสิ่งบันทึกการแสดงของศิลปินที่มีอยู่ในปัจจุบันและ/หรือที่จะมีต่อไปในอนาคต ซึ่งศิลปินจะได้รับค่าตอบแทนเพิ่มเติมจากค่าตอบแทนในข้อ 2.1 ดังนี้

ก) ค่าตอบแทนจากออปติคัลดิสก์ (Optical disc) และ/หรือสิ่งบันทึกเสียง และ/หรือ ไลต์ทัศนวัสดุอื่นๆ

1) การจำหน่ายออปติคัลดิสก์ (Optical disc) สิ่งบันทึกเสียง ไลต์ทัศนวัสดุอื่นๆ

-ประเภท วีซีดี / วีดีโอ ศิลปินได้รับค่าสิทธิในอัตราแผ่นละ.....บาท หรือตั้งแต่แผ่นที่.....ในจำนวนเงินแผ่นละ.....บาท

-ประเภท ดีวีดี ศิลปินได้รับค่าสิทธิในอัตราแผ่นละ.....บาท หรือตั้งแต่แผ่นที่.....ในจำนวนเงินแผ่นละ.....บาท

-ประเภท ออปติคัลดิสก์ (Optical disc) อื่นๆ ศิลปินได้รับค่าสิทธิในอัตราหน่วยละ.....บาท หรือตั้งแต่หน่วยที่.....ในจำนวนเงินหน่วยละ.....บาท

2) การเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ไร้สาย(Wireless telecommunication)

-โทรศัพท์มือถือ(TV mobile) อุปกรณ์พกพา (PDA) ครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

-คอมพิวเตอร์ครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

-ดาวน์โหลดภาพ เสียง หรืองานของศิลปินผ่านทางอินเทอร์เน็ต (สื่อ SMS หรือ MMS) ครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

3) การเผยแพร่ผ่านทางวิทยุ โทรทัศน์ เคเบิลทีวีต่างๆ รวมถึงกรณีการออกอากาศซ้ำ (Re-transmission)

-จำนวนครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

⁴ ออปติคัลดิสก์(Optical disc) หมายถึง.....

4) การเผยแพร่ผ่านสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ
-จำนวนครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่
เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

ข) ค่าตอบแทนจากการใช้บุคลิกของศิลปิน (Character right)

1) การเผยแพร่ผ่านสิ่งพิมพ์ หรือสื่อประเภทอื่น⁵
-จำนวนครั้งละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่
เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

2) การจัดทำเป็นสินค้า หรือส่วนหนึ่งของสินค้า (Merchandising)⁶ เพื่อจำหน่ายในทาง
การค้า
-อัตราตัว/ชิ้นละ.....บาท /หรือ อัตราเหมาจ่าย.....% ของผลกำไรของบริษัทเฉพาะที่
เกี่ยวข้องกับงานของศิลปินหลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว

2.3 การคำนวณยอดจำหน่ายและ/ หรือรายได้สุทธิของสิ่งบันเทิงการแสดง หรือการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ
ตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.2 ข้างต้นนั้น มิให้นำรวมถึงการเผยแพร่หรือจำหน่ายที่ทางบริษัทได้จำหน่ายแยกให้บุคคลอื่น
โดยมิได้คิดมูลค่าเพื่อเป็นการส่งเสริมการขายของบริษัทในจำนวนไม่เกิน.....⁷ นอกจากนี้ การคำนวณค่าสิทธิ
ดังกล่าว ศิลปินรับทราบว่าจะหักค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต จัดทำสื่อและใส่ตัทศน์วัสดุดังกล่าว โดยคำนวณ
จากจุดคุ้มทุน (Break Even Point) ของการผลิตบันเทิงและการจำหน่าย วีซีดี ดีวีดี และใส่ตัทศน์วัสดุต่างๆ ก่อน

3. สิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา

3.1 บริษัทมีสิทธิที่จะทำซ้ำ ตัดทอน ดัดแปลง โฆษณา เผยแพร่หรือทำประโยชน์อื่นใดกับสิ่งบันเทิงการแสดง
ของศิลปินภายใต้สัญญานี้ รวมทั้งสิทธิในการแสดงหรือสิ่งบันเทิงการแสดงของศิลปินได้ในนามของบริษัทไม่ว่าจะ
เป็นการกระทำเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือไม่ก็ตาม

3.2 บริษัทรับทราบว่า บริษัทไม่มีสิทธิในการนำภาพหรืองานที่ศิลปินรับจ้างตามข้อ 1 ไปทำการบิดเบือน
ตัดทอน ดัดแปลง หรือทำโดยประการอื่นแก่งานนั้นจนเกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง ภาพลักษณ์ หรือเกียรติคุณของ
ศิลปิน

3.3 ศิลปินยินดีเป็นนักแสดงและร่วมกิจกรรมตามรูปแบบที่บริษัทได้แจ้งไว้ โดยศิลปินจะให้ความร่วมมือ
เป็นอย่างดีกับบริษัทเพื่อให้ได้งานที่มีประสิทธิภาพและจะปฏิบัติงานตามกำหนดเวลาที่บริษัทได้นัดหมายไว้

⁵ การเผยแพร่ผ่านสื่อประเภทอื่นๆ เช่น ดารวินโหลดภาพของศิลปินผ่านทางโทรศัพท์มือถือ หรือสื่อ
อินเตอร์เน็ต เป็นต้น

⁶ การทำเป็นส่วนหนึ่งของสินค้า(Merchandising) เช่น นำภาพของนักแสดงมาพิมพ์ลงบนสินค้า
ประเภทต่างๆ เป็นต้น

⁷ ระบุลักษณะนาม (เช่น หน่วย/แผ่น/เทป/เรื่อง) ตามประเภทงานที่จำหน่าย

3.4 ศิลปินจะไม่มีสิทธิดำเนินการใดอันมีลักษณะที่ทำความเสื่อมเสียซึ่งลิขสิทธิ์ สิทธินักแสดง สิทธิใดๆ ของศิลปินทั้งหมดตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

3.5 หากปรากฏว่าภายหลังจากการชำระค่าสิทธิแก่ศิลปินแล้ว บริษัทได้ชำระค่าสิทธิเกินจากการคำนวณยอดขายสุทธิจริงไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม ศิลปินยอมให้บริษัทหักค่าสิทธิที่เกินดังกล่าวจากเงินค่าสิทธิที่ต้องจ่ายจริงในงวดต่อไปคืนให้กับบริษัท

4. การบอกเลิกสัญญา

สัญญาฉบับนี้ให้มีผลใช้บังคับเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายลงนาม และมีผลบังคับใช้จนกว่าการว่าจ้างตามสัญญาจะแล้วเสร็จ และ/หรือเมื่อคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา

คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิบอกเลิกสัญญา โดยส่งหนังสือบอกกล่าวให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

ก) คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดข้อกำหนดหรือเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งในสัญญาฉบับนี้ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา

ข) คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติหรือละเว้นหรือฝ่าฝืนข้อกำหนดและเงื่อนไขข้อหนึ่งข้อใดของสัญญา และมีได้แก้ไขให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลา 30 วันนับจากวันที่คู่สัญญาฝ่ายที่บอกกล่าวได้มีหนังสือบอกกล่าวให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นทราบถึงเหตุที่ผิดสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าสัญญาฉบับนี้สิ้นสุดลงทันทีโดยไม่จำเป็นต้องแจ้งหนังสือบอกกล่าวล่วงหน้าอีก

อย่างไรก็ตาม การเลิกสัญญาดังกล่าวไม่ตัดสิทธิคู่สัญญาที่มีตามกฎหมายในการเรียกร้องค่าตอบแทนที่ค้างชำระตามสัดส่วนของการทำงานที่ทาลงไปแล้ว และ/หรือ สิทธิของคู่สัญญาในการเรียกร้องค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการผิดสัญญาฉบับนี้

5. การประกันภัย

บริษัทรับทราบว่า ในกรณีที่การว่าจ้างในข้อ 2.1 เป็นงานที่อาจเสี่ยงภัยต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของศิลปิน บริษัทตกลงจะทำประกันภัยในวงเงินไม่เกิน.....บาท และ/หรือ วงเงินที่ศิลปินและบริษัทตกลงกันให้แก่ศิลปิน โดยระบุให้ศิลปินเป็นผู้รับประโยชน์ในกรณีที่เกิดความเสี่ยงแก่ชีวิตร่างกาย หรือสุขภาพของศิลปินก่อนการดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญา

ในกรณีที่ศิลปินเสียชีวิต หรือตกเป็นบุคคลไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ บริษัทและศิลปินตกลงให้ทายาทตามกฎหมายของศิลปินตามสัญญาเป็นผู้รับประโยชน์และสิทธิทั้งหมดตามสัญญา

6. การแก้ไขสัญญา

การเพิ่มเติม ตัดทอน แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสัญญาฉบับนี้ จะมีผลบังคับใช้ต่อเมื่อคู่สัญญาทั้งหมด ได้ตกลงและลงนามร่วมกันเป็นลายลักษณ์อักษร

7. การส่งหนังสือบอกกล่าว

ในกรณีที่ต้องมีการส่งหนังสือบอกกล่าวไปยังคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาฝ่ายที่ประสงค์จะส่งคำบอกกล่าว ต้องส่งหนังสือบอกกล่าวนั้นไปตามชื่อและที่อยู่ตามที่ระบุข้างต้น โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนหรือให้ส่งไปยังที่อยู่ที่เกี่ยวข้องเปลี่ยนแปลงใหม่ตามที่คู่สัญญาได้แจ้งเป็นหนังสือให้กับคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบและให้ถือว่าคู่สัญญาได้มีการส่งหนังสือบอกกล่าวโดยชอบแล้ว เมื่อครบกำหนดสิบ (10) วัน นับจากวันที่คู่สัญญาได้ส่งหนังสือบอกกล่าวทางไปรษณีย์ลงทะเบียน

ถ้าหากคู่สัญญาฝ่ายใดประสงค์จะขอแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ของตนจะต้องแจ้งให้คู่สัญญาฝ่ายที่เหลือทราบเป็นหนังสือภายในสิบห้า (15) วัน นับจากวันที่มีการย้ายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ดังกล่าว มิฉะนั้นให้คู่สัญญาทั้งหมดยึดถือที่อยู่เดิมตามที่ระบุไว้ก่อนการย้ายหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในคราวนี้เป็นหลัก

8. วิธีการระงับข้อพิพาทโดยใช้อุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่มีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นตามสัญญาฉบับนี้ หรือเกี่ยวข้องกับสัญญาฉบับนี้ คู่สัญญาตกลงจะดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยให้อุญาโตตุลาการเป็นผู้ชี้ขาด ตามข้อบังคับกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ด้านทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งใช้บังคับอยู่ในขณะที่มีการเสนอข้อพิพาทเพื่อการอนุญาโตตุลาการ และให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และตกลงให้คำวินิจฉัยชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการดังกล่าวมีผลผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

เพื่อเป็นหลักฐานแห่งการนี้ คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจสัญญาฉบับนี้โดยตลอดแล้วจึงได้ลงลายมือชื่อของตนไว้ตามวันเวลาที่ระบุไว้ข้างต้น

บริษัท	ซิลปิน
บริษัท _____ จำกัด	ลงชื่อ _____
	( )
ลงชื่อ _____	กรรมการผู้มีอำนาจ
( )	
ลงชื่อ _____	กรรมการผู้มีอำนาจ
( )	
ลงชื่อ _____ พยาน	ลงชื่อ _____ พยาน
( )	( )

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาว แพรสลิน เชาวลิต
วันเดือนปีเกิด	5 มีนาคม พ.ศ.2531
ประสบการณ์ทำงาน	นักแสดงสังกัดแอ็กแซ็กแอนด์ซีเนริโอ จำกัด กรรมการผู้จัดการบริหาร บริษัท เฮลตี้แอนด์เฟรนด์ จำกัด

